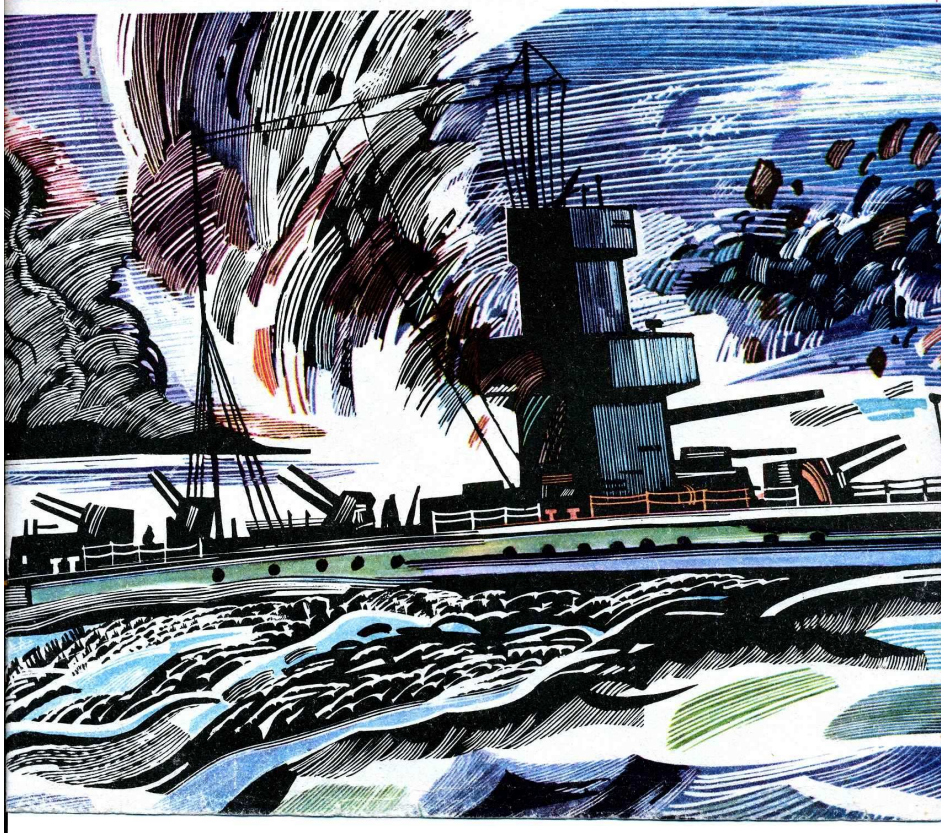

**K
R
V
N**

**IGOR
VSEVOLOŽSKIJ**

NEPOLAPITELNÝ MONITOR

6 Kč

IGOR VSEVOLOŽSKIJ

NEPOLAPITELNÝ MONITOR

Část první
ZKOUŠKA OHNĚM
1.

Potkalo mě mimořádné štěstí. Říkejte si tomu třeba náhoda nebo osud, říkejte si tomu, jak je vám libo, na tom nesejde, prostě se mi podařilo stát se účastníkem v pravém slova smyslu mimořádných námořních dobrodružství.

O dobrodružstvích na moři jsem snil už od svých chlapeckých let.

Byl jsem pevně rozhodnut stát se námořníkem, to bylo mým životním snem od nejranějšího mládí.

A vždycky o prázdninách, na které jsem jezdíval k jedné ze svých početných tet, jsem se stával jedním z hrdinů Stevensonova Ostrova pokladů – býval jsem pirátem.

Kluci z té malé pobřežní vesnice se obvykle dělivali na dva tábory – na břeháky a ostrovany, aby mezi sebou mohli bojovat.

Břeháci, vedení svým statečným vůdcem Volod'kou Gucajtem, měli svůj hlavní stan v nevelké pobřežní jeskyni a jejich loďstvo tvořila jediná poloshnilá pramice, které pyšně říkali „fregata“.

My ostrované jsme byli pány malého nízkého ostrůvku a staré, nesčetněkrát záplátované loďky, které jsme neméně pyšně říkali „brigantina“.

A tak o každých prázdninách docházelo k velkým námořním bitvám, ve kterých se utkávala naše brigantina s nepřátelskou fregatou, a ve kterých jsme se my právě tak jako břeháci pokoušeli o ztečení a zajetí nepřátelské lodi. Bojovali jsme pěstmi i zuby ze všech sil, jak se na pořádné piráty sluší a patří, a naše rozhořčené bitvy obvykle končily tím, že jsme se všichni ocitli ve vodě. To nám ovšem nikterak nevadilo, protože jsme všichni byli ve vodě doma jako kachny. Potom jsme se všichni společně vydrápali na strmý břeh, vytáhli jsme na pobřežní písčinu svá ztroskotaná loďstva, ohledávali jsme bojem vzniklé škody a jeden druhému – přítel či nepřítel – jsme zamačkávali čtené boule.

Každá taková námořní bitva měla pokaždé stejný závěr: rozdělali jsme si pořádný táborový oheň a na něm jsme si opékali kukuřičné klasy, které nám tady na území hrůzostrašných pirátů chutnaly docela jinak a o mnoho víc než doma.

A doma ... doma jsme od rodičů a příbuzných přirozeně dostali pořádně co proto za opuchlé sanice a rozbité nosy, jakož i za potřhané košile a rozedrané kalhoty. Já si dodnes živě pamatuji a do nejdělsí smrti nezapomenu, jak horlivě mě při takových příležitostech moje drahá tetička vyplácela řemenem od kozáckého třmenu ...

Můj otec neměl pro mou vášnivou lásku k námořním dobrodružstvím prazádné pochopení, přestože celý svůj život pracoval v místní správě lodní dopravy. A snad právě proto parníky, motorové i vlečné čluny, prostě všechna plavidla, plavící se nahoru a dolů po Dněpru, neznamenal pro něj žádnou romantiku – kdepak je tu jaká romantika, prosím vás – nýbrž jen a jen nosnost a počet míst pro cestující...

Otec si přál, abych stejně jako on s prodřenými lokty rukávů a do nejvyššího lesku prosezenými kalhotami vysedával nad věčnými výkazy a účty. A bych také já kolem čtyřicítky vlastnil pěkné břicho a pyšnil se důstojnými brýlemi v okrouhlých obroučkách a rozšafnou pleší...

Pokud jde o ty brýle, tak ty jsem si bohužel musel pořídit o hodně dříve – už v desáté třídě. A tím okamžikem bylo přirozeně veta po mém životním snu! Či snad někdo z vás někdy viděl na kapitánském můstku kapitána s brýlemi? Už jste někdy potkali obryleného signalizátora nebo kormidelníka, či snad jste viděli brýlaté námořníky, vrhající na přístavní molo poutací lana?

Než jsem začal nosit ty protivné brýle, než jsem byl donucen vzdát se svého chlapeckého snu, mohl jsem se utěšovat při každém setkání s námořníky, kterým jsem záviděl s takovou silou, jaké jen byla schopna moje chlapecká náruživost, že všechno je jen otázkou času: „Jen počkejte, však ze mne bude právě takový námořník, jako jste vy!“

Sníval jsem o tom, že ze mne bude bystrozraký signalizátor nebo obratný kormidelník – a teď stačilo, abych si sundal brýle a všechno kolem mne se rozplizlo v šedavé mlze. Ne, už je po mém chlapeckém snu, už je mi jasné, že ze mne nikdy žádný námořník nebude!

Ovšem ještě je tu ta hezká okatá Xana. Vida, už začínám odhalovat své nejhlubší tajemství. Ale teď už na tom nezáleží, teď už nezáleží na ničem! Hnědooká, černovlasá Xana s dlouhými hebkými copy mě horlivě utěšovala: nemám si z toho nic dělat, nikde není řečeno, že je to definitivní stav, ten zrak se přece zase může zlepšit. Těšila mě, co mohla, já jsem ji dlouho poslouchal, ale ani chvíli nevěřil. Brala obě mé ruce do svých, tiskla je a ujišťovala mě, že mě miluje i tak. A tomu jsem já hlupák bohužel věřil. Líbala mě v podvečerní temnotě na březích Dněpru (ty své nenáviděné brýle jsem vždycky právě pro tento účel předem schoval do kapsy) a tvrdila, že mě potřebuje víc než já ji, že potřebuje právě mne a nikoho jiného a že je jí docela lhostejné, čím budu: účetním, úředníkem nebo mechanikem ...

O dva roky později se provdala za poručíka Černomořského loďstva a odjela s ním do Sevastopolu. Poručík sloužil na torpédovém člunu a byl to, po pravdě řečeno, velice sympatický mládenec. Hoře, které mi Xana svou zradou způsobila, je příčinou mé první povídky, kterou jsem tehdy ve svém žalu napsal. Byla to povídka o nešťastné lásce – o čem jiném také měla být. A kupodivu:

mou povídku otiskl jistý mládežnický časopis a já jsem krátce poté dostal dopis s výzvou, abych se dostavil do redakce!

Za necelý rok nato jsem byl jmenován „zvláštním dopisovatelem“. Tahle práce mi tehdy přišla víc než vhod. Moje radost byla o to větší, že můj otec neměl žádné námitky.

V čem spočívá práce takového zvláštního dopisovatele, o tom snad nemusím mluvit, to snad ví každý. Jeden den jsem byl třeba v Berdičevu, druhý den v Žitomíru a třetího dne jsem se rozjel do Žmerinky či do Oděsy. Jednou jsem pátral po veteránech z obrněnce „Potěmkin“, podruhé zase jsem musel rozšiřovat své vědomosti na velitelství dělostřeleckého pluku. Psal jsem o kolchoznících, o studentech, o talentovaných hudebnících, zpěvácích, rudoarmějcích a rudých námořnících ... Za některé reportáže jsem byl pochválen, za jiné jsem dostal vynadáno.

Opravdovým svátkem pro mne byl každý červenec, kdy se slaví Den námořnictva. Při takových příležitostech mě hlavní redaktor – jedinkrát za celý rok – vždycky pobízel: „Ty, Travkine, koukej mi sehnat pořádný materiál o námořnících! Ale musí toho být dost, nešetři na nás!“

Jednou v létě jsem se v pravém slova smyslu vrátil do pracovního hlavního redaktora:

„Alexandře Andrejiči! Zítra je do dněperské flotily vřazován nový monitor!“

Hlavní redaktor ke mně zvedl unavené oči:

„Nový, říkáš?“

„Ano, docela nový. Postavili ho v našich loděnicích.“

„Výborně! Tak povídej, Travkine!“

„Zítra se koná slavnostní vztyčení vlajky! Slavnosti se zúčastní představitelé strany a komsomolu, pionýři a pracující kyjevských závodů ...“

Hlavní redaktor přikývl a velkomyslně rozhodl:

„Dobrá, Travkine, dám ti na to celý sloupec. A nezapomeň na pracovníky loděnic. Napiš to hezky svižně a koukej, aby toho bylo dost...“

Měl asi nějak mimořádně dobrou náladu, třebaže na něm bylo vidět, jak je unavený, neboť pokračoval:

„Ty se budeš divit, Travkine, ale já jsem se také kdysi chtěl stát námořníkem. Jenže mi to nějak nevyšlo – stal jsem se novinářem. Ale moře a řeky mám dodnes rád právě tak jako ty ...“

Nový monitor vypadal dost nezvykle, svým vzhledem připomínal nejspíš něco mezi želvou a ponorkou. Byl natřen modrou barvou, měl ploché dno, byl celý dokonale kryt silným pancířem, a poněkud posunuta k přidi čněla z jeho paluby do značné výšky mohutně opancéřovaná střelecká věž, mířící svými hlavními někde před příd', takže celý monitor budil nesmyslnou představu rytíře v brnění, připraveného k boji. Ze střelecké věže trčely široké hlavně mohutných děl – to byl takzvaný hlavní kalibr lodi. Kromě tohoto hlavního kalibru byl nový monitor vyzbrojen rychlopalnými protiletadlovými děly a vícehlavňovými kulomety, které se většinou skrývaly v dalších, podstatně nižších pancéřových věžích. Plovoucí pevnost nebo říční řadová loď – to snad jsou výrazy, kterými by bylo možno nejlépe a nejvýstižněji charakterizovat nový monitor, třeba nebyl příliš velký, neboť jeho rozměry zdaleka nedosahovaly rozměrů normálního eskadrového torpédoborce. Kdysi jsem někde, nevím už kde, zahlédl fotografie říčních monitorů, které se plaví po Amuru. Ty by vedle tohoto nového monitoru vypadaly asi jako Goliáš vedle Davida. A přesto přese všechno bylo možno nový monitor plným právem nazvat jak říční řadovou lodí, tak plovoucí pevností. Přirozeně nikoli pro jeho velikost, nýbrž pro mohutnou sílu jeho výzbroje.

Snad se rozumí samo sebou, že jsem se u „Železnakova“ – to jméno stálo zlatým písmem na jeho nízké zádi – objevil dlouho před příchodem oficiálních hostů.

To muselo stačit, protože jsem tu přece nebyl proto, abych psal o hrdinném námořníkovi, nýbrž o nové lodi nesoucí jeho jméno.

Když jsem po krátkém a úzkém lodním můstku vystoupil na palubu silně vonící novou barvou, byl jsem zastaven námořníkem, který měl u můstku službu. Ten zkontroloval mé doklady a zavolal dalšího námořníka ve sněhobílé námořnické čepici, kterému mě předal s tím, že mě má doprovodit k veliteli lodi.

Námořník, který mě provázel, obratně seběhl do nitra lodi po strmých železných schůdcích. Sestoupil jsem za ním – daleko

pomaleji a opatrněji, nicméně jsem si při tom div nepolámal nohy – do úzké chodbičky, osvětlované elektrickou žárovkou, chráněnou okrouhlou klíčkou z ocelového drátu. Po obou stranách této chodby, stěsnané jako komůrky ve včelím plástu, byly malinké kajuty. Byl horký červencový den, a tak byly všechny dveře otevřeny dokořán. V jedné kajutce seděl na palandě mladý důstojník s plavými vousy a cosi psal, ve druhé se námořník-radista zabýval svým složitým aparátem.

Vešli jsme do velké společné jídelny důstojníků. Světlo, vnikající dovnitř vysoko umístěnými lodními okénky, ozařovalo nový, běloskvoucí ubrus. Na příborníku stejně zářícím novosti stálo zbrusu nové nádobí a v koutě zářilo černým lakem rovněž nové pianino. Na čerstvě natřené přepážce visela ve zlaceném rámu reprodukce známého obrazu proslulého malíře Ajvazovského „Devátá vlna“. Na stole ležela rozečtená kniha, kterou tu zřejmě zapomněl některý z důstojníků.

Můj průvodce zaklepal na dveře natřené tak, že vypadaly jako vyrobené z dubového dřeva. Měl jsem docela určitý dojem, že ta barva ještě neměla čas pořádně doschnout. Z kajuty se ozvalo energické „vstupte!“, námořník otevřel dveře a ohlásil, že se na palubu lodi dostavil dopisovatel mládežnických novin.

Kajuta, ve které jsem se octl, byla přepažena modrým ripsovým závěsem, za kterým, jak jsem se domyslel, bylo kapitánovo lůžko. Od psacího stolu vstal mladý zlatovlasý kučeravý námořník pihovaté tváře. Byl jen o něco málo starší než já – o takový rok, nejvýš o dva. A už je velitelem lodi!

Velitel se na mně usmál:

„Vy jste si pořádně přispíšil, soudruhu dopisovateli ...“

A hned se představil:

„Charčenko, Alexej Jemeljanovič!“

Když jsem mu řekl své jméno, přikývl a řekl:

„Tak to jste vy? Vás tu všichni známe, čítáme vaše články. Mysleli jsme, že to píše nějaký námořník...“

Ukázal jsem na své nešťastné brýle:

„Tyhle zatracené brýle mi uzavřely cestu na moře. Chtěl jsem být námořníkem, a nebýt jich ...“

Velitel lodi se soucitně usmál a vyzval mě, abych se posadil...

Rychle jsme se dohovoreli, že jsme z téhož města. Za pár minut jsme se bavili jako staří známí.

„Celá naše posádka je složena z mladých lidí, jsme tu sami komsomolci, jen náš lodní komisař ...“, vyprávěl mi kapitán Charčenko a právě v okamžiku, kdy hovořil o lodním komisaři, se dveře kajuty znovu otevřely a do kajuty vešel postarší, mírně shrbený námořník s šedivými skráněmi.

„Soudruhu komisaři, představuji vám soudruha Travkina, dopisovatele mládežnických novin. Bude o nás psát,“ představoval mě kapitán Charčenko lodnímu komisaři.

„Psát o nás? Není to poněkud předčasné? Vždyť zatím o nás není co psát, opravdu není!“ řekl lodní komisař a usmál se, takže se na jeho tvářích objevily nescíslné vrásky „Napište raději něco o těch lodářích, kteří postavili našeho „Železnakova“. A nešetřte papírem ani slovy, pište o nich s láskou a úctou. Vždyť dali naší vlasti opravdu výbornou loď! ... Já jsem Alexej Dmitrijevič Korolev,“ představil se mezi řečí jen tak jakoby mimochodem. „Zatím pište o nich, jak jsem vám řekl. Ale nezapomeňte na nás, a až si to zasloužíme, pak můžete napsat i o nás,“ komisař se znovu usmál. „Máme tu na lodi samé dobré chlapce, samé komsomolce.“ Potom se odmlčel a pohlédl na hodiny:

„Už je čas, Alexeji Jemeljanoviči!“

„Ano, otče,“ přikývl velitel lodi. A na obou bylo dobře vidět, že se spřátelili už v loděnici, když připravovali svůj monitor ke spuštění na vodu.

Ze svahu vysokého dněperského břehu se na nový monitor dívaly tisíce Kyjevanů.

Na palubě monitoru nastoupila celá lodní posádka – sami urostlí chlapci v nových stejnokrojích. Boty měli tak naleštěné, že se v nich bylo možno zhlížet jako v zrcadle. Na stužkách jejich námořnických čapek blyštělo zlatem jméno „Železnakov“ ...

Zazněly trubky a pak se ozval rázný povel:

„K vlajce hled!“

Na stožár stoupala vlajka válečného námořnictva a svěží větřík ji okamžitě rozvinul – sněžně bílou s modrým pruhem, rudou hvězdou, srpem a kladivem. Na břehu zazněla dechová hudba.

„Železnakov“ se stal plnoprávnou jednotkou našeho válečného loďstva. Jaký osud ho asi čeká ...

Hosté zaplnili celou palubu. Kyjevanky, hezké a do hněda opálené, se sprátelily se členy posádky. Dlouhé stoly s bohatým pohoštěním se táhly přes celou palubu. Nálada stoupala a brzy se na přídi ozvala píseň, kterou zanotoval vysoký světlovlasý námořník s dobráckou tváří.

„To je Iljinov, náš radista. Zpívá dobře, že?“ řekl podporučík stojící vedle mne. Potom se na mě upřeně zadíval a docela nečekaně se zeptal:

„Ostrovan?“

„Břehák?!“ odpověděl jsem na otázku otázkou. A vzápětí jsem málem vykřikl: „Volod'ka Gucajt!“

„A ty – ty jsi Seňka Travkin, vid'?!“

„To se rozumí, že jsem to já! ... Ach ty piráte pirátský!“

„Už jsme se neviděli hezky dlouho, co?“

„Od toho památného léta, kamaráde!“

„Ba, to bylo opravdu mimořádné léto!“ vzpomínal Gucajt a oči mu zajiskřily.

Tak tedy se Volod'ka přece jen dočkal námořnické blůzy se zlatými prýmký!

„Co tu vlastně děláš? Jakou máš funkci?“ zeptal jsem se svého starého kamaráda s troškou závisti.

„Jsem velitelem řídicího stanoviště,“ odpověděl Volod'a Gucajt a hned mi začal vysvětlovat, co to vlastně znamená:

„Námořním loďím se přirozeně nestává příliš často, že by musely střílet na pozemní cíle, ovšem náš „Železnakov“ je určen právě k tomu, střelba na pozemní cíle bude jeho hlavním úkolem. A my, to znamená já a moje družstvo, jsme pomocníky našeho lodního dělostřelectva. Děláme to tak, že se vylodíme na břeh – já a mých pět chlapců: Mudrjak, Ličinkin, Čumak, Ovid'ko a Laptij – a to vlastně v jakési kombinované funkci průzkumníků. Snažíme se chovat a pohybovat na břehu tak, aby nás nebylo ani vidět, ani slyšet, slídíme

po zajímavých cílech v nepřátelských pozicích s malou vysílačkou, kterou máme s sebou, podáváme veliteli našeho lodního dělostřelectva zprávy o umístění těchto cílů, aby naše děla nestřílela naslepo a zbytečně neplýtvala náboji. Z nepřátelského břehu určujeme cíle našim lodním dělům, hlásíme správné zásahy a opravujeme nesprávné, až je určený cíl dokonale zničen. My tu střelbu řídíme, a proto jsme řídící stanoviště, rozumíš? Obvykle jsme na pár kroků od nepřátel, a ty ani ve snu nenapadne, že jsme tak blízko.

Však také se ta naše milá lodička dovede tak schovat a zamaskovat, že ji nenajde ani to nejzvědavější výzvědné letadlo. Náš monitor se přihrčí těsně ke břehu – však víš, že má ploché dno – a přikryje se větvemi, takže vypadá jako nějaká vrbová houština.

Náš hlavní kalibr má daleký dostřel, takže může úspěšně ničit nepřátelské štáby i dopravní kolony a rozhánět vojenské útvary na pořádnou dálku. Ovšem my musíme být blízko, abychom tu střelbu mohli řídit. Jakmile jsou určené cíle zničeny a nepřítel má plno starostí se škodami, které jsme mu natropili, využijeme zmatku, pěkně potichounku se vytratíme a vrátíme se na loď. Ta okamžitě vytáhne kotvy a odpluje, zmizí jako duch...

Ale Seňko, aby mezi námi bylo jasno: to, co ti tu teď povídám, to si musíš pěkně nechat pro sebe. Napsat o tom nesmíš ani jediné slovíčko! Je ti to jasné, ne?“ končil Volod’ka své dlouhé vyprávění vážnou výstrahou.

„Bohužel, kamaráde, bohužel!“ povzdechl jsem si.

Volod’a se nabídl, že mě provede po monitoru. Jak docela to tady bylo všechno jiné než na velkých válečných lodích, na které jsem byl zvyklý. Tady nebyly ty obvyklé nekonečné strmé železné schůdky vedoucí až někam hluboko pod úroveň mořské hladiny. Monitor měl ploché dno, a proto si prostě nemohl dovolit nějaké hlubší podpalubí, a vlastně je snad ani nepotřeboval. Tady bylo všechno pěkně v jedné rovině: kajuty důstojníků, dvě společné ubikace mužstva, pracoviště radisty a strojovna. A přímo pod nohama už šplouchala voda. Proto si monitor snadno mohl dovolit kotvit těsně u břehu, na hloubce, kde – jak se zdálo – by klidně přebrodiva i slepice.

Vešli jsme do malinké kajuty, kde Volod'a Gucajt bydlel. Můj hostitel se usadil na úzkém ložním lůžku a mně nabídl svou jedinou židli. Volod'ova směšně malá knihovna obsahovala služební řád, knihy o dělostřelbě a rozvědce a – věřte tomu nebo nevěřte – i Stopaře Jamese Fenimooru Coopera!

„Co se divíš, prosím tě, vždyť my přece také jsme stopaři, či nejsme?“ rozesmál se Volod'a, když si povšiml mého udiveného pohledu.

A potom jsme začali společně vzpomínat na všechny „piráty“ – kamarády našich dětských her, na rodiče, na dívky, s kterými jsme se prali, i na ty, které jsme tajně milovali, i na to, jak nám chutnaly kukuřičné klasy pečené na táboráku u pirátské jeskyně. Z těch příjemných vzpomínek nás vyrušil obrovitý námořník s rukama jako medvědí tlapy.

„Soudruhu podporučíku, dovolíte mi podat hlášení?“ zaduněl hromovým basem, sotva se mezi dveřmi objevila jeho široká dobrácká tvář.

„Copak máš, Ovid'ko?“ zeptal se Gucajt.

„Ale jeden občan se nám potuluje tady dole. Všichni ostatní hosté jsou nahoře na palubě, jen ten jeden se zatoulal až sem dolů!“ bručel vyčítavě bohatýr v námořním stejnokroji.

Za otevřenými dveřmi stál v chodbičce osmahlý muž ve vyšívané ukrajinské košili, lehkých letních kalhotách a sandálech, obutých jen tak naboso.

„Já přece jsem nemohl vědět, že se sem nesmí,“ vysvětloval návštěvník s blahovolným úsměvem. „Chtěl jsem si to tu projít, abych viděl, jak si naši námořníci žijí na té své nové lodičce, a najednou mě popadne za rameno tady ten námořník. Ruku má jako ze železa, určitě tam budu mít pořádnou modřinu!“

„Neměl jsi sebou škuhat!“ hájil se námořník.

„Netykat, Ovid'ko, netykat!“ napomenul ho Gucajt.

„No tak, jen řekni, proč jste sebou škuhal, co?“ pletl se rozčilený Ovid'ko.

„No dovolte! Vždyť já jsem tu hostem! Byl jsem sem pozván!“

„A máš občanský průkaz?“ dožadoval se Ovid'ko, pohlížeje na hosta se značnou dávkou nedůvěry. „Račte předložit svůj občanský

průkaz!“ opravil se honem, když zahlédl káravý pohled Volod’ky Gucajta.

Z hostových rtů rázem zmizel úsměv, místo něho se na osmahlé tváři objevil komisi výraz a zadržený host promluvil rozhodným hlasem, obraceje se výhradně k Volod’kovi:

„Budu vás prosit o rozhovor mezi čtyřma očima, soudruhu!“

Volod’ka však odpověděl bez nejmenšího váhání:

„Před tímto rudým námořníkem nemám žádné tajnosti. A ten druhý soudruh je můj starý kamarád a kromě toho je to novinářský zpravodaj. Chcete-li mi něco říci, řekněte to v jejich přítomnosti!“

„To by člověk nevěřil, jaké ještě u nás máme lidi!“ povzdechl si zadržený. „Děláte docela zbytečnou paniku a jen mi ztěžujete práci. Vždyť já jsem tu proto, abych pečoval o vaši bezpečnost, abych vás chránil! Tady je můj průkaz!“

S těmi slovy vytáhl z kapsy modrou knížečku a ukázal ji Gucajtovi, aniž ji dal z ruky.

„Tak tím jste měl začít, soudruhu!“ řekl Volod’ka. „Veliteli lodi jste se hlásil?“

„Totiž, abyste rozuměl... vždyť přece jistě chápete ...“ vysvětloval osmahlý host a nasadil velmi tajuplnou tvář.

„Nicméně vám doporučuji, abyste laskavě šel nahoru na palubu,“ vyzval ho Volod’a Gucajt zdvořile. „Tady dole nemá žádný nepovolaný co dělat. Všichni hosté jsou na palubě. Ovid’ko, doprovod’te toho soudruha!“

„Provedu!“ odpověděl námořník spokojeně.

„To je zlatý člověk, kamaráde!“ řekl Volod’ka, když Ovid’ko odešel i s mužem, kterého přivedl. „Viděl jsi, jaký je to obr, a přece se dokáže proměnit v nehmotný stín. To bys nevěřil, co? Je to chlap jako hora, ale duši má jako dítě. Píše téměř každý den dopisy. Ptal jsem se ho, komu to píše, myslel jsem, že své dívce. A víš, co mi odpověděl? Že píše mamince! ... Onehdy se vrátil z procházky a za blůzou přinesl zatoulané kotě, které někde našel. Ted’ je každý den krmí mlékem a stará se o ně líp, než by to dokázala kočka. A ten náš ochránce, kterého Ovid’ko přivedl, ten už má zřejmě leccos za sebou. Všiml sis, že má přišívaný ušní lalůček? Zřejmě mu jej utrhli v nějaké pořádné rvačce ...“

Toho dne jsem se seznámil se všemi důstojníky monitoru. Nebylo jich mnoho. O veliteli lodi, lodním komisaři a Volod'kovi Gucajtovi už jsme hovořili. Kromě nich tu bylo už jen pár dalších důstojníků.

Miša Kogan, první kormidelník, zástupce velitele lodi, kerčský komsomolec, který – jak o sobě sám prohlašuje, už od dětství vyplouval s rybáři na moře, a proto se naučil plavat lépe než ryby. Má husté kučeravé vlasy a je opálený jako cikán. V důstojnické jídelně mu nikdo neřekne jinak než „hvězdopravec“.

Pak je tu dělostřelecký důstojník Anatolij Kuzněcov – Volod'kův náčelník – opravdový krasavec, vždycky dokonale vyholený, pečlivě oblečený a upravený jako ze škatulky. Vypadá trochu starší na svůj věk; je stejně mladý jako všichni ostatní členové posádky.

Ve společné důstojnické jídelně jsem se také seznámil s tím mladým světlolasým důstojníkem plavých vousů, kterého jsem při svém sestupu do podpalubí zahlédl otevřenými dveřmi v jeho kajutě. Byl to strojní inženýr Dmitrij Pavlin.

A konečně tu byl muž zdravě červených tváří – jak se říká „krev a mlíko“ – lodní felčar Kušlak, kterého mi představili slovy „náš vážený doktor“.

Vesměs to byli už na první pohled přívětiví, příjemní, prostí a přátelští lidé. Seděli jsme u večere kolem velkého stolu v důstojnické jídelně. Slavnost už skončila, hosté odešli, takže na lodi zůstali jen „domáci“. V jídelně obsluhoval Vasilij Guba, urostlý námořník s hustou nazlátlou kšticí. Kromě toho, že měl na starosti důstojnickou jídelnu, měl tento sympatický námořník na lodi ještě další funkci: byl elektrikářem. Na této malé lodi bylo zvykem a jinak to snad nebylo ani možné –, že celá řada členů posádky měla dvě, ba třeba i tři funkce.

U večere se mluvilo o všem možném. Všichni se však v rozhovoru neustále vraceli ke stejnému tématu: k lodi, která se stala jejich novým domovem a kterou si nemohli vynachválit. A všichni měli jedno společné přání: co nejdříve vyplout dolů po Dněpru až do širokého močálovitého ústí, kterému se říká liman, kde si pěkně zastrlíjejí a vyzkoušejí rychlost i manévrovací schopnosti monitoru. Zvali mě, abych jel s nimi, a já jsem jim to slíbil. Ale sám jsem tomu příliš nevěřil, že budu moci jet. O říčních monitorech jsem toho moc

nevěděl a takový, jako byl tehle, jsem viděl vůbec poprvé, a proto jsem se zeptal, jeli „Železnakov“ schopeni plavby na otevřeném moři.

„Není,“ odpověděl rozhodně Kogan.

„A proč?“ zajímal jsem se.

„Protože má ploché dno, takže by jej převrátila první pořádná vlna,“ vysvětloval Kogan.

„Ale budeme-li si to všichni opravdu přát, pak to náš „Železnakov“ určitě dokáže,“ řekl trochu lstivě Alexej Jemeljanovič.

„Myslím, že ne. Jsou tu přece neblahé zkušenosti s plochými obrněnci pobřežní ochrany! Ty obrněnce převrátila první pořádná bouře, takže šly ke dnu jeden za druhým,“ připomínal Kogan. „A pamatujete se na Rusalku? Ta se s celou posádkou potopila ve Finském zálivu...“

„V bouři, přirozeně?“

„Ano, v bouři.“

„Popi tehdy říkali, že Rusalku stáhl čert do pekla za hříchy její posádky,“ ozval se Pavlin. „A v Revelu jí postavili pomník za peníze, které mezi sebou vybrali námořníci ... A víte, co s tou Rusalkou bylo dál? Před třemi nebo čtyřmi roky ji vyzvedli z mořského dna – po třiceti letech.“

„A jak ji objevili?“

„Posádka jednoho letadla ohlásila, že zahlédla její vrak pod vodou.“

„A já vám na to řeknu, že přes to přese všechno jsem si jist, že dostaneme-li rozkaz, abychom vypluli z řeky a přepluli moře – pak to určitě dokážeme!“ nevzdával se Alexej Jemeljanovič.

„A náš „Železnakov“ se rázem promění v námořní loď? O tom bych si dovolil pochybovat...“

Byli by se pravděpodobně dohadovali dál, ale lodní komisař přerušil jejich spor a začal vyprávět o svém mládí. Všichni mladí se rázem odmlčeli a poslouchali s dokořán otevřenýma ušima i očima. Znali jsme občanskou válku vlastně jen z románů a povídek různých spisovatelů a z písniček, které v té pohnuté době vznikly. A teď jsme byli ve společnosti klidného, mírně nahrbeného muže s šedivými skráňmi a opálenými, hladce vyholenými tvářemi s drobnými vráskami, který se jako malý chlapec rval s machnovci, jezdil na

koni, střílel z kulometu a byl dvakrát raněn. Zúčastnil se osvobození Kyjeva a na palubě jedné z lodí dněperské flotily byl účastníkem slavného průlomu nepřátelskou bloádou. Plavební trať byla zatarasena zničeným železničním mostem. Zbýlý úsek volné dráhy byl všeho všudy o půldruhého či o dva metry širší než proplouvající loď, takže tudy museli lodi plout co nejtěsněji při vysokém břehu. Plavidlům, pokoušejícím se tudy proplout, nezbylo než přiblížit se k úzkému průchodu maximální rychlostí, neboť nepřítel byl na toto místo dokonale zaměřen a zasypával je hustou palbou. Přesto se odvážným dněperským námořníkům podařilo proplout tudy téměř beze ztrát a prorazit si tak cestu k hlavnímu městu Ukrajiny, kam směřovali ... A přímý účastník tohoto ojedinělého průlomu ve válečné historii teď seděl u stolu mezi námi! To byla příležitost, kterou by jistě nenechal nevyužítu ani jediný novinář, a proto jsem si na okraj jídelního stolu položil svůj zápisník a začal jsem si horlivě psát poznámky. Jen občas jsem zvedl zrak od svého zápisníku a pak jsem se vždycky setkal s klidným pohledem dobráckých očí Alexeje Dmitrijeviče, které za svého života viděly věci a události, jaké já nikdy neuvidím ...

... Loučili jsme se jako staří přátelé. A já jsem tu novou, přátelskou válečnou loď opouštěl s opravdovou lítostí, stisknuv před odchodem dobrou desítku kamarádkých rukou, i s nadějí, že se k novým přátelům zase brzy podívám.

Nad Dněprem zářily velké letní hvězdy a celý Kyjev svítil do noční tmy ...

Člověk mívá a nadřizení mění. Tak se stalo, že toho léta už jsem se na palubu „Železnakova“ nedostal. Až pozdě na podzim, když už studený vítr honil po Kreščatiku spadané listy kaštanů, jsem se náhodou setkal s Volod'ou Gucajtem. Byl do hněda opálený jižním sluncem a ošlehaný větry širokých říčních ústí. Vypadal jako opravdový starý mořský vlk, třebaže byl neodpustitelně mladý. Ovšem ve dvaceti letech chce každý muž vypadat dospělejší, starší.

„Tak jak se vám plulo?“ zeptal jsem se starého kamaráda.

„Báječně!“ odpověděl Volod'ka krátce a hned mě zatáhl do restaurace a objednal obložené chlebičky a pivo.

„Dostali jsme uznání oblastního velitelství, zúčastnili jsme se armádních manévrů a vyznamenali jsme se na zlatou!“ vychrlil na mne jedním dechem. „Přál bych ti vidět, Seňko, jak jsme je všechny doběhli! Kamaráde, ti se nestačili drbat za ušima a vrtět hlavou nad tím, kdo a odkud vlastně to na ně pálí! Napadlo je všechno možné: že jsou to letecké bomby, že to na ně střílí polní dělostřelectvo s nějakým mimořádně dalekým dostřelem a já nevím co ještě. Jen na to, že jsme to my – na to nepřišli! Však také jsme byli zamaskováni jedna radost!“ pochvaloval si se zjevným zadostiučiněním.

„... Na tebe pořád všichni vzpomínají,“ pokračoval, „a diví se, že nejedeš ... Co dělají oni? No, co ti mám povídat – Pavlin si pořád pěstuje ty své vousy, kapitán studuje dnem i nocí, Míša Kogan má dvě funkce – je prvním kormidelníkem a zástupcem kapitána, Kuzněcov – můj náčelník – se tak zamiloval do té naší lodičky a do toho svého dělostřelectva, že skoro nevychází na břeh. Kušlak kurýruje rýmu a otec stárne čím dál tím víc, takže už mu námořníci začali říkat dědeček. Ale přijed’ a uvidíš sám!“

Loučili jsme se na Vladimírské ulici. Slíbil jsem, že v nejbližších dnech přijedu, abych navštívil své přátele na „Železnakovu“ – a odjel jsem za reportážemi do Lvova, Stanislavi a Černovic. Po návratu jsem se dozvěděl, že „Železnakov“ odplul na Dunaj.

„Přes Černé moře?“ dotazoval jsem se ve štábu.

„Ovšem, kudy jinudy?“

„Ale vždyť ten monitor není schopen plavby na otevřeném moři!“

Vzali ohled na můj nedostatek odborných znalostí a celkem dost shovívavě mi vysvětlili, že inženýři a technici monitor patřičně upravili, takže je takové plavby dokonale schopen. Kromě toho na něj v ústí Dněpru čekaly eskadrové torpédoborce, v jejich doprovodu monitor odplul na Dunaj. Moře bylo klidné, takže plavba proběhla bez jakýchkoli potíží. A tak se z dněprovců stali dunajci.

Poděkoval jsem štábním pracovníkům a šel do redakce.

Teprve o celý rok později, bylo to zase v létě, mi jednoho dne náš hlavní redaktor řekl se svou obvyklou stručností a jen tak jako mimochodem:

„Sbal si kufr – zítra jedeš!“

„A kam?“

„Na Dunaj. Za šest neděl, jak zajisté dobře víš, slavíme Den námořnictva. První reportáž nazveme Stráž na Dunaji. Navštívíš své známé a napíšeš mi něco o železnakovcích. Naši čtenáři si o nich rádi přečtou něco nového.“

Městečko, ve kterém jsem vystoupil z vlaku, bylo malé a dost špinavé. Zaprášené ovocné sady se táhly až dolů k říčnímu břehu. Řečeno po pravdě, Dunaj trochu zklamal mé očekávání: nebyl vůbec modrý, nýbrž spíše temně hnědý. Slunce pálilo, až to nebylo hezké. Ulice byly na tak malé městečko nápadně přeplněny lidmi, takže jsem se nestačil divit, kde se tu všichni vzali. Vysvětlení se mi dostalo až ve starém, sešlém zájezdním hostinci: ve městečku byl jarmark.

Dal jsem si tedy kufr do pokoje a šel jsem se podívat na náměstí. To bylo přecpáno hlučícími, navzájem se překřikujícími a horlivě obchodujícími lidmi. Cikánská drobotina, docela malá, tak jak přišla na svět, lezla po čtyřech pod nespočetnými vozy a břichy zapražených do nich koní a horlivě bůhvíco hledala. Bradatý chlapík s očima starého trestance zarazil do země vysokou tyč, po které obratně šplhala malá opička. Mladé venkovanky prodávaly žíznicím návštěvníkům besarabské víno, které nalávaly do malých skleniček z velikánských baňatých lahví. Olýsalý medvěd poslušně a dost dovedně tancoval s doprovodem bubnu „moldavanku“. Staré i mladé cikánky se vybízivě usmívaly, tmavými, ušmudlanými prsty chytaly za ruce kolemjdoucích a lákaly: „Sáhni do kapsy, krasavče, dej mi na chleba pro děti a já ti řeknu, co tě čeká a co tě nemine ...“

Procházel jsem hustým davem, díval se na pestrý obraz venkovského jarmarku, a tu jsem najednou za svými zády zaslechl:

„Hrome, když pánbiček rozdával kosti a svaly, tak si tenhle námořník určitě šel aspoň dvakrát!“ vyjadřoval své uznání vousatý stařík. „To je učiněný Záporožec!“

Zastavil jsem se, obrátil a potom jsem se podíval směrem, kam se obracely všechny zraky. Hustým zástupem si tam pomalu, opatrně razil cestu mohutný námořník, kochající se s netajeným potěšením pohledem na všechny ty jarmareční divy.

Ale to přece je Ovid'ko! Ano, je to on!

Ovid'ko převyšoval zástup kolem sebe o dobré dvě hlavy. Zastavil se u siláka, který tu předváděl svou sílu tak, že v prstech ohýbal pětňíky a podkovy. Obrovitý námořník se na siláka chvilku díval s hlavou poněkud nachýlenou k jednomu rameni, potom se dobrácky usmál, vzal pětňík, který silák právě ohnul a zase jej ve svých mohutných prstech narovnal s takovou lehkostí, jako by to byl kousek lepenky. Vrátil pětňík silákovi, vzal mu z rukou ohnutou podkovu a klidně ji vyrovnal, potom bez jakékoli vzpěračské techniky, ale také bez jakékoli námahy několikrát zvedl činku, která tu ležela. A po celou tu dobu z jeho dobrácké tváře ani na okamžik nezmizel širokánský úsměv.

Silák zhluboka vydechl údivem, potřásl nevěřičně hlavou a zeptal se:

„Cos dělal před vojnou, námořníku?“

„Kovářského tovaryše,“ odpověděl Ovid'ko. A vtom jsem na něho zavolal.

„A hleďme, soudruh dopisovatel! Dávno jsme se neviděli, že? Přijel jste nás navštívit?“ zahlaholil Ovid'ko a podal mi svou mohutnou tlapu.

„Ano, ano,“ odpověděl jsem.

„A co děláte tady na jarmarku? Pojd'te, půjdeme do přístavu. A kdepak máte své zavazadlo?“

„V zájezdním hostinci.“

„Že se vám chce vyhazovat zbůhdarma peníze!“ divil se Ovid'ko. „Vždyť na lodi je místa dost... Tak jdeme!“

„Ale to byste přišel o svou vycházku!“

„To je toho! Jen pojd'te!“

O půl hodiny později jsme stáli na břehu Dunaje. Kdesi středem této široké řeky se táhla pomyslná čára tvořící hranici naší vlasti. Kotvilo tu několik monitorů a malých, modře natřených obrněných motorových člunů. Páchlo to smolou, konopnými lany, čerstvou barvou a vším tím, čím obvykle páchnou přístavy.

Znovu tu přede mnou byl ten nádherný, tolik žádoucí, pro mne však nedosažitelný svět, do kterého jsem směl vždycky vstoupit jen na několik málo ubohých dnů.

„Železnakov“ kotvil nedaleko břehu. Toužebně jsem se na něj díval a už jsem se nemohl dočkat okamžiku, kdy vstoupím na jeho palubu a setkám se s jeho kapitánem i ostatními členy posádky ...

„Cikáni říkají, že prý protější břeh je plný Němců,“ ozval se za mými zády Ovid’ko, na kterého jsem ve svém roztouženém zamyšlení docela zapomněl.

„Němců? Jakých Němců? Vždyť přece tam je Rumunsko, a ne Německo!“ odporoval jsem svému průvodci.

„Čert ví, kde se tam vzali, ale jsou tam Němci!“ stál na svém Ovid’ko.

V tom okamžiku kolem nás prošel jakýsi muž ve slaměném klobouku. Míjel mě tak těsně, že do mě vrazil, aniž ovšem uznal za vhodné se omluvit. Zdá se mi to jenom, nebo se nemýlím a je to skutečně on ...?

„Soudruhu Ovid’ko!“ řekl jsem napjatým hlasem.

„Co je?“ obrátil se ke mně námořník hledící zamyšleně k protějšímu břehu.

„Podívejte se na toho chlapíka! Nepoznáváte ho?“

„Koho? Tamtoho? ... Ne, nepoznávám.“

Muž ve slamáku stál kousek od nás, oběma lokty se opíral o zábradlí a zpod sklopené střechy klobouku se díval na řeku a na ní kotvící plavidla.

„Ale počkejte, vlastně ano, mám dojem, že je to on ...“ pokračoval po krátkém odmlčení Ovid’ko, prohlížeje si pozorně muže ve slamáku. „Ba, ano, už je to tak. Je to ten náš ochránce, kterého jsem tehdy chytil v podpalubí. Ale před čím nás pořád chce ochraňovat, to opravdu nechápu. My se stačíme ochránit sami. Bambula jeden!“ ukončil Ovid’ko svá slova na adresu našeho „ochránce“, popadl můj kufřík a vykročil k monitoru.

Strážný na palubě prohlédl mé doklady a pak mě další námořník zase odvedl k veliteli.

„A hledíme – starý známý! Tak konečně jste nás přijel znovu navštívit! Zdržíte se tentokrát, nebo nám zase hned utečete?“ vítal mě Alexej Jemeljanovič, podáváje mi ruku. „Doufám, že se tu zdržíte, popovídáme si a trochu vás povozíme po Dunaji.. Bude se vám to líbit, to vám zaručuji! ... Gubo, postarejte se o zavazadlo soudruha

reportéra!“ nařídil námořníkovi, k jehož povinnostem patřilo mimo jiné pečovat o důstojnickou jídelnu. A potom se znovu obrátil ke mně: „Spát budete – musíte nás omluvit, ale nemáme tu příliš velké možnosti – na pohovce v naší jídelně. Není to žádný přepych, nemáme tu právě nadbytek místa, ale vy už to tu znáte a jistě vám to nebude vadit. Je to tu malé, ale je to naše!“ končil hlasem, v kterém zněla jeho opravdová láska k té jejich malé válečné lodičce.

„Tak jak se daří našemu rodnému Dněpru?“ začal Alexej Jemeljanovič pro změnu zas o něčem jiném. „Už jsem tam dlouho nebyl – ještě jsem se nedostal na dovolenou. Tatík se na mě zlobí – on není námořník. Nedostal se k loďstvu ze stejných důvodů jako vy – nosí také brýle.

Zato můj děd bojoval na sevastopolských baštách. Tohle jsou jeho památeční cibule, které jsem po něm podědil,“ kapitán vytáhl z kapsy velké stříbrné hodinky, tlusté a kulaté, takže skutečně připomínaly cibuli. „Děda si přál, aby z jeho vnuka byl námořník – a to přání se mu vyplnilo. Však mě to také něco stálo!“ V temně

hnědých kapitánových očích to vesele zajiskřilo. „Vždyť já jsem před nástupem do školy kromě Dněpru žádnou vodu neviděl, o moři ani nemluví. Neznal jsem ani Černé, ani Azovské moře – prostě nic. Však také jsem do přihlášky poctivě napsal, že jsem žádné moře jakživ neviděl, ale že je miluji, co mi srdce stačí. Potom už mi nezbývalo nic jiného než trpělivě čekat na odpověď. A potřeboval jsem té trpělivosti pořádnou dávku, protože jsem musel čekat hezky dlouho, až jsem si začínal myslet, že z toho nic nebude. Báł jsem se, že mě do té vytoužené námořní školy nepřijmou a moc mě mrzelo, že jsem to o tom moři tak poctivě napsal.

Ale pak mi jednoho slunečního jitra listonoš přinesl velkou obálku. Srdce mi poskočilo, nedočkavě jsem obálku roztrhl – a nemohl jsem uvěřit svým očím! V dopise stálo, že se mám co nejdříve dostavit do námořní školy v Sevastopolu ... „Táto! Táto! Přijali mě!“ volal jsem co mi hrdlo stačilo a běžel jsem k otci.

„No, mám dojem, že zatím tě nepřijali. Vždyť tu stojí černé na bílém, že se máš dostavit k přijímacím zkouškám. A teprve potom, až ty zkoušky dobře uděláš, teprve potom tě přijmou,“ krotil mou radost otec. A matka, když zaslechla tu novinku, se dala do pláče. Ale otec ji okřikl: „Co brečíš? Nech toho a raději sbal synovi kufr na cestu. A přej mu to štěstí, které ho potkalo!“

A tak jsem jel. Rodiče a kamarádi mě doprovodili na nádraží. Tak daleko jsem jel prvně v životě, trochu jsem se té cesty báł a hodně se na ni těšil. A neklamala mě: uviděl jsem ty známé tunely a Krymské hory – a moře, přirozeně. To moře mě v pravém slova smyslu ohromilo. Bylo daleko větší, krásnější a současně nějak hrozivější, než jak jsem si je představoval. Dokud jsem je neznal, dotud jsem je tak nějak slepě miloval. A teď najednou jsem se ho začal trochu bát a současně jsem pocítil docela nepochopitelnou chuť změřit s ním své síly. Uvidíme, kdo s koho! ... Byl jste někdy v Sevastopolu?“ zeptal se mě Alexej Jemeljanovič.

„Ne, zatím jsem neměl to štěstí.“

„Je to nádherné město a moře je tam prostě všude. Jdete po bulváru a vidíte lodi vyplouvající na cvičnou plavbu. Jdete po ulici uprostřed města mezi domy z bílého kamene a dojdete k širokému kamennému schodišti, které vede na vysokou žlutou horu. Vyjdete

nahoru a hluboko pod svýma nohama vidíte plachty, Komíny, stožáry, veslice a zelenou vodu. Ujdete několik kroků a přijdete k baště Sevastopolské obrany, kde stojí prastará děla a leží hromady dělových koulí. Ať se dáte kterýmkoli směrem, vždycky přijdete k vodě, k nějakému zálivu, k moři, k vlnám... Ale zapomněl jsem vám říci, že tehdy jsem u těch přijímacích zkoušek obstál se ctí. Potom jsem si vysloužil stužku ke své námořnické čepici a starý bocman, takový vousatý strejda to byl, mi prorokoval, že už nikdy nebudu ničím jiným než námořníkem ...

Ve škole se mi líbilo,“ pokračoval Alexej Jemeljanovič po krátkém mlčení, „a tak mi čas plynul mnohem rychleji, než jsem očekával, a už tu byly závěrečné zkoušky a vyřazení. A tehdy jsem se dočkal nemilého překvapení: byl jsem určen k službě na řece. Vždyť já jsem si tolik přál plavit se na moři. Ale brzy mě to přešlo, brzy jsem se smířil se svým osudem a dnes vám mohu na své čisté svědomí prohlásit, že jsem tu dokonale spokojen. Se vším – s lodí i s lidmi. Krásně jsme se sžili, neznáme se příliš dlouho, a už jsme jako jedna rodina.“

Ozvalo se zaklepání na dveře.

„Soudruhu veliteli, stůl v důstojnické jídelně je připraven!“ hlásil Guba v pozoru.

„Prosím!“ pobízel mě Alexej Jemeljanovič, dávaje mi ve dveřích přednost.

Všichni důstojníci monitoru už tu byli, nikdo však nezasedl za stůl: čekali na svého velitele.

Lodní komisař mě ihned poznal a srdečně mě přivítal. První kormidelník Kogan mi hned při stisku rukou připomněl můj slib, že s nimi popluji do říčního ústí na cvičení. Volod’a Gucajt mi radostně potřásl pravicí a řekl: „Doufám, že tentokrát popluješ s námi!“ Pavlin mě pozdravil poněkud roztržitě, zřejmě mu vypadlo z hlavy, co vlastně jsem zač. Právě tak Kuzněcov. Zato „vážený doktor“, ruměný a trochu tlustší než jak jsem ho viděl posledně, radostně zvolal: „A vida, to je náš reportér!“

Velký černý kocour s hustým kožíškem a žlutýma očima se mi okamžitě začal otírat o kalhoty.

„To je náš Pirát. Přinesl jej Ovid’ko tenkrát, když jste u nás byl poprvé. Staral se o něj líp než vlastní máma, jen se podívejte, jak ho vykrmil. Běž, rošťáku, běž a neobtěžuj hosta!“ odháněl kocoura „vážený doktor“.

„Já jsem vždycky slýchal, že kočky si na lodi nezvyknou,“ řekl jsem trochu udiveně.

„Však on si náš Pirát těžko zvykal. A není se čemu divit – je to tu samá ocel a železo. Zpočátku nám dokonce několikrát utekl, ale vždycky se zase vrátil. Zřejmě se mu na břehu nedařilo tak dobře jako tady. Vracel se vždycky celý porvaný a vychrtlý až běda. Teď už si zvykl a stal se postrachem všech lodních krys.“

„Posaďte se, prosím!“ vyzval přítomné Alexej Jemeljanovič.

Na silně naškrobeném, bezvadně bílém ubruse stála kouřící polévková mísa s chutnou zeleninovou polévkou.

Všichni se rychle usadili na svých místech. Alexej Jemeljanovič naplnil hustou a lákavě vonící polévkou všechny talíře a všichni jsme se s požitkem pustili do jídla.

Jedlo se mlčky, povídat se začalo až nad miskami kompotu. Z toho, co říkali lodní důstojníci, jsem se dozvěděl, že malé pobřežní městečko už si zvyklo na námořníky, kteří se tady na Dunaji objevili před necelým rokem. Od té doby se válečná plavidla stala právě takovou součástí města a jeho okolí jako rozsáhlé ovocné sady s rozložitými jabloněmi, rozsáhlé vinohrady s bohatou révou, bílé domky s různobarevnými střechami, mohutné staré kaštiny v tichých ulicích a kino „První máj“, jediné, které tu v městečku bylo. A námořníci se stejně rychle šili s místním obyvatelstvem.

Kolem stolu se rozpředla oživená debata, důstojníci hovořili o tom, co se kde přes den přihodilo na kotvících tu lodích. Lodní komisař oznámil, že dnes večer se bude na palubě jejich lodi promítat film Velký valčík.

„Velký valčík,“ usmál se nepříliš vesele Kuzněcov. „Modrý Dunaj, Straussova velká láska, lampióny v setmělém parku ... Lampióny! Modrý Dunaj!... A přitom tu postavili já nevím kolik nových baterií a celý Dunaj zaneřádili minami!“

„To je práce Němců! To všechno mají na svědomí Němci!“ zasáhl do debaty Pavlin. „Chovají se tu, jako kdyby byli doma v tom

svém fátrlandu. Protější břeh se jimi jen hemží – můžete je vidět každým docela obyčejným dalekohledem!“

„Cpou se naším máslem, a přitom tu proti nám staví jedno dělo po druhém!“ rozhořčoval se dále Kuzněcov. „Už jich tu mají tolik, že dojde-li k něčemu, pokryjí hustou palbou celou plavební trať. A navíc ještě ji uzavírají minami. Prosím, jen račte zkusit proplout tou tratí k moři!“

„Proč bychom se měli bát války? Vždyť přece máme s Němci smlouvu!“ namítl kdosi.

„Diplomacie není nic víc než jenom diplomacie – tu není možno brát doslova. A od toho darebáka Hitlera se můžeme nadít jakékoli lotroviny!“ vyslovil svůj názor lodní komisař.

„Kdybychom se tak mohli jít podívat, co vlastně to tam na tom druhém břehu chystají!“ zatoužil Gucajt.

„Tak jen jdi, jdi se tam podívat – a od ministerstva zahraničí dostaneš tak na pamětnou, že na to nezapomeneš do nejdelší smrti... Máme přece smlouvu!“

„Já jsem přesvědčen, Kuzněcove,“ ozval se kapitán Charčenko, „že než bychom se vydali na cestu k moři, tvůj hlavní kalibr jim bez jakékoli diplomacie rozbije ta jejich děla na cucky ...“

„Na své dělostřelce se mohu plně spolehnout, kdyby na to přišlo, udělají, co bude třeba, o to není žádný strach,“ odpověděl Kuzněcov hrdě.

„A moji chlapci, ti budou řídit střelbu tak, že ani jedna rána nepůjde vedle!“ přidal se Gucajt:

„Koukněme se, jak si každý vychvaluje to svoje!“ řekl lodní komisař, přimhouřiv své dobrácké šedé oči.

„Náš hlavní kalibr si poradí s každou pobřežní baterií!“ vzplanul Kuzněcov.

„O tom nepochybuji – s jednou ano. Ale s několika? A co když si neporadíme my s nimi, nýbrž oni s námi?“

„Oni s námi? O takové nemožnosti není třeba vůbec uvažovat!“ vzplanul zas kapitán Charčenko a udeřil pěstí do stolu. „Ne, ne, Alexeji Dmitrijeviči, my se s nimi klidně můžeme utkat, kdykoli jim bude libo. A poradíme si s nimi, čert je vem!“

„Nechápu, proč pochybujete o našem Železnákovu?“ zabručel nespokojeně Pavlin.

„Jen dál! Jen dál a houšť!“ vyzývaly rozveselené oči lodního komisaře a já jsem pochopil, že jen tak žertem provokuje mladický zápal lodních důstojníků.

Bylo po jídle, debata vlastně víceméně také skončila, proto jsme vstali a rozešli se po svých kajutách. Důstojníci se chystali k vycházce na břeh. Leštili si boty a knoflíky, holili se a žehlili si kalhoty. Já jsem se rozhodl, že do městečka nepůjdu. Alexej Jemeljanovič mi řekl, abych si nejdříve trochu odpočinul a potom k němu přišel na kousek řeči. Odpověděl jsem, že se mi nechce spát, a tak mě světlolasý Pavlin, který u stolu většinou mlčel, pozval na návštěvu do své kajuty.

„Já také na břeh nepůjdu – co bych tam dělal. Za týden mi přijede manželka se synkem, potom si užiju břehu až dost... Těším se na ně, už jsem je přes rok neviděl.“

Sedl si na své lůžko, posunul se stranou, abych se vešel vedle něho a vyzval mě:

„Tak se ptejte!“

Chtěl jsem se dozvědět něco o jeho bojovém úseku.

„Tak dobrá! Víte už alespoň, jak se na to mé hospodářství doptáte? Nevíte? Tak já vám to řeknu: je to BÚ5 – což znamená „bojový úsek číslo pět“. Jsem tedy velitelem BÚ5. Služba se mi daří, to si klidně mohu dovolit tvrdit. Ovšem nepovažuji to za svou osobní zásluhu. Je to tím, že mám opravdu báječné mužstvo; nevím, koho z nich bych měl označit jako nejlepšího – hlavního staršinu Nakonečného, strojníka Dolbňu nebo Trenkala nebo někoho z těch ostatních. Prostě jsou všichni dobří, těžko bych mezi nimi vybíral nejlepšího. Rádi se povesejí, zažertují, zazpívají si a zatančí, dovedou se radovat a smát jako děti. Sotva však se ve svých umaštěných kombinézách postaví ke strojům – změní se ve lvy. Dejte jim rozkaz, aby pohnuli horou – a oni tou horou pohnou, dejte jim rozkaz, aby stroje vydaly dvojnásobek svých maximálních obrátek – a ony je vydají.“

Však je chválí i sám Alexej Jemeljanovič, a když ten někoho pochválí, pak je to opravdu poctivě zasloužené. Náš velitel totiž

chválou zrovna neplýtvá. Zbytečně nesekýruje, ale je hodně náročný. Ke každému, a nejvíc sám k sobě. A nic mu neujde, oči má jako ostříž. Rozhoduje se klidně, ale s bleskovou rychlostí. A celá posádka ho má ráda. To proto, že pro každého má dobré slovo i žert a ostré slovo právě tak jako vlídné. A tak si všichni členové posádky zvykli chodit k němu se všemi svými starostmi i bolestmi, právě tak jako se svými radostmi.

A stačí, aby Alexej Jemeljanovič někomu vytkl nějakou chybu, a napomenutý se div nepřetrhne, jen aby si zase zasloužil pochvalu... Také hádky a spory tu prostě neznáme, žijeme jako jedna družná rodina. Ono se, mimochodem řečeno, na lodi sotva dá žít nějak jinak. Jsme pořád pohromadě, celé dny i noci jsme spolu, pleteme se jeden druhému pod nohama a v takových podmínkách by nějaký hrubý, nevychovaný člověk prostě neobstál... Co bych vám ještě řekl? Snad to, že tu naši malou lodičku máme moc rádi, jako kdyby to byla živá bytost. Chlapci říkají, že naše loď se zrodila pod šťastnou hvězdou. Ale na to bychom se měli zeptat Kogana. Hej, hvězdopравce, věnuj nám minutku!“ zavolal Pavlin otevřenými dveřmi na prvního kormidelníka, který právě procházel kolem. „Buď tak laskav a ukaž soudruhovi reportérovi naši šťastnou hvězdu!“

„Žádná taková hvězda neexistuje!“ odpověděl Kogan, nahlížeje do kajuty.

„Existuje – za to bych položil hlavu na špalek, třeba mám jen jednu!“ stál na svém Pavlin.

„Já se ti divím, Miño! Jsi dospělý člověk, a k tomu ještě důstojník, a věříš na nějaké babské pověry!“

„A já ti říkám, že taková hvězda opravdu existuje! Naše vůdčí hvězda!“ Pavlin na svém lůžku přímo nadsakoval vzrušením.

„To je nesmysl!“ mávl rukou Kogan. „Prosím, já jsem ochoten připustit, že se občas stává, že některým lidem mimořádně přeje štěstí. Právě tak ovšem může štěstí přát třeba nějaké lodi. A v takových případech si lidé navykli říkat, že ti šťastlivci jsou zrozeni pod šťastnou hvězdou. Ale kde ta šťastná hvězda je a kdo ji viděl?“

„Já! Já jsem ji viděl!“ znovu nadskočil Pavlin. „A až přijde čas, uvidíš ji i ty, na to se můžeš spolehnout!“

„Dobrá, dobrá, jak myslíš. Ale teď mě omluvte, já hrozně spěchám,“ poroučel se Kogan.

„Však já dobře vím, kam spěcháš, ty tygře v lidské kůži!“ volal za ním Pavlin. „A ta hvězda existuje, abys věděl!“ Pavlin na mě spiklenecky mrkl. „Na řeči toho hvězdopravce nedejte, soudruhu reportére, je to notorický cynik...“

A tak jsem nakonec opravdu nevěděl, na čem vlastně jsem: dělá si Pavlin legraci, nebo je skutečně přesvědčen, že jejich loď má šťastnou hvězdu ...

Jak zkušenost ukazuje, žijí na tom našem kulatém světě radiotechnici a radioamatéři, ale žijí tu i – kdybych tak řekl – radionadšenci. A k těm nesporně patřil Georgij Iljinov, který se mě zmocnil, sotva jsem se rozloučil s Pavlínem, a zatáhl mě do své kajuty jako vítanou kořist. Radiotelegrafista je na každé lodi velmi důležitou osobností. Proč? Inu proto, že jako první na lodi zná vždycky novinky, přijímá z velitelství všechny rozkazy pro loď a její posádku, zachycuje volání o pomoc lodí, které se dostaly do zlé bouře nebo byly nějak jinak poškozeny a potřebují cizí pomoc. Takový radista si sedí nad aparátem ve své kajutě, loví ze vzduchu všelijaké tajemné a naprosto nesrozumitelné šifry, které letí éterem. A proto o seznámení a navázání přátelství s lodním radistou musí stát každý pořádný reportér.

Iljinov byl velmi pohledný mládenec otevřené, dobrácké tváře a světlých vlasů. Naškrobená blůza námořnického stejnokroje mu velmi slušela – Iljinov byl dobře urostlý a měl atleticky široký hrudník – a v jejím výstřihu zářily na opálené pokožce bílé a modré proužky námořnického trička. Iljinov se na mě přátelsky usmál a nabídl mi rezervní sluchátka, abych si na chvílku poslechl rádio. Rád jsem jeho nabídku přijal, navlékl jsem si nabízená sluchátka a poslechl jsem si hezkou písničku a nějaký neznámý valčík. Potom se ze sluchátek vyřinula záplava německých slov vykřikovaných bez jakékoli souvislosti a smyslu a nakonec se v nich ozval nervózní klapot morseovky.

„To jsou šifry!“ vysvětloval Iljinov. „Už několik dní je zachytím vždycky v tuhle dobu. Znáte morseovku? Neznáte? Ale ona by vám stejně pranic neprosněla, protože jsou to šifry, jak už jsem vám řekl.“

A vysílačka je někde na našem břehu, nepříteli daleko od nás. Nějaký mizera odtud vysílá informace Němcům. Já jsem to vysílání chytil první, potom je zachytili i na ostatních lodích a přirozeně jsme podali hlášení bezpečnostním orgánům.

Jejich lidé si mohou nohy uběhat a toho mizeru ne a ne dopadnout. Mění pořád místo, každý den vysílá odjinud, lotr jeden!“

„Onehdá jsme tu jednoho takového lotra vylovili z vody jako rybu,“ pokračoval Iljinov po kratičkém odmlčení, které potřeboval k tomu, aby si uklidnil rozhořčením vzrušený dech. „Plaval pod vodou rovnou k našemu ‚Železnakovu‘. Předali jsme ho příslušným orgánům,“ dodal, jako by odpovídal na mou nevyslovenou otázku. „Ale kluzký byl, mizera jeden, jako had – byl natřený nějakou speciální masťou...“

„Vy jste ho viděl?“ zeptal jsem se.

„To se rozumí, že jsem ho viděl – vždyť já jsem ho chytil,“ přiznával dodatečně Iljinov.

Hezky dlouho jsem si poseděl v té malé Iljinovově kajutě, která byla do té míry zaplněna složitou aparaturou, že dostat se k lůžku vyžadovalo pěknou dávku námahy i obratnosti.

Řečeno po pravdě – zamiloval jsem si ten málo známý svět, kterému se říká válečná loď, a chtěl jsem jej co nejlépe poznat. A co kdybych se pokusil napsat o těch statečných lidech – námořnících a důstojnících válečného loďstva – nějakou knihu? napadlo mě, ani nevím jak. Vždyť nadšenců, kteří milují moře a loďstvo, je mezi mladými lidmi víc než dost. Ti by takovou knihu jistě četli s velkým potěšením ...

Je teplý letní večer. Voda v Dunaji je nějak podivně hustá a černá jako inkoust a na její sametové hladině se odrážejí světla lodí a hvězdy. Nespočetné, jasné hvězdy. Která z nich asi je tou šťastnou hvězdou monitoru „Železnakov“? Promítání filmu skončilo. Kapitán Charčenko navrhuje, abychom šli navštívit námořníky v jejich ubikaci.

„Pojďme, aspoň se s nimi seznámíš,“ vybízí mě a já mám radost z toho, že mi začal tykat. Tím svým „ty“ jako by mě přijímal do lodní rodiny, do té pevně semknuté, družné rodiny, o které mi tolik hezkého vyprávěl Pavlin.

Námořníci seděli a polehávali na úzkých palandách, jejichž dvě řady – jedna za druhou – se táhly od stěny ke stěně. Zora Iljinov zanotoval na přání svých kamarádů píseň „Když jsem sloužil kočím u pošty“. Zpíval s citem a jeho hluboký zvukný hlas rozeznával celou společnou ložnici a otevřenými lodními okénky se nesl kamsi do nočních temnot. Sotva dozněla tato píseň, začal radista zpívat Metelici. Kdesi nad našimi hlavami byly lodní hodiny, pod lodními okénky šuměla voda a z náměstíčka vzdáleného městečka sem doléhala hudba, dechového orchestru, hrajícího střídavě pochody, polky a valčíky. Iljinov dozpíval a kapitán řekl:

„Tak, chlapci, teď si všichni společně zazpíváme nějakou naši – ukrajinskou!“ A zanotoval známou píseň Zakukala sivá žežulička. Ta píseň se nám tak líbila, že jsme ji několikrát opakovali, a pak jsme si ještě zazpívali píseň Vypřahejte, chlapci, koně. Potom se mě námořníci začali vyptávat na Kyjev. Pak mě černovlasý námořník („To je náš druhý, kormidelník Gromov,“ šeptal mi Alexej Jemeljanovič) požádal, abych jim přečetl nějakou svou povídku. Žádnou jsem u sebe neměl, a tak jsem jim z paměti vyprávěl svou povídku o nešťastné lásce. Ta povídka je neomráčila nějakými uměleckými hodnotami, zato však na ně zapůsobila jinak, takže se mě dokonce kdosi z posádky zeptal, jestli jsem to všechno právě tak prožil, ale pak se zastyděl, že se dal strhnout a schoval se – provázen dobromyslně posměšnými poznámkami svých kamarádů – za jejich široká záda. Konečně se nad našimi hlavami ozval dupot početných kroků: námořníci, kteří měli vycházku, se vraceli na loď. Kapitán Charčenko se zvedl a popřál námořníkům dobrou noc.

Potom jsme se s kapitánem rozloučili s přáním dobré noci a já jsem si šel lehnout na pohovku v důstojnické jídelně, kde mi Guba upravil pohodlné lůžko. Můj první den na palubě „Železnakova“ skončil. Jak šťastní jsou všichni ti moji noví přátelé. Jim všem je „Železnakov“ domovem a námořní služba zaměstnáním. Ať si je to jenom řeka, a nikoli moře – přece jen je to týž živel.

A já jsem tu jen jako host. Cestující na jeden týden! A pak zase to možná bude trvat celý rok, než se mi znovu poštěstí vstoupit na palubu nějaké lodi...A v takových myšlenkách jsem tvrdě usnul.

Probudil mě nějaký ohlušující, naprosto nepochopitelný výbuch. Monitor sebou prudce trhl a silně se zahoupal. Seskočil jsem z pohovky, nahmatal vypínač a rozsvítil. Kapitán Charčenko, oblečený do pracovní blůzy, vyběhl ze své kajuty, proběhl důstojnickou jídelnou a vyběhl na chodbu. Kulaté hodiny v jídelně ukazovaly čtvrt na pět.

Nové mohutné zadunění a loď sebou znovu silně šklubla. A už se ozvalo dlouhé nutkavé zvonění poplašných zvonků a nad mou hlavou zadusaly spěchající nohy. Do důstojnické jídelny vběhl rozespálý Guba a začal pevně uzavírat všechna lodní okénka. „Bojový poplach!“ křikl mi na vysvětlení.

Jídelnou spěšně prošel lodní komisař a zaznělo několikéré přiřazení dveří. Všichni někam spěchali, každý teď měl co dělat – kromě mne. Štěstí mi přeje, budou nacvičovat bojový poplach, právě když jsem tady, pomyslel jsem si spokojeně a začal jsem se rychle oblékat. Co všechno asi uvidím? Ale kam mám jít? Kdo mě tu potřebuje? Čím tu mohu být užitečný?

Do důstojnické jídelny vešel felčar Kušlak.v bílém plášti. Tvářil se velmi soustředěně a nějak nadmíru vážně. A vtom se ozvala další mohutná rána, další ohlušující rachot. A vzápětí už také zaduněly lodní stroje. Kušlak se na okamžik zaposlouchal.

„Minimální rychlost – odrážíme od břehu a vyplouváme do středu řeky,“ řekl mi.

„Cvičný poplach, že?“ řekl jsem s nedočkavou radostí.

„Ne!“ odpověděl krátce náš vážený doktor, ale potom už nemohl zadržet své spravedlivé rozhořčení: „Mizerové! Začali na nás střílet bez předchozí výstrahy – je válka ...“

Vzpomněl jsem si na slova lodního komisaře: „Diplomacie není nic víc než jenom diplomacie – tu není možno brát doslova. A od toho darebáka Hitlera se můžeme nadít jakékoli lotroviny!“

Kušlak pokryl desku pianina čistým prostěradlem, na které začal rozkládat blýskavé chirurgické nástroje a láhve se zabroušenými zátkami. Jídelní stůl pokryl voskovaným plátnem.

„Teď jsme vyrazili maximální rychlostí,“ přerušil Kušlak své mlčení a mé úvahy.

Nová mohutná rána.

„Kapitán se zřejmě chce dostat co nejbližší k nepřátelským bateriím,“ pokračoval Kušlak.

„A co ta minová pole?“ vzpomněl jsem si na dnešní debatu.

„Ta nám vůbec nevadí, protože máme abnormálně malý ponor. Kdyby se té zvědavé rybičky, kterou tehdy vylovil Iljinov, podařilo dostat se pod náš monitor, bylo by to ovšem něco jiného, protože by znali hloubku našeho ponoru a umístili by miny do patřičné hloubky. Iljinov vám o tom vyprávěl, že?“

Kušlak zvedl hlavu a pozorně se zaposlouchal. Měl přirozeně mnohem víc zkušeností než já, a proto mnohem lépe rozpoznával, kdy střelí nepřítel a kdy střelíme my. Pro mne to většinou všechno splývalo v jeden ohlušující rachot, který ve mně vyvolával dost nepříjemné pocity. Přiznám se bez mučení – měl jsem trochu strach.

Nepřátelská těžká baterie byla brzy umlčena. My jsme tu první srážku přečkali dobře – neměli jsme ani jednoho raněného. Ohlušující rachot zmlkl, o nějakou chvíli později však začal znovu: kolem našich lodních boků začaly dopadat bomby. Útočící letadlo s černým křížem, svým vzhledem trochu připomínající hada s rozevřenou tlamou, nás však příliš dlouho neobtěžovalo: naši lodní dělostřelci Kutafin a Peret'atko je brzy sestřelili. Viděl jsem na vlastní oči – poprvé v životě – jak se nepřátelské letadlo, táhnoucí za sebou dlouhý ohon černého kouře, zřítilo někde na protějším břehu, kde vzápětí vyšlehl vysoko k nebi oslepující plamen. Oběma úspěšným střelcům se dostalo upřímného uznání kamarádů, kteří se kolem nich seběhli, popadli je za ruce a za nohy a několikrát je vyhodili vysoko nad hlavy. Na palubu „Železnakova“ se dostavil kapitánporučík Krylov, mladý ještě důstojník energické tváře, který byl velitelem našeho loďstva na Dunaji.

„Stroje pracovaly bez nejmenší chybičky,“ ohlásil mu Alexej Jemeljanovič. Krylov blahopřál Pavlinovi, který mu odpověděl, že bude toto uznání tlumočit hlavnímu staršinovi Nakonečnému a strojníkům Dolbňovi a Trenkalovi, kterým vlastně patří.

Kuzněcov se v pravém slova smyslu rozzářil, když uslyšel slova chvály na své dělostřelectvo. Potom zahlédl Krylov mne, řekl cosi veliteli lodi a opustil monitor.

„Soudruhu Travkine,“ oslovil mě kapitán Charčenko, vraceje se zase k vykání, „budete si muset pospíšit do své redakce v Kyjevě. Teď už je mimo veškeru pochybnost jasné, že je válka..., Iljinove, došly rádiem nějaké zprávy?“

„Ne, soudruhu veliteli, zatím nedošly. Moskva vysílá ranní tělovýchovnou čtvrt hodinku ...“

„Prosím, abych tu směl zůstat, soudruhu veliteli,“ žádal jsem s prosíkem.

„To je naprosto vyloučeno! Teď přece je docela jiná situace, než za jaké jste přišel. Začala válka a vy se budete muset hlásit u svého vojenského velitelství. Nejste dosud tak starý, abyste byl zproštěn vojenské služby... Ale promiňte mi, já jsem na to docela zapomněl...,“ dodal, dívaje se na mé brýle.

„Byl jsem sice zproštěn vojenské služby, ale je-li to skutečně válka, pak nikdo v mém věku nemá právo sedět klidně doma! Mám to štěstí, že jsem tady na hranici, a takové štěstí nepotká novináře příliš často ... Bez dostatečné zásoby materiálů se do redakce prostě nemohu vrátit!“

Kapitán Charčenko se na mě zkoumavě zahleděl a pak řekl:

„Každý úkol musí být za každou cenu splněn, v tom s vámi souhlasím. Zeptejte se v redakci, co máte dělat!“ V tom k nám přiběhl udýchaný Iljinov:

„Moskva! Právě ohlásili, že budou vysílat důležité sdělení vlády...“

„Zapojte všechny reproduktory!“ nařídil velitel lodi.

Tam někde hluboko v týlu se asi posluchači nestačili divit – takové vládní sdělení jistě nikdo z nich nečekal. Ovšem tady na hranicích to bylo docela něco jiného: tady nám to sdělení potvrdilo jen to, co už jsme dobře věděli z vlastní zkušenosti – vypukla válka

...

Na palubě „Železnakova“ okamžitě proběhla krátká, ale významná schůze.

Jako první se ujal slova lodní komisař Korolev. Hovořil o tom, že úskočný nepřítel zákeřně napadl naši vlast. A tak nadešel okamžik zkoušky našich sil a naší vůle. V boji za naši zem nebudeme ani my, námořníci, ani příslušníci ostatních sovětských zbraní litovat

vlastních životů. Každý z nás se stane vzorem statečnosti, odvahy a hrdinství, budeme naše nepřátele bít na každém kroku, budeme s nimi bojovat až do konce, až do našeho úplného vítězství...

Potom, přešlapuje poněkud rozpačitě z jedné nohy na druhou, se ujal slova Ovid'ko. Díval se při tom na své kamarády, jako kdyby se jich ptal: „Tak co, kamarádi, říkám to správně?“

„Chlapci, já to řeknu takhle: budeme se s nepřítelem bít do poslední kapky krve. Kde nám nebudou stačit ruce, tam je budeme trhat zuby, ale naši rodnou zem těm fašistům nedáme ...“

Kapitán Charčenko mluvil krátce a prostě:

„Námořníci, budeme se za svoji vlast bít tak, jak to řekl Ovid'ko: do poslední kapky krve, do posledního dechu, ale nikdy se nevzdáme! Proslavíme naše loďstvo takovými činy, aby náš lid mohl říci: Jste chlapci, námořníci, děkujeme vám za vaši hrdinskou službu ... Od tohoto okamžiku bude naše loď pevností, mohutnou, nedobytnou pevností!“

Hned po skončení schůze jsem se vydal na břeh. Nejdříve jsem pro jistotu schoval brýle do kapsy a pak jsem směle zaútočil na jakéhosi majora městského vojenského velitelství. Poprvé v životě jsem lhal a lhal velmi takticky: svůj vojenský průkaz mám v Kyjevě, protože mě válka zastihla na obvyklé služební cestě, jsem však příslušníkem loďstva, a tak snad by bylo nejlepší ...

Major přirozeně měl spoustu námitek. Já jsem ho ujišťoval, že jsem dokonale zdravý, takže prostě nepotřebuji žádnou lékařskou prohlídku a že zkrátka nemusí mít žádné obavy, všechno bude v naprostém pořádku. Využil jsem zmatku, který byl důsledkem nečekaného fašistického přepadení, a tak se mi nakonec podařilo přetíženého a unaveného majora udolat. Od něho jsem okamžitě spěchal na politickou správu a na palubu „Železnakova“ jsem se šťastně vrátil jako poručík administrativní služby. Lodní komisař i Alexej Jemeljanovič řekli krátce: „No, psát rozhodně bude o čem!“ – a tím jsem byl přijat do lodní posádky.

Potom už stačilo obléknout si staříčkou blůzu, kterou mě obdaroval Volod'a Gucajt, a kalhoty, které mi věnoval Alexej Jemeljanovič („jen si vezmi, Travkine, snad ti budou dobře“) a rázem jsem se přestal cítit na lodi hostem.

Kapitán Charčenko, když jsem už převlečený vešel do jeho kajuty, mě vyzval:

„Posaď se, právě tu cosi projednáváme ...“

A pokračoval v rozhovoru, který před mým příchodem zahájil s lodním komisařem.

Ale mocná rána přerušila rozhovor. Hned po ní se ozvala druhá, třetí a vzápětí zařinčelo rozbité sklo.

„No, tak teď už to začíná doopravdy! Přitáhli sem další baterie!“ zvolal lodní komisař, zvedaje hlavu ke stropu. A tak jsme si honem nasadili čepice a vyběhli nahoru.

Ano, začalo to doopravdy! Městečko hořelo. Hořely domy i sady. Hustý tmavý kouř zastíral nebe. Po ulicích v panice zmateně pobíhali obyvatelé postiženého městečka. Sotva bylo možno si představit, že včera touto dobou tu klidně přežvykovali seno rozvázní býci, že tu jarmareční kouzelníci předváděli svá kouzla a večer tu hrála dechová hudba... Dunaj vřel pod padajícími střelami a střepinami. Hluk a rachot boje byl tak silný, že jen stěží bylo rozumět rozkazům, křičeným veliteli z plných plic. S dovolením velitele lodi jsem se neobratně vyšplhal po úzkém ocelovém žebříku do těsného prostoru mohutným pancířem chráněného kapitánského můstku v horní části střelecké věže hlavního kalibru. Obličeje prvního kormidelníka Kogana i druhého kormidelníka Gromova byly vážné a soustředěně pozorné. Úzkým průzorem v pancíři pronikalo dovnitř jasné sluneční světlo a v jeho uzounkém paprsku vířil otřesy zvířený prach. Kapitán Charčenko posunul ručičku telegrafu vedoucího do strojovny na „pomalu vpřed“.

Vyhlédl jsem průzorovou skulinou. Protější břeh, do včerejška tak pustý, teď rázem ožil. Viselo nad ním husté mračno kouře a prachu a trhlínami v něm bylo vidět, jak se k říčnímu břehu ženou nákladní auta přecpaná vojáky v ocelových přilbách, motocykly i osobní vozy. Těsně u okraje břehu náhle zavířila voda a z její hladiny se zvedla vysoká stěna vody smíšené s bahnem a pískem a zase pomalu klesla zpět.

„Odpálili miny!“ zvolal kapitán Charčenko. „To znamená, že se hodlají přepravit na náš břeh!“

Přitiskl ústa k mosazné trubce, která ho spojovala se stanovištěm velitele dělostřelectva Kuzněcovem, a vydal příslušný rozkaz. Vzápětí promluvil náš hlavní kalibr a na protějším břehu vzlétly k nebi trosky několika automobilů ...

Toho dne jsme vydali první lodní bojový leták, obsahující všechny podrobnosti prvních srážek s nepřítelem a zprávy Informační kanceláře, které zachytil Iljinov. Od toho okamžiku jsem se považoval za plnoprávného člena lodní posádky, neboť jsem našel své místo v této válce. Nejen „Železnakov“, nýbrž všechny lodi naší flotily udržovaly nepřetržitou dělostřeleckou palbu a mařily německé pokusy o přepravu na náš břeh. Němci však neustávali ve svém úsilí. Sotva jsme zničili jeden zbudovaný most a odlpuli o kousek výš nebo níž po řece, už se za naší zádi budovaly nové mosty. Na protějším břehu se k vodní hladině valila další a další nepřátelská nákladní auta a největší možnou rychlostí skládala převezené bárky, pontony, stavební materiál, gumové čluny a mostní díly ...

„Železnakov“ střílel najisto, neplýtvat zbůhdarma drahocennými náboji.

Volod'a Gucajt a jeho chlapíci se každodenně vydávali na nepřátelský břeh. Tam dokonale zamaskovali své stanoviště, takže nepřítel neměl pražádnou naději je objevit, námořníci se změnili ve všudypřítomné průzkumníky, kteří se snažili zjistit, kde se nalézá nepřátelský štáb či kde se skrývá skladiště bojových zásob. Maličkou vysílačkou, kterou si s sebou přivezli, byli ve stálém spojení s lodí, kde seděl Iljinov u svého aparátu a přijímal hlášení, která mu z břehu podával Mudrjak. Po každém takovém hlášení zahřměla děla hlavního kalibru, a to tak úspěšně, že neviditelné řídicí stanoviště mohlo ihned hlásit přímý zásah.

Gucajt a jeho chlapci se z takových výprav vraceli na palubu vyválení v blátě a ověnčení větvičkami, kterými maskovali své přílby. Odpočinuli si a pak se vydali na novou výpravu.

O této záslužné činnosti našeho řídicího stanoviště jsme vydali zvláštní bojový leták.

Volod'a se mi dobrácky posmíval:

„Kamaráde, ty nezapřeš své povolání! Pořád sháníš nějaké senzační zprávy a nedáš své oběti pokoj, dokud z ní nevyždímáš

všechno, co ví. Ale co s tebou mám dělat, když jsi starý kamarád. Tak tedy si sedni, poslouchej a piš ...“

Psal jsem o všech členech lodní posádky, kromě o sobě, přirozeně. Psal jsem o tom, jak se s nepřítelem bijí naši pohraničníci, hájící náš břeh Dunaje, a jak hrdinně bojuje naše statečná námořní pěchota. Hrdinské činy těchto námořních pěšáků si opravdu zaslouží záznam pro věčnou památku. Tak například se dva námořníci na malé veslové loďce přeplavili na malý, hustým křovím hustě zarostlý ostrůvek uprostřed Dunaje. Byli vyzbrojeni kulometem a dokázali znemožnit nepřátelskou přepravu. Německá letadla spálila téměř celý ostrůvek, oba hrdinové však splnili svůj bojový úkol a šťastně se vrátili ke svým. Námořníci tu bojovali bok po boku s pěšáky.

Veliteli jedné kulometné roty poručík Matvejčukovi hlásili průzkumníci, že zjistili hitlerovce, kteří se nakládají do převozních veslových lodic. Matvejčuk vydal rozkaz:

„Nestřílet předčasně! Necháme je, aby se přepravili na náš břeh, necháme je dokonce odejít z břehu dál na pevninu, a teprve tam se

jim postaráme o
náležité přijetí!“

Poručík rozmístil své vojáky podle předem připraveného plánu a vydal další rozkaz: střílet až na povel a střílet fašistům nad hlavami; zabíjet jen v případě krajní nutnosti a raději co nejvíc nepřátel zajmout.

Poručík Matvejčuk předem náležitě uvažil všechny možnosti, dokonce i to, že hitlerovci se po vylovení mohou

rozdělit na několik skupin. Proto předem připravil léčky ve všech směrech, které přicházely v úvahu.

Veslice naložené až po zuby ozbrojenými fašisty se opatrně přibližovaly k našemu břehu.

Nepřátelé dopluli až k písčité mělčině, vystoupili z člunů, a když zjistili, že je nikdo neobtěžuje, cítili se docela bezpeční. Rozdělili se na dvě skupiny a začali opatrně postupovat do hloubi našeho území.

Ale netrvalo to ani dvě minuty a jedna ze skupin narazila na poručíka Matvejčuka. Fašisté doslova zkameněli, když se jim náhle před nosem vynořil z trávy Matvejčuk s pistolí v ruce a zvolal:

„Vzdejte se, hadi!“

A jeho vojáci okamžitě zahájili prudkou palbu nad hlavami překvapených nepřátel. Němcům nezbylo než odhodit zbraně a zvednout ruce nad hlavu.

Zajatí důstojníci se nejprve tvářili, jako kdyby nerozuměli ani slovo rusky, ale brzy se rozhovořili – a jak dobře! Bylo nad slunce jasné, že se učili rusky nejméně dva tři roky...Druhá skupina fašistů se prodírala pobřežními houštinami a rozhodně nepočítala s tím, že také tady je pro ně připravena pěkná past. Za postupující skupinou banditů se vypravili rotný Storčak, desátník Vinogradov a dva vojáci.

Storčak ještě jednou upozornil:

„Neukvapujte se a zbytečně nespěchejte! Máme je v hrsti a musíme se jich zmocnit živých ...“

Potom se všichni čtyři pustili nepřátelům v patách. Chvíli tak postupovali, až tu náhle vojín Filipov div nešlápl na fašisty ležící v husté trávě.

„Soudruhu Storčaku!“ vzkřikl Filipov.

„Za mnou!“ zvolal rotný a vyrazil vpřed jako blesk. „Vzdejte se! A vstaňte!“ zavolal na překvapené Němce. „Vzdejte se, nebo na vás hodíme granáty!“

Fašisté neodpověděli, ale také se ani nehnuli: leželi přitisknuti k zemi, jako kdyby už byli mrtví. Storčak opakoval svůj rozkaz a vystřelil pro výstrahu.

„Střílejte jim nad hlavami!“ nařídil svým vojákům.

Nepřátelé však se ani potom nehnuli, proto mezi ně Storčák hodil dva granáty. Teprve potom se jeden z fašistů zvedl a vykřikl: „Vzdávám se!“

Druhý byl těžce raněn střepinou granátu.

Ted' ještě bylo nutno nalézt zbývajících pět nepřátel, kteří se stačili odplížit někam stranou do husté trávy a pustili se zpátky k Dunaji. Daleko však neutekli ani oni: naši vojáci už na ně čekali a uvítali je palbou. Hitlerovci odhodili zbraně a vrhli se do řeky v naději, že se jim podaří přeplavat zpět na jejich břeh.

Nedoplaval však ani jeden z nich ...

Nepřátelský břeh je porostlý hustým lesem. Vzrostlé stromy tvoří pořádný kus nad zemí svými rozložitými korunami klenbu jednolitou jako strop. Proto je dole mezi jejich kmeny, kde se navíc ještě pořádně rozbujely husté křoviny, nedostatek světla i ve dne. A tak se naši pozorovatelé musí hezky důkladně dívat, chtějí-li předejít nebezpečí, že se z té tajuplné temnoty náhle vynoří nepřátelské oddíly, nastoupí do člunů a bárek a přeplaví se přes Dunaj, aby nás nečekaně napadly ... Je třeba je zahlédnout včas, aby se fašisté ke své škodě přesvědčili, že železnakovci dovedou mířit a že zbytečně neplytvají střelivem.

Nad našimi hlavami přelétají s výhružným vrčením nepřátelské bombardéry a na hladině velkého jezera za lesem na protějším břehu kotví mohutné nepřátelské monitory, těžké plovoucí pevnosti, a neustále na nás pálí přes les. Snaží se nás svou střelbou nalézt, zatím se jim to naštěstí nepodařilo. Jezero, na kterém nepřátelské monitory kotví, je s Dunajem spojeno dvěma kanály. Jeden z nich stačili naši vojáci zaminovat, takže tudy se nepřátelské monitory nedostanou. Druhý se zatím nepodařilo uzavřít, a proto musíme být připraveni na to, že nepřátelské monitory mohou každým okamžikem tímto kanálem proplout a pustit se s námi do boje.

Doposud se nepřátelské monitory celkem bezúspěšně snažily najít nás střelbou naslepo. Náhle však začaly jejich střely explodovat opravdu pár kroků od lodi, takže třísky ze stromů na břehu nám padaly na palubu.

Měnili jsme svou pozici, tiskli jsme se co nejtěsněji ke břehu, maskovali jsme se čerstvě nasekanými větvemi – ale všechno

nadarmo, nepříteli se vždycky podařilo nás znovu nalézt, takže jeho střely opět dopadaly v naší nejtěsnější blízkosti. Ještě že nám štěstí přálo do té míry, že jsme nedostali žádný přímý zásah!

„Tu jejich střelbu musí řídit někdo, kdo je pěkně blízko u nás!“ řekl nakonec Kuzněcov. Tvářil se velmi starostlivě a silným dělostřeleckým dalekohledem prohlížel protější nepřátelský břeh, kde se černal hluboký les. Vzpomněl jsem si na profesora Chalengera z Doylova Ztraceného světa, který se asi právě s takovou soustředěnou pozorností rozhlížel neznámou vysočinou, až se pojednou z nedaleké jámy vysunula tlama nějaké strašlivé obludy.

Střepiny nepřátelské střely zazvonily o pancíř našeho monitoru. Noc se blížila svému konci, pomalu se začínalo rozbřeskovat a nepřátelské střely se začaly hustě sypat všude kolem nás. Bylo zřejmé, že nám nezbývá než za každou cenu nalézt a zničit nepřátelské pozorovatele.

Signalizátor Guňko vytrvale tiskl oči k nůžkovému dělostřeleckému dalekohledu a kapitán Charčenko vedle něho stál s pevně sevřenými rty.

„Tak co je? Pořád nic?“ ptal se ho ob tu chvíli, neboť prostě nebyl s to ukrotit svou netrpělivost.

„Zatím nic, pořád nic,“ odpovídal provinile Guňko, jako kdyby to bylo jeho vinou.

Tak to šlo hezkou chvíli, až konečně mohl námořník ohlásit své první zjištění:

„Vidím dvě podezřelá ptačí hnízda.“

„Hnízda? Hnízda říkáš? Ukaž, ať se na to taky podívám. Hnízda, hnízda!“ bručel zklamaně Alexej Jemeljanovič, dívaje se do dalekohledu. A potom zavolal velitele dělostřelců: „Kuzněcove, pojď se podívat!“

Kuzněcov si vyměnil místo s velitelem, chvíli se díval a potom vyjádřil svůj názor.

„Ano, jsou to skutečně hnízda. Stavěl je buďto čáp, nebo orel ...“

„Kdepak čáp!“ ozval se Guba, který stál opodál.

„Co tím chcete říci?“

„Jenom to, že čáp, pokud si staví hnízdo na stromě, staví je zásadně až na vrcholu stromu, kde jsou olámané větve, aby si mohl

do hnízda pohodlně sedat přímo z letu. A pokud jde o orly, tak ti hnízdí spíše ve skálách. Tahle hnízda rozhodně nestavěl ani čáp, ani orel...“

„To se podívejme ...,“ řekl Alexej Jemeljanovič zamyšleně a přikročil znovu k dělostřeleckému dalekohledu.

Náš monitor byl zakotven těsně u břehu a námořníci jej dokonale pokryli čerstvě nasekanými větvemi. A z protější strany se znovu ozvala dělová rána, po ní druhá, třetí – a celá mračna střepin zvoní a klouzají po našem pancíři...

„Ptáci – kdepak ptáci!“ ozval se Alexej Jemeljanovič po chvíli soustředěného pozorování. „Ale zato – podívej se, Kuzněcove, jen se podívej!“ vykřikl náhle hlasem znějícím uspokojením a uvolnil Kuzněcovovi své místo u dalekohledu. „Vidíš?“

„Ano – vidím odraz slunečních paprsků na sklech! Někdo nás odtamtud pozoruje dalekohledem. A má maskovací oděv, takže ho skoro není vidět!“

„Ovidka!“ zvolal kapitán Charčenko.

A Ovid'ko, aniž by čekal na nějaký další rozkaz, přitiskl k rameni snajperskou pušku s dalekohledem. Zamířil – a sklonil pušku.

„Dovolíte, abych se podíval dálkoměrem?“

„Podívejte se!“

Měřič vzdálenosti odstoupil od dálkoměru a uvolnil své místo Ovid'kovi. Ten se podíval dálkoměrem a znovu přiložil k líci svou pušku. Ovid'ko byl vynikající střelec – celá posádka monitoru ho jednomyslně považovala za nejlepšího střelce na palubě. V těsné blízkosti monitoru vybuchl další nepřátelský granát, a v tom okamžiku sebou puška v silných námořnickových rukou lehce trhla. Teď jsme se na mířícího námořníka všichni dívali se zatajeným dechem. Nový výbuch u lodního boku ... Máme vyrazit ze svého úkrytu a odplout alespoň o kousek dál? Vždyť tady nás v nejbližších vteřinách najdou a pak už do nás budou pálit jako do terče! A právě v tomto okamžiku spěšných úvah třeskla Ovid'kova ručnice a dálkoměřič zajásal:

„Výborně, Ovid'ko! Plný zásah – ten mizera vypadl z hnízda!“

Ale vzápětí se vzpamatoval a přesně podle předpisu ohlásil veliteli Charčenkovi:

„Soudruhu veliteli, nepřátelský pozorovatel vypadl z hnízda a zůstal pod ním viset – myslím, že na drátech!“

„Palte na druhé hnízdo!“ nařídil velitel.

Ovid'ko dlouho a pozorně mířil a potom se znovu ozvalo hluché třesnutí jeho pušky.

„Tak co je?“ zeptal se Ovid'ko dálkoměřiče.

„Slezl dolů! Minul jsi ho, bráško.“

Ovid'ko znechuceně mávl rukou a velmi provinile se zatvářil.

„To nevádí, Ovid'ko, svůj úkol jsi splnil! Nepřátelská pozorovatelna je vyřazena z boje,“ utěšoval ho Alexej Jemeljanovič a začal vydávat rozkazy.

A za několik minut silný kluzák s útočným oddílem vedeným Volod'kou Gucajtem bleskurychle uháněl přes řeku.

V těsné blízkosti nepřátelského břehu se div nesrazil s „čápem“, který odtud prchal v gumovém nafukovacím člunu. Nepřátelský pozorovatel začal okamžitě střílet, naši však ho rychle uklidnili.

Vyslaný oddíl se brzy vrátil a Gucajt hlásil: železnákovci našli a přeřezali celou síť nepřátelských telefonních drátů. Na stromě pod jedním z falešných hnízd visel zabítý nepřátelský pozorovatel. Skutečně visel na drátech – Guňko se nemýlil. Ovid'kova kulka zasáhla fašistu přímo do srdce. Kromě této příjemné zprávy přivezli průzkumníci bohatou kořist: z obou pozorovatelských hnízd vybrali dalekohledy, raketové pistole s náboji, telefonní aparáty a zbraně hitlerovských „čápů“. Obě pozorovatelská hnízda rozbili a shodili na zem.

Celá posádka Ovid'kovi blahopřála, on však jen odmítavě mával rukama:

„Děláte si ze mě legraci či co? Vždyť toho druhého jsem minul – čert aby ho vzal!“

Alexej Jemeljanovič však Ovid'kovi vyslovil uznání, vždyť Ovid'ko skutečně zlikvidoval nepřátelská pozorovací stanoviště.

„Měli jsme štěstí, že dnes ti fašisté tak mizerně stříleli,“ řekl potom Krylov v důstojnické jídelně. „Jinak by nás to určitě stálo přinejmenším pár raněných, a to nemůžeme potřebovat. Musíme šetřit lidi – šetřit je za každou cenu! A přitom musíme počítat s tím, že nám sem nepřátelé budou posílat své špióny, aby vyslídili naše stanoviště a spolehlivě nás zničili svou dělostřelbou... Zachránit nás může jen bdělost, bdělost a ještě jednou bdělost! Stačí, abychom se dopustili sebemenšího nedopatření, abychom zanedbali nějakou maličkost – a nepřítel nás tu polapí jako myš v pasti!“

... „Železnakov“ pomalu pluje křivolakou, úzkou říčkou Viketou. Víme o bezpečném útočišti, kde si v klidu odpočineme. Stačí proplout Viketou a dostaneme se do jezera, kde je přístav, který jako by vypadl z románu Julese Verna. Jezero je dlouhé a úzké a obklopuje je prstenec zalesněných kopců. Voda v jezeře je krásně modrá a neuvěřitelně čistá, takže je tam dokonale vidět dno. A je tam plno zálivů a zátok zarostlých hustým rákosím. Tam se ukryjeme a naprosto neviditelní ve stínu břehů si důkladně odpočineme.

„Ovšem podaří-li se Němcům probít se na levý břeh,“ řekl Alexej Jemeljanovič, „mohou uzavřít ústí Vikety buď tím, že tam potopí nějakou loď, nebo tím, že tam nacpou řečiště minami. A my si nesmíme dovolit žádné riskantní podniky, nesmíme hazardovat lidmi ani lodí. Ne, to v žádném případě nesmíme!“

Ve dne se přes jasnou modř jezerní hladiny táhne zlatá sluneční pěšinka. Je tu klid. Takový dokonalý, ničím nerušený klid, že se ani nechce věřit, že je válka. Kolik kouzla v sobě má takový zářivý letní den na takovém pohádkovém jezeře, na jehož klidné, průzračné hladině je možno se projíždět na lodičce; v jehož křišťálově čisté vodě je možno chytat ryby a na jehož travnatém břehu je možno si postavit stan. A kdyby tu tak ještě byla milovaná žena, kterou by bylo možno vzít za ruku a mlčky ji tisknout ...

Ale tohle všechno teď za války pro nás není, náš život má teď docela jiný řád a jinou náplň. Ve dne celá loďní posádka spí, přirozeně kromě hlídek. Celé jezero je tiché a prázdné, po žádné z našich lodí není ani vidu ani slechu, tak dokonale jsou ukryty a maskovány. Kdesi mimo náš dohled se nebe ozve protivným varujícím hukotem leteckých motorů. A teď už nepřátelská letadla letí přímo nad našimi hlavami. Letadla s černými kříži na křídlech, letící v celém svazku někam na východ ... Víme, že nesou smrt našim lidem, ale nesmíme na ně vypálit ani jedinou ránu. Nesmíme se prozradit, musíme mlčky setrvat ve svých úkrytech, protože máme docela jiné poslání.

Teď tedy odpočíváme. „Železnakov“ je poslední v řadě, stojí za ostatními loděmi a chrání tyl celého útvaru. Těsně u vstupu do jezera se z temnoty hustého křoví vznáší červená raketa. A za ní – jen o malý kousíček dál – druhá. Naše rakety to nemohou být, jsou to rakety nepřátelských špiónů. Ale komu to dávají znamení? Komu je to znamení určeno a co mu říká? Je určeno letadlům, nepřátelským monitorům nebo pobřežním bateriím?... A má to snad znamenat, že jsme odhaleni ...?

Stroje „Železnakova“ stojí a teď vydal velitel lodi přísný rozkaz zachovat naprosté ticho, takže teď musíme zaslechnout i ten sebeslabší šelest na břehu i na jezerní hladině. Hvězdy na vysokém nebi zvolna blednou. Všichni jsme dávno vzhůru, ale chováme se tak tiše, že celá naše loď je jako mrtvá. Mlčíme a pozorně posloucháme. Kolem nás se tmí vysoký, hustý les. Co asi se teď stane? Začnou na nás v nejbližším okamžiku dopadat nepřátelské granáty, nebo budeme muset čekat a čekat, aniž bychom věděli na co? Na velitelském můstku všichni mlčky čekají – kapitán, komisař i Kuzněcov ...

A vtom se ozve vzrušený šepot signalizátora Gurika:

„Levý bok, kurs třicet, vzdálenost jeden kabel – silueta loďky!“

Ten mládenec má oči jako rys! Díval jsem se s takovým úsilím, až jsem ucítil tlak v očích, ale ještě hezkou chvíli jsem neviděl vůbec nic. Konečně jsem i já zahlédl loďku klouzající nehučně po hladině jezera. Mířila přímo tam, kde kotvily monitory našeho předvoje.

Stroje „Železnakova“ zahučely, monitor vyrazil prudce vpřed, a vyorávaje v klidné hladině hlubokou brázdu, plul přímo k neznámé loďce.

Alexej Jemeljanovič přiložil megafon k ústům a zvolal: „Hej, kdo to pluje?“ Odpovědi se však nedočkal. „Kam plujete?“ zavolal kapitán Charčenko znovu – a opět žádná odpověď... Veslaři na neznámé loďce neodpovídali, změnili však směr, takže loďka by nám brzy zmizela v hustém rákosí. A u břehu bylo tak málo vody, že nemohla stačit ani té loďce, natož našemu monitoru.

Kapitán nařídil rozsvítit malý reflektor. Reflektor bleskl jen tak na pět vteřin, ale i ty nám plně stačily k tomu, abychom zahlédli loďku s dvěma muži, veslujícími ze všech sil ke břehu.

„Peret'atko! Vypalte krátkou sérii – nad hlavami!“ nařídil Alexej Jemeljanovič.

Kulomet vychrlil několik desítek střel, které po sobě v noční temnotě zanechávaly zelenou stopu. Neznámá loďka už je mezi prvními stébly rákosu u břehu.

„Druhou sérii přímo na loďku!“

Kulomet vychrlí druhou dávku a jako odpověď na šňůru svítících střel se z noční tmy ozve hlasitý křik:

„Nestřílejte! Jsme přátelé!“

Riskujeme, že uvážneme na mělčině, a připlouváme těsně k neznámé loďce. Rozsvítíme elektrickou svítilnu a spatříme vyděšeného rybáře, který si jednou rukou svírá druhou – do které je zřejmě raněn. Námořníci přitahují loďku lodním hákem. Je to dlouhá, špičatá loďka, jaké jsem často vídal u nás na Dněpru.

Guba seskočil do loďky a pomáhá raněnému vystoupit na palubu monitoru.

„Kde je ten druhý?“ ptá se Alexej Jemeljanovič.

„Toho jste zabili, spadl do vody. A mě jste poranili. Co vás to napadlo – střílet na svoje lidi?“

Zraněný se zapotácel. Námořníci ho podepřeli z obou stran a odvedli ho do lodní ošetrovny k felčarovi Kušlakovi, aby ho ošetřil. Guba seskočil zpátky do zadržené loďky a bedlivě ji prohlížel. Potom ohlásil: „Je to docela obyčejná rybářská loďka, soudruhu veliteli.“

Ale vzápětí vykřikl:

„Počkat, počkat... Podejte mi sem ten hák!“

Z paluby mu podali lodní hák, Guba jej spustil do vody a táhl jej podél boku loďky – od přídě až po zád’.

„Aha tě! Už tě mám!“ vykřikl Guba a trhl hákem k sobě. Ozvalo se divoké záupění – a milý Guba vytáhl z vody „zabitého“ rybáře. Z paluby se vztáhlo několik svalnatých paží a vytáhlo vyloveného muže nahoru. Za ním se na palubu vyšvihl Guba.

„Proč jste se tam schovával?“ zeptal se rybáře Alexej Jemeljanovič.

„Kdo by se neschovával?“ odpověděl na otázku otázkou mokry rybář. „Střílíte na vlastní lidi, mého kamaráda jste málem zabili!“

Rybář si počínal dost vyzývavě a mluvil velmi drze:

„Je pravda, že my taky nejsme tak docela bez viny, protože jsme se tu potloukali po tmě, ale to snad ještě není důvod k tomu, abyste zabíjeli našince. Proč jste po nás stříleli, no, řekněte!“

„A copak že ty ses tak najednou přestrojil za rybáře, ty prevíte!“ zahučel zčistajasna přímo za mými zády Ovid’ko.

A než jsme se stačili vzpamatovat z překvapení, natáhl Ovid’ko své mohutné tlapy, popadl „utopence“ za límec, začal jím třást, co mu síly stačily, a přitom pokračoval:

„Jen se na něj podívej, soudruhu Travkine, copak ho nepoznáváš? Vždyť přece to není nikdo jiný, než náš starý známý, náš starostlivý ochránce v celé své kráse! Jen se podívej na to jeho sešívané ucho!“

Špión dokonale zvadl, obličej mu zezelenal, oči mu div nevylezly z důlků, snažil se popadnout dech a zmítal se ve svalnatých námořnickových pažích jako hadrová panenka. Teď jsem ho poznal i já. Ano, je to skutečně ten muž v slamáku, kterého Ovid’ko zadržel už na palubě „Železnakova“ v Kyjevě a kterého jsme potom s Ovid’kem znovu viděli v přístavu toho malého městečka na Dunaji. Poznal ho i Volod’a Gucajt.

Obou „rybářů“ se ujali pracovníci oddílu pro zvláštní úkoly. Zadržení přirozeně zpočátku zapírali. Tvrdili, že Ovid’ko, Gucajt i já se mýlíme, že jsou obyvateli města, které Němci zničili bombardováním a ohněm, takže jim nezbylo nic jiného než utéci na venkov. Ve městě přišli o rodiny i majetek.

„Takže jsme prostě neměli na vybranou a museli jsme hledat obživu v rybolovu. Uznáváme, že jsme vinni tím, že jsme tudy pluli v noci, ale co máme dělat, když je třeba jíst, to musíte uznat i vy, soudruzi,“ vedl stále svou náš „známý“.

„Ale jsme prostí lidé, chudí a ubozí, sotva dovedeme číst a psát. A tak jsme si pořádně neuvědomili, čeho se vlastně dopouštíme. Mysleli jsme, že se tak moc nestane, když tu budeme lovit potmě, aby nás nepřítel neviděl. Ano, dopustili jsme se chyby, ale za to nás přece nemůžete nijak tvrdě trestat. Přece nezapomínáte dva ubohé rybáře ...“

Ráno Kogan vyfotografoval polapenou loďku i oba zadržené muže a pracovníci oddílu pro zvláštní úkoly šli fotografie ukázat do nedaleké rybářské osady. Všichni obyvatelé prohlásili jako jeden muž, že oni podobné lodky nemají a nikdy neměli a že také to není žádná pravá rybářská loďka, nýbrž jedna z těch, na jakých svého času pořádali boháči v Brailově a Galace veslařské závody.

Pokud jde o oba zadržené muže, tvrdila část rybářů, že je neznají a nikdy je neviděli, zbývající pak byli na pochybách: „Čert ví, jsou-li to rybáři nebo nejsou. Je docela dobře možné, že sem skutečně uprchli, když bylo jejich město zničeno nepřitelem. Teď je tu všude všelijakých městských lidí víc než dost...“

Až celou otázku s konečnou platností rozřešila jedna staříčká babička, která – sotva pohlédla na předložené fotografie – spráskla ruce a zvolala:

„Ale božíčku, vždyť to přece je ten chlap, který sloužil u rumunské policie a ve čtyřicátém roce odtud zmizel, jako kdyby se do země propadl!“

Tak hovořila babička o muži se sešivaným uchem ...

Tím okamžikem byli falešní rybáři vyřizeni. Proto také, když zjistili, že další zapírání nemá žádný smysl, přiznali barvu a řekli nám mnoho zajímavého. A na základě jejich výpovědi poslal kapitánporučík Krylov hned následující noci na nepřátelský břeh dva naše námořníky s raketovou pistolí. Noční temnotou zazářily tři červené rakety a slabou hodinku nato – už pomalu vycházelo slunce – se v těch místech objevilo dvanáct fašistických junkersů a začalo zběsile bombardovat pustý břeh, rákosí a pobřežní křovinatý porost –

úmyslně falešně označené kotviště našich monitorů. A tu na ně současně z několika stran zaútočily naše stíhačky. Rozpoutala se divoká bitva a o pár minut později šla k zemi tři nepřátelská bombardovací letadla a jedna naše stíhačka. Její pilot vyskočil padákem a dopadl do jezera, odkud jsme ho šťastně vylovili ...

Naši pohraničníci, námořní pěchota a příslušníci pěších útvarů Rudé armády klesali únavou pod nadměrným zatížením nerovného boje. Sovětští vojáci však zaťali zuby a tvrdě se bili o každou píd' rodné země. Proto ještě stále, přes velkou přesilu nepřítele, neustával boj na březích Dunaje, rozrytých jámami po granátech a křížem krážem přeoraných dělovými střelami a minami. A naši vojáci se skutečně vyznamenávali činy, pro které je obtížné nalézt slova, a o kterých je proto nejlépe mluvit co nejstručněji.

Pět našich odvážných námořníků se usadilo v pobřežním rákosí a potopilo několik desítek loďek s přepravujícími se nepřátelskými vojáky. Všechny pět hrdinů tento nadlidský boj šťastně přežilo ...

Ze starostlivé tváře Kuzněcovovy, zachmuřených tváří Alexeje Jemeljanoviče a lodního komisaře a z útržků vět, které jsem zaslechl, jsem vyrozuměl, že nám docházejí dělové náboje. Muniční sklady na břehu jsou zničeny nepřátelským letectvem, takže nemáme odkud čekat doplnění našich zásob. A další boj v nepřátelském týlu by byl bez dostatečné zásoby střeliva nesmyslný.

„Mám pro vás novinku,“ řekl jednoho dne Alexej Jemeljanovič, vstupuje do důstojnické jídelny. „Mořský bůh“ rozhodl, že celá naše flotila se musí probít do Izmailu!“ („mořský bůh“ říkal velitel lodi Charčenko kapitánporučíkovi Krylovovi).

„A ty se toho trochu bojíš, vid'?“ zeptal se lodní komisař.

„Zavírat oči před nebezpečím by asi nebylo příliš moudré,“ odpověděl Alexej Jemeljanovič. „Němci jsou na plavební trať dokonale zastříleni a nastavěli si na březích celou řadu těžkých pevnostních baterií. A kromě toho můžeme klidně počítat s tím, že další pěkné nástrahy nám připravili u Izakči a Tulči. A navíc je celá řeka doslova přeplněna minami. A stihnou-li ti neřádi přitáhnout další kanóny a postavit je v ústí Vikety ...“

„Pak budeme dokonale uzavřeni, že?“ doplnil lodní komisař. „Němci na nás budou pálit přímou střelbou, a co to znamená, to všichni dobře víme ... Co myslíš, vydrží to naši chlapci?“

„Já ti něco řeknu, otče,“ odpověděl Alexej Jemeljanovič. „Po zkušenostech, které s nimi mám, jsem přesvědčen, že naši chlapci se raději dají rozsekat na kusy, než by udělali hanbu jménu „Železňakov“!“

„Což znamená?“

„Což znamená,“ řekl přesvědčeně Alexej Jemeljanovič, „že se s nimi bez nejmenších obav vydám na ten průlom německými pozicemi. A jsem přesvědčen, že prorazíme!“

Kapitánporučík Krylov se rozhlédl po důstojnících shromážděných v důstojnické jídelně. Byli to samí mladí lidé, kteří ve svém zkušeném a odvážném veliteli skutečně viděli jakéhosi mořského boha.

„Fašisté postavili v ústí Vikety těžkou baterii,“ zahájil Krylov své sdělení.

Charčenkovy obavy se splnily! Velitel „Železňakova“ pevně sevřel rty a jeho oči rázem potměly.

„Naše flotila je tu tedy uzavřena,“ pokračoval Krylov. „Monitory nejsou torpédové čluny, nemají jejich rychlost, a proto prostě nejsou s to proletět kolem nepřátelských baterií zběsilou rychlostí a počítat se zmatkem překvapeného nepřítele.“

„Soudruhu kapitánporučíku, my se postaráme o to, abychom ze svých strojů vynutili takovou rychlost, jakou jsme dosud nepluli,“ ozval se Pavlin.

„Jsem přesvědčen, že to dokážete,“ odpověděl Krylov. „Ovšem i když vaše stroje překonají samy sebe, pořád to bude poměrně nízká rychlost, které se nám podaří dosáhnout, takže našim monitorům nezbude nic jiného než se pustit s nepřítelem do boje. A v této souvislosti vás musím předem upozornit, že to bude nerovný boj, protože ústí Vikety je úzké jako hrdlo láhve a nepřátelská děla na nás budou pálit přímou střelbou z minimální vzdálenosti. Naštěstí se velitel vaší lodi,“ Krylov pohlédl na Alexeje Jemeljanoviče, „řídí velmi dobrou zásadou: dříve my je, než oni nás ... Znáám Alexeje

Jemeljanoviče a vím, že kromě toho vyznává heslo ,co slovo – to skutek‘, a proto jsem se rozhodl, že váš „Železnakov“ popluje jako vedoucí loď naší flotily. Za ním poplují v řadě jedna za druhou ostatní lodi. Takže od této chvíle, kapitáne Charčenko, nesete odpovědnost nejen za „Železnakova“, nýbrž za všechna plavidla naší flotily!“ řekl přímo Alexeji Jemeljanoviči velmi vážným hlasem, ale vzápětí se usmál: „A já jsem pevně přesvědčen, že dokážete zničit tu nepřátelskou baterii – dejme tomu o takové tři vteřiny dříve, než ona dokáže zničit vás... Vy důstojníci i všichni námořníci jste dokázali, že dovedete bojovat a že prostě neznáte pocit strachu.

Nepochybuji o tom, že se dokážeme probít ústím Vikety do Dunaje, ovšem tím nic nekončí, protože na Dunaji na nás čekají čtyři – ne – pět palebných clon těžkého pevnostního dělostřelectva. A to není žádná legrace, soudruzi! Proto vám doporučuji, abyste si připamatovali slova admirála Nachimova: Život každého námořníka patří vlasti. A nikoli slepá odvaha, nýbrž opravdová, rozvážná statečnost ho dovedou k vítězství... Ano, soudruzi, opravdová statečnost, podložená střízlivou odvahou ... To je všechno, soudruzi důstojníci, a na shledanou dnes v noci ...“

Když kapitánporučík Krylov odešel, celá důstojnická jídelna ožila jako kouzlem.

Všichni důstojníci se shlukli nad mapou rozloženou na jídelním stole. Kučeravý Kogan začal důstojníkům vysvětlovat naši přesnou pozici i směr noční plavby.

Alexej Jemeljanovič na mě kývl a řekl:

„Travkine, pojďme navštívit naše chlapce!“

Sotva se velitel lodi objevil ve dveřích ubikace mužstva, zvolal bocman Andrušenko „pozor!“, a všichni námořníci vyskočili ze svých míst a postavili se do pozoru. Alexej Jemeljanovič jim dal pohov a dovolil, aby si sedli.

Námořníci už leccos pochytili o tom, co nás čeká, a proto se teď vyčkávavě dívali na svého velitele, z jehož vážné tváře vyčetli, že jim přišel sdělit něco velmi závažného.

„No, chlapci,“ začal Alexej Jemeljanovič po krátkém mlčení, „dnes v noci se pokusíme o průlom německými pozicemi.“

Ticho, které už vládlo v přeplněné společné ložnici mužstva, se ještě prohloubilo, takže tichounké šumění ventilátorů teď znělo tak hlasitě, že to všechny udivilo.

„Nejde jen o to,“ pokračoval Alexej Jemeljanovič, „abychom propluli ústím Vikety a dostali se do Dunaje, aniž bychom vyletěli na některé z těch min, kterých je tam všude jako máku, ani o to, abychom uchránili svou loď před zničením, nýbrž také o to – a to v prvé řadě – abychom ten boj, který nás čeká, všichni ve zdraví přežili a přitom zlikvidovali nepřátelské baterie. Máme takové lodě a taková děla, že lepší už ani nemůžeme mít, ovšem to samo o sobě nestačí. Úspěch a vítězství v našem dnešním boji záleží na nás všech: na strojnicích, dělostřelcích, kormidelnicích – prostě na každém z nás bez výjimky. Jasně? Jisté oko, jistá ruka, správný odhad, rychlost a soustředěný nápor – to je to, co budeme potřebovat dnešní noci. Všude kolem nás budou miny a pár metrů od nás těžké nepřátelské baterie. Ztratíme-li rychlost – staneme se nepříteli cvičným terčem, nesmeteme nepřítele přesně mířenou salvou – ale on rozbije nás přímou palbou z nejkratší vzdálenosti. Kormidelník se zmýlí jen co by oko postřehlo – a náš monitor se ocitne na břehu jako vlnou vyhozená ryba nebo najede na minu ...“

„Však my si dáme pozor, soudruhu veliteli!“ ozval se jako první lodní dělostřelec Puškar. „Naše střely tam budou včas a na přesných místech – neopozdíme se ani o zlomek vteřiny a nezmýlíme se ani o zlomek metru!“

„Nedopustíme se ani sebemenší chybičky!“ přidal se druhý kormidelník Gromov.

A hned po něm se ujal slova Ovid'ko, který jménem všech zaduněl svým zvучným basem:

„Nepochybujte o nás, soudruhu veliteli. Bude-li třeba, obětujeme i své životy, ale námořnickou čest neposkvrníme ...“

Oči kapitána Charčenka se rozhořely radostí a štěstím. Energicky povstal a řekl závěrem:

„A teď, chlapci, si všichni až do budíčka zdřímněte, abyste nabrali síl. Budete je potřebovat ...“

Je večer. Velitel lodi nařídil posádce odpočinek, a tak posádka ve svých ubikacích spí hlubokým, klidným spánkem a bohatýrsky

chrápe. Na palubě lze už jen s velkou námahou rozeznat poněkud hutnější stíny stráží ... Viketa plyne tiše, jako by byla naplněna nikoli vodou, nýbrž olejem. Kotví tu řada lodí, ale nikde na hladině se nemihne ani sebeslabší záblesk světla, tak dokonale jsou uzavřena všechna lodní okénka. V rákosí kvákají žáby a nedaleko levého lodního boku sebou pleskla ryba.

Čas se vleče s trýznivou pomalostí. Kdesi daleko odtud se na černé obloze mihají narudlé odlesky požáru. Jestlipak bych byl tak před měsícem věřil, kdyby mi byl někdo řekl, že se ocitnu na říčním monitoru hluboko v nepřátelském týlu? Sotva, něčemu takovému bych byl sotva uvěřil...

Na palubě se ozvaly čísi kroky – je to kapitán Charčenko. Jeho srdce je plné neklidu. Alexej Jemeljanovič má starost o posádku, které je velitelem, o loď, které je kapitánem a o celou flotilu, kterou má dnešní noci vést do nerovného boje. Na jeho bedrech leží nesmírná odpovědnost.

Velitel okamžik postál u okraje paluby, o čemsi soustředěně přemýšlel a potom znovu sestoupil zpět do nitra lodi.

Našel jsem ho v důstojnické jídelně. Seděl tu sám a sám u jídelního stolu a pomalounku popíjel silný, téměř černý „námořnický“ čaj. Blýskavá niklová čajová konvice byla obalena ručníkem, aby čaj nevychladl.

„Napij se čaje, Travkine,“ pobídl mě Alexej Jemeljanovič. „A raději nebudem mluvit, aby si otec v klidu zdříml,“ dodal šeptem a pokývl ke dveřím kajuty lodního komisaře. „Už ho to trochu zmáhá, přece jen má svoje léta. My to vydržíme, my jsme ještě mladí!“

Přisunul mi cukřenku a už jsem od něho neuslyšel ani slovíčko. Seděl nad svou sklenicí a zvolna, zamyšleně míchal lžičkou chladnoucí čaj. Tak jsme tam spolu mlčky seděli a co chvíli jsme se střídavě dívali na téměř nehybné ručičky kulatých hodin ...

Přesně o půlnoci vstoupil na palubu „Železnakova“ kapitánporučík Krylov a hned vystoupil po úzkých, strmých železných schůdcích do malé opancéřované místnůstky v horní části střelecké věže hlavního kalibru, kde byl kapitánský můstek. Tento nadmíru důležitý úsek, jakýsi mozek lodi, byl ze všech stran

zabezpečen mohutným pancířem. Alexej Jemeljanovič mě pozval, abych šel s nimi.

Lampička osvětlující kompas slabě ozařovala soustředěné tváře prvního i druhého kormidelníka, kteří už byli na svých místech. Alexej Jemeljanovič přitiskl čelo k pancíři nad úzkou průhledovou skulinou, kterou prozatím neviděl nic než nesčetné hvězdy, zrcadlící se v klidné vodní hladině. Námořníci v tichosti zvedli lodní můstek a odvázáli poutací lodní lana a „Železnakov“ se bez nejmenšího hluku odlepil od břehu a zvolna vyplul do středu řeky. Alexej Jemeljanovič posunul ručičku strojního telegrafu, telegraf odpověděl tichým, melodickým zazvoněním, lodní stroje zahučely a monitor vyplul dolů po řece.

Každým otočením šroubů se náš monitor nezadržitelně blížil k osudnému ústí. Bezděky jsem pohlédl na kapitánporučíka Krylova. Na jeho mužné, opálené a větry ošlehané tváři nebylo možno zjistit sebemenší stopu nejistoty nebo dokonce strachu. Krylov ucítil můj upřený pohled, podíval se na mě a usmál se. Jeho dokonalé sebeovládání mě v pravém slova smyslu okouzlo, takže jsem se rázem uklidnil. A právě v tom okamžiku se z hustého mraku vynořil měsíc v úplňku a zalil celou řadu svým nazelenalým svitem ...

„Tohle nám chybělo!“ procedil zaťatými zuby Krylov.

Pěnová vlna, šířící se za zádi monitoru, zajiskřila a teď už jistě je celou naši flotilu z obou břehů vidět jako na dlani.

Krylov pohlédl na světélkující ručičky hodinek.

„Blížíme se k ústí,“ řekl docela klidným hlasem. „A tady už bude ta jejich baterie!“

Ano, nepřátelská baterie nás hlídala. Byla někde docela blízko, snad jen pár kroků od nás. Nic však zatím nesvědčilo o její přítomnosti. Ani jediný keříček na břehu se nepohnul, ani jediný zvuk sem nedolehl z toho místa, kde se jako nějaká kompaktní černá hmota temněl hustý les. Vysoké duby, jejichž rozložitě koruny zalévala měsíční záře, vyhlížely jako pohádkoví obři, vztahující k naší malé lodičce své obrovité, uzlovité paže. Krylov sevřel loket Alexeje Jemeljanoviče a já jsem si to vyložil jako upozornění: „Dávej pozor, teď to začne!“

A skutečně: o několik málo okamžiků později ožil náhle celý temný břeh a jako by proti nám vyrazil celistvou stěnou oslepujícího ohně. Ozval se ohlušivý rachot a voda kolem monitoru začala vřít jako v přetopeném kotli.

„Pal! Maximální vpřed!“ zavelel kapitánporučík Krylov.

Téměř současně se zazvoněním strojního telegrafu a rozkazem, předaným Alexejem Jemeljanovičem mosaznou trubkou do věže hlavního kalibru, vyrazil náš monitor prudce vpřed, Gromov zaťal prsty obou rukou do kormidelního kola a naše děla zahájila palbu. A hned po první salvě našich děl se na nepřátelském břehu rozpoutala úžasná smršť, která se jako mohutný sloup zvedla až téměř k nebi. A náš monitor se tak otrásl tím nepředstavitelným výbuchem, že nás všechny napadla myšlenka, že jsme najeli na minu.

„Výborně! Ti teď budou mít docela jiné starosti než zajímat se o nás! Zasáhli jsme jejich sklad munice!“ pochvalně řekl kapitánporučík Krylov a pokračoval k Alexeji Jemeljanoviči: „Dejte signál. Všechny lodi mě následují!“

Nepřátelský břeh byl v jednom plameni a jejich baterie už nevypálily ani jedinou ránu.

„Tak jednu bychom měli za sebou,“ řekl kapitánporučík Krylov tak klidně, jako by hovořil o nevysoké vlně, přes kterou se náš monitor přehoupl.

Potom zvedl ruku a skulinou průzoru ukazoval na poněkud světlejší pruh vody nedaleko před naší přídí.

„To je Dunaj!“ řekl.

„Ano, tam kousek před námi světélkoval v měsíčním svitu Dunaj. Gromov zatočil kormidelním kolem, monitor, poslušně zabočil a vyplul dolů po široké klidné řece ...

První kormidelník Kogan znal – jak bylo zřejmo – celou plavební trať z paměti, takže mohl bezpečně ukazovat Gromovovi cestu.

„Němci odklidili plovoucí bóje a naseli sem tolik min, že by to stačilo nejméně na deset takových flotil, jako je ta naše,“ řekl Kogan.

„Už brzy budeme u Izakči!“ upozorňoval Krylov, který neznal Dunaj o nic hůře než náš zkušený lodivod

„Z Izakči je teď silná nepřátelská pevnost s těžkými pevnostními bateriemi. Ty když začnou střílet, vytvoří takovou ucelenou palební

clonu, že skrze ni neproklouzne se zdravou kůží ani myš,“ řekl mi už předem Alexej Jemeljanovič, který asi měl v těchto okamžicích pocity jako před závěrečnými zkouškami na námořní škole. Jeho velitel – kapitánporučík Krylov – je zkušený a smělý muž, ten si bude vědět rady, a proto je dobře, že tu teď je.

Ale jak by si asi počínal on sám, kdyby tu teď Krylov nestál po jeho boku ...

Všude kolem nás se ve světélkující vodě skrývají vražedné miny. Já přirozeně vím, že ty miny jsou umístěny nejméně půl metru pod hladinou, přesto však se mi zdá, že všude po pravém i levém lodním boku našeho monitoru vidím stíny těch číhajících rohatých potvor ... Stačí jen docela lehce zavadit o jediný takový vyčnívající čertův růžek a náš monitor vyletí do vzduchu jako pták.

„Tak teď zase pozor!“ upozorňoval Krylov.

Tentokrát si nepřítel přispíšil – nad říční hladinou se rozzářily oslnivé plameny vybuchujících střel. Fašisté se snažili vytvořit palební clonu dříve, než doplujeme k místu, na které byli zastříleni. Plavební trať přehradila souvislá stěna ohně a Dunaj začal vřít pod přívalem dopadajících střel.

Tím peklem neproplujeme, ani kdybychom pluli maximální rychlostí, pomyslel jsem si s obavami. Alexej Jemeljanovič měl zřejmě stejné pocity, neboť se mlčky tázavě podíval na Krylova.

„Je to dobré,“ pochválil si Krylov jako odpověď na nevyslovenou otázku.

Co se mu na tom líbí? Co se mu na tom může líbit? Já jsem to prostě nechápal.

Ale klidný kapitánporučík už zřejmě uvážil naši situaci a k čemusi se rozhodl. Stál nehybně u pancéřové stěny a díval se průhledovou skulinou.

„Jak to vypadá u břehu? Tam zřejmě bude minové pole, že?“ zeptal se náhle prvního kormidelníka Kogana.

„Ano, soudruhu kapitánporučíku, tam jsou miny,“ potvrdil Kogan.

„Plujte těsně při břehu!“ zavelel Krylov bez váhání.

„Provedu – popluji těsně při břehu!“ opakoval Alexej Jemeljanovič.

Gromov okamžitě reagoval na daný rozkaz a monitor, poslušen pevné ruky druhého kormidelníka, odbočil z plavební trati a vyrazil přímo proti pravému břehu, takže děsivý ohnivý déšť se zvolna posunul stranou mimo nás.

Vzápětí se ozval další Krylovův rozkaz:

„Na nepřátelskou baterii – pal!“

Alexej Jemeljanovič se vrhl k mluvící rouře, spojující kapitánský můstek se stanovištěm velitele lodního dělostřelectva, dal příslušný rozkaz a vzápětí vychrlily hlavně našich nejtěžších děl své střely, které se vydaly na svou zkázonosnou cestu k fašistické baterii. Nad nepřátelským břehem se hned potom rozlila jasná záře.

Čert aby se v tom vyznal – vždyť my přece plujeme přímo minovým polem! napadlo mě právě v té chvíli a na zádech mě lehce zamrazilo.

Děla našeho hlavního kalibru v pravém slova smyslu obracela v prach a popel nepřátelský břeh. Fašistická děla zmlkla během několika minut. „Železnakov“ proplul minovým polem, aniž se dotkl jediného číhajícího růžku, a znovu se vrátil do lodní dráhy. Zachránilo jej jeho ploché dno – a právě s tím počítal přesně uvažující kapitánporučík Krylov.

„Tak tohle úskalí máme šťastně za sebou – ovšem ještě nás čeká Tulča,“ řekl Krylov klidně.

Tulča! O té jsem toho hodně slyšel. Fašisté toto donedávna klidné městečko proměnili v silnou, nebezpečnou pevnost. Kuzněcov mi svého času podrobně vyprávěl o její síle.

Hrozivá Tulča se přibližovala stále víc a víc. Už bylo vidět mohutné starobylé pevnostní valy temnící se v měsíčním svitu.

„Minimální rychlost!“ nařídil kapitánporučík Krylov.

Co je to za nápad – proč máme plout minimální rychlostí? Vždyť při takové pomalé plavbě nás zasáhnou daleko snadněji než při naší maximální rychlosti, i když ta u říčních monitorů není nijak zvlášť vysoká? ptal jsem se nechápavě sám sebe. Zvolňovat rychlost právě teď, když už máme nepřátelskou pevnost na dosah a její děla musí už každým okamžikem zahájit palbu!

A fašisté také skutečně palbu zahájili. Těsně před přídí našeho monitoru se roztočil vír mihotavých hvězd vybuchujících střel.

Tentokrát – na rozdíl od Izakči – si nás fašisté pustili o hodně blíž, protože zřejmě dávali přednost střelbě najisto. Střepiny vybuchujících střel zabubnovaly na naši palubu.

„Maximální vpřed!“ zavelel právě v tom okamžiku kapitánporučík Krylov, jako kdyby čekal jen na zahájení nepřátelské palby.

A on na ně skutečně čekal! Strojní telegraf zazvonil a předal strojovně kapitánův rozkaz. Motory pod našima nohama hlasitě zaduněly, monitor poněkud přizvedl před a vrhl se vpřed takovou energií, že to vypadalo, jako kdyby byl poskočil... Ano, ano! Poskočil tak, že proskočil ohnivou palební clonou, jako by proletěl zavřenými dveřmi. A „Železnakov“ nejenže nebyl zničen, ale nebyl dokonce ani poškozen...

„A teď znovu minimální rychlost!“ zavelel kapitánporučík.

Teď už jsem se nedivil, protože už jsem pochopil jeho taktiku. Ručička strojního telegrafu opsala široký kruh, „Železnakov“ zmírnil svou rychlost a plul pomalu vpřed, spíše nesen proudem řeky, než hnán silou svých strojů. Po několika minutách této pomalé plavby začaly o palubu lodi znovu zvonit střepiny nepřátelských střel.

„Maximální vpřed!“ zvolal Krylov.

Ručička strojního telegrafu se vrátila zpět na své původní místo, zazněl zvonek, stroje se rozduněly – a nepřátelské střely už zase čeřily vodu za naší zádi.

„Ještě jednou minimální rychlost...“

Znatelné zpomalení rychlosti a krátký okamžik klidu. Potom se znovu před přídíl vztýčila celistvá ohnivá stěna.

„Maximální rychlost!“

Ne, jinak se to nedá nazvat – opravdu se to nápadně podobalo překážkovému dostihu, v němž byl výhrou život skupiny lodí a několika stovek lidí...

A stejně to šlo pořád dál: monitor zpomaloval rychlost, aby dal nepříteli možnost přesného zaměření, a potom neočekávaně poskočil vpřed nejvyšší rychlostí, jaké byl schopen, a unikal ničivé palbě.

„Chlapíci!“

A potom se na nás konečně usmálo štěstí: husté černé mraky zastřely zářící měsíc a na říční hladinu padla neproniknutelná tma.

Nebylo vidět dál než tak na dva tři metry, takže pronikající flotila byla dokonale skryta. Fašistická děla sice ještě pálila, ovšem střílela jen tak naslepo a brzy se odmlčela

Ostré zákruty hustě porostlých břehů kryla hustá mléčná mlha. Kapitánporučík Krylov nařídil dát ostatním lodím signál „plout v zákrytu o palubu vlevo“. Tím chtěl předejít srážce lodí v případě, že by některá z nich najela na břeh.

A v tom okamžiku se přímo před přídi „Železnakova“ protrhla hutná, neprůhledná clona a my jsme zahlédli břeh porostlý křovisky.

„Stop! Maximální vzad!“ vykřikl Krylov.

Ale už bylo pozdě: monitor najel na mělčinu.

Musím se přiznat, že se mi leknutím zatajil dech: co si teď počneme?! Ale moje obavy byly zcela zbytečné a netrvaly dlouho: brzy jsem měl možnost se přesvědčit, že námořníci a důstojníci monitoru – vyprávěl mi o tom kapitán Charčenko – nemarnili čas, když v době míru nacvičovali uvolňování lodí, která najela na mělčinu. Z takové mělčiny se monitor ve většině případů dokáže uvolnit bez cizí pomoci – svými vlastními vlnami, které si sám vytvoří lodními šrouby. Ovšem má to jeden háček: je třeba neztrácet hlavu a udělat to okamžitě, jinak se loď usadí tak pevně, že si tam posedí třeba několik dní a musí být uvolněna silnou vlečnou lodí.

Proto kapitán Charčenko neztrácel ani vteřinu a dal strojovně rozkaz „maximální vzad“. Vlna, která se zvedla od lodních šroubů, náš monitor nadzvedla, takže se lehce zachvěl a pomalu sklouzl z mělčiny do splavné vody.

Zbytky nočních temnot se rychle vytrácely, za mrakem s oranžovým okrajem vyhlédlo slunce a z lehkého ranního oparu vystoupily obrysy města – domy, sady, tržiště ...

„To je krása!“ vzdychl nadšením Alexej Jemeljanovič.

„Nádhera!“ potvrdil kapitánporučík Krylov, kochající se stejně jako my všichni pohledem na město rozložené na břehu Dunaje.

Byl to památný suvorovský Izmail. K tomu jsme se chtěli dostat. A dostali jsme se tam, aniž bychom byli ztratili jedinou loď, jediného muže...

Část druhá ZKOUŠKA BOUŘÍ

Využil jsem příležitosti a hlásil jsem se na oddělení politické správy. Přirozeně mi důkladně vyčinili za moje „samourčení“ k válečnému loďstvu, ale co si se mnou měli počít? Rozhodne-li se nějaký obrýlený člověk, že bude bojovat za svou vlast co mu síly stačí, ať si tedy bojuje – perem. Vždyť konečně loďstvo potřebuje své novináře ...

Téhož dne jsem se dozvěděl, že se náš „Železnakov“ – sám a sám – vydá na cestu přes moře. Už jsem si, jak jste si jistě povšimli, tu malou statečnou loď zamiloval do té míry, že jsem se považoval za člena její posádky. Nejen lodní důstojníci, ale i námořníci mě přijali jako svého, v obou společných ložnicích jsem byl jako doma a nejednoho námořníka, kteří tu měli na neurčitou dobu svůj dočasný domov, jsem mohl plným právem považovat za svého důvěrného přítele. Svěřovali se mi se svými myšlenkami, dávali mi nahlédnout do svých deníků a ukazovali mi fotografie svých drahých. Dokonce i lodní komisař mě poctil svou důvěrou a dovolil mi číst deník, do kterého pravidelně každodenně psal.

Proto jsem prostě nemohl jinak než jít na ně s prosíkem: „Dovolte mi, abych směl na „Železnakovu“ zůstat! Budu pomáhat radistům, budu vydávat lodní bojové letáky a budu podávat zprávy do Kyjeva ...“

K své nemalé radosti jsem zjistil, že už tu za mne ztratili slovíčka jak Alexej Jemeljanovič, tak i kapitánporučík Krylov. A tak jsem – určitě díky této jejich přímlově – dostal povolení zůstat na „Železnakovu“.

Ted' už jsem se nemusel tajit se svými brýlemi, a dokonce jsem si tady v Izmailu opatřil rezervní...

„Železnakov“ doplňoval své bojové zásoby. Nakládání řídil Kuzněcov a jistě při tom nemálo trpěl. Dělové náboje byly jeho životní potřebou, a proto by jimi byl nejraději zaplnil nejen všechna skladiště, nýbrž i všechny kajuty a paluby „Železnakova“, což ovšem

nebylo možné, protože jsme kromě střeliva museli naložit ještě spoustu jiných věcí.

Námořníci, zalití potem, tlačili vozíky s náboji a při každém setkání se škádlili. Díval jsem se na pracující námořníky, odhadoval jsem, kolik tun zásob už asi naložili a měl jsem dojem, že nitro našeho monitoru je tak nenasyté, že snad nikdy nebude mít dost. Konečně však nakládání přece jen skončilo. Námořníci vydrhli palubu, takže se celá loď zase leskla čistotou, a teprve potom zasedli k obědu.

K večeru zarachotil kotevní řetěz a námořníci odvázáli poutací lana. Na shledanou, pohostinný Izmaile! Kapitánporučík Krylov, který prozatím zůstával na Dunaji, se s námi přátelsky rozloučil, objal a políbil Alexeje Jemeljanoviče.

„Pamatuj si, Alexeji Jemeljanoviči,“ řekl při tomto loučení veliteli naší lodi, „že tato válka vyvrátí nejednu dosud platnou teorii. Vždyť přece ti je jistě jasné, že teoreticky bylo naprosto vyloučeno proplout Dunajem, který byl tak důkladně oset nepřátelskými minami a tak dokonale kryt dělovou palbou – a my jsme jím propluli! Teoreticky se říční monitor prostě nemůže odvážit plavby na otevřeném moři dokonce ani za příznivého počasí – a v praxi, jak se zdá, bude muset nejednou přeplout moře za bouřlivého počasí. Ale ať vás v budoucnu čeká cokoli, já se o vás nebojím, protože jsem vás všechny dokonale poznal. A proto také jsem přesvědčen, že s takovou posádkou, jakou tu máš, propluješ s „Železnákovem“ všemi bouřemi a všemi bitvami – a všechno to ve zdraví přečkáte!“

„Přičiníme se, soudruhu kapitánporučíku!“ odpověděl kapitán Charčenko. A dával tento slib nejen za sebe, nýbrž za celou lodní posádku.

Studený vítr s divokým řevem dotíral na malý monitor a zpěněné vlny se převalovaly na nízké, ploché palubě sem a tam. Všechna lodní okénka a všechny dveře byly co nejpevněji uzavřeny a na mokré palubě nebylo živé duše. Také by se na ní sotva někdo udržel – divoké vlny by jistě každého opovážlivce v nejbližším okamžiku smetly do bouřící hlubiny za okrajem paluby.

Odvážný monitor statečně bojoval s bouřícím mořem, které jej co chvíli tak dokonale zavalilo svými vlnami, že to vypadalo, jako by se

udatná lodička už nikdy neměla objevit na denním světle. Podél boků zmítajícího se monitoru nesly vstříčné vlny trosky jakési neznámé lodi. Byla to neveselá noc!

Velitel lodi kapitán Charčenko v plášti do deště z voskovaného plátna, oblečeném přes teplý důstojnický kabát, stál na velitelském můstku a vynakládal všechny své síly, aby se udržel na nohou.

Obzor je plný mračen a jeho temně šedá barva přechází místy v hutnou čern. Vlny se vrhají na palubu jedna za druhou, takže to vyhlíží, jako by „Železnakov“ plul mezi vysokými skalními stěnami, které jsou připraveny v nejbližším okamžiku se semknout a rozmáčkнут jej jako krabičku od zápalek

Vysoká mořská vlna se valí rovnou na náš zle zkoušený monitor. Gromovovy prsty zbělely na hrotech kormidelního kola. A už se „Železnakov“ staví na zadní a zvedá příď vysoko proti temné obloze. Alexej Jemeljanovič tají dech ... A potom, po dlouhé, nekonečně dlouhé chvíli vyčerpávajícího napětí se konečně zvednutá příď pomalu, pomalounku spouští zpět na rozbouranou hladinu...

„Páni, mně je zle!“ naříká na svém úzkém lůžku lodní dělostřelec Peret'atko. Ve společné ložnici mužstva je horko a dusno jako v parní lázni. Na stropě unaveně pomrkává nejasně svítící žárovka.

„Tedy hází to s námi pořádně, jen co je pravda!“ duní svým mocným basem Ovid'ko. Je mu také pořádně zle, mořská bouře dokázala zle zkrušit i jeho silné, svalnaté tělo.

Jen bocman Andrušenko, jako vždycky růžolíci a bodrý, chodí z jedné ložnice do druhé, kolébá se jako kachna, s chutí hryže tvrdý lodní suchar a s trochou povzbuzujícího posměchu utěšuje a chlácholí nemocné námořníky:

„Co že jste takoví omrzelí, chlapci? Snad vám nevadí ta bouřka? Vlastně jakápak bouřka – to je nanejvýš taková docela maličká bouřtička! To byste teprve koukali, co dovede taková pořádná bouře! Ta by vás obrátila naruby, než byste řekli švec. Tohle nic není, vlastně se skoro nic neděje a vy tu poleháváte a mrzoutíte si!“

Vojenský felčar Kušlak, kterému to neustálé silné houpání také právě nejlépe nesvědčí, roznáší nějaké, prášky proti mořské nemoci, nutí námořníky, aby je polykali, a dává jim zapít vodou.

„A na co si vlastně stěžujete?“ pokračuje bocman ve svém povzbuzování. „Vy se tady povalujete v teplých postýlkách a náš velitel už druhý den stojí na kapitánském můstku a nehne se odtamtud ani na krok!“

„To je velitel, jak má být!“ zaduní pochvalně Ovid'kův bas. A jakoby povzbuzen a posílen příkladem svého velitele, opře se Ovid'ko o obě ruce a pokusí se vstát. Hned však zase bezmocně padá zpět.

„Jen hajej, děťátko moje, hajej pěkně!“ směje se Andrušenko. „Raději se nepokoušej vstát, nebo upadneš, prorazíš nám dno a všechny nás utopíš jako koťata ... Po kom vlastně ty jsi tak vyrostl, člověče?“

„Po mamince,“ pokusí se o žert zmořený Ovid'ko.

Také důstojnická jídelna dostala svůj díl. Kocour Pirát, vyděšený až k smrti, skákal jako zběsilý sem a tam, až strhl se stolu ubrus, do krve si narazil nos o roh pianina a potom se se žalostným mňoukáním odklidil do kapitánovy kajuty, jako by hledal útočiště u svého pána.

Guba bez ustání přerovnával a všemožně zajišťoval talíře, výhruzně drnčící v příborníku. Tančil po jídelně a prováděl přitom složité akrobatické figury, jen aby se udržel na nohou. Stálo ho to hodně práce a námahy. Reprodukce obrazu Ajvazovského visela na háčku tak nakřivo, že to budilo tak bláznivý dojem, jako kdyby se to moře mělo každým okamžikem vylít z rámu. Židle tančily sem a tam z jednoho rohu do druhého a Guba trnul hrůzou, že se těžké pianino, přišroubované k podlaze, utrhne a stropem vyletí přímo na palubu.

Do společné jídelny, přidržuje se opatrně stěny, vstoupil Kuzněcov. Štíhlý osmahlý dělostřelecký důstojník byl jako vždycky dokonale upravený, byl hladce vyholený a z důstojnické blůzy mu svítil sněhobílý límeček.

„Gubo, dej mi napít čaje!“ požádal tančícího Gubu a sedl si ke stolu.

Guba mu nalil sklenici silného čaje z velké niklové čajové konvice a nesl ji na stůl. Podlaha mu utíkala pod nohama, Guba se točil, prohýbal, kolébal a kroutil, ale přece jen odnesl čaj na stůl, aniž jej rozlil po celé jídelně.

„Ty jsi šikovný chlapík, kamaráde!“ pochválil ho Kuzněcov uznale a potom se starostlivě zeptal: „A co velitel – pil už čaj, nebo ne?“

„Nepil. Ale já mu ho hned donesu na kapitánský můstek,“ odpověděl Guba.

„To se ti asi sotva podaří,“ zapochyboval Kuzněcov.

„Nějak už to dokážu ...,“ odpověděl Guba a začal okamžitě nalévat čaj do bílé čajové konvice.

Dveře důstojnické jídelny se rozlétly a do jídelny jako dělová koule vletěl Pavlin a z rozběhu tvrdě dosedl na pohovku u stolu.

„Jak to vypadá ve strojojně? Není strojníkům zle?“ zajímal se Kuzněcov.

„Trochu si natloukli hlavy, nosy i lokty, ale jinak jim nic nechybí. Já jsem se bál, že si zpřelámou nohy, ale to jsem je podceňoval!“ Mohutná vlna hodila monitorem s takovou silou, že maličký Pavlin jel po pohovce jako po skluzavce a přistál až Kuzněcovovi na klíně.

„Trošku to houpe, Toljo,“ řekl omluvně a honem se snažil vrátit na své místo.

„Taky mám ten dojem ...,“ odpověděl Kuzněcov klidně.

Lod' se zmítala tak divoce, až se zdálo, že pianino, jídelní stůl i příborník se musí každým okamžikem utrhnout ze svých míst... Z velitelsvy kajuty se ozvalo žalostné mňoukání kocoura Piráta ...

„Jápak se daří naší tiskové službě?“ zeptal se mne Kuzněcov, když jsem – jistě také zelený jako sedma – vstoupil, či lépe řečeno vevrávorl do jídelny.

Byl jsem v takovém stavu, že jsem prostě nebyl schopen odpovědět, a proto jsem jen mlčky mávl rukou. Oba důstojníci se rozchechtali, mně však do smíchu nebylo – byla to moje první bouře na moři...

Vasilij Guba se opatrně ubíral úzkou chodbičkou ke dveřím vedoucím na palubu. Podlaha mu co chvíli utíkala pod nohama a vrávorající námořník se zoufale chytal nejprve lodní přepážky, potom zábradlí strmých schůdků, aby neupadl a nerozlil čaj, nebo dokonce nerozbil čajovou konvici. Guba si byl jist, že horký čaj na tom důkladně profukovaném, a tudíž pořádně studeném kapitánském můstku přijde veliteli i kormidelníkům náramně vhod.

Došel k padacím dveřím, trochu je nadzvedl, aby se podíval, jak to tam venku vlastně vypadá – a do tváře mu okamžitě šplouchla pořádně studená vlna, takže byl rázem mokrá od hlavy až po paty. Guba však se nedal odstrašit, pozorně si tiskl horkou porcelánovou čajovou konvici k prsům a opatrně vystoupil na palubu. Moře všude kolem bylo v jednom varu. Vysoké vlny s bílými hřebeny pěny útočily na nízkou palubu z levého boku. Pozorný Guba za sebou pečlivě zavřel dveře. Chtěl-li se dostat ke vchodu do obrněné věže, musel teď urazit dobrých dvacet kroků po houpající se palubě, propadající se pod nohama a zaplavované vodou. Moře bylo tak vzedmuté, že se prostě nedalo rozeznat, kde končí paluba a začíná moře, protože nízké zábradlí paluby bylo docela utopeno pod vodou dorážející na loď, a všechno kolem dokola bylo pokryto celistvým kobercem husté pěny. Nezbyvalo než riskovat – a Guba riskoval.

Vyčkal, až monitor vklouzl do úzké uličky mezi dvěma vysokými valy vln, pak přitiskl k prsům horkou čajovou konvici a rozběhl se k obrněné věži. Vysoká vlna se za ním řtila po palubě, dostihla ho a narazila zezadu na jeho nohy tak silně, že mu je div nepodrazila a nespláchla ho přes palubu. To už ale odvážný námořník stačil doběhnout k věži a volnou rukou se pevně zachytil zábradlí strmých železných schůdků.

Jako veverka se vyšplhal nahoru, s vynaložením značného úsilí otevřel těžká pancéřová dvířka a vstoupil dovnitř.

Kapitán Charčenko se na něj udiveně podíval:

„Kde se tu bereš, prosím tě?“

„Ale tuhle jsem vám přinesl trochu horkého čaje – však už jste tu asi důkladně promrzli,“ odpověděl Guba a podával veliteli čajovou konvici.

„Ale vždyť tě to mohlo smést přes palubu, ty šílenče!“ Zavrtěl vyčítavě hlavou kapitán Charčenko.

„To by nebylo tak lehké, soudruhu veliteli,“ hájil se Guba.

Alexej Jemeljanovič od něho vzal čajovou konvici, upil několik doušků, potom ji podal prvnímu kormidelníkovi, který se rovněž napil a předal konvici druhému kormidelníkovi.

„Jak se daří chlapcům?“ zeptal se velitel Guby.

„Drží se, soudruhu veliteli.“

„A co důstojníci?“

„Ti právě pijí čaj, soudruhu veliteli!“ usmál se Guba. Potom se na okamžik odmlčel a starostlivě dodal: „Ale v příborníku se nám rozbilo pět talířů z velkého servisu, soudruhu veliteli.“

„Ty ale máš starosti, člověče! Vždyť na tom vůbec nezáleží,“ napomínal ho kapitán Charčenko.

„Ale je to škoda, soudruhu veliteli. Teď už nebude kompletní.“

Kapitán Charčenko se usmál: cožpak teď je čas myslet na nějaký servis?

„Dovolte mi odejít, soudruhu veliteli,“ postavil se do pozoru Guba.

„Jdi, ale dávej si pozor! Buď opatrný!“

Námořník zasalutoval a odešel. Kapitán Charčenko pootevřel dveře, které za sebou Guba zavřel, a díval se, jak námořník seběhl se schůdků, přeběhl palubu a doběhl k padacím dvířkům. Bleskurychle je zvedl a šťastně do nich vklouzl, než ho stačila dostihnout zpěněná vlna. Alexej Jemeljanovič si ulehčeně oddechl a zadíval se do hutné tmy, která se těžce spouštěla až téměř na hřebeny zmítajících se vln. Moře se stále nechtělo uklidnit. Zdálo se, že čas se docela zastavil, noc se táhla donekonečna.

Vysoko vzdmuté moře nepřestávalo zmítat lodí. Hodina se táhla za hodinou a to neustálé houpání působilo silně depresivně a neuvěřitelně vyčerpávalo. Konečně se na východě, až kdesi na horizontu, objevil slabý, bledý proužek.

„Svítá... Konečně!“ Zaradoval se kapitán Charčenko a spokojeně se usmál.

Vítr se trochu usměrnil a rozehnal hutná mračna, táhnoucí se nízko nad hladinou. Slunce zvolna stoupalo výš a výš a paluba, bouřícími vlnami čistě vydrhnutá, zajiskřila v jeho svitu. Bouře se znatelně tišila. Kapitán Charčenko sestoupil na palubu. Monitor už se tak divoce nezmítal, a tak velitel bez námahy došel k padacím dveřím a sestoupil do kajuty mužstva. Námořníci vstávali ze svých lůžek a Ovid'ko vykročil poněkud vrávoravým krokem k umývadlu. Díval se po očku na svého velitele a provinile se usmíval.

„Tak vida – ono to rozhoupalo i toho největšího!“ zažertoval Alexej Jemeljanovič.

„Právě ty velké to vždycky rozhoupá nejvíc, soudruhu veliteli,“ vysvětloval bocman Andrušenko. „A toho našeho to zmohlo pořádně!“

„Co to vykládáš? Koho to zmohlo? Vždyť to není žádná pravda!“ zlobil se Ovid'ko.

Důkladně se omyl studenou vodou a obrátil k bocmanovi mokrou a teď už docela svěží tvář.

„Pravda, zpočátku jsem se necítil právě ve své kůži, soudruhu veliteli, ale potom mi tuhle náš vážený doktor dal nějaké prášky, a sotva jsem je spolkl, hned se mi ulevilo. A teď už jsem v naprostém pořádku!“ přiznával Ovid'ko po pravdě.

Kapitán Charčenko se usmál a vyšel ze společné ložnice mužstva. Vydal se ke své kajutě, ale nedošel tam, protože otevřenými dveřmi radiostanice na něho zavolal radista se sluchátky na uších:

„Soudruhu veliteli, Němci se blíží k Nikolajovu...“

Kapitán Charčenko mlčky přikývl a šel dál. V jeho kajutě ležel na psacím stole miláček celé posádky, kocour Pirát, a těžce dýchal.

Alexej Jemeljanovič se ve své kajutě nezdržel příliš dlouho; trochu se upravil, potom vstoupil do důstojnické jídelny a vyzval mě, abych s ním šel na palubu. Vál slabý, stejnoměrný vítr a lodní příď, brázdící nízké vlny, se lehce zvedala a zase klesala. Celý obzor byl čistý a jasný, jen v dáli přímo před naší přídí se táhla po obloze temná skvrna hustého kouře. To za vzdáleným mysem hořel nešťastný Nikolajev ...

Na Nikolajev se jako kroupy sypaly fašistické bomby, celé město bylo v jednom plameni, jen loděnice zůstala nepoškozena.

„Tu si fašisté zřejmě chtějí ušetřit pro sebe!“ zlobil se Alexej Jemeljanovič. „Jsou přesvědčeni, že jim padne do rukou v provozuschopném stavu – ale to se náramně mylí!“

Po několika hodinách plavby jsme přistáli v těsné blízkosti nikolajevské loděnice a krátce poté se na naši palubu dostavila skupina jejích pracovníků. Byli to povětšinou postarší muži a mladé dívky. Posádka našeho monitoru, v jejichž řadách byli soustružníci, zámečníci, svářeči i další odborníci, se chutě pustila do práce spolu s loďaři. Všichni členové posádky toužili po tom, aby naše loď byla zase co nejdříve bojeschopná, a proto nemohli nečinně přihlížet práci skupiny dělníků z loděnice.

V důstojnické jídelně studoval Alexej Jemeljanovič spolu s ostatními důstojníky mapu Jižního Bugu, protože jsme dostali rozkaz chránit varvarovskou přepravu – pontonový most přes řeku – a pomáhat pozemským vojskům v obraně města. Na vzdálenějších přístupových cestách k Nikolajevu už probíhaly urputné boje.

Ovid'ko se třásl v záchvatu zimnice, přesto však odmítl ulehnout a šel do strážní služby. „Teď není čas na žádné povalování!“ odbyl felčara Kušlaka, který mu nařizoval, aby si okamžitě šel lehnout. A tak tu stál na stráži a s dojemnou něhou se díval na mladičkou dívku v kombinéze z celtoviny, která pracovala vysoko nad palubou na signalizátorském můstku. Dívka si zakrývala tvář ochranným štítem a v její štíhlé, avšak velmi obratné ruce se rozhořel modravý oheň elektrické svářečky. Ale proč bych to všechno sváděl jen na Ovid'ka – vždyť to nebyl jen on, kdo po té mladičké svářečce se zalíbením pokukoval. Jistý novinářský korespondent, třeba si byl vědom toho, že na takovou mladičkou dívku nemůže o hodně starší chlapík v brýlích udělat pražádný dojem, přece jen také horlivě zakláněl hlavu a nespouštěl oči ze signalizátorského můstku..

Vtom se ozval krátký výkřik, cosi na zlomek vteřiny zaclonilo zářící slunce a nedaleko lodi vysoko vystříkla voda. Dříve než jsem se stačil vzpamatovat do té míry, abych si uvědomil, co se vlastně přihodilo, vrhl už se Ovid'ko přes palubu tak, jak byl: v soukenných kalhotách, bílé blůze, námořnické čepici a s pistolí na opasku.

Vzápětí se ozvalo varovné volání „muž přes palubu“ a k okraji paluby se seběhli všichni námořníci, kteří byli v doslechu.

„Co se stalo, soudruhu Travkine?“

„Ovid’ko ... Ta dívka...“

„Sem, Ovid’ko! Sem!“ volali námořníci.

„Vytáhněte ho na palubu, kamarádi!“

„Chyťte tu dívku!“

A pohotoví námořníci obratně vytáhli na palubu svého kamaráda i dívku, kterou vylovil z vody.

O půl hodiny později ležel Ovid’ko na úzkém lodním lůžku a horečnatě blouzl, protože ho znovu popadl pořádný záchvat zimnice. Dívka, která si důkladně lokla slané vody, vyčerpána svým nepříjemným zážitkem, spala v lodní ošetřovně, zatímco druhý kormidelník Gromov a lodní dělostřelec Pereťatko se s chutí pustili do praní a žehlení její kombinézy.

Za několik dnů byly všechny opravné práce dokončeny a my jsme se loučili s pracovníky loděnice. Iljinov zazpíval Stěnku Razina a Burlaky a potom se naši námořníci pustili do tance s dívkami, které pomáhaly opravovat našeho milého „Železňakova.“ Při loučení vzal Ovid’ko opatrně do svých mohutných tlap drobnou ručku štíhlé Olgy (tak se jmenovala dívka, kterou zachránil a do které se zamilovala přinejmenším polovina lodní posádky) a zaduněl svým basem:

„Ty si příště dávej lepší pozor! A koukej se co nejdřív naučit plavat, to ti ještě někdy může přijít vhod!“

„Naučím, určitě naučím!“ slibovala Olga.

Dívala se Ovid’kovi do očí modrýma očima plnýma slz a vypadala vedle našeho bohatýra ještě drobnější a křehčí, než ve skutečnosti byla.

Druhý den jsme zaujali svou bojovou pozici na Jižním Bugu. Nedaleko našeho stanoviště vedla jedna z důležitých přepravních cest, takže přes silný pontonový most se ve dne v noci nepřetržitě táhla nekonečná stuha našich vojsk – motocykly, auta osobní, nákladní i obrněná a tanky.

Na palubu „Železňakova“ se dostavil styčný důstojník nadporučík Andrej Saveljev, aby oznámil, že nepřítel už navázal dotek s našimi vojsky, která zaujala obranné pozice; asi šest

kilometrů odtud prý je shromaždiště nepřátelských obrněných jednotek, s kterými se – pravděpodobně zítra – hodlají fašisté pokusit o útok, aby prorazili slabou ještě linii naší obrany a dostali se jí do týlu. Naši se chystají fašisty předstihnout a protiútokem je vyhnat z jejich nynějších pozic. „Železnakov“ má toto úsilí podpořit tím, že před svítáním zahájí palbu na soustředěné nepřátelské síly.

„Nepřátelské tanky spotřebovaly v dosavadních bojích téměř všechny pohonné látky i střelivo, pročež hodlají dnes v noci doplnit své zásoby na tom shromaždišti, o kterém jsem mluvil,“ končil nadporučík Saveljev svou zprávou.

„Kdo tam byl na průzkumu?“ zeptal se kapitán Charčenko.

„Moji chlapi a já,“ odpověděl prostě nadporučík a hned si pospíšil skromně dodat, že na tom není pranic zvláštního, protože ani my, ani Němci zatím nemáme ani zákopy, ani drátěné překážky, takže dostat se k nepříteli na žádoucí vzdálenost není ani trochu obtížné.

Vypadalo to, jako by se Saveljev ze všeho nejvíc obával toho, abychom ho nepodezírali z chvastounství.

Mně se tento štlhlý, pružný a neobyčejně pohyblivý důstojník – na první pohled výkonný sportovec – energické, opálené a větry ošlehané tváře velmi zalíbil. Líbil se mi jeho klidný, vyrovnaný hlas, udivoval mě nepochopitelný, téměř lhostejný klid člověka, který se před okamžikem vrátil z odvážné výpravy do nepřítelova doupěte.

A v noci tam půjde znovu – on i jeho vojáci. Jakmile zahájí „Železnakov“ dělovou palbu na shromaždiště nepřátelských tanků, začnou Saveljevovi průzkumníci v nepřátelském týlu střílet ze všech svých zbraní, aby u nepřátel vzbudili dojem, že tam za svými zády mají nějaký náš výsadkářský oddíl. A současně zahájí na nepřátele útok také naše střelecké oddíly. Tentokrát tedy bude palbu našich děl řídit nadporučík Saveljev.

Opustil nás s prostým „na shledanou zítra“, jako by měl nějaké zcela bezpečné záruky, že dnešní noc ve zdraví přežije a zítra se opět vrátí. Takového pomocníka mohl náš „Železnakov“ vždycky potřebovat, takový by nám vždycky přišel vhod.

Kolem jedné hodiny po půlnoci dostal „Železnakov“ netrpělivě očekávaný povel z řídicího stanoviště.

Sto padesát granátů dokázala naše děla vychrlit za dvanáct minut a vzápětí jsme z paluby monitoru zaslechli několik mocných výbuchů a zahlédli jejich vzdálené odlesky.

Já jsem dokonce měl na okamžik dojem, že slyším dálkou tlumené volání „hurá“. Možná že jsem je neslyšel, dokonce je to velmi pravděpodobné, náš útok na nepřátelské pozice však začal.

O dva dny později se kvečeru vrátil na palubu „Železnakova“ nadporučík Saveljev a jeho tři bojoví kamarádi. Byli živi a zdraví – ale jak vypadali! Nesli však plné náruče válečných trofejí – Zeissových důstojnických dalekohledů, kožených brašen se svazky map, pistolí a nůžkových dělostřeleckých dalekohledů.

Všichni čtyři úspěšní průzkumníci šli přímo do důstojnické jídelny, kde se naši důstojníci a námořníci, pokud neměli službu, už podruhé dívali na film Velký valčík. A my jsme přirozeně – sotva se objevili mezi dveřmi – přerušili promítání filmu a rozsvítili. Kdepak by teď někdo z nás mohl mít zájem o nějaký film!

Saveljev vyprávěl jen stručně, a tak posluchačům nezbývalo než doplňovat si jeho suchý výklad vlastní představivostí.

Pěšáci doplnili Saveljevovu „čtyřku“ několika svými průzkumníky, mezi nimiž byl i staršina Minajev. Byl to pětatřicetiletý učitel německého jazyka na jakési vysoké škole, takže bezvadně mluvil německy. Staršina Minajev se noční akce zúčastnil v uniformě německého důstojníka, jejíž prsa byla plná medailí a záslužných křížů.

Skupina našich průzkumníků obešla kukuřičným a slunečnicovým polem předsunuté nepřátelské pozice, a tak se dostala k předem zvolenému místu – k nevysokému pahrbku, který byl vybrán pro zřízení řídicího stanoviště. Tam si průzkumníci okamžitě vyhloubili kruhovitý zákop a zaujali své pozice.

Staršina
Minajev se
vydal do lesa,
odkud zněl
mohutný
hukot četných
motorů. Brzy
se odtamtud
vrátil a
přivedl s
sebou opilého
německého
důstojníka.
Odvážný
Minajev
prošel celý
nepřátelský

tábor, kde se doplňovaly zásoby tanků a obrněných aut, viděl jejich osádky, které ve skupinkách seděly mezi keři, a vyslechl podrobné hlášení nějakému váženému panu plukovníkovi. Minajev přirozeně okamžitě pocítil chuť polapit a přitáhnout domů takové vzácné zvíře, jako je fašistický plukovník, ale včas si vzpomněl na rozkaz svého velitele: nepokoušet se o žádné mimořádné samostatné akce a pamatovat, že na nás závisí úspěch celé akce, jehož účelem je oslabit nepřítele útokem na shromaždiště jeho obrněné vozby. Proto si – byť s těžkým srdcem – dal zajít chuť na pana plukovníka a šel dál svou cestou, přičemž musel co chvíli zvedat pravici a vykřikovat „Heil Hitler!“ Důkladně si tam všechno prohlédl a cestou zpět ještě dokázal sbalit toho opilého důstojníka.

Nadporučík Saveljev vyslechl hlášení staršiny Minajeva, upřesnil ještě svá zjištění a údaje cíle pro nás, a jakmile dostal ze „Železnakova“ signál „osmičku“ (což znamenalo, že baterie je připravena k palbě), předal Kuzněcovovi své údaje a dal rozkaz „pal“, který jsme na monitoru očekávali s takovou netrpělivostí.

V tomto místě svého vyprávění Saveljev poněkud ožil. Když vyprávěl o výsledcích palby našich děl, o výbuchu nepřátelského muničního skladu a benzínové cisterny a o fašistech, pobíhajících ve zběsilém zmatku sem a tam, rozzářily se mu oči radostí.

Potom vyprávěl zase jen tak krátce o tom, jak Němci objevili jejich stanoviště. Velitel jakéhosi oddílu německé armády, který na ně narazil, okamžitě vykřikl „Halt! Kdo tu?“ a jeho vojáci odjistili zbraně. Staršina Minajev však neztratil duchapřítomnost a bez nejmenšího váhání odpověděl nejčistší němčinou:

„Nadporučík Kunz. A neřvete tak, vy dobytku!“ (jméno nadporučíka Kunze zaslechl předtím náhodou při své návštěvě německého shromaždiště).

„Nadporučík Kunz ke mně, ostatní na místě!“ ozval se znovu ze tmy velitel fašistického oddílu.

Staršina Minajev vykročil podle rozkazu a došel až k fašistickému veliteli. Ten si na něho posvítíl baterkou a cosi se ho zeptal. Zatím však už ostatní naši průzkumníci obklíčili skupinku fašistů a smetli je náhlou palbou svých samopalů. Potom vstoupili do lesa, kde ještě před chvílí bylo shromaždiště německých tanků, a v prvních paprscích vycházejícího slunce se pokochali pohledem na výsledky práce dělostřelců z „Železnakova“.

Po prvních bojích zakotvil náš monitor k dennímu odpočinku pod strmým břehem Bugu.

Železnakovci se oddávali slastem krátké přestávky mezi boji.

Jedni se koupali v řece, druzí se pustili do praní pošpiněných blůz a nátělníků, třetí dali přednost horké sprše, a tak se drhli pod teplými paprsky, mydlíce si navzájem záda.

Ráno přivedl bocman Andrušenko krávu, kterou za peníze z loďní pokladny koupil v nedaleké vesnici. Námořníci ji porazili a teď netrpělivě čekali na pochoutky, kterými je překvapí loďní kuchař, na němž teď byla řada, aby ukázal, co umí.

Ovid'ko procítěně hovořil k námořníkům, kteří se pohodlně rozložili na palubě. Obrovitý námořník se mlsně olizoval a básnil:

„Já nevím jak kdo, kamarádi, ale já snad mám ze všech jídel nejraději ragú! Ovšem musí v něm být kapánek víc masa, pak samozřejmě troška brambor a co nejvíc té husté omáčky ...“

Ovid'ko, milující dobré jídlo i labužnické povídání o něm, pomlaskával a horlivě věřil. A bylo co – protože od lodní kuchyně se až sem táhla taková libá vůně, že by snad v každém nutně musela probudit pořádnou chuť k jídlu ... A námořníkům se nebylo možno ani trochu divit – vždyť už celou dlouhou řadu týdnů se na lodi nevařilo nic jiného než jen a jen konzervy.

„Pánečku, chlapci, to si dnes dáme!“ těšil se nedočkavě Ovid'ko.

A jeho kamarádi s úsměvem poslouchali to obrovité dítě, které se jen s největším úsilím vešlo do námořnických kalhot největšího čísla. Ale teď se Ovid'ko na žádost svých kamarádů na chvíli oprostil od svých blažených úvah o jídle a dal se do vyprávění o tom, jak spolu s ostatními členy družstva Volodi Gucajta, to jest s obvyklým řídicím stanovištěm našeho dělostřelectva, chodí za svým posláním přímo do nepřítelova doupěte.

„Tak tedy si jednou pěkně pohromadě – myslím naše řídicí stanoviště – tiše sedíme v jámě po vybuchlé letecké bombě,“ zahájil Ovid'ko své vyprávění, které mělo námořníkům ukrátit napjaté čekání oběda, „a koukáme, jak jeden jejich tank – byl zelený jako žába – se najednou z ničeho nic začne nějak hloupě motat hezky blízko nás. Co vlastně tu hledá, co ho tak zajímá právě tady, to si nedovedeme vysvětlit. A on se tu pořád točí sem a tam, popojíždí dopředu a zase zpátky – a pořád kolem té naší jámy, ne a ne se odtud hnout. A vy jste zrovna v tom okamžiku začali pálit naším hlavním kalibrem. Fašouni, to se rozumí, ať už tu dělali to nebo ono, hned začali mít docela jiné starosti. Teď už je zajímavá jenom jedna věc: dostat se odtud se zdravou kůží. A pro takový účel je vždycky nejlepší vzít bez dlouhého rozmyšlení nohy na ramena. Tohle věděli i fašouni v tanku, a proto se rozjeli, co jim síly stačily – a jen si to představte: jako na potvoru si to namířili přímo na nás! A tady opravdu přejeli přímo přes naši jámu – divže nás nerozmázli jako žízaly!“

„To jste asi měli nahnáno, co?“

„Nahnáno jsme moc neměli – zato v uších a za krkem jsme měli plno hlíny!“

Z lodní kuchyně vyhlédl kuchař v bílé, značně už seprané kazajce, jejíž nejlepší léta byla už dávno tatam.

„Hej, oběd je hotový, chlapci!“ zavolal kuchař – a do námořníku jako když střelí. Ovid’ko se okamžitě obrátil na Iljinova, na kterém právě byla řada „vyfasovat“ jídlo pro celou jejich skupinu:

„Tak si pospěš, maminko, a honem nakrm své hodné dětičky!“

„Vy jste mi pěkné dětičky!“ smál se radista. Uchopil pořádný kotlík na přenášení jídla, který sloužil jejich desítce, a rozběhl se ke kuchyni. V okamžiku byl zpět s mísou černých lodních sucharů, deseti jídelními miskami a deseti lžícemi, a zase se rozběhl ke kuchyni, odkud se poklusem vrátil s plným kotlíkem. Celá jejich desítka se sesedla do kroužku, v jehož středu stál kotlík. Stoupala z něho chutně vonící pára. Kotlík se vyprázdnil než bys řekl švec a Iljinov se bez pobízení rozběhl pro druhý. Ted’ už všichni jedli beze spěchu, vychutnávali každé sousto a nepředháněli se navzájem. Potom rozdělil Iljinov maso.

„Bůh dej zdraví té krávě!“ pochvaloval si Ovid’ko dost nelogicky. Ovšem měl ke své chvále dobré důvody: dostala se na něj pěkná morková kost, kterou klepal k okraji misky tak dlouho, že z kosti vyklepal hezkou porci morku, který si položil na lodní suchar a s požitkem se do něho pustil. Přivíral oči blahem a tvrdý suchar mu křoupal v silných zubech jako cukr.

Potom si otřel ústa a vyzval Iljinova:

„Tak, Zoržíku, ted’ka konečně s chutí skoč pro to slavné ragú!“

Sotva však byl toužebně očekávaný pokrm přinesen a rozdělen do misek, ozvala se hlídka na signalizačním můstku:

„Letecký poplach!“

Námořníci střelhibitě vyskočili od svých misek a rozběhli se na svá bojová stanoviště. Lodní dělostřelci se vrhli ke svým dělům a dva nerozluční přátelé – Peret’atko a Kutafin – si pozorně nasadili přílby a přiřčili se u svých protileteckých kulometů.

Na palubu monitoru padl černý křídlatý stín a vyjící letadlo svrhlo své bomby. Monitor sebou prudce trhl.

„Čert aby tě vzal, ty mizero!“ rozkřikl se bocman Andrušenko a hrozil útočícímu junkersu pěští.

Nepřátelské letadlo se vytočilo vzhůru a s výhružným vytím nabíralo kurs k novému náletu na naši loď.

„Jen se na tu potvoru podívejte! Nedá pokoj a nedá!“ zlobil se dopálený Peret’atko.

A jeho protiletický kulomet se rozrachotil takovým tempem, že junkers, který už skláněl nos k novému náletu, si to náhle rozmyslel, prudce změnil směr a vzdaloval se někam ke svým za obzor.

„Máš moc slabé nervy!“ volal za ním Peret’atko a přestal střílet, aby zbytečně neplýtvat střelivem. Byl to šetrný člověk a nikdy pronic zanic nevypálil ani jediný náboj. A právě tak si počínali i všichni ostatní příslušníci posádky, protože nikdo nevěděl a ani nemohl vědět, kdy zase a kde budou mít možnost doplnit své zásoby střeliva.

„Tak, chlapci, pojďme si dojíst ten oběd!“ ozval se znovu Ovid’ko a začal sbírat jídelní misky, rozházené po celé palubě. Misky však se otřesem lodi převrhly a byly prázdné. Ovid’ko si roztrpčeně posunul čapku s čela a ulevil si na adresu nepřátelského letce: „Aby sis, ty mizero, už nikdy nepochutnal na žádném obědě!“ Ale nedalo se nic dělat; Ovid’ko se rozhlédl kolem sebe a zavolal na Iljinova: „Hej, maminko, přines nám alespoň ještě jednou tu polívčičku ...“

„Železnakov“ kotvil u břehu nedaleko varvarovské přepravní tepny, byl pečlivě zatemněn a dokonale zamaskován čerstvě nasekanými větvemi. Jeho stroje mlčely a paluba byla jako po vymření. Námořníci, kteří právě neměli službu, klidně spali.

A tu se náhle rozezněly zvonky bojového poplachu. Ten vzrušující zvuk mě téměř shodil z lůžka. Letmo jsem pohlédl na hodinky – byly tři hodiny po půlnoci. Rychle jsem se oblékl a po úzkých, strmých schůdcích jsem vyběhl na palubu. Odkudsi z úplně černé oblohy k nám doléhal chraplavý, přerývaný hukot. To jsou junkersy! Kryti noční tmou zřejmě hodlají zaútočit na Nikolajev. Do těchto mých úvah zazněly na břehu nedaleko od nás rychle za sebou tři výstřely. To stráž pobřežní ochrany naší lodi oznamovala smluveným znamením: „Pozor! Parašutisté!“ Volod’a Gucajt, který byl dnes velitelem stráží, seběhl po úzkém lodním můstku na břeh.

Za ním se rozběhli námořníci, kteří právě měli hlídku, a za nimi – se svolením velitele lodi – jsem se pustil já.

Na břehu byla taková tma, že nebylo vidět vlastní ruku před očima. Námořník, který měl hlídku na břehu, Volod'ovi ohlásil, že asi před dvěma minutami seskočili nějakých sto padesát metrů odtud čtyři nepřátelští parašutisté ...

Volod'a Gucajt nařídil, aby jeho námořníci okamžitě obklíčili a pročesali celý označený kus břehu a parašutisty pokud možno zajali živé. Nemohou být daleko, protože všude kolem jsou kopce a křoviny, které jim ztíží pohyb. Ovšem tyto křoviny jsou stejně málo příjemné nám, protože hledat v nich záludné parašutisty v takové tmě nebude právě nejsnadnějším úkolem.

„Ty jdi s Gubou!“ doporučil mi Gucajt.

Čert aby vzal ty ohavné křoviny! Byly samá ostrá větvička a zle mi drásaly ruce i obličej. Vasil Guba, v jehož těsném závěsu jsem se pro jistotu držel, si vykračoval překvapivě jistým krokem. Jak je to možné, copak on v té tmě vidí jako kočka?

Chvilími zůstáváme stát, pozorně se zaposloucháváme, nedolehne-li k nám nějaký cizí zvuk, a zase postupujeme dál, rozhrnujíce opatrně husté keře. Tak jsme se dostali pořádný kus od řeky, aniž bychom našli cokoli podezřelého. Všude kolem nás bylo úplné ticho a pusto, jen kdesi daleko odtud a vysoko nad našimi hlavami bylo ještě slabě slyšet doznívající chraplavý hukot odlétajících junkersů. A potom jsme náhle spatřili oslepujivé záblesky výbuchů a zaslechli hluché, dálkou tlumené rány

„Bombardují Nikolajev,“ řekl Guba hořce a vzápětí zvolal: „Stůj!“, zvedl svůj samopal a vypálil k obloze krátkou dávku pro výstrahu.

A hned nato se z husté okolní tmy ozvala překvapivá odpověď:

„Soudruhu, nestřílej! Nestřílej – my jsme přátelé!“

Guba rozsvítil baterku a v jejím ostrém světle jsme oba spatřili tři naše vojáky. To tedy bylo opravdu nečekané překvapení!

„Přistupte blíž!“ nařídil Guba vojákům.

A ti nepřišli, nýbrž přiběhli.

„To je dobře, že jsme vás potkali, námořníci! My jsme tu tak dokonale zabloudili, že prostě nemáme tušení, kde jsme. Procházeli

jsme tudy s našim útvarem a trochu jsme se opozdili. Nemohli jsme útvar dohonit, chtěli jsme si nadejít a úplně jsme ztratili cestu!“ vysvětlovali zadržení vojáci se zdůrazněnou radostí jeden přes druhého.

„Máte doklady?“ zeptal se Guba hodně nedůvěřivě.

Doklady všech tří vojáků však byly v naprostém pořádku. Vojáci měli radost ze setkání s námi, hovořili o svém veliteli roty – nejdokonalejším muži, jakého kdy poznali, o tom, jaké měli ztráty v bojích, kterými prošli, a litovali všechny své kamarády, kteří tam složili hlavy.

„Tak pojďme,“ přerušil jejich vyprávění poněkud uspokojený Guba. „Odpočinete si u nás do rána, protože v téhle tmě byste cestu stejně nenašli a zbytečně byste znovu zabloudili.“

„To tedy máme štěstí!“ zvolal spokojeně jeden z vojáků. „Námořníci nám jistě dají zakouřit – od rána jsme si nemohli dát ani šluka!“

Ze tmy vystoupili Ličinkin a Laptij a přidali se k nám.

„Pánové – oni tady mají loď!“ divili se vojáci, když zjistili, kam jsme je to přivedli. „Ta ale je pěkně zamaskovaná! Člověk by mohl jít kolem ní a ani ve snu by ho nenapadlo, že je tu schovaná!“

Kdyby tak věděli, kolik práce to stojí, než se loď s čistou, jako zrcadlo se blyštící palubou a vystouplými mohutnými střeleckými věžemi stane tak dokonale neviditelnou.

Sotva jsme přešli lodní můstek, setkali jsme se s Alexejem Jemeljanovičem a nadporučíkem Saveljevem.

Alexej Jemeljanovič nás vyzval, abychom s ním šli do důstojnické jídelny. Prohlédl si doklady vojáků, které jsme zadrželi, potom vyslechl jejich vyprávění o tom, jak se náhodou opozdili za svou rotou a nařídil, aby je kuchař nakrmil. Andrej Saveljev seděl mlčky opodál a pozorně si všechny tři cizí vojáky prohlížel jednoho po druhém. A teprve když Vasil Guba odvedl své tři svěřence do lodní kuchyně, teprve potom se konečně ozval:

„Alexeji Jemeljanoviči, myslím, že by bylo dobře pohlídat tady ty tři vojáky přes noc a ráno je s doprovodem poslat na velitelství garnizony, aby je tam prověřili.“

Kapitán Charčenko se na okamžik zamyslel a potom rozhodl: ti cizí vojáci dostanou dobře najíst a pak jim bude na noc vyhrazena jedna komora na přídi, u které bude pro jistotu pod záminkou lodního řádu postavena zvláštní stráž.

Nějak jsem nemohl usnout, prostě se mi nechtělo spát. Daleko raději bych se byl vypravil zpátky na břeh, vyhledal tam Volod'u Gucajta a spolu s ním pokračoval v pročesávání pobřežních křovisek. Ale cožpak jsem mohl doufat, že ho v té tmě tmoucí najdu? A tak jsem si nevěděl jiné rady než sednout si v důstojnické jídelně ke stolu a hledat útěchu v nějaké knížce. Kocour Pirát, toužící zřejmě po společnosti, vyskočil na stůl, došel až ke knize, ležící přede mnou. klidně si na ni stoupl a začal se mi hlavou třít o tvář.

„Jdi pryč, Piráte, nepřekážej! Cožpak nevidíš, že chci číst?“

Alexej Jemeljanovič vešel do jídelny a mířil ke své kajutě.

„Cože nespíš?“ zeptal se mě.

„Ale nějak nemohu usnout.“

Odkudsi od příde sem dolehl tlumený zpěv. Zvedl jsem udiveně hlavu:

„Co je to?“

„Naši hosté se dali do zpěvu,“ usmál se Alexej Jemeljanovič a odešel.

Kocour Pirát mi usnul na klíně, já jsem jej lehce hladil a on ze spaní spokojeně předl. Uplynula hodina, po ní druhá. Vtom se nad mou hlavou ozval dupot spěšných kroků a kdosi seběhl ze strmých schůdků. Byl to Volod'a Gucajt.

„Tak co je nového, Volod'o?“ zeptal jsem se svého přítele z dětství.

„Kde je velitel?“ odpověděl mi Volod'a otázkou

„Ve své kajutě.“

„Našli jsme padáky,“ pokračoval Volod'a.

„A co parašutisté?“

„Ti jako by se do země propadli!“

Volod'a Gucajt zaklepal na dveře kapitánovy kajuty.

„Vstupte!“ ozval se vzápětí Alexej Jemeljanovič. Volod'a vešel a já jsem slyšel, jak podává veliteli hlášení. Dveře se prudce otevřely a z nich spěšně vyšel Alexej Jemeljanovič, sledován Volod'ou

Gucajtem. Kapitán Charčenko byl úplně oblečen, zřejmě si vůbec nešel lehnout. „To, co říkáte, znamená, že úkol nebyl splněn,“ promluvil velitel vzrušeně. „Vysvětlete pátrací skupině ještě jednou, který úsek má prohledat a prohledejte jej s největší pozorností! Už se pomalu rozednívá,“ velitel pohlédl na kulaté lodní hodiny, visící na stěně jídelny, „takže budete moci přizvat ke spolupráci zdejší obyvatelstvo. Rozhodně je požádejte o pomoc!“

„Provedu!“ odpověděl Volod’a Gucajt, zsalutoval a odešel.

„Guba!“ obrátil se kapitán Charčenko na Vasilu.

„Soudruhu veliteli?“ odpověděl Guba a vyskočil čile ze stoličky vedle příborníku, na které seděl.

„Prohledejte co nejpečlivěji celé okolí místa, kde jste potkali ty tři zbloudilé vojáky!“

„Provedu!“

„Vezměte si s sebou deset mužů!“

„Provedu, soudruhu veliteli!“ opakoval Guba a s pozdravem odešel.

Na víc už jsem nečekal, vstal jsem a požádal velitele o dovolení zúčastnit se pátrání.

„Jděte, Travkine!“ souhlasil Alexej Jemeljanovič.

Desítka vybraných námořníků začala pečlivě pročesávat husté křoviny rostoucí na mírných svazích okolních kopců.

Avšak nepátrali tu pouze námořníci, kromě nich tu byli také starci, děti a mladší i starší ženy. Největší horlivost přirozeně projevovali venkovští kluci, pro které to znamenalo veliké a přitom zcela opravdové dobrodružství.

Spolu s Gubou jsme krok za krokem prošli celý úsek, kde jsme bloudili předešlé noci. Všechna naše snaha však zůstala marná: nikde nic, nikde ani sebemenší stopa po cizích parašutistech. Také ostatní pátrači se až dosud namáhali docela zbytečně. Všude kolem byly jen pusté křoviny. Vasil Guba už se pomalu začínal zlobit. Byl unavený, jeho krvavě červené oči svědčily o probdělé noci. Celou noc ani na okamžik nezamhouřil oči a teď už nastávala hodina, kdy se lodní důstojníci scházejí ve společné jídelně k snídani. Kdo jim ji připraví a podá? Kdo se postará o velitele lodi? A proto se Vasil Guba se stále vzrůstající netrpělivostí vyptával ostatních pátracích skupin, které

jsme chvílemi potkávali: „Tak co je? Pořád nic?“ a na tuto stále stejnou otázku se nám dostávalo ustavičně stejné odpovědi: „Ne, zatím nic!“

„Proklouzli nám ti lotři! A jestli se jim podařilo dostat se do Nikolajeva, pak se v tom velkém městě budou těžko hledat!“ zlobil se Guba. „Proklouzli nám – čert aby je vzal!“

Vtom se zarazil, zahleděl se na zem přímo u svých nohou a zavolal:

„Travkine, pojd' sem honem!“

Doběhl jsem k němu největší rychlostí, jaké jsem byl schopen. Guba už klečel na zemi a horečně v ní ryl svým námořnickým nožem.

„Něco jsem našel! Tady je to! Drž, Travkine!“

Sáhl do vyhloubené jamky a vytáhl z ní zelenou kovovou krabici. Byla to přenosná vysílačka. Guba znovu zalovil v jámě, kterou s takovou horlivostí vyhloubil, a vytáhl z ní tři nevelké umolousané, zablácené vojenské tlumoky. Sedl si k nim a začal je rozvazovat.

„Co koukáš, Travkine? Pomoz mi přece!“

Pomohl jsem mu rozvázat důkladně utažený uzel.

Ve vojenských tlumocích nebylo ani stopy po tom, co v nich obvykle vojáci nosí, nebyla tam ani zásobní košile, ani polní láhev, ani hřeben, mýdlo a ručník. Každý tlumok obsahoval jeden pořádný balík.

„Opatrně, Travkine! Zacházej s tím opatrně, abys mi najednou neuletěl přímo do nebe!“ napomínal mě Guba.

Vasil Guba vypálil smluvené tři výstřely a za okamžik se kolem nás shromáždili téměř všichni příslušníci naší pátrací skupiny a spolu s nimi samozřejmě početný hlouček místních obyvatel. Guba si z přítomných námořníků vybral dva pyrotechniky, předal jim podezřelé balíky a pak jsme my všichni neodborníci, kteří jsme tu teď neměli co dělat, ustoupili do uctivé vzdálenosti. Pyrotechnici si s podezřelými balíky rychle poradili – a našli v nich pořádné nálože, nemalý počet rozbušek a několik hodinových strojků. Každý z těch balíků vážil dobrých deset kilogramů a plně stačil na zničení velkého mostu ...

A tak jsme se ze svého pátrání vrátili na palubu s nebezpečnou, opravdu smrtonosnou kořistí.

„Našli jste něco?“ zeptal se Alexej Jemeljanovič.

„Ano, soudruhu veliteli!“

Ke skupince kolem kapitána Charčenko a kořisti, kterou jsme právě přinesli, přistoupil nadporučík Andrej Saveljev.

„Zdá se, že máš pravdu, Andrjušo,“ uvítal ho Alexej Jemeljanovič.

„No, jsou v dobrých rukách a rozhodně neutečou!“ odpověděl Saveljev.

Velitel lodi dal příslušné rozkazy a za několik okamžiků tu byli – přirozeně s početným doprovodem – tři cizí vojáci, kteří strávili noc v jedné skladištní komoře na přídi. Zajatci mhouřili oči, jak jim vadilo ostré jitrní světlo, ale velmi přátelsky se usmívali. Alexej Jemeljanovič na ně upřel ne právě přívětivý pohled a řekl krátce:

„Dopravíme vás na velitelství úseku!“

„Ale soudruhu veliteli, vždyť my bychom si měli pospíšet za naši rotou,“ ozval se jeden ze zadržených vojáků.

„A dojdeme sami, soudruhu veliteli, co byste si s námi dělali nějaké starosti,“ připojil se druhý.

Potom protestovali a rozčilovali se, když Andrej Saveljev nařídil, aby jim námořníci svázali ruce. V očích jednoho z nich – nejmenšího a zřejmě také nejmladšího – se dokonce zaleskly slzy.

„Bojovali jsme ze všech sil – a vida, takhle jsme dobojovali!“ stěžoval si hořce slzící voják.

„Na velitelství se všechno vysvětlí!“ řekl Saveljev krátce a nařídil zadrženým vojákům, aby sestoupili na břeh.

Nadporučík Saveljev se vrátil až kvečeru, právě když jsme v důstojnické jídelně pili čaj. „Tak jsem se přece jen nemýlil!“ řekl spokojeně, odkládaje čepici a usedaje ke stolu.

„Vážně? Tak povídej!“

„Nejdřív mi, prosím vás, dejte sklenici čaje. A raději trochu silnějšího!“

Vasil Guba mu podal sklenici čaje, Saveljev se pořádně napil a potom začal vypravovat:

„Ale jsou to herci, ti mizerové! Celou cestu se rozčilovali a protestovali, a dělali to tak přesvědčivě, že jsem jim málem uvěřil! Ovšem jakmile je vzali do prače naši z kontrarozvědky, rázem obrátili a vyložili karty na stůl. Naříkali a plakali, co vám mám povídat, byly to hotové hysterické scény – až je mi nepříjemné na to vzpomínat. Takový hnus! Mizerové mizerní!“ vždycky tak klidný a dokonale ovládající Saveljev se neudržel a udeřil pěstí do stolu. „A s jakým sem přišli krásným úkolem: měli vyhodit do povětří varvarovskou přepravní tepnu a podat o tom rádiem zprávu do jejich štábu ... Tyhle lotry jsme chytili, ale ještě se tu někde potuluje ten čtvrtý, kterého jsme zatím nedostali ... A ten nám ještě může připravit nějaké náramně nepříjemné překvapení! Moc rád bych věděl, kde asi teď je! Ti tři přísahali jeden přes druhého, že byli jenom tři, víc prý jich nebylo. Ale to zřejmě není pravda, protože ty padáky byly čtyři. Ti tři lotři sice lhali, jako když tiskne, naštěstí však v téhle souvislosti tvrdil každý z nich něco jiného: jeden říkal, že na tom čtvrtém padáku byla rezervní vysílačka, druhý tvrdil, že tam byly zásoby jídla a třetí přísahal, že tam byly ty výbušniny. Zřejmě se zapomněli pořádně dohodovřit, aby mluvili všichni stejně, mizerové prolhaní!“

Najít jednoho jediného diverzanta mezi takovou spoustou stejně oděných lidí, kteří jsou v neustálém pohybu a všichni spěchají – to není právě nejsnadnější úkol. A tak byla pro jistotu okamžitě důkladně zesílena ochrana ohrožené přepravy.

Přes pohupující se pontonový most se valil nekonečný proud klusajících vojáků, kteří se už ani nepokoušeli pochodovat v útvaru a držet krok, protože na podobném mostě to prostě není technicky možné. Uplynuly dva dny a dvě noci a pohřešovaný diverzant nebyl přes všechno úsilí dopaden. A přece se tu někde potuloval i s tím svým smrtonosným nákladem, chytře uloženým v nenápadném tlumoku, v právě takovém, který si na zádech nese každý z pochodujících tu vojáků.

Třetího dne zahlédlo několik vojáků, střežících most, že přes pontonový most přeběhl jakýsi voják, který v plném běhu shodil do vody svůj vojenský tlumok.

„Stůj!“ vykřikly okamžitě stráže, ale už bylo pozdě: podezřelý voják beze stopy zmizel v hustém zástupu pěšáků klusajících přes most.

Náčelník přepravy neztrácel ani vteřinku a okamžitě se rozběhl k místu, kde neznámý voják shodil svůj tlumok. V čisté, téměř průzračné vodě bylo docela dobře vidět tlumok ze zeleného plátna.

„Zastavit přepravu! Okamžitě zastavit přepravu! A všichni okamžitě vyklidit most!“ zavelel náčelník přepravy a most byl v okamžiku liduprázdný.

V následujícím okamžiku vylovily obratné ruce podezřelý tlumok a opatrně jej rozvázaly. V tlumoku byla silná trhavá nálož, ke které byl připevněn tiše tikající hodinový strojek. A tak se pyrotechnikům podařilo zneškodnit pekelný stroj opravdu v posledním okamžiku: do výbuchu chybělo necelých osm minut ...

Na to, jak diverzant vypadal, si nikdo nemohl vzpomenout, prostě si ho nikdo pořádně nevšiml. Voják jako voják, všichni jsou ve stejnokroji a každý má na zádech tlumok. Prchající záškodník zmizel směrem k městu. Nikolajev je velké město, tam se mu snadno podaří zmizet beze stopy ...

Ale nepodařilo se mu to! Trvalo to sice ještě další tři dny, nakonec ho však přece jen dopadli na nároží jedné rušné ulice. Zaskočený diverzant se bránil střelbou a zranil důstojníka, který ho zadržel. Kolemjdoucí vojáci však přispěchali raněnému na pomoc, záškodníka přemohli a dopravili do služebny kontrarozvědky. Tam se zadržený záškodník brzy rozhovořil, a dokonce odhalil své tři spolupracovníky, neboť s neočekávanými podrobnostmi vypověděl všechno, co oni stále zamlčovali. Takto získané zprávy přišly našemu velitelství velice vhod: použilo šifry, kterou čtvrtý záškodník prozradil, i zajištěné vysílačky, a poslalo nepřátelskému štábu falešné údaje o rozmístění našich vojsk i hlášení o úspěšném provedení úkolu a zničení pontonového mostu u Varvarovky. Snad ani není třeba dodávat, že v tom okamžiku už byla přeprava na zmíněném mostě dávno obnovena a že tudy přecházely stále další a další oddíly naší armády ...

Falešné sdělení jistě mělo svůj význam a přispělo svým dílem k uskutečnění plánů našeho velitelství, ovšem skutečnost, že jde o

podvrženou zprávu a že most nebyl zničen, nemohla nepříteli zůstat dlouho utajena, neboť mezitím se nepřátelské oddíly přiblížily k varvarovské přepravě na dostřel děla. Proto také náš „Železnakov“ opustil své bezpečné kotviště a přemístil se co nejbližší k pontonovému mostu. Sotva jsme zaujali své nové stanoviště, už jsme měli možnost spatřit, jak nedaleko střední části pontonového mostu se roztrhl nepřátelský dělový granát. Hned nato zasáhla druhá střela benzínovou cisternu, stojící na břehu nedaleko odtud. Třetí a čtvrtá střela zasáhly vlečnou loď uprostřed řeky a pátá střela vybuchla těsně před přídělí „Železnakova“, takže její střepiny zazvonily o jeho silný pancíř ...

V tom okamžiku stál kapitán Charčenko na levém křídle signalizačního můstku vedle signalizátora Guňka. Ten popadl velitele za ruku a bez váhání ho vtlačil do bezpečí opancěrovaného kapitánského můstku. Sám tam vskočil za ním, těžká pancéřová dvířka však už nestačil přirazit: mnohem rychlejší byla střepina nepřátelského granátu, který se roztrhl u naší příděle, a ta ho zranila. Naštěstí ne příliš vážně, takže Guňko mohl ohlásit, že ze svého místa zahlédl obláček kouře, který se vznesl nad stohem slámy o hezký kus dál na protějším břehu.

Velitel „Železnakova“ přiložil ústa k trubce, vedoucí ke stanovišti velitele dělostřelců Kuzněcova, a děla monitoru okamžitě vypálila salvu na podezřelý stoh. Hned nato změnil monitor svou pozici a podle příkazu Alexeje Jemeljanoviče se schoval pod vysoký břeh. Za několik okamžiků se podezřelý stoh slámy pohnul, sláma se sesypala a ze stohu se vynořilo nepřátelské samochodné dělo, trousící slámu na všechny strany. A to ovšem byla vítaná příležitost pro lodního dělostřelce Kirjakova, který byl všeobecně považován za skutečného mistra přímé střelby. Kirjakov si chvilíčku pohrál se svým dělem, potom vypálil jednu a hned po ní druhou salvu – a nepřátelské dělo sebou prudce trhlo, naklonilo se a zůstalo stát, opírající se o zem svou dlouhou hlavní. Vzápětí vybuchl celý stoh a vysoko k nebi se vznesl sloup ohně a pořádná dávka hlíny: v nevinném stohu se skrývalo ještě další nepřátelské samochodné dělo ...

Přes pontonový most přecházely poslední sovětské oddíly opouštějící hořící Nikolajev.

„Železnakov“ se pustil dolů po řece, aby se dostal co nejbližší k obilním elevátorům, které měl zničit. Zachmuření, nemluvní a vzrušení námořníci připravovali trhavé nálože. Srdce všech byla plná zármutku a hněvu, takže div neslzele žalem nad tím, že mají zničit hodnoty vytvořené tvrdou prací tisíců sovětských lidí.

„Raději ať to sežere oheň než ti prokletí fašisté!“ procedil skrze zaťaté zuby Ovid’ko a silnou, teď však chvějící se rukou si setřel s tváře zlobnou chlapskou slzu.

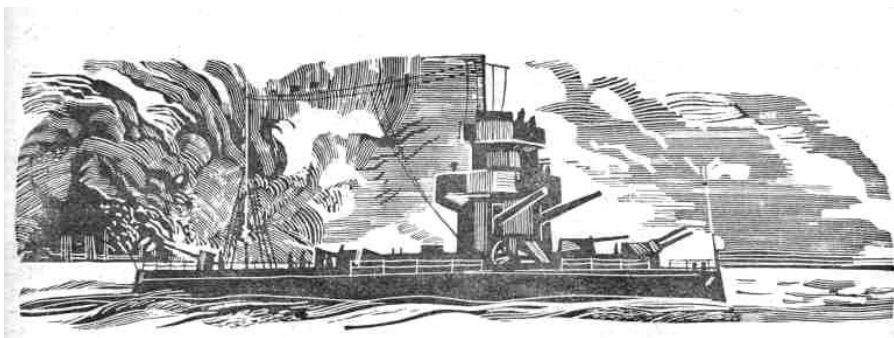
Té noci se z místa, kde se přes řeku táhl pontonový most, ozval mohutný výbuch: naše vojska opouštěla pravý břeh a vyhodila most do povětří.

Potom se ozvaly ještě další výbuchy – to vylétaly do vzduchu budovy a zařízení loděnice.

Odplouvali jsme i my a za zádi našeho monitoru zůstal nešťastný Nikolajev hroutící se v plamenech.

Spolu s námi byl na palubě „Železnakova“ náš nový spolubojovník nadporučík Andrej Saveljev, kterého jsme si všichni do jednoho velmi oblíbili. Stál na zádi monitoru, díval se směrem, odkud jsme pluli, a po jeho tvrdé, mužné tváři tekly proudem neskrývané a nestírané slzy. Plakal a ani trochu se za to nestyděl, protože to nebyl pláč zbabělce, nýbrž pláč statečného muže ...

Vyšel jsem si na palubu nadýchat se trochu čerstvého vzduchu. Na přídi stál u lodního zábradlí hlouček mlčících námořníků. Přikročil jsem k nim a hlouček se rozestoupil.

„Podívej se, soudruhu redaktore, co ti d’ábli dělají!“ oslovil mě Ovid’ko a jeho zvučný bas se zachvíval žalem a rozhořčením.

... Spatřil jsem mrtvolu, kterou naši námořníci vytáhli na palubu. Byla to světlovlasá dívka s drobnou, ještě téměř dětskou tvář. Dívala se přímo do kouřem zastíněného nebe široce rozevřenýma nazelenalýma očima, v nichž nějak podivně ztuhly nechápavý údiv a nevýslovná hrůza. Dívčina brada i čelo byly spáleny na uhel, na rtech ji zaschla růžová pěna.

Námořníci mlčky hleděli na mrtvé tělo dívky, která stačila udělat sotva pár prvních kroků do života, a každého z nich pravděpodobně napadla hrůzná myšlenka, že někde v nekonečné stepi teď právě také leží k smrti umučená jeho žena, matka nebo sestra, či snad otec nebo bratr ...

Vždyť přece oni měli své matky, ženy, děti i nevěsty právě v těch místech, kterými se valily hitlerovské hordy obsazující Ukrajinu. A vzápětí se docela přirozeně každému z nich vtírala do hlavy další myšlenka: Kde je teď moje rodina? A mám vůbec ještě nějakou rodinu? Žijí ještě? A co je s nimi?

My všichni dohromady jsme jen taková docela nepatrná, sotva viditelná tečička uprostřed moře. A na břehu jsou kolony fašistických tanků a pluky pěchoty. A ti všichni míří stejným směrem – k Nikolajevu. Připlouváme ke břehu na dostřel našeho hlavního kalibru a zahajujeme palbu. Pozorně sleduji její výsledky a s velkým zadostiučiněním vidím, že naše granáty dopadly přímo doprostřed širokého proudu pěšáků ... Námořníci na palubě „Železnakova“ kvitují každý zdařilý výstřel pochvalnými výkřiky. Někde na břehu se skrývá Volod'a Gucajt se svými chlapci a řídí palbu našich děl. „Přímý zásah – cíl je zničen!“ ohlašuje příjemnou zprávu a hned má pro naše děla další úkol: „Teď trochu víc doleva, je tam sklad válečného materiálu!“

Volod'a se se svými chlapci vylodí vždycky v noci a pak se všichni po celý následující den skrývají někde tam uprostřed našich zavlých nepřátel. Nám všem připadá jako naprosto nepochopitelný zázrak, že se jim jejich činnost tak dlouho daří, že je Němci už dávno neodhalili a nepobili.

Dostává se nám potěšujícího pohledu na německé tanky, které náhle obracejí a ujíždějí zpět. Utíkají! Celá kolona nepřátelských

tanků prchá před salvami našeho malinkého monitoru. Sláva ti, sláva, „Železnakove“!

Nad naší obrněnou střeleckou věží proletí nepřátelský granát a vybuchne nedaleko lodi. Námořníci jsou mokří od hlavy k patě. A vzápětí dopadá kousek za zádí „Železnakova“ druhá střela. Objevila nás nepřátelská baterie!

Alexej Jemeljanovič vydává rozkaz: „Zjistit za každou cenu stanoviště této baterie“ a jen o několik málo minut později už nám naši pozorovatelé oznamují, že splnili rozkaz a baterii našli. A hned také nám sdělují její polohu.

Potom dochází k souboji vyrovnaných protivníků – jeden proti jednomu. Štěstí nám přeje, neboť nás nezasáhl ani jediný nepřátelský granát – všechny vybuchly buď před naší přídí, nebo za naší zádí. Protivník je na tom podstatně hůř, neboť stačí deset našich salv a fašistická baterie se odmlčí. A vzápětí nám Volod’a Gucajt spokojeně oznamuje, že cíl je zasažen a nepřátelská baterie zničena. Proto má naše jedenáctá salva už jiný cíl – dopadá do zběsilého zmatku nepřátelských kolon a obrací je v panické hrůze na bezhlavý útěk ...

Na Dněpru poblíž Chersonu zahájil svou pravidelnou činnost také Andruša Saveljev a střídal se s Volod’ou Gucajtem v řízení palby našich děl. A při jednom z takových výletů na břeh čekalo Andreje Saveljeva a jeho chlapce opravdu mimořádné dobrodružství. Andrej Saveljev přejížděl s dvěma svými vojáky nákladním autem na novou pozici. Motor měl nějakou poruchu a vůz zůstal stát. A jako naschvál se tu právě v tom okamžiku objevila skupinka německých motocyklistů. A ti hitlerovci se tu objevili tak neočekávaně, že námořníci – zabraní do úvah nad stávkujícím motorem – prostě neměli čas pomyslet na obranu a začít střílet. Co teď?

Saveljev byl naštěstí klidný a chladnokrevný člověk, který se dovedl mimořádně ovládat a kterému to dobře a rychle myslelo. Proto neztratil hlavu a klidně prohlásil, že jedou jako parlamentáři do německého štábu. Fašistický důstojník, vedoucí kolonu, chvilinku uvažoval, potom cosi německy řekl svým vojákům a ti se rozchechtali na celé kolo. Usmívající se důstojník se znovu obrátil k Saveljevovi a řekl lámanou ruštinou: „Ty, Rus parlamentar, ty jédeš dal. Kapitulir – to dobro!“

Motor nákladního auta se umoudřil, takže Andrej Saveljev mohl klidně pokračovat v cestě. Ovšem teď neměl jinou možnost než vydat se směrem k německému shromaždišti. Tak dojeli naši průzkumníci téměř až k čelu hitlerovských oddílů, a teprve potom mohl Saveljev zatočit volantem a pustit se zpět. Fašisté přirozeně okamžitě zahájili palbu, propásli však nejpříhodnější okamžik, a tak se našim podařilo šťastně ujet. Saveljev točil volantem hned vlevo, hned zase vpravo, takže vůz nejen kličkoval sem a tam, ale navíc se ještě do značné míry kryl zvířeným prachem. Pod touto prašnou clonou vůz nakonec šťastně ujel, takže se Saveljev a jeho druzi bez úrazu vrátili ke svým. Posádka „Železnakova“ i všichni ostatní vojáci, kteří se stali svědky jejich návratu z nebezpečí, z něhož vyvázli téměř zázrakem, je obdivovali a blahopřáli jim k jejich šťastnému návratu.

O několik dnů později opustila naše vojska za stálých bojů hořící a silně poškozený Cherson. Ve městě byly velké sklady pohonných látek, které přirozeně nesměly padnout nepříteli do rukou. Proto dostal „Železnakov“ rozkaz, aby je zničil přímou palbou.

Přepravu u Chersonu zabezpečovaly oddíly námořní pěchoty, a to tak dlouho, že nakonec námořníkům nezbylo než pod silnou nepřátelskou palbou přeplavat Dněpr. Jejich velitel, kapitán třetí třídy Balakirev, byl těžce raněn a klesl pod hladinu. Námořníci ho však vylovili a na zádech ho dopravili do bezpečí na břeh ...

V Chersonu jsme se rozloučili s Andrejem Saveljevem a jeho chlapci. Bylo to těžké, bolestné loučení.

Od Chersonu se „Železnakov“ pustil k Očakovu, který už byl v rukou nepřítelů. Teď bylo nutno šetřit náboje a dobře uvážit každou vypálenou ránu.

Za svítání se na svém můstku ozval signalizátor: „Vidím nepřátelskou jízdu – kompas 45, vzdálenost asi deset kabelů.“

A skutečně: z hustého křoví na břehu se jeden po druhém nořili nepřátelští jezdci, seskakovali s koní a mizeli v červené cihlové budově.

Anatolij Kuzněcov nařídil Volod'ovi Gucajtovi, aby se svým řídicím stanovištěm zaujal pozici co možná nejbližší červenému domu.

Za nějakých dvacet minut Volod'a hlásil, že u toho červeného domu není shromážděna pouze jízda, že tam jsou také cyklisté a na střeše pozorovatelé s lehkým kulometem. Zdálo se, že fašisté se připravují k nějaké útočné akci. Ale na koho se to chystají? Vždyť nikde v celém okolí není ani jediný oddíl naší armády, která už odtud ustoupila k Temruku. Zbyl tu už jenom náš „Železnakov“. Že by se ta jízda chtěla přeplavit na druhou stranu? Vyloučeno to není!

Volod'a Gucajt se znovu ozval: na střeše domu se objevili další nepřátelští vojáci s kulomety a v domě už asi jsou všichni, kdo tam mají být, protože už žádní další hitlerovci nepřicházejí. Kapitán Charčenko rozhodl, že nepřátelskou jízdu zničíme, a dal příslušné rozkazy. Hned po první naší salvě se část domu zřítila a celý zbytek zmizel pod clonou plamenů a dýmu.

Gucajt a jeho společník Ličinkin radostně zatleskali, takže div nespadli se stromu, na který si vylezli, aby měli lepší rozhled. Hitlerovci, kteří přežili tu důkladnou dávku střel z hlavní našeho hlavního kalibru, zaházeli zbraně, nechali koně koňmi a prchali na všechny strany, divže si nohy nezpřelámali. Zbývající členové řídicího stanoviště Volodi Gucajta už na ně čekali na předem zvolených místech a zasypali je deštěm kulí ze dvou lehkých kulometů.

V zápalu boje Volod'a zapomněl nařídit někomu ze svých spolubojovníků, aby zůstal u telefonu, takže řídicí stanoviště neodpovídalo na dotazy ze „Železnakova“, a nás se proto zmocnily naprosto pochopitelné obavy, že se nepříteli podařilo je objevit a zničit. Ale tu se ve sluchátkách ozval netrpělivě očekávaný hlas a ohlásil, že všechno je v pořádku. Všem se nám ulevilo, jako kdyby nám opravdu ze srdce spadl pořádný kámen. Alexej Jemeljanovič se spokojeně usmíval, když slyšel rozradostněný Volod'ův hlas: „Všechno je v pořádku. Dům je zničen, hitlerovci, kteří z něho vyvázli, se rozprchli na všechny strany. Pálili jsme na ně z kulometů a poslali jsme k předkům pětadvacet opěšalých jezdců a dvanáct cyklistů ...“

Část třetí ZKOUŠKA STATEČNOSTI

Nedaleko Očakova vydal se Volod'a Gucajt na svou devěťadvacátou dobrodružnou a nebezpečí plnou výpravu na břeh obsazený nepřítelem. Měl s sebou šest svých námořníků, odvážných chlapíků, stmelných upřímným přátelstvím a kdykoli odhodlaných bojovat jeden za všechny a všichni za jednoho. Jako sedmý šel jsem s Volod'ou já. Velitel lodi kapitán Charčenko nás jako obvykle doprovodil až k lodnímu můstku.

„Tak jen pěkně opatrně, podporučíku!“ napomínal kapitán Charčenko na rozloučenou Volod'u. „Dávej pozor, abyste se nedostali do nějaké zbytečné mely! Tak, chlapci, zlomte vaz!“

Sestoupili jsme na břeh a zmizeli v hustém křoví, které tu všude rostlo až k vodě. Když jsem se tak za minutu ohlédl, už jsem neviděl ani stopu po nějaké lodi, jako kdyby tu jakživa žádná nebyla. Jen co je pravda – zamaskovali jsme si tu naši lodičku jedna radost! Ani ten nejzkušenější průzkumník, třeba by se doplžil až k samé řece, by nás monitor neodhalil. „Železnakov“, od přídě až po zád' pokrytý hustě spletenými větvemi se zelenými listy vypadal jako mohutná stará vrba, skloněná hluboko k říční hladině nebo jako nějaký prastarý, rozložitý keř, rostoucí přímo z vody.

Putovali jsme několik kilometrů, překročili jsme liduprázdnou silnici, vroubenou břízami a telegrafními sloupy, prošli jsme dubovým hájkem, prodrali jsme se jakýmsi ovocným sadem a octlí jsme se u starého větrného mlýna, který však už přišel o všechna svá křídla. Námořníci, které Volod'a vyslal na zvědy, se brzy vrátili a hlásili, že mlýn je opuštěný.

„Výborně! Tak tu spustíme kotvu!“ rozhodl Volod'a.

Ovid'ko bez námahy otevřel staré skřípějící dveře. Nevalné světlo, padající sem odněkud shora – pravděpodobně dírou ve střeše – skoupě osvětlovalo vnitřek mlýna. V koutě stály opřené o stěnu velké mlýnské kameny, nad kterými si velký černý pavouk utkal hustou, velikou pavučinu. Stará šedavá krysa, zřejmě nepříjemně překvapená nenadálými návštěvníky, stála u stěny. Chvíli se na nás

udiveně dívala, pak zlostně naježila vousy a zmizela v křivolaké trhlíně ve zdi.

„Tohle je opravdu náramně veselé hnízdečko!“ ušklíbl se hnědooký námořník Igor Ličinkin. „Docela jako ve filmu Tajemství starého mlýna, co? Pamatujete se na něj, ne?“

„Ličinkine a Laptiji – jděte už!“ nařídil Volod’a.

Oba námořníci si přitáhli opasky, postavili se do pozoru, zasalutovali a vyšli ze mlýna. Nepotřebovali žádné poučování, věděli velmi dobře sami, co se od nich očekává a co mají dělat.

Volod’a Gucajt za nimi vyhlédl rozbitým úzkým okénkem, proraženým ve stěně z trámů, ale už je ani nezahlédl: oba námořníci jako by se do země propadli

Radista Mudrjak ladil svou vysílačku, Ovid’ko se vypravil na stráž – někdo přece musí střežit bezpečnost našeho řídicího stanoviště. Zkroutil se jako paragraf, schoval se v hustém křoví a Volod’a se mohl spolehnout, že tudy nikdo nežádoucí zaručeně neprojde.

Minulo půl hodiny, hodina. Čas se jen zvolna vlekl.

„Tak je to vždycky,“ vysvětloval mi Volod’a. „Průzkumníci vyrazí za svým posláním a ostatním nezbyvá nic jiného než trpělivě čekat, dokud se nevrátí.“

Všechno kolem nás jako by strnulo do mrtvé nehybnosti: mráčky na nebi trčí na svých místech jako přibité, na zemi se nepohne ani lísteček, ani stébélko trávy a silnice je jako po vymření. Zdálo se to docela neuvěřitelné, ale dokonce i tam kus od nás, kde – jak jsme bezpečně věděli – bylo shromaždiště Němců, vládlo mrtvé, bezdeché ticho.

Potom se lehounce zachvěl keř, hned po něm druhý a před našima očima se objevil, jako by se vynořil odněkud z hlubin zemských, Ovid’ko se svým samopalem. Zakýval spokojeně hlavou a já jsem pochopil, že naši průzkumníci se vracejí.

A už oba námořníci, celí udýchaní, vstoupili do mlýna.

„V chalupě hned na okraji vesnice je německý štáb, soudruhu veliteli,“ hlásil Ličinkin. „A vypadá to, že je to nejméně štáb divize. Důstojníci chrní pod jilmy a kolem nich jsou celé hromady kufrů s kancelářským materiálem a vysílačka. Jeden mrňavý kluk, kterého

jsme potkali, nám dal báječné informace. Člověk by nevěřil vlastním očím! Takový špunt – od země je ho sotva vidět, ale o Němcích ví všechno do puntíku. „My“, povídá, dáváme těm frickům zabrat – propichujeme jim pneumatiky hřebíkem!“ jen si to představte, kamarádi!“ končil Ličinkin a udiveně potřásl hlavou.

„V které chalupě je ten jejich štáb?“ zeptal se Volod’a.

Ličinkin několika tahy načrtl plánek vesnice a označil štábní chalupu.

„Výborně!“ pochválil Volod’a a nařídil radistovi, aby odeslal na loď patřičné údaje.

„Provedu!“ odpověděl radista a sklonil se nad svým aparátem.

Ličinkin a Laptij pokračovali ve svém vyprávění:

„Němci prý vytloukli ve vesnici všechny husy a slepice. Chystají trachtaci, protože jim přijede nějaký jejich generál. Dost možná, že se ten generál dostaví právě k nejlepšímu!“

„Přijde-li včas, tak ho pořádně pohostíme, to se rozumí!“ zasmál se podporučík Gucajt. „Tak co je?“ obrátil se k radistovi.

„Malér, soudruhu veliteli!“ odpověděl rozčilený radista. „Spojil jsem se s lodí, dostal jsem odpověď, že mě dobře slyší, ale dřív než jsem jim mohl oznámit, co bylo třeba, vypověděla vysílačka poslušnost a teď prostě nefunguje ...“

„Tak ji honem opravte!“

Radista se znovu sklonil nad svým aparátem, vysílačka však tvrdošíjně vzdorovala všemu jeho úsilí a vytrvale mlčela. To je opravdu k vzteku: taková docela mimořádná příležitost – možnost zničit štáb nějakého velkého útvaru a všechno to ztroskotává na takové maličkosti, jako je porucha vysílačky!

Radista Mudrjak zrudl vzrušením a ruce se mu roztráslly. Snažil se ze všech sil, nejraději by byl do vysílačky vlezl celý, ale ať se namáhal, jak chtěl, nevedlo to k ničemu. Začal jsem mu pomáhat, ale ani spojenými silami jsme nedokázali přivést stávkující vysílačku k rozumu. Jen jedno jsme zjistili docela bezpečně: jde o větší poruchu, kterou tady jen tak na koleně neodstraníme.

Čas utíkal, vysílačka nefungovala, a proto se Volod’a obrátil na veselého, urostlého námořníka.

„Čumáku, dojdete na loď!“

„Provedu, soudruhu veliteli!“ opakoval hlasitě námořník.

„Budeš zticha! Co tu hulákáš jako na lesy, člověče? Chceš, aby nás zaslechli Němci?“ napomenul ho svým dunivým basem Ovid’ko a ohlédl se po okně.

„Promiň, prosím!“ omluvil se Čumák.

Potom zasalutoval, vyšel ze mlýna a okamžité zmizel v hustém křoví.

O půldruhé hodiny později vstoupil na palubu „Železnakova“.

Hned první salva hlavního kalibru „Železnakova“ zasáhla naplno chalupu, ve které byl umístěn nepřátelský štáb.

Nad vrcholky topolů na okraji vesnice se vznesly první kusy dřevěných úlomků, papíry a hlína a hned poté se zvedly i samy topoly, vyrvané ze země i s kořeny, a zavířily vzduchem, jako uchvácené prudkou vichřicí.

Dalekohledem bylo z vikýře starého mlýna docela zřetelně vidět poplašený zmatek, který rázem nastal v poklidné ospalé vesnici. Zběsilou rychlostí odtamtud vyrazilo několik motocyklů, které se rozjely na všechny strany, a všechny zbraně protiletické obrany umístěné ve vesnici začaly pálit do nehybných mráček, co jim hlavně stačily. Třítunové auto, přecpané rozespálými vojáky, uhánělo od vesnice, nemotorně se pohupujíc na četných výmolech vesnické silnice. Naneštěstí si prchající auto zvolilo ten nejméně vhodný směr a za nějaké tři minuty už zastavilo u mlýna, kde jsme se usídlili.

„Že by nás byli odhalili? To snad ani není možné!“ divil se Volod’a.

Z kabiny nákladního auta vyskočil řidič, spěšně zvedl kryt motoru a zmizel pod ním horní polovinou těla.

„Nenašli nás – mají jen nějakou poruchu!“ uklidňoval mě Gucajt.

Vtom ale se tu objevilo několik motocyklů, které se před mlýnem nastavely do širokého půlkruhu.

Druhá salva ze „Železnakova“ znovu zasáhla chalupu, v níž se usadil německý štáb. Do vzduchu se vznesly kufry, vozy i auta. Panika ve vsi dosáhla vrcholu. Protiletické zbraně se odmlčely.

„Už jim asi došlo, že to není bombardování ze vzduchu,“ řekl Volod’a Gucajt.

Proto také se tu objevilo několik messerschmidtů.

Opisovaly nad našimi hlavami široké kruhy. Zřejmě se snažily nalézt loď, která má paniku ve vsi na svědomí, protože žádná jiná možnost prostě neexistovala.

Několik motocyklistů sestoupilo ze svých strojů a vydalo se směrem k našemu mlýnu. Hitlerovci si počínali velmi ostražitě a drželi své samopaly tak, že mohli kdykoli zahájit palbu.

„Oni zatím nevědí, že jsme tady, chtějí prostě obsadit ten mlýn jako jediný opěrný bod, který tu je!“ pochopil Volod’a. „Ale ono je to jedno, stejně jsme v náramně pěkné pasti! To jsem si dal, že jsem tě vzal s sebou, člověče!“

Neodpověděl jsem mu, jen jsem rezignovaně mávl rukou. Ovšem naše situace byla skutečně vážná: neměli jsme kam ustoupit, všude kolem nás vrčely motocykly fašistů, takže plížit se mezi nimi nekrytým polem neznamenal nic jiného než nastavovat hlavy nepřátelským kulím.

Volod’a šeptem vydával rozkazy k přípravám na příchod fašistů. Sledoval jsem počínání svých kamarádů a srdce mi bušilo někde v krku, neboť jsem pochopil, že se blíží rozhodující okamžik. Volod’ovo řídicí stanoviště osmadvacetkrát splnilo svůj úkol a šťastně nepříteli uniklo – teď při devětadvacáté výpravě bude zřejmě odhaleno. A nejhorší na tom bylo, že k tomu došlo takovou hloupou náhodou! Ta náhoda, která jim až dosud vždycky tak vydatně pomáhala, je tentokrát měla zahubit...

Ovid’ko si stoupl těsně za dveře.

„Jak sem někdo vejde, hned ho pěkně potichu slož! Jasně?“ zeptal se Volod’a.

Ovid’ko mlčky přikývl. Krčil se za dveřmi a nějak mi připomínal velikého, silného psa, chystajícího se ke skoku na kočku. Minuty se vlekly s tíživou pomalostí... Teď konečně jsme zaslechli těžké kroky. Kolik vojáků to asi přichází: Jeden? ... Dva? ... Tři? ... Zdá se, že jsou jen dva. Větvičky praskaly, tráva šustila a Němci byli stále blíž a blíž... A už zaskřípěly dveře, pomalu se pootevřely a do skuliny opatrně nahlédla hlava v šišaté přílbě. V mlýnici byla tma, takže zvenčí nakukující Němec pranic neviděl. Proto si dodal odvahy a vstoupil. Ovid’ko se na něho vrhl jako blesk. Ozvala se krátká, hluchá rána a zvědavý fašista se bezvládně svalil na ztrouchnivělé

trámy podlahy, dříve než měl čas zjistit, co se vlastně děje. Dveře znovu zaskřípěly a dovnitř se stejně opatrně vsunula druhá hlava v přílbě. Také druhý Němec nejdříve ostražitě nahlédl dovnitř, a teprve potom opatrně překročil práh. Hned za dveřmi samozřejmě narazil na nehybné tělo svého předchůdce a sklonil se nad ním ... Ozvala se druhá, stejně krátká a tlumená rána – a druhý Němec se svalil přes prvního...

Venku se ozvalo německé volání – zřejmě tam kdosi přivolával ty dva vojáky, kteří uvízli ve mlýně. Volání se opakuje, je hlasitější a naléhavější a potom se ke starému mlýnu blíží dupot početných nohou ...

Ovid'ko opatrně pootevřel dveře a odvázal od pasu ruční granát. Teď už je mlýn dokonale obklíčen a Němci stojí před jeho dveřmi. Ovid'ko neměl proč déle čekat, proto prudkým trhnutím rozevřel dveře dokořán a vrhl svůj granát do středu skupiny blížících se Němců. Ozval se mohutný výbuch a hned po něm zuřivý křik. A už také zarachotily nepřátelské samopaly a první kulky zasvíštěly nad našimi hlavami. Bleskurychle jsme se vrhli na zem a začali opětovat střelbu. Těsně u dveří vybuchl německý granát.

„Všichni v pořádku?“ rozhlíží se Volod'a kolem sebe.

Ano, zatím jsme všichni v pořádku – ale na jak dlouho?

Na stěny mlýna dopadá teď jeden německý granát za druhým a starý mlýn se třese v základech. Mlýnice duní hromovým rachotem, dusivý dým spálených výbušnin ji naplňuje stále víc a nutí nás do křečovitého kašle. U prahu se mihne několik drobných plamének – starý mlýn začíná hořet!

„Nedá se nic dělat, kamarádi, je to náš osud!“ ozve se Ovid'ko a vstává ze svého místa. „Ale když už mám umřít, tak ať umřu s muzikou!“ S těmi slovy vykročí bez váhání ke dveřím: zřejmě hodlá vyrazit přímo proti nepřátelům.

„Zpátky!“ zastavuje ho v poslední chvíli Volod'a Gucajt.

Ovid'ko se poslušně zastaví a tázavě se ohlédne po svém veliteli. A právě v tomto okamžiku mimořádného napětí se v koutě mlýnice zvedne z podlahy nevelký čtverec. Jak je možné, že nikdo z nás si až dosud těch padacích dveří nevšiml? Z černého otvoru v podlaze se

vynoří plavovlasá hlava s vyzývavou kšticí a neznámý klučina klidně oslovuje údivem zkamenělé námořníky:

„Já jsem zdejší pionýr Nikolka. Pojďte honem za mnou, soudruzí námořníci, já vás odtud vyvedu... Jen pojďte, nebojte se!“

Ovid’ko vrhne na dotírající Němce poslední dva granáty – na rozloučenou. Jsme přirozeně všichni poněkud vyvedeni z míry nečekaným zvratem situace. Na dlouhé uvažování však není čas, a proto jeden za druhým vklouzneme do zejícího otvoru v podlaze a po čtyřech se dost namáhavě prodíráme za vedoucím Nikolkou. Úzká podzemní chodba – spíš jen chodbička – samozřejmě působí největší potíže Ovid’kovi, který uzavírá náš průvod. Rozložitý námořník tu má opravdu příliš málo místa, proto postupuje jen pomalu, chvílemi se zastavuje, neustále si cosi nespokojeně brumlá a mrzutě odplivuje

...

Po několika minutách nepříjemného plazení úzkým zatuchlým průchodem zahlédneme před sebou zákmit kalného světla. Ale i to nás vydatně povzbudí, takže zrychlíme svůj postup a za chvíli se jeden po druhém noříme zpod náhrobní desky na vesnickém hřbitůvku. Na omšelém kameni je nápis: „Zde v Pánu odpočívá šlechtic Barykin Timofej Savič, stár 67 let. Pokoj prachu jeho.“

Světlovlasý Nikolka napomíná k nejvyšší opatrnosti a spiklenecky na nás mrká. A my se poslušně tiskneme k zemi a plazíme se za ním mezi hroby. Tráva omamně voní a cvrčkové v ní nerušeně hudou svou odvěkou písničku. Potom se strapatý venkovský klučina zvedne, přikrčen vyběhne na schody u vchodu do kostela a tiše zaklepe na dveře pobité hřeby. Ty se vzápětí otevřou, Nikolka povzbudivě potřeše kšticí a pobízí nás ke vstupu. Za kostelními dveřmi nás vítá bělovlasý kněz vlídné tváře a pobízí nás, abychom šli za ním.

Vstupujeme do kalného příšeří kostela, z něhož nejasně září četné ikony a jiné kostelní obrazy matně osvětlované blikající svíčkou.

„Jen pojďte dál, soudruzí námořníci,“ tiše pobízí stařícký kněz a vede nás kolem oltáře do malé sakristie.

Smekáme čepice a jdeme za ním. Sluneční paprsky pronikají vysoko umístěným oknem a dopadají na bohatě prostřený stůl. Jsou

tu vařená vejce, housky, domácí salám, máslo a suchary. Bělovlasý kněz vlídně pobízí:

„Prosím, soudruzi námořníci, jezte, posilněte se trochu. Je to ze zásob, které mezi sebou sbírají moji farníci a které tuhle Nikolka v noci odnáší partyzánům. K těm vás také dnes v noci zavedeme. Do té doby musíme doufat, že Němce nenapadne sem přijít...“

Je to opravdu zvláštní pocit: po běsnícím pekle zuřivého boje se najednou octnout v hlubokém tichu a míru kostela, u stolu zavaleného jídlem, mezi zlatými kněžskými rouchy a stříbrnými svícny.

„Celá naše vesnice je u partyzánů!“ vychloubá se Nikolka.

„Ano, to je pravda. A tuhle Nikolka je jejich hlavní poslíček,“ usmívá se starý kněz.

Dosyta jsme se najedli a potom jsme zase podle Nikolkových pokynů sestoupili do sklepení, jehož vchod je hned za oltářem. Je tu dost chladno, což by koneckonců bylo v tak parném létě docela příjemné, ale je tu také – a to je daleko horší – vlhký vzduch, plný pachy tlení. Mám pocit, že to není sklepení, nýbrž hrobka.

Přijdeme si pro vás dnes večer,“ slíbí kněz a zaklapne padací dveře.

„To je úžasné!“ řekne Ovid’ko a potřese hlavou.

Je na něm vidět, že je v pořádných rozpacích. Také mně připadá celá ta historie jako sen – kostel, staříčkový kněz, Nikolka, partyzáni ...

„A to jsem vám ještě neřekl,“ ozve se právě v tom okamžiku všeobecného údivu Ličinkin, „že ten špunt, o kterém jsem vám vyprávěl, že nám dnes ráno ukázal, kde je německý štáb – je právě Nikolka a nikdo jiný! Je to chytrý klouček, jen co je pravda, ten to někam dotáhne...“

V naprosté tmě a tichu uplyne hodina a po ní druhá. Sklepení je těsné, že se v něm nemůžeme ani otočit. A tak mě, snad docela logicky, napadá znepokojivá myšlenka: co když je to past?... Ale ne, to není možné, tvář staříčkého kněze budí důvěru. A také ten Nikolka je výborný chlapec, ten by jistě nezradil. Hm!

Také Volod’u Gucajta asi trápí podobné úvahy, protože najednou opatrně zvedá padací dveře. Za oltářem je šero, jen kdesi opodál se

lenivě kolébá slabý plamének svíce. A v kostele je ticho, hluboké ticho.

Volod'a zase opatrně spouští poklop.

„Kvečeru budeme doma!“ řekne s jistotou svým námořníkům.

Doma! Ano, doma – na lodi, která se nám všem opravdu stala druhým – dnes vlastně jediným domovem ...

Nikdo z nás nespí, nikdo však také nemluví, každý si přemýšlí o svém.

A tak plyne čas, zvolna a nenápadně, až se najednou nad našimi hlavami ozvou opatrné kroky. Padací dveře lehce skřípnou a čísi hlas tiše zašeptá:

„Soudruzi námořníci – jste tu?“

„Ano,“ odpovídá za nás za všechny Volod'a. Gucajt.

„Tak pojďte ven!“ pobízí hlas.

Jeden po druhém lezeme ze sklepa. Za oltářem nás očekávají bělovlasý kněz, Nikolka a jakýsi rozložitý, bradatý vesničan se samopalem v rukou. A právě na něj – protože ho vidíme poprvé a má v rukou zbraň – se teď všichni zkoumavě díváme a on si právě tak pozorně jednoho po druhém prohlíží zase nás. Potom však ostrý, soustředěný pohled jeho očí změkne, bradáč se široce usměje a řekne:

„Bud'te zdraví, soudruzi námořníci! Vy jste to těm Němčourům pěkně zavařili!“ říká nadšeně a radostně nám potřásá pravicemi. „Jednou ranou jste jim rozmázli celý jejich štáb. I sám pan generál při tom zařval! To už je něco, panečku! ... Ted' se tu všude kolem hemží jejich hlídkami a strážemi. Ale to nic, my vás provedeme. Na nás si nepřijdou, my tu známe každý kámen!“

Staříčkový kněz otvírá kostelní dveře a opatrně vyhlíží ven. Nikde nic, všude kolem je klid.

„Sbohem!“ loučí se s námi a ustupuje od dveří. Loučíme se s ním a Nikolka s bradatým partyzánem nás vyvádějí z kostela ...

Za hodinu docházíme k řece. Loučíme se s bradatým partyzánem a tiskneme ruku blažené se usmívajícímu Nikolkovi. Ovid'ko odepíná od pasu svůj finský nůž a dává mu jej na památku. Nikolka několikrát zamrká, jako by nevěřil svým očím, a pak se rozzáří ještě víc.

Oba pak odcházejí a my se popaměti prodíráme pobřežními houštinami tam, kde by měl být náš „Železnakov“. Křoviny šustí a praskají přelomenými větvičkami. A náhle prořízne noční tmou varovné volání:

„Stůj! Kdo tu?“

Volod'a poznává známý hlas a radostně odpovídá:

„Železnakovci!“

Němci nám nemohou odpustit zničení jejich štábu. Hned časně rána příštího dne se na nebi objevily desítky junkersů, které tu slídily tak dlouho, až nás konečně našly. Takový počet bombardovacích letadel stačí srovnat se zemí pěkné velké město, taková síla stačí smést s povrchu zemského všechny jeho domy, továrny a nádraží.

Posádka lodi zaujala svá bojová stanoviště a felčar Kušlak proměnil zase důstojnickou jídelnu ve vojenskou ošetrovnu.

Hned první letecké bomby dopadly tak blízko našich lodních boků a vlny vzedmuté jejich výbuchy zahoupaly „Železnakovem“ tak divoce, že pianino v důstojnické jídelně se utrhlo ze svých háků a šroubů, kterými bylo připevněno ke stěně a k podlaze, narazilo na jídelní stůl, převrátilo se přes něj a div nezabilo našeho váženého doktora. Poloomráčený Kušlak spadl pod stůl, který se dal do divokého tance spolu se všemi ostatními kusy zařízení. Příborník, stůl, pianino, židle, pohovky a nádobí poletovaly ve zmateném víru sem a tam, obraz spadl se zdi, ocelové přepážky praštěly a dveře se samy od sebe otvíraly a zavíraly. Celý „Železnakov“ sténal ve všech spárách a švech jako smrtelně raněný člověk. Takovou bouři rozpoutala kolem nás nepřátelská letadla svými bombami.

Podobný nálet jsme dosud nezažili. Peret'atko a Kutafin se překonávali u svých rychlopalných protiletadlových děl, útočících letadel však bylo tolik, že musel zasáhnout i náš hlavní kalibr, kterého jsme zatím proti letadlům nepoužili. Teď však nám nic jiného nezbývalo. Vyjící junkersy na nás nalétávaly jeden za druhým v tak těsném sledu, že naše paluba byla téměř neustále ve stínu vrhaném jejich křídly.

Němci na nás shazovali bomby, na kterých byly připevněny speciální sirény, jejichž vytí nám drásalo nervy.

Při útoku tak velkého počtu letadel je jakékoli manévrování víceméně zbytečné. Dělej co dělej, všem stejně neuhneš: uklouzneš jednomu a vlezeš přímo do rány druhému. Naší jedinou výhodou bylo, že ten náš „Železnakov“ je tak maličký, že je velmi obtížné jej zničit či alespoň nějak vážně poškodit přímým zásahem. Ovšem i tak praštělo pancéřové obložení naší lodi tak silně, že nás všechny obcházela hrůza z pomyslení, že se ty mohutné a těžké pláty musí každým okamžikem rozpadnout. Náš „Železnakov“ však byl dobře snýtován a všechno to šťastně přežil...

Po dvouhodinovém bombardování zmizely konečně junkersy kdesi za obzorem.

... Ale jak vypadal ten náš milovaný „Železnakov“! Div jsme se při pohledu na něj nerozplakali. Nátěr má nespočetné hluboké šrámy a na jednom místě je úplně spálen, silné pancéřové pláty popraskaly ve spojích a odchlíply se jako skořápka převařeného vajíčka a věž hlavního kalibru, kde je umístěn také kapitánský můstek, má několik pořádných jizev. „Železnakov“ je důkladně zmrzačen, jeho posádka však jakýmsi zázrakem to peklo přežila, i když ne docela beze škod. Námořníci dýchají se zjevnou námahou – málem se udusili v hustém kouři nespočetných výbuchů. Pomalu a nejistě vylézají ze svých krytů, chytají se všeho, co je na dosah ruky a potácejí se jako opilí. Otevřenými ústy lačně vdechují čistý, sladkou vodou vonící říční vzduch a široce rozevřenýma očima se kochají pohledem na ten málem nepochopitelný klid všude kolem.

„Dnes jsme se všichni nad veškerou pochybnost přesvědčili o tom,“ řekl lodní komisař, „že se dokážeme bít s nepřítelem dokonce i tehdy, když nás převyšuje počtem. A to jistě jen proto, že jste stateční chlapci a že se svými zbraněmi dovedete opravdu mistrovsky zacházet!“

Komisař nepřehlédl, že nikdo z nás neopustil své bojové stanoviště ani na jediný okamžik. Bejkun byl těžce raněn, setrval však na svém místě tak dlouho, dokud ho sám komisař neposlal na ošetřovnu. Kirjakov, Kobyljackij, Ličinkin, Blocha a Ovid'ko se bili jako lvi. Když se těsně u lodního boku roztrhly téměř současně dvě nepřátelské bomby a prorazily jej, vrhli se Čumak a Mudrjak bez nejmenšího váhání k poškozenému boku a začali jej provizorně opravovat, třebaže nálet dosud trval.

„Naše loď utrpěla těžké škody,“ řekl lodní komisař. „Náš dálkoměr je rozbitý právě tak jako naše vysílačka, dveře do věže hlavního kalibru drží jen nějakým zázrakem – ale to všechno nevadí. Takový kolektiv, jako je náš, si bude vědět rady a brzy odstraní všechny škody ...“ Dál už nemluvil, ale první skočil do vody, aby obhlédl početné díry v našem pancíři...

Německá letadla se teď plně soustředila na pronásledování maličké lodi plující k jihu. Alexej Jemeljanovič řekl:

„Naším hlavním úkolem v této chvíli je zachránit „Železnakova“ i jeho posádku!“

Nad našimi hlavami ani na okamžik neumlkal chraplavý hukot nepřátelských letadel, od rána do večera nad námi přelétala jednotlivá letadla i celé fašistické svazy, pro silnou oblačnost však se nás zatím marně snažily nalézt.

„Kdyby mi byl tehdy na Dunaji někdo řekl, že náš „Železnakov“ přežije takový nálet, byl bych se mu vysmál do očí! Ale teď už vím, že je pevnější než ocel,“ řekl Alexej Jemeljanovič lodnímu komisaři, s kterým seděl na kůži potaženém divanu v důstojnické jídelně.

Ozvalo se zaklepání, dveře se otevřely a vešel Georgij Iljinov s radiogramem.

„Veliteli monitoru „Železnakov“,“ stálo v depeši, „nařizují: okamžitě oznámit přesnou polohu lodi, počet padlých i raněných,

rozsah škod, stav bojových zásob a je-li třeba naší pomoci. Odpovědět ihned!“

Zatímco velitel četl radiogram, radista Iljinov nedočkavě přešlapoval a potom nuceně zakašlal.

„Co je?“ zvedl kapitán Charčenko oči od depeše.

„Soudruhu veliteli, dovolte mi říci své mínění,“ požádal Iljinov.

„Prosím!“

„Já mám dojem, soudruhu veliteli, že ta depeše není od našich!“

„A od koho tedy?“

„Od Němců, soudruhu veliteli! Zdá se mi, že ten rozkaz je nějak přespříliš naléhavý a snad až drzý ...“

Alexej Jemeljanovič ještě jednou přečetl text depeše a potom ji podal lodnímu komisaři. Také on ji pozorně přečetl, potom se na sebe podívali a Korolev mlčky přikývl.

„Zatím neodpovídejte – počkáme!“ rozhodl kapitán Charčenko

„Provedu!“ řekl radista, zasalutoval a odešel. Za půl hodiny však přišel s novým radiogramem, který ještě ostřejším tónem naléhavě vymáhal sdělení přesné polohy a stavu lodi.

„Měl jste pravdu – určitě jsou to Němci!“ řekl Alexej Jemeljanovič, když si přečetl text depeše. „Všechna jejich snaha nevede k ničemu, nemohou nás najít a našli by nás velice rádi. Neodpovídejte jim! Všechno přijímejte, ale neodpovídejte ani slůvkem!“

„Provedu!“ postavil se do pozoru radista a chystal se k odchodu.

„A pošlete mi sem velitele bojového úseku pět!“

„Provedu!“ opakoval Iljinov a odešel.

Za okamžik se na prahu jídelny objevil plavovlasý Pavlin.

„Teď bychom potřebovali dostat ze strojů nejvyšší výkon, jakého kdy byly schopny. Dokážete to?“ zeptal se kapitán Charčenko.

„Dokážeme, soudruhu veliteli! Maximální rychlost – provedu!“ odpověděl bez váhání Pavlin.

„Uvědom si, Pavlíne, že jediná naše naděje je teď v rychlosti. Němci nás chtějí za každou cenu dostat! Jasně?“

„Jasně, soudruhu veliteli!“

„A my jim musíme za každou cenu upláchnout – to zase je náš zájem. Jasně?“

„Jasně! Dovolte mi odejít, soudruhu veliteli.“

„Jděte!“

A o několik minut později se rytmické chvění lodi podstatně zvýšilo; monitor plul nejvyšší rychlostí, jaké byl schopen.

Té noci přišel Iljinov za velitelem ještě několikrát; Němci už naprosto drze vymáhali údaje o poloze lodi. Alexej Jemeljanovič znovu opakoval svůj rozkaz.

„Ať se kdokoli ptá na cokoli – nikomu neodpovídejte! A nezachytíte-li kromě těchto fašistických pokusů nic jiného, ohlašte se tu v šest nula nula – ani o minutu dříve!“

„Provedu!“ odpověděl radista stručně a odešel.

Přesně v udanou hodinu vstoupil Iljinov do velitelské kajuty a položil na jeho stůl celou hromádku radiogramů.

„Pořád totéž?“ zeptal se kapitán Charčenko.

„Ano, soudruhu veliteli!“

Kapitán Charčenko se na depeše ani nepodíval a klidně je všechny smetl do koše na papír.

Ráno zastihlo „Železnakov“ u rozeklaných pobřežních skal. Loď plula plnými obrátkami. Konečně zůstala nepřátelská letadla kdesi daleko vzadu a nebe už se nechvělo jejich protivným hukotem. Na moři sílila bouře, takže i tady blízko břehu se „Železnakov“ těžce převaloval z boku na bok.

A přece se lodní kuchař horlivě činil ve své kuchyňce, aby byl oběd včas na stole, a námořníci buď byli na hlídce, nebo si četli, holili se, prali si prádlo nebo se drhli pod horkou sprchou. Taková je síla námořní tradice – ani bouře, ani bombardování nebyly s to narušit či změnit jednou provždy ustálený a vžitý lodní řád.

Celou řadu dní unikal „Železnakov“ slídícím hitlerovským vzdušným pirátům. Ta malá říční loď, která se vinou nepříznivých válečných okolností octla na bouřlivém podzimním moři, byla dokonale nepolapitelná. A jestliže teď lodní dělostřelci neměli co na práci a klidně odpočívali, pak strojníci nespali už několik nocí. Alexej Jemeljanovič, který několikrát denně navštěvoval strojovnu, se nestačil divit, jak je možné, že ti nezdolní chlapci vydrží to neustálé vypětí.

Nad lodí se hnaly zuřivé bouře. Mrazivý vítr pronikal do nitra lodi, přestože všechny dveře i okna byly pevně uzavřeny. Drobný, ale vytrvalý déšť bubnoval na kovovou palubu svou nekonečnou monotónní píseň. A všude kolem lodi, kam jen oko pohlédlo, jen svíjející se šedavé hřebeny, mořských vln a nízko nad nimi visící mračna, zatěžkaná vodou, která teprve čekala na okamžik, kdy se spojí s bouřícím mořem. Jen kdesi daleko na obzoru se matně rýsoval skalnatý, bouřemi a vlnami rozervaný břeh.

Rádio každý den oznamovalo nové a nové neradostné zprávy. Nepřítel se prodral až do nejtěsnější blízkosti Moskvy, Leningrad je obležen a tady na jihu vyklidila naše vojska Oděsu, Nikolajev, Mariupol, Taganrog ...

A prožívat tuto neradostnou dobu na docela maličké lodi osaměle uprostřed mořských pustin bylo jistě daleko horší než prožívat ji kdekoli jinde – třeba v nejzuřivější nepřátelské palbě ...

Loďní komisař neustále hovořil se všemi příslušníky posádky a neustále posiloval jejich víru v nezdolnost naší vlasti a vytrvalou statečnost našeho lidu. „Milióny našich vojáků jsou připraveny bránit naši vlast do poslední kapky krve,“ říkal loďní komisař. „Sevastopolci odolávají všem nepřátelským útokům, jsou ochotni padnout na svých místech, fašisty však dále nepustí. A my si z nich musíme vzít příklad! Loďstvo pomáhá pozemním vojskům na všech pobřežních úsecích fronty. A tak má teď i naše loď mimořádnou příležitost ukázat, jaká je její cena. Má ploché dno a poměrně malou posádku, takže může klidně plout po řekách a ničit nepřátelský tyl. Máme dokonalé zbraně, které dokáží přesně střílet na velkou vzdálenost i vychrlit na nepřítele hotovou záplavu střel. A jak jste se sami přesvědčili u Nikolajeva, jsou to střely, které dovedou nadělat tolik škod, kolik je třeba – rozhodně víc, než je fašistům příjemné. A jak spolehlivě dokáží naše speciální přístroje řídit palbu našich děl – to už také všichni víte. Takže všechno záleží jen na nás; zdokonalujte proto své mistrovství ve využívání toho, co tu máme, a uvidíte, že ani jedna naše střela nemine svůj cíl a že jich všech dokonale využijeme k vyhnání fašistů z naší země...“

A bojový leták toho dne hovořil o statečnosti a hrdinství obránců Sevastopolu ...

Jedné jasné podzimní noci jsme daleko na obzoru zahlédli slabou záři. Byl to Sevastopol. O hrdinských skutcích jeho obránců jsme dosud jen slýchali z rozhlasu, a teď nás konečně očekávalo setkání s těmito mimořádnými lidmi, teď konečně se měla splnit naše dávná touha stanout po jejich boku ve stínu hrdinského města.

Stál jsem s kapitánem Charčenkem na palubě „Železnakova“. Velitel lodi se lehce třásl zimou, přesto však zůstal na palubě; prostě nebyl s to vzdát se pohledu na vytoužené město, k němuž jsme se pomalu blížili.

„Hoří! Podívej se – Sevastopol hoří! A jaké to bylo nádherné město!“ povzdychl si Alexej Jemeljanovič.

Vlny, táhnoucí se za zádi našeho monitoru a prořezávané jeho přídí světélkovaly namodralým svitem. To není příliš příjemné! Rozhodně by se nám do sevastopolského zálivu mnohem lépe plulo pod bezpečným příkrovem temné noci.

„Signální můstek – po pravém boku nepřátelská ponorka!“ ozval se nad našimi hlavami námořník, který střežil naši bezpečnost. A okamžitě pokračoval sdělením ještě nepříjemnějším: „Torpédo z pravého boku! Směřuje přímo na nás!“

Na nějakou podstatnou změnu našeho kursu nebylo ani pomyšlení – pro podobný manévř ve chvílce tak krátké, jakou potřebuje vystřelené torpédo, aby dorazilo ke svému cíli, je monitor příliš pomalý. Slabě světélkující čára, rýsovaná na mořské hladině blížícím se torpédem, se nezadržitelně protahovala blíž a blíž k našemu pravému boku. Na čele mi vyrazil lepkavý studený pot a také košile mi okamžitě přilnula k zádom. Aniž bych věděl, proč to dělám – a snad jsem si to ani neuvědomoval – jsem honem sňal své brýle a celý jsem se přikrčil v očekávání mohutného nárazu a ohlušivého výbuchu, který musel nastat v nejbližším okamžiku.

A tu jsem zaslechl nové hlášení signalizátora:

„Nepřátelské torpédo po levém boku – vzdaluje se od naší lodi!“

Slyšel jsem to docela jasně, ale vlastně jsem zpočátku vůbec nechápal, co to znamená. Že jsme zachráněni, jsem pochopil teprve tehdy, když jsem zaslechl Alexeje Jemeljanoviče, který si zhluboka oddechl a řekl:

„Všechno je v pořádku, Travkine. Fricové se přepočítali: prostě je nenapadlo, že máme tak malý ponor, a torpédo proplulo pod naším dnem!“

Ano, nepřátelské torpédo skutečně proplulo kousek pod dnem našeho monitoru, aniž o ně zavadilo, a zmizelo kdesi na širém moři. Být tu místo „Železnakov“ kterákoli jiná loď, jistě už by touto dobou bezmocně klesala k mořskému dnu.

To jsem pochopil – ovšem proč ti němečtí piráti, když zjistili, že se jim nepodařilo sprovodit nás ze světa, a to přehlédnout nemohli, proč nevyppluli na hladinu a nepustili se s námi do dělostřeleckého souboje, nebo proč na nás nevypálili další, lépe mířené torpédo – to jsem nechápal. Byli si snad ti fašisté tak jisti sami sebou a svou bojovou dovedností? Ale vždyť přece museli periskopem docela zřetelně vidět, že jejich torpédo proklouzlo pod naším dnem a plulo někam dál na otevřené moře – světélkující dráhu torpéda prostě nemohli přehlédnout. Tato otázka už zřejmě zůstane navěky nezodpovězena...

O hodinu později jsme za sebou po svém levém boku nechali černé valy konstantinovského opevnění a přistáli jsme v úzkém Jižním zálivu.

„Pojďme se podívat do města!“ vyzval mě kapitán Charčenko, když byl „Železnakov“ bezpečně připoután lodními lany a vyhodil můstek.

A tak jsme se spolu vydali do černých ulic plných kouře. Alexej Jemeljanovič se rozhlížel kolem sebe, jako by nevěřil vlastním očím. Ne, tohle nebyl ten Sevastopol, který on tak dobře znal! Kde jsou ty půvabné domy z bílého kamene? Kde je ten veselý Přímořský bulvár, hrdost a pýcha všech zdejších starousedlíků? Všude kam oko pohlédne, jsou hluboké a široké jámy po dělových granátech a leteckých bombách, hromady střelami vyryté, výbuchem ožehnuté země, ježící se třískami kmenů zpřerážených stromů ... Všechny pomníky jsou zmrzačeny, sevastopolský chrám svatého Vladimíra, mauzoleum slavných hrdinů ruského loďstva admirálů Nachimova, Kornilova a Istomina, se nějak smutně tyčí nad rozvalinami starého námořnického města, domovského přístavu slavného černomořského

lod'stva. Stěny chrámu jsou zjizveny četnými širokými dírami a hlubokými šrámy, ze zlaté kopule zbyly jen ohořelé trámy.

Jak jsme se dozvěděli od jistého důstojníka, kterého jsme potkali na Leninově třídě a s nímž se Alexej Jemeljanovič dobře znal z dřívějšíka, napadli fašisté Sevastopol se stejnou zákeřností, s jakou se vrhli na nás. Ve tři hodiny po půlnoci zaslechli příslušníci pozorovatelské služby hučení motorů silných leteckých svazů. Vzápětí zadunělo nad spícím městem šest dělových výstřelů, výzva k všeobecné pohotovosti, a téměř současně zaznělo burčující vytí sirén námořního závodu. Ke čtvrté hodině se nedaleko Přímořského bulváru roztrhla první fašistická bomba svržená z letadla. A hned po ní dopadla druhá, která zle poškodila námořní školu. Naše protiletadlová děla sestřelila hned prvního dne tři nepřátelská letadla...

Tak začala bitva o Sevastopol. Teď sem nepřátelská letadla přilétají každý den a bez přestání bombardují hrdinské hlavní město černomořského lod'stva, na které ovšem kromě toho dotírá nepřítel i z moře a ke kterému se snaží probít po souši...

Život v přepadeném městě však přesto všechno neustal. Ovšem obyvatelům Sevastopolu nezbyla jiná možnost než hledat útočiště pod zemí. Pod zem se ukryly továrny i dílny, školy i nemocnice ... Pod zemí se učily děti, pod zemi operovali a ošetřovali lékaři četné raněné. A hned vedle, rovněž pod zemí, námořníci, kteří sem sestoupili ke krátkému odpočinku ve vyčerpávajících bojích, poslouchali z rádia koncert či nějakou hru z divadla černomořského lod'stva. Sevastopol žil, bojoval a trpěl – kapitulaci však ani neuvažoval. A v tom zvláštním rytmu jeho života nebylo slyšet agónii umírajícího, nýbrž hrdou, nesmrtelnou píseň odvahy, statečnosti a lásky k tomu nejdražšímu, nejvzácnějšímu, co může člověk na světě mít – k vlasti.

Kapitán Charčenko nevycházel z úžasu. Občas se zastavil, aby mě upozornil hned na to, hned zase na ono, co vzbudilo jeho mimořádnou pozornost, nebo co ho zvláště rozhořčilo.

„Ty Travkine – dívej se, pořádně se dívej!“ říkal vzrušeně a křečovitě tiskl můj loket. „Dívej se pořádně, abys nic nepřehlédl!“

Něco takového už do smrti neuvidíš! A dobře si to všechno zapamatuj až do dne, kdy budeme Hitlerovi předkládat své účty! Dívej se na lidi, všímej si jejich tváří! To je ten nejlepší barometr na světě! V těch tvářích vidíš náladu i myšlenky všech lidí kolem sebe,

těch lidí, kteří tu trpí víc, než kdo kdy trpěl!“

Tváře obyvatel Sevastopolu hovořily tou nejvýmluvnější řečí a říkaly daleko víc než ty nejúděsnější obrazy zkázy, které jsme viděli na každém kroku, než všechna vyprávění o hrdinských činech Sevastopolců. Za celou tu obchůzku strádajícím městem jsme neviděli ani jedinou tvář, ve které by se zračila beznaděj, zbabělost či strach. Potkávali jsme živě hovořící, žertující a smějící se nebo fašistům nadávající lidi v pomačkaných, potraných a pošpiněných oblecích, které – bylo to cítit už na dálku – důkladně páchly kouřem a potem. Do každé z těchto tváří, ošlehaných větrem a očouzených požárem, vtiskla svou hlubokou pečeť únava, na žádné z nich však nebylo ani sebemenší stopy lhostejnosti. Nikoli, v tomto městě skutečně nebyli žádní lhostejní lidé! Jejich oči, podkreslené modravými kruhy, planuly neuhasitelným zápallem.

My všichni jsme teď prožívali vzrušující, lopotné dny, v nichž nezbývalo času na důkladný odpočinek. Všichni jsme nějak

potemněli, někdy dokonce jakoby zčernali nevyspáním, prachem a kouřem neustálých bojů, únavou jsme už sotva stáli na nohou, na mysli však jsme neklesali. Proto také všechny zápisy z té doby v mém deníku – pokud jsem se vůbec alespoň tu a tam dostal k tomu něco si poznamenat – byly krátké a úryvkovitě strohé.

... Před polednem zachytil Iljinov rozkaz: „Plujte do Kerče!“ Vydali jsme se na cestu a večeru jsme vpluli do kerčského přístavu. Hoří tu spousta domů, město je těžce poškozeno. U přepravy se nahromadila záplava nákladních a osobních vozů. Všude kolem je rozházena spousta pšenice a nábojů. Nepříteli se podařilo zaujmout výhodnou pozici: obsadil starou tureckou pevnost a nedaleký vršek. Zahájili jsme okamžitě palbu na ten vršek. Vzápětí se na nás sesypal příval dělostřeleckých granátů a min. Byli jsme nuceni ustoupit. Ani při ústupu jsme však nepřestali pálit na nepřitele. Na noc jsme se ukryli za skalnatým výběžkem, kde byl klid.

„To je moje rodné město, tady jsem se narodil,“ řekl Míša Kogan a smutně se díval směrem ke své rodné Kerči.

Potom nám začal vyprávět, jak se svými stejně starými kamarády lezli do kamenolomu, jak plavali až k plovoucí bójí, která je hezký kousek za vstupem do přístavu, a jak se na lodích místních rybářů vydával v jejich společnosti na lov ryb. Ach Kerč!

Voda dnes zase – jako na objednávku fašistů – silně světlkovala. Fricové nás zahlédli a shodili na nás čtyřicet leteckých pum – sám jsem je počítal. Podařilo se nám uniknout – pluli jsme těsně při břehu, a tak jsme se jim ztratili ve tmě ...

Seděl jsem u radioaparátu v malé Iljinovově kajutě.

Na náš monitor se bez přestání sypala taková divná šedavá krupice. Vítr vyl jako zběsilý. Vysoké vlny se převalovaly přes celou palubu a omývaly základy pancéřových věží. Já však jsem měl pocit, že celá hladina kolem nás září v jasném slunečním svitu: v Moskvě se koná slavnostní přehlídka vojska. Přehlídka na Rudém náměstí. Sedmého listopadu roku tisícího devítistého čtyřicátého prvního ... Konečně!

... Ach Kerč!

Chudák Kogan! Obvykle tak veselý Míša se mračí a málem nepromluví. Kolem Kerče hoří rybářské osady. Povalují se tu

železniční vozy shozené z náspu. Pálíme ze všech hlavní na fašistické oddíly u osady Kamyš-Burun, ochraňujeme přepravu našich vojsk u Kerče. Naše vojska opouštějí Kerč a odcházejí směrem na Tamaň. Všechny nás znepokojuje stejná myšlenka: co je s mou rodinou, co je s mým domovem? Jak to vypadá a co se děje ve Veřejí, v Možajsku, v Kyjevě, v Poltavě? A hlavně – jak to vypadá v Moskvě?

... Jednou se před našimi zraky odehrál velice dramatický boj. Na naše letadlo U2 se vrhly čtyři nepřátelské messerschmidty. Naše letadlo letělo velmi nízko, téměř nad hladinou. Všichni už jsme z vlastních zkušeností znali „hrdinství“ fašistických letců, libujících si v takových „hrdinských“ činech, jako je útok čtyř jejich letadel na jedno naše, letící bez doprovodu. Hitlerovští letci pálili na naše U2 jednu sérii za druhou a my jsme bezmocně zatínali pěsti, protože náš „Železnakov“ tu stál zamaskován a čekal na noc, takže nesměl do boje, probíhajícího před našima očima, zasáhnout. Ale cožpak se někdo může na něco takového dívat se založenýma rukama? A tak s velitelovým souhlasem vypálil Pereťatko sérii střel na messerschmidta, který zezadu nalétal na naše letadlo. A němečtí letci rázem ztratili zájem o další „hrdinské“ činy: jedno z letadel se zřítilo do moře a zbývající tři bez váhání změnila kurs a přestala se zajímat o naše U2.

Nedali se však na útěk, nýbrž začali projevovat zájem nás. Kroužili nad námi a pálili na nás ze všech palubních zbraní. Na pomoc jim přiletělo několik junkersů a potom se střídali v útocích na náš monitor – stříleli a shazovali bomby. Způsobili nám značné škody, dokonce nám na několika místech prorazili palubu i lodní boky. Kromě toho poranili několik členů naší posádky.

Stálo nás hodně námahy, než jsme se dostali do Novorossijska, kde bylo nutno monitor důkladně opravit.

V Novorossijsku jsme zažili cosi, na co budu až do smrti vzpomínat s pocity mrazícího hnusu: byli jsme napadeni krysami. Byla to opravdová záplava velkých zlých krys. Probudil jsem se uprostřed noci, protože mi něco přeběhlo přes obličej. Sáhl jsem vyplašeně po tom neznámém a nahmátl jsem krysou, která vztekle zapištěla a okamžitě se mi zahryzla do prstu. Rozsvítil jsem a tu se

mi naskytl zcela mimořádný a nepříjemný pohled: důstojnické jídelna byla plná krys. Krysy byly všude: na jídelním stole, na příborníku, na židlích, na divanech – prostě všude. Vyskočil jsem, upustil brýle, po kterých jsem vyděšeně sahal, šlápl jsem na jednu kysu – a ta mě přirozeně rovněž okamžitě kousla. Uskočil jsem a pod nohou mi zachrupala skla mých brýlí. A tu už jsem se neudržel a začal jsem křičet spíše hrůzou než bolestí.

„Co se děje?“ ozval se mezi otevřenými dveřmi své kajuty kapitán Charčenko.

Kocour Pirát, který se mezi dveřmi objevil hned za svým pánem, neváhal ani zlomeček vteřiny a okamžitě se zuřivě vrhl na nejbližší kysu.

Krysy se s protivným pištěním proháněly po chodbách, kajutách i společných ložnicích mužstva. Námořníci se probudili a také se bez váhání dali do boje s neznámými hosty. Dupali po nich a utloukali je botami ...

Vrátili jsme se do důstojnické jídelny a museli jsme zachraňovat Piráta, který už ochaboval v nerovném boji. Kdybychom nebyli přišli včas, jistě by ho krysy udolaly. O chvíli později ležel náš statečný Pirát na kousku starého koberečku na palubě a olizoval si své četné krvácející rány.

Druhého dne ráno vypsál velitel lodi zvláštní odměny za dokonalé hubení krys. Námořníci se ozbrojili těžkými sochory, obuli vysoké námořnické boty a začali soustavně čistit jeden lodní úsek po druhém. Ty ohavné krysy brzy pochopily, že jde o jejich životy, a tak sotva námořníci vstoupili do některého lodního prostoru, už se na ně vrhaly celými houfy a snažili se jim zakousnout do nohou. Netrvalo to dlouho a už pochopily, že to dost dobře nejde, a proto začaly po námořnících šplhat, aby se jim dostaly na nekryté obličej. Námořníci však se měli na pozoru, bránili se a současně útočili, takže hromady ubitých krys rostly všude kolem jako houby po dešti. Námořníci je nosili plnými vědry na palubu a házeli do vody. Lodní felčar Kušlak se velmi obával, aby mezi těmi krysami nebyly některé nakažené vzteklinou. Vždyť ani jediný námořník nevyšel z toho boje bez několika pořádných kousnutí a ve městě nebylo možno za žádnou cenu sehnat sérum proti vzteklině.

Následující dny mýjely jeden za druhým a my všichni jsme spolu s Kušlakem vzrušeně odpočítávali dny inkubační doby, ve které by se musela nákaza vzteklinou projevit. Konečně jsme si všichni mohli ulehčené oddychnout - nic se nestalo, naše obavy byly naštěstí zbytečné, celá posádka přežila utkání s krysami bez nejmenších následků. Všichni námořníci jsou v naprostém pořádku a také Pirát se důstojně prochází po celé lodi, jako kdyby tu jakživly krysy nebyly.

Pavlin ulehčené žertoval:

„Čeho jste se báli, prosím vás? Přece jsem vám říkal, že plujeme pod šťastnou hvězdou!“

Ale jak situace ukazuje, zdá se, že pravdou je spíše pravý opak, nebo že nás naše štěstí přinejmenším dočasně opustilo. Náš monitor tu stojí neschopen pohybu – všechny stroje jsou rozebrány – a přitom tu hned vedle nás nakládají transportní lodi, které už zakrátko vyplují do Sevastopolu, a ponorky, které se právě vrátily z tamních končin a znovu se tam vypraví, jen co obnoví své zásoby střeliva a potravin ... Ovšem nedá se prostě nic dělat, máme za sebou několik opravdu těžkých náletů a loď musí být důkladně opravena, má-li být zase schopna dokonale plnit své bojové úkoly.

A není to jen loď, která doplatila na četné boje s nepřítelem, také její posádka už není kompletní: ztratili jsme radistu Mudrjaka, věrného průvodce Volodi Gucajta na všech výpravách do nepřátelského území, a mířiče protiletadlového rychlopalného děla na zádi Usenka. To byli naši první padlí ...

Velitel lodi kapitán Charčenko, polykaje hořké slzy, řekl nad mrtvými těly našich kamarádů:

„Přisahám vám, že vás pomstíme, naši věrní bojovní kamarádi! Ať budeme bojovat kdekoli, ať se s nepřítelem srazíme v Novorossijsku, na moři, či na Donu, budeme bít ty nenáviděné hitlerovce tak dlouho, dokud budou bušit naše srdce a dokud naše ruce budou s to udržet zbraň.... Loučíme se s vámi, kamarádi, ale nikdy na vás nezapomeneme ...“

... Smrt, jak to dokazuje život, se docela dobře snáší s láskou – jedna nikterak nevylučuje druhou.

Před několika dny jsme pochovávali své kamarády a teď odvažujeme poutací lana, abychom se vydali na další plavbu za splněním svého bojového poslání. Na přístavním molu stojí hlouček dívek s kyticemi šeríku.

„Nezapomeň mi psát!“ volají jasné dívčí hlasy.

„Nezapomeň na mě!“

„Nezapomenu!“

„Já taky budu vzpomínat!“

„Však se zase brzy shledáme!“

„Na shledanou!“

Na lodní zádi stojí s větvičkou šeríku ve svalnaté ruce Ovid’ko. Loučí se s drobnou, hezounkou dívenkou a poctivě se snaží skrýt před kamarády svůj smutek. Je mu to trochu trapné, trochu se před kamarády stydí, ale přece jen volá:

„Kátěnko – nezapomeň na mě!“

... Je jaro ... Celé město je zarámováno svěží zelení, všechny zahrady a sady kvetou ...

Vyplováme z přístavu. Moře je docela zřetelně zelené a přece se mu říká Černé moře ... Pomalu se šerí, blíží se večer a po něm noc ...

Iľjinov sedí u svého aparátu a zapisuje zprávu velitelství našeho obvodu: „Na Kerčském poloostrově svádějí naše vojska urputné boje s fašistickou armádou, která zahájila silný útok po celé šíři poloostrova. Na ostatních úsecích fronty se neděje nic podstatného...

Část čtvrtá

NEPOLAPITELNÍ A NEVIDITELNÍ

Nadešel den, kdy „Železnakov“ zase odhazoval poutací lana a vydával se na novu plavbu. Lodní bojový leták, vydaný před vyplutím na moře, říkal:

„Hitlerovci zběsile útočí, aby si vynutili cestu do prostoru za Donem. Na všech donských přepravách zuří rozhořčené boje. My teď vyplouváme na pomoc našim soudruhům z pozemní armády. Loďstvo je rodný bratr armády a její věrný spolubojovník. Tak dlouho, dokud nám vystačí náboje a síly, tak dlouho budeme

nepřítele ničit na vodě, ve vzduchu i na zemi – kam jen donesou naše děla!“

V Jejsku vystoupil na palubu „Železnakova“ velitel zdejšího obvodu. „Vítáme vás u nás na Donu, draží soudruzi dunajci! Věřím, že spojenými silami ukážeme těm fricům, jak dovedou bojovat sovětští námořníci!“ řekl stručně.

Lodní komisař zapsal do svého deníku: „Dne 26. července jsme vypluli nahoru proti proudu Donu a v součinnosti s našimi leteckými silami a pozemním dělostřelectvem jsme zaútočili na nepřátelská shromaždiště v okolí Jelizavetinské. My jsme při této příležitosti využili především našeho kalibru. Potom jsme svou palbou podporovali činnost pěchoty a výsadek z dělových desantních člunů Nálada celé naší posádky je dobrá, přestože všichni vědí, že cesia zpátky na otevřené moře nebude lehká a že se tam bez tvrdých bojů nikdy nedostaneme ...“

„Dne 27. července. Hlavní staršina Gulin, staršina druhé třídy Čebotar a námořník Laptij opustili dnes ráno loď, aby splnili zvlášť nebezpečný a významný úkol: měli zlikvidovat nepřátelská plavidla určená k přepravě nepřítele na náš břeh. Jen zdržení této nepřátelské přepravy mohlo naší pěchotě poskytnout čas potřebný k ústupu na nové pozice. Přiznávám se, že jsem na návrat zmíněných našich námořníků čekal ve velkém vzrušení a nejistotě.“

Hlavní staršina Gulin, staršina druhé třídy Čebotar a námořník Laptij dostali dnes od kapitána Charčenska opravdu mimořádně nebezpečný úkol. Opustili loď a s největší možnou opatrností se plížili podél břehu k místu chystané operace. Bylo to přístaviště, kde se shromažďovaly veslové loďky, motorové čluny, pramice a další plavidla všech možných druhů, která Němci sebrali, kde se dalo a která si tu připravili, aby jich použili k přepravě dalších nastupujících částí své armády. Proto také stály u přístaviště četné německé stráže.

Nad rozlehlou stepí se zvolna jasnilo. Protější břeh Donu byl oživen jako nádraží důležitého železničního uzlu. Proto také nad ním nehybně stojí mohutné mračno kouře a prachu, zvířeného nohama nekonečným proudem táhnoucí sem německé pěchoty, pneumatikami bystře uhánějících osobních i nákladních aut a ocelovými pásy těžce rachotících tanků. Němci se chystali překročit

Don a dostat se na náš břeh. Fašisty obsazený břeh byl přeplněn vojskem – byly to ze západu přicházející čerstvé zálohy. Naše pěchota ještě neměla dostatek času v pořádku ustoupit a odklidit zásoby svého válečného materiálu, proto bylo životně důležité německou přepravu udržet a za tím účelem zničit všechny loďky připravené v přístavišti, aby jich Němci nemohli použít k přepravě svých jednotek.

Naši tři námořníci postupovali přesně podle předem připraveného plánu.

Laptij se opatrně doplížil k prázdné dřevěné kůlně nedaleko přístaviště a zapálil ji, aby sem připoutal pozornost německých stráží. Nad slaměnou střechou kůlny se okamžitě zvedl hustý sloup černého kouře a vzápětí se z ní vyvalily i plameny. Němečtí vojáci, jejichž úkolem bylo střežit přístaviště, opustili svá stanoviště a rozběhli se k hořící kůlně. Přístaviště i všechna v něm shromážděná plavidla zůstaly bez dozoru. A právě toho chtěli naši námořníci dosáhnout. Gulin a Čebotar se několika dlouhými skoky octli u přístaviště.

„Dělej!“ křikl Gulin na Čebotara.

Čebotar se široce rozpráhl a hodil na shromážděné loďky svazek ručních granátů. Několik lodic a vorů se rozletělo na třísky. Fašisté přirozeně okamžitě reagovali a zahájili zmatenou palbu. Jeden ze strážných se rozběhl proti Čebotarovi, ale hned po prvních krocích ho srazila krátká dávka Gulinova samopalů. Ale to už se stačili vzpamatovat i zbývající Němci a rozběhli se od kůlny zpět k přístavišti. Gulin uskočil o pár kroků zpět a hodil další dva svazky granátů na přístaviště, které rázem vyletělo do povětří i s čluny a loďkami.

„Utíkejte!“ křikl Gulin na své kamarády. Svůj úkol vzorně splnili, a tak bylo načase starat se jen o to, aby se odtud dostali se zdravou kůží.

Proto se naši tři námořníci příkrčili a kličkovali odtud využívající ke krytí výmolů a pobřežních křovisek. Němci jim byli v patách. Námořníci, kteří se při svém útěku museli poněkud vzdálit od břehu, brzy pochopili, že jim Němci asi odříznou cestu zpátky na loď.

Pronásledovaní doběhli k široké cestě a pustili se po ní. Němci sice zůstali o pořádný kus pozadu, ovšem tady zase se prchající

námořníci neměli čím krýt. Nebylo tu nic než široká prašná cesta olemovaná telegrafními sloupy, táhnoucí se ke kozácké osadě, která se pořádný kus cesty odtud bělala ve stepi.

A tu sem na silnici v mohutném oblaku zvířeného prachu zabočil z postranní cesty široký kozácký vůz tažený dvěma silnými donskými klisnami. Rachot kol zcela pohltit třesk německých samopalů. Vousatý kozák v širokých modrých jezdeckých kalhotách s lampasy a čepicí výbojně posazenou na stranu, stál na voze a pošlehával své koně.

„Námořníci?!“ podivil se kozák a jediným trhnutím zadržel své uhánějící spřežení. Potom otočil hlavu zpět, přimhouřil oči při pohledu na běžící sem Němce a rozkřikl se na celou step:

„Skočte si na vůz, čerti!“

Námořníci se v mžiku ocitli na voze, kozák zamával, práskl bičem a pobídl koně:

„Noo, panenky moje, vyvezte nás odtud!“

A rezavé klisny vyrazily jako vítr.

Několik kulek zasvištělo zezadu nad kozákovou hlavou, ale kozák jen mávl rukou, jako by odháněl dotěrné vosy, a ani se neohlédl. Námořníci zhluboka oddychovali, snažili se zabořit co nejhlouběji do vonného, pichlavého sena a oběma rukama se chytali všeho, na co dosáhli. Vůz těžce poskakoval na výmolech, nakláněl se v zatáčkách, třásl se, div z námořníků duši nevytřásl, ale pořád víc a víc se vzdaloval pronásledovatelům.

Netrvalo to ani půl hodiny a upocení koně v pravém slova smyslu vletěli do kozácké osady a starý kozák je obratně vedl smělym obloukem do široce rozevřených vrat. Vůz s rachotem zastavil na dvoře a z domu vyběhla mladá, krásně urostlá kozačka.

„Hapko, ujmi se hostů a dobře je schovej! Nejlepší bude, když je dovedeš na seník. A hni sebou!“ nařídil kozák dívce, seskočil z vozu, zavřel vrata a zapřel je těžkým kůlem.

Celý tento den strávili námořníci ukryti v opojně vonící temnotě seníku. Mladá kozačka jim přinesla kameninové misky s hustou chutnou polévkou a řekla:

„Byli tady Němci a všude se vyptávali, jestli tu někdo neviděl nějaké námořníky. Ale na Pantěleje Grigorjeviče si hned tak někdo

nepřijde! „Kde by se tady ve stepi vzali námořníci, prosím vás?“ řekl a tvářil se, jako by pochyboval o jejich zdravém rozumu. A tak Fricové odtáhli s dlouhými nosy.“

„A co ty jsi zač – jeho dcera?“ zeptal se Gulin.

„Kdepak, já jsem jeho snacha.“

„A kde máš manžela?“

„Ten je u Kiričenka 1) – táhl s ním do války ... Pantělej Grigorjevič povídal, že vám v noci ukáže cestu k řece, abyste se dostali zpátky na loď. Slyšíte?“

„Ale slyšíme, to se rozumí, že slyšíme,“ odpověděl Laptij, který si – jako ostatní – pochutnával na výborné polévce a přitom nespouštěl oči z urostlé mladé kozačky, která se mu zřejmě velmi líbila.

Kvečeru nahlédl do seníku Pantělej Grigorjevič.

„Tak co, námořníci, ještě jste živí?“ zeptal se se širokým úsměvem.

„Živí, živí!“ odpovídali námořníci rovněž s úsměvem.

„Tak se zvedejte – pomalu půjdeme!“

Kozák si nacpal a zapálil obrovskou dýmku, několikrát labužnický zabafal a obrátil se ke vchodu do seníku.

„Už jsem něco zaslechl o tom, co jste Němcům natropili,“ řekl, když sestoupili ze seníku na dvůr. „Fricové jsou vztekem bez sebe! Prohledali celou step a to se rozumí, že nic nenašli. Jeden jejich důstojník jaksepatří zfackoval ty vojáky, které jste tam u přístavu tak pěkně doběhli ... Moc se nám to všem líbilo ... Ale já tu povídám a čas letí – tak už abychom vyrazili!“

U vrátek se srazili s malým prostovlasým děvčátkem, které jim polekaně uskočilo z cesty.

„Ty poslyš, jestli někomu vybreptneš jediné slovíčko, tak tě zabiju – bůh je mi svědkem!“ pohrozil holčičce starý kozák a ta se tak polekala, že si přičapla na bobek.

„Nebojte se – ta ani nepípne!“ zahučel Pantělej Grigorjevič spokojeně.

1 generál Kiričenko – velitel kozáckého sboru

V osadě štěkali psi. Kdesi opodál se ozvalo hrdelní volání německých stráží a těžký krok hlídek. Pantělej Grigorjevič vyvedl námořníky do stepi.

„Tak – odtud půjdete rovnou za nosem. K řece to máte asi tři versty, nemůžete zabloudit!“ řekl kozák námořníkům.

„Co vy mně – já děkuju vám!“ odpověděl tiše starý kozák, který jistě dovedl uznat a ocenit odvahu a statečnost. „O té vaší malé lodičce už jsme tu všichni slyšeli a samé pěkné věci. Říkáme jí plovoucí partyzán‘... A není to tak?“ usmál se kozák a zpod hustých vousů mu zableskly zdravé bílé zuby.

O dvě hodiny později vystoupili Gulin, Čebotar a Laptij na palubu „Železnakova“, kam právě dopadly první paprsky vycházejícího slunce.

„Železnakov“ plul celý den vzhůru proti řece, až objevil shromaždiště německé pěchoty. Volod’a Gucajt se se svými chlapci okamžitě vypravil na břeh a za slabou hodinku hlásilo jeho řídicí stanoviště: „Několik praporů německé pěchoty se připravuje k přepravě!“

„Železnakov“ okamžitě zahájil palbu podle daných ukazatelů a zakrátko byly německé oddíly zčásti zničeny, zčásti rozprášeny.

„Dnes se v jedné z ubikací mužstva shromáždila celá naše posádka,“ psal si do svého deníku Georgij Iljinov. „Kapitán Charčenko oznámil, že naše velitelství pověřilo náš monitor novým bojovým úkolem. Tímto úkolem je vyprovokovat srážku s nepřátelskými pobřežními bateriemi, připoutat k sobě jejich palbu, aby se nemohly zabývat obtěžováním oddílů našich pozemních branných sil, a při té příležitosti přirozeně napáchat nepřátelským bateriím co největší škody.

Sotva nastala noc, vypluli jsme za splněním svého nového bojového úkolu. Naše dělová palba, podporovaná naším letectvem, které napadlo fašistické pozice ze vzduchu, způsobila fašistům velké škody.

Němečtí okupanti sestupovali po obou březích Donu stále níž a víc a víc tísnila sovětská vojska. Naš monitor, přes den stojí někde těsně při břehu, dokonale zamaskován čerstvě nařezanými větvemi a vykopanými keři. Ve dne zahálíme – zato noci jsou naše! Mocným

hlasem našich děl duní celá řeka, všechno se třese – a nejvíc asi fricové. Ne, nikdo z nás se nebude muset stydět, až po čase bude vzpomínat na naše boje tady na Donu ...“

Následujícího rána, sotva se rozbřeslo, kroužil dlouho nad „Železnakovem“, ukrytým pod převalými pobřežními keři, nepřátelský fokewulf, jako by nás tu cítil. Teď tedy můžeme čekat útok nepřátelského letectva.

Kapitán Charčenko přísně zakázal střílet na nepřátelská výzvědná letadla: proč zbytečně prozrazovat stanoviště lodi, když tu ještě pořád zbývá naděje, že ji nepřítel nevyslídí?

Tentokrát se však nepřátelský výzvědač nevzdával svého úmyslu, jako by ho tu něco zdržovalo. Opisoval nové a nové kruhy a spouštěl se pořád níž a níž, takže odporné chraplání jeho motoru už znělo nízko nad říční hladinou. Peret'atko měl co dělat, aby se udržel a neporušil přísný velitelův zákaz. Bylo mu z toho nanic, protože si byl jist, že kdyby směl střílet, sundal by toho prokletého špicla hned první ranou!

Velitel však nedal příslušný rozkaz: pořád ještě se nevzdával naděje, že nás nepřátelský letec neobjeví.

Konečně se fokewulf vznesl a odletěl...

Obvyklá hlídka zaujala své místo na břehu a zbytek posádky zasedl k obědu.

Ve společné důstojnické jídelně bylo už zase čisto a útulno jako dříve: všechny stopy bojů s nepřítelem i proměn jídelny v ošetrovnu byly dokonale zahlazeny. Oběd se podával na sněhobílém ubruse, na vyleštěných porcelánových talířích a přiborech si pohrával odlesk slunečních paprsků. Tentokrát nás obsluhoval lodní kuchař, protože Vasil Guba byl členem hlídky pobřežní ochrany. „Boje na Donu dosud trvají, což znamená, že musíme ze všech sil pomáhat našim – střeliva máme naštěstí více než dost,“ řekl Alexej Jemeljanovič.

A v tom okamžiku se nad našimi hlavami ozval prudký výbuch. Lod' sebou škubla a zakymácela se.

„Nálet! Všichni na svá místa!“ vykřikl Alexej Jemeljanovič, vyskočil od stolu, vyběhl z jídelny a rozběhl se po schůdcích nahoru. Za ním běželi všichni ostatní.

Ano, byl to nálet. Několik junkersů shazovalo v rychlém sledu bomby a současně pálilo z kulometů na námořníky pobřežní ochrany.

Alexej Jemeljanovič pohlédl na břeh: ležel tam Ličinkin, kterého už srazila hned jedna z prvních nepřátelských kulek – a právě teď srazily další kulky Bobrova a Gubu ... Tolja Kuzněcov, běžící ke své střelecké věži, se náhle zapotácel a chytil se za ruku. Zasáhla ho nepřátelská střela – je to vážné zranění? Není, protože běží dál a šťastně za sebou přiráží pancéřová dvířka věže.

Na palubu našeho monitoru přší s ohlušujícím rachotem

záplava střepin. Ale to už začala na útočící junkersy pálit naše rychlopalná protiletadlová děla a pálila, co jí hlavně stačily...

„Vzápětí po prvním následoval hned druhý nepřátelský nálet,“ zapsal do svého deníku lodní komisař Korolev. „Proto jsme zvedli kotvy a vypluli vzhůru proti Donu. Němci nás pronásledovali a zasypávali bombami.

... Sedmičlenné svazy nepřátelských bombardovacích letadel na nás útočily po celý den. Protiletadloví dělostřelci Pereťatko, Blocha, Kirjakov, Koftaver a Kobylackij se překonávali v odrážení neustále se opakujících útoků. Nepřátelské bomby vybuchovaly pět až deset metrů od boků monitoru a zaplavovaly palubu vysokými vlnami, které podrážely střelcům nohy ...

... Za tento jediný den stala se naše loď cílem jedenačtyřiceti náletů. Messerschmidty na nás pálily ze všech palubních děl a kulometů, aby vyřadily obranu lodi. Poručík Kuzněcov byl sice raněn, přesto však se nevzdal velení svých dělostřelců, tak úspěšně odrážejících útočícího nepřítele. Byl dokonale klidný a veselý jako obvykle. Radiotelegrafista Iljinov už nespí několik nocí, ale přesto neztrácí svou dobrou náladu, neopouští ani na okamžik svou vysílačku a udržuje spojení s naším velitelstvím. Matvejev, podavač hlavního kalibru, sám dělal práci za všech pět svých kamarádů, které zranění vyřadilo z boje. Jsme sice odříznuti od Azovského moře, ale s takovými lidmi, jaké tu na lodi máme, se tam zaručeně dostaneme. O tom nemám ani nejmenší pochybnost...

... Je mi moc líto Vasila Guby, jednoho z našich nejlepších námořníků. Dnes ráno byl těžce raněn na svém stanovišti v pobřežní ochraně. Odplazil se někam do rákosí, takže jsme ho nemohli najít a museli jsme odplout bez něho ...“

... Rákosí, ve kterém se Vasil Guba ocitl, bylo tak husté, že se zdálo nemožné se jím prodrat. Plazícího se raněného námořníka brzy lapil bažinatý močál, takže ho stálo nadlidskou námahu vyprostit napřed jednu a potom i druhou nohu.

Nad rozlehlou stepí zarostlou kavylem doznívalo hřmění vzdálených děl jako rachocením hromu z nízko visících mračen. Vasil, rozdíraje si ruce do krve, se prodral zpátky na břeh a opatrně vyhlédl z rákosí. V okolní stepi ani na potemnělé hladině řeky nebylo nejmenší stopy života. „Železnakov“ zmizel beze stopy! Vasilovo srdce se sevřelo, hlava zoufale poklesla. A tu ještě k tomu všemu pocítil, že mu do úst stéká cosi protivně nasládlého. Zvedl ruku, sáhl si na hlavu – krev. Je tedy raněn do hlavy! Chtěl si obvázat ránu, která dost krvácela, a proto se pokusil roztrhnout košili, aby jí použil jako obvazu. Jeho snaha však nevedla k ničemu – pevné plátno nepovolilo. Nakonec Vasilovi nezbylo než roztrhat zuby košili ve švech, aby získal kus plátna, který tak nutně potřeboval. Potom si opatrně ohmatl ránu na hlavě a pevně ji obvázal. Co si má teď počít? Kam se vrátit? Do té osady, kterou je vidět nedaleko odtud? Nad jejími střechami se s takovou vybízivou svůdností zvedá kouř z komínů... Ale tam jistě budou Němci, jinak to ani není možné,

protože oba břehy jsou teď v jejich rukou. Němci jsou všude – jako kobylky; na cestách, v osadách, ve městech i ve stepi... Má tedy raději zůstat třet tady v rákosí a čekat tak dlouho, dokud se německé oddíly nepřesunou dál, a potom se v noci pokusit o proniknutí frontou? Dokáže to, bude mít dostatek sil? A má vůbec nějakou naději? Vždyť má na sobě námořnickou uniformu, a to znamená jistotu, že ho při prvním spatření odpráskne každý fric.

Najednou pocítil hladový hlad. Co by teď dal za pořádnou misku horké polévky, pohankovou kaši a černé lodní suchary! Zaslechl čísi kroky na pobřežní cestě, ale raději vklouzl zpět do rákosí a dlouho tam ležel se zatajeným dechem – vždyť kdo jiný by tudy mohl teď jít než nějaký Němec?

Kvečeru se spustil silný, hustý déšť. Guba promokl na kůži a začal se třást zimou. Naštěstí déšť po chvíli přestal stejně náhle, jako začal. Guba se zvedl, zuby mu cvakaly zimou.

„Musím najít naši loď – jinak tady zajdu. Bez lodi jsem docela ztracený ...“, zašeptal hlasem chvějícím se zimou.

Vstal, pokusil se o několik nejistých kroků a těžce padl do špinavé břečky.

„Ne, bez lodi jsem nemožný ... Co bych si počal sám mezi tolika nepřáteli? Musím loď najít za každou cenu!“ opakoval umíněně daleko pevnějším hlasem a pevně zaťal zuby.

Neměl dostatek sil, aby se postavil, proto se jen tak uboze plazil, připraven zmizet v rákosí při prvním podezřelém zvuku, při prvním podezřelém šramotu. Mířil vzhůru proti toku Doňu, kam – jak věděl – měl namířeno „Železnakov“.

Nějaká neznámá, zcela nepochopitelná a přitom neodolatelná síla ho pudila stále dál a dál přes všechnu únavu, vyčerpání a bolest. Tak se Vasil Guba plazil hodinu... dvě ... tři. Nadešel večer. Slunce, skrývající se po celý den za mraky, se už neukázalo a nepozorovaně zapadlo za okraj stepi, na kterou se teď snesla hluboká temnota.

Mám vůbec nějakou naději, že tu naši loď najdu? strachoval se Guba. Mohou přece obrátit zpět, proplují kolem mne a já je v té tmě ani nezahlednu – a oni mě také ne. A to by znamenalo můj definitivní konec!

Guba se přestal plazit, zvedl hlavu, lehce jí potřásl, aby lépe slyšel, potom zatajil dech a cele se soustředil na poslouchání zvuků na řece. Doufal, že zaslechne alespoň slabý ohlas známého hučení lodních šroubů monitoru a víření vody za nimi. Neslyšel však nic – jen tiché rytmické pleskání vln o říční břeh. Proto se přestal spoléhat na svůj sluch a stejně soustředěně se začal dívat do tmy nad říční hladinou v naději, že zahlédne alespoň nějaký letmý pablesk světla. Ale zase nic. Je to přirozené – loď je přece dokonale zatemněna, takže nějaký světelný paprsek se z jejího nitra může prodat jen nějakou náhodou ...

A tak zraněný Vasil Guba, zklamáný ve svých nadějích, zase sklonil hlavu a plazil se dál a dál. Do krve rozedřené ruce mu začínaly vypovídat poslušnost, nohy tížily balvany únavy. Námořník, který byl velmi oslaben ztrátou krve, hladem a zimou, a který se tak daleko dostal vlastně jen silou své vůle, už byl u konce svých sil.

„Ne ... dál už nemohu ... dál už to nejde ...“, řekl si konečně rezignovaně.

A právě v okamžiku, kdy zvedl hlavu, aby se ještě naposled podíval na řeku, kterou bránil a na jejímž břehu měl ukončit svůj mladý život, se mu zazdalo, jako by někde uprostřed řeky něco na vteřinku zazářilo a zase zhaslo.

Loď! To je loď!... Naše loď! Vždyť jiná to ani být nemůže! uvědomil si Guba.

Jen námořník byl s to pochopit, co znamenalo to krátké zablesknutí nejasného světla na říční hladině; to na lodi někdo otevřel dveře, proklouzl jimi a zase je zavřel. Vědomí blízkosti lodi a zároveň vědomí toho, že teď nadešel okamžik naděje na záchranu, že teď má příležitost – jistě poslední – Vasilovi dodalo sil. Této příležitosti prostě musel využít – jinak je definitivně ztracen!

Nějaká nadlidská síla ho zvedla na nohy. Guba rozhrnul oběma rukama husté rákosí u břehu, vstoupil do vody – a rázem zmizel pod hladinou; hned u břehu byla hluboká jáma. Rychle se vynořil a začal plovat.

Nedoplavu ... nevydržím ... utopím se ... strchoval se vysílený námořník. Cosi těžkého a neodbytného se mu pověsilo na nohy a

táhlo je ke dnu. Musím! ... Musím doplavat! přesvědčoval se Guba umíněně.

Ke dnu ho táhla litinová závaží... Nohy i ruce umdlévaly stále víc a víc a pomalu odpíraly poslušnost... Ted' že by se měl utopit? Právě ted', když už je téměř zachráněn?!

A tu se docela blízko, téměř nad jeho hlavou, ozval tlumený, avšak rozhodně znějící hlas:

„Stůj! Kdo tu?“

„Já! To jsem já – Guba! ... Vasil Guba!“ vykřikl raněný námořník a začal plovat s vynaložením posledních sil, zalykaje se a těžce lapaje po dechu.

„Vasko! Jak je to možné – ty jsi živ?!... Kde jsi? Já tě nevidím! To jsem já – Ovid'ko! Nedej se, Vasko, hned ti pomůžeme! ... Kamarádi, Guba se vrátil!“ volal na zádi monitoru známý přátelský hlas.

Deset silných ochotných rukou se vztáhlo na pomoc a vytáhlo na palubu docela vyčerpaného, ale štěstím zářícího kamaráda.

Za pár minut ležel už Guba zabalen do teplé přikrývky na čisté palandě společné ložnice mužstva. Lodní felčar Kušlak kolem něho radostně pobíhal a napájel ho vodkou a horkým čajem. K zachráněnému námořníkovi přistoupil kapitán Charčenko.

„No, chlapče, věř si tomu nebo nevěř, ale já už jsem pochyboval, že tě ještě uvidím živého!“ řekl Alexej Jemeljanovič dojatě, sklonil se nad lůžkem a vroucně námořníka políbil...Když už bylo nade všechnu pochybnost jisté, že nepřítel obsadil ústí Donu, změnil „Železnakov“ kurs, a místo aby se snažil probít na otevřené moře, pustil se pomalu vzhůru proti proudu řeky. Alexej Jemeljanovič se totiž rozhodl, že věnuje několik dní sbírání raněných vojáků a důstojníků, kteří se před Němci poschovávali v pobřežním rákosí. Přece je nenechá napospas fašistům!

Celá posádka lodi byla na palubě. Nad řekou visela celistvá dešťová clona. Námořníci se rozestavili podél lodního zábradlí, dlouhými tyčemi opatrně rozhrnovali rákosí a Ovid'ko bez přestání volal svým zvучným, dunivým basem:

„Hej, kamarádi, kde jste kdo? Vylezte ven! Poslední loď odplouvá z Donu! Odplouvá poslední naše loď!“

Další dva námořníci – Metoděj Ochrimenko a Timofej Oniščenko – jen tak v plavkách, sestoupili po pás do vody. Zády se opřeli o lodní bok a lodními háky důkladně prohledali dno a potom se pustili do hustého rákosí, aby se poohlédli i tam, neukrývá-li se v téměř neproniknutelném houští rákosu nějaký raněný voják. Spolu s nimi funěl ve vodě a prodíral se rákosím tlustý bocman Andrjušenko. A nad říční hladinou se stále neslo varovné volání železnakovského obra Ovid’ka:

„Hej, kamarádi! Kde jste kdo? Poslední naše loď odplouvá z Donu! Poplujte s námi!“

Alexej Jemeljanovič je také na palubě a nehne se odtud ani na krok; pozorně prohlíží rákosovou houšť při břehu a řídí záchranné práce. Ovid’ko už pořádně chraptí, ale nevzdává se a bez ustání volá do trychtýře svých širokých dlaní:

„Odplouvá naše poslední loď!“

Děšť se spustil se zdvojenou silou. Námořníci i důstojníci už byli promoklí na kůži, ale neustávali v hledání. Anatol Kuzněcov, promoklý do poslední nitky a s levou rukou na pásce, se brodil vodou, zdravou pravou rukou rozhrnoval rákosí. A byl tu také Vasil Guba s obvázanou hlavou, který za nic na světě nechtěl opustit palubu.

„Nechte mě – vždyť já jsem před několika dny byl v právě takové situaci, a tak z vás ze všech nejlíp vím, jaké to je!“ vysvětloval lodnímu felčarovi Kušlakovi, který se marně namáhal zahnat ho na lůžko.

Vtom se Anatol Kuzněcov, shrbený v rákosí, napřímil, obrátil se čelem k monitoru a křikl na jeho můstek:

„Stop!“

Lodní stroje se okamžitě odmlčely a zvolna plující monitor se zastavil. Guba se přestal dohadovat s Kušlakem, skočil do vody a za pár okamžiků přinášel s bocmanovou pomocí k lodi bezvědomého námořního pěšáka, svírajícího v křečovitě sevřených pěstích vystřílený samopal. Kuzněcov sundal s hlavy raněného pevně naraženou čepici. Raněný těžce a přerývaně dýchal. Pod roztrhaným, prostřeleným a krví zbroceným námořnickým kabátcem bylo vidět pruhované námořnické tričko.

„Podejte nám ho!“ volali námořníci, kteří se seběhli na okraji paluby.

Několik ochotných rukou uchopilo raněného, vytáhlo ho na palubu a dopravilo do provizorní lodní ošetrovny, kde ho okamžitě začal ošetřovat a křísit felčar Kušlak. Po chvíli otevřel raněný oči, rozhlédl se bolestí a vyčerpáním zakalenýma očima a řekl tiše a nejisté, jako by nevěřil tomu, co vidí:

„To přece je ... to je loď! ... Jsem na lodi... Jaká je to loď, prosím vás?“

„To je říční monitor Železňakov“, kamaráde,“ odpověděl stručně Kušlak a pokračoval v ošetřování.

„Tak tedy Železňakov“?! O tom už jsem hodně slyšel...,“ tvář raněného se rozjasnila úsměvem. „Vykurýruj mě, soudruhu doktore, postav mě co nejdříve na nohy, abych to těm lotrům mohl oplatit...“

Kušlak přikývl a začal raněného obvazovat. Loď už se zase zvolna šinula dál. Po několika desítkách metrů se z břehu ozval Volod'a Gucajt. Jeho hlas zněl nějak divně:

„Stop!“

Monitor se znovu zastavil. Kousek od břehu našel Volod'a v hustém křoví dívku v námořnické uniformě. Ovid'ko přispěchal ke Gucajtovi a zvedl raněnou jako malé dítě.

„Je jak píрко! Jako motýlek ...,“ šeptal dojetím selhávajícím hlasem.

Raněná dívka byla opravdu velmi drobná a křehká. Ovid'ko, až po pás ve vodě, opatrně našlapoval na kluzké dno, aby neklopýtl a neupustil dívku. Ramenem láskyplně podpíral dívčinu hlavu s krátce ostříhanými, zplihlými vlasy a pomalu se brodil k lodi. Tady dál od břehu bylo dno o něco nižší, takže voda stoupla Ovid'kovi až po bohatýrskou hrud'. Proto pozorně zvedl raněnou dívku a na vztažených pažích ji opatrně podával na palubu:

„Tu máte!“

Alexej Jemeljanovič převzal od Ovid'ka raněnou. Dívka těžce vzdychla, její téměř průhledná víčka, olemovaná hustými dlouhými řasami, se zachvěla, otevřela se a odkryla jasně modré oči.

„Naši! Námořníci!“ zvolala raněná radostně. „Kde to jsem?“

„Na palubě „Železňakova“!“ odpověděl Alexej Jemeljanovič.

„Na „Železnakovu“?! Bože, zdá se mi to, nebo je to pravda? ... Co já už jsem toho o vás slyšela a kolikrát jsem si přála ... ale proč ... jak to, že jste ještě tady?! Vždyť Všude kolem dokola už jsou Němci!“

Alexej Jemeljanovič ji s jistou dávkou hrdosti ujistil, že oni mají času dost, jejich monitor se odtud na otevřené moře dostane, kdykoli si zamanou.

„Teď vás náš felčar pěkně ošetří a obváže. Kam jste raněna?“

„Do nohou ...“, odpověděla dívka a rozplakala se.

„Neplačte. Proč pláčete, prosím vás?“

„Když já už nebudu chodit...“

„Proč byste nechodila? To je nesmysl! Vystůněte se a budete běhat jako dřív, nic se nebojte! Jak se jmenujete?“

„Valja,“ odpověděla plačící dívka.

„Všechno bude zase v pořádku, Valjo, nic se nebojte!“ řekl Alexej Jemeljanovič s jistotou, když nesl raněnou do své kajuty a ukládal ji na své vlastní lůžko.

Vzápětí tu byl lodní felčar Kušlak.

„Tak, Aeskulape, teď si dej pořádně záležet a ukaž, co dovedeš!“ napomenul ho Alexej Jemeljanovič.

Kušlak začal trochu rozpačitě vyšetřovat raněnou. Zranění bylo dost těžké, kosti však – naštěstí! – nebyly poškozeny. Kušlakovy rozpaky byly docela pochopitelné – vždyť to byla první žena na palubě „Železnakova“.

... Za několik hodin posbírali železnakovci dvanáct raněných. Kdesi daleko za řekou hřměla děla a plály požáry. Šedavé nebe co chvíli prořaly nepřátelské letky.

Nadešel večer a nad řekou se těžce převalovaly husté chuchvalce mléčné mlhy. Alexej Jemeljanovič chápal, že za těchto okolností nemá smysl pokračovat v hledání raněných, přesto však byl pevně rozhodnut zůstat tu tak dlouho, dokud neprohledají také protější břeh. Mlha zvolna stoupala k potmělému nebi. Námořníci, shromáždění na palubě, s chutí večeřeli, protože na lodi teď zase byl dostatek čerstvých potravin, takže lodní kuchař se mohl pochlubit svým uměním. Loď plula velmi zvolna, hledala příhodné místo k zakotvení.

V jasně osvětlené důstojnické jídelně, v kajutách důstojníků i v obou ubikacích mužstva leželi teď zachránění ranění vojáci. Před několika málo hodinami se připravovali na smrt. A teď tu leží v bezpečí, suchu a teple, pečlivě ošetřeni, obvázáni, nasyceni a horlivě debatující. Museli tak dlouho mlčet, že se teď nemohou nabažít přátelského hovoru.

Postarší zavalitý poručík námořní pěchoty s požitkem pokuřoval svou dýmku a vyprávěl, jak jedinou ranou rozbil hlavu Němci, který ho ohrožoval. Druzí uvažovali o tom, kolik asi Němců se tu v Donu utopilo a vyprávěli o svých bojích na břehu i o svých zkušenostech s plaváním.

Námořnice Valja se domlouvala s Alexejem Jemeljanovičem:

„Pěkně vás prosím, soudruhu kapitánporučíku, řekněte mi poctivě – zdá se mi to jenom, nebo je to pravda? Víte, že ten váš doktor mi řekl, že zase brzy budu chodit? Co tomu říkáte? ... To tedy bych se mohla vrátit ke svému útvaru...“

„To se rozumí, že se tam vrátíte – co vlastně jste si myslela?“ ujíšťoval ji Alexej Jemeljanovič. „Vy se ještě naválčíte, kolik vám bude libo!“

„U našeho útvaru si jistě všichni myslí, že mě Němci zabili. Myslím, že bych jim měla napsat... Panečku, ti se budou divit!“

A rozradostněná Valja se najednou posadila, objala Alexeje Jemeljanoviče a políbila ho.

„Vy jste mi zachránili život!“ vysvětlovala bez nejmenších rozpaků hlasem, který se znatelně zachvíval štěstím. „Kdybyste věděl, jak ráda mám život a co všechno od něho očekávám! ... A tam v tom rákosí už jsem si opravdu myslela, že tam zůstanu navždycky – brr, to je ošklivé slovo! A proto jsem teď tolik šťastná ...“

„To je dobře, milá Valjo,“ odpověděl s trochu rozpačitým úsměvem dokonale z míry vyvedený Alexej Jemeljanovič. „Ale teď už nechrne toho povídání a vy raději spěte. Odpočiňte si, abyste se co nejdříve uzdravila. My vás dovezeme do Jejska, tam vás vyléčí a vy budete ještě dlouho, dlouho žít... A náš život bude po válce krásný, ještě krásnější, než byl před ní. Však uvidíte! Ale teď už opravdu spěte! Já vás tu nechám o samotě, ale zase se na vás přijdu podívat – ovšem až se pořádně vyspíte ...“

Alexej Jemeljanovič otočil vypínačem, zatáhl závěs a usedl ke svému psacímu stolu. Zapálil si cigaretu a zamyšleně pokuřoval. Když zaslechl klidný, pravidelný dech raněné dívky, tiše vstal a vyšel z kajuty. Hned za dveřmi se div nesrazil se svým zástupcem, prvním kormidelníkem Koganem, který k němu spěchal.

„Soudruhu veliteli! Nedaleko nás hoří nějaká větší loď a volá o pomoc!“ hlásil udýchaně vzrušený Míša.

Alexej Jemeljanovič vyběhl na palubu. Hustou mlhou, válejší se nad říční hladinou, nejasně probleskovala rozplizlá narudlá skvrna. Uprostřed řeky stál napříč řečištěm hořící parník, volající nepřetržitým houkáním o pomoc. Zvuk lodní sirény byl doprovázen žalostným křikem plným zoufalství. Alexej Jemeljanovič přistoupil k námořníkům, kteří se shlukli na lodní zádi.

„Volají tam o pomoc nějaké ženy, soudruhu veliteli!“ oznamoval Ovid’ko.

„Spustit veslový člun! Veslaři do člunu!“ zavelel Alexej Jemeljanovič.

V matné, narudlé záři ohně se nad řekou válela oblaka hustého čoudu, sražená mlhou až na hladinu. Celý hořící parník byl nejasně ozářen šlehajícími plameny. Palubní nástavby lodi hořely poněkud jasnějším plamenem, jak obvykle hoří důkladně vyschlé a několikrát natřené dřevo, a právě teď se s rachotem a syčením zřítily do vody. Na palubě postižené lodi v kouři pobíhali k smrti vyděšené lidé..

„Pomoc! Pomoc!“ dolétlo k veliteli „Železnakova“ zoufalé volání z hořící lodi.

„Železnakov“ vyhodil kotvu. Teď už se na jeho palubě shromáždila celá posádka s výjimkou strojníků a radiotelegrafisty.

„Tak, chlapci, běžte zachraňovat lidi!“ volal Alexej Jemeljanovič na veslaře ve člunu, pokoušeje se překřičet vytrvalé vytí sirény hořícího parníku.

Z nízké paluby monitoru šplouchla do vody veslice. Siréna parníku vyla ze všech sil. Alexej Jemeljanovič zvedl megafon směrem k parníku a zavolał:

„Hej, vy tam na parníku! Nechte už toho houkání!“

Sirána ještě několikrát vzlykla a potom se konečně odmlčela, takže Alexej Jemeljanovič mohl teď snadno zavolat na ztichlou loď svůj rozkaz.

„Nejdříve půjdou do loďky ženy s dětmi!“

Veslový člun s námořníky ze „Železnakova“ se zatím přiblížil k hořícímu parníku a Alexej Jemeljanovič viděl, jak vyděšení lidé na palubě se shlukují u lodního boku, odstrkují jeden druhého a bezmocně padají i bezhlavě skáčí do vody.

„Hej, vy tam na parníku! Uklidněte se! Zachráníme vás všechny do jednoho, jen žádné strachy a žádnou zbytečnou paniku! A pusťte napřed ženy s dětmi!“ volal Alexej Jemeljanovič, pokoušeje se ovládnout paniku, která na palubě hořící lodi dostupovala vrcholu.

Veslice už byla plně naložena a za okamžik se vynořila z mlhy pod zádi monitoru.

„Němci jim zapálili loď, soudruhu veliteli!“ hlásil rozhořčený Ovid’ko, zatímco námořníci na palubě monitoru vytahovali nahoru plačící ženy a vyděšené děti. „Jsou to lotři, člověk to prostě nemůže pochopit; vyvezli parník doprostřed Donu, poškodili stroje a kormidlo, polili palubu benzínem a zapálili. A parník je plný žen a dětí...“

„Tak sebou hněte, aby se ta stará škatule nerozsypala, dřív než je všechny odvezete!“

Člun plul rychle sem a tam, námořníci vytahovali zachráněné na palubu monitoru a důstojníci je rozdělovali po kajutách a ubikacích.

„Hej, vy tam na válečné lodi! Pospěšte si!“ volal z kapitánského můstku hořící lodi stařec v námořnické čepici.

„To je kapitán,“ vysvětloval mi Alexej Jemeljanovič.

Zád’ hořícího parníku se náhle lehce zakolébala a klesla pod hladinu.

„Hej, kapitáne! Co tam ještě děláte? Vždyť už tam téměř nikdo není! Skočte do člunu!“ volal Alexej Jemeljanovič na starce na kapitánském můstku tonoucího parníku.

Naše veslice přirazila k zádi monitoru s poslední skupinkou zachráněných. Desítky paží našich námořníků je okamžitě vytáhly na palubu a Alexej Jemeljanovič nařídil veslařům:

„Přivezte kapitána!“

„Je to tvrdohlavý dědek – říká, že prý neopustí svou loď!“ vysvětloval Ovid’ko mrzutě.

„Zbývá tam ještě hodně lidí?“

„Ale ne – už je pobereme najednou.“

„Tak si pospěšte! A kapitána přivezte také! Kdyby nechtěl jít, tak ho přineste!“

Veslařský člun letěl od monitoru k hořící lodi jako při závodech. A také to byl závod – závod se smrtí...

Kolem tonoucí lodi se ve vlnách zmítalo několik žen, které nečekaly na záchranný člun a vrhly se do vody. Ovid’ko tam skočil za nimi, potápěl se jako delfín, lovil jednu po druhé a podával je kamarádům ve člunu. Jednu ze zoufalých žen zanesl proud daleko stranou, ale Ovid’ko se za ní pustil a také ji šťastně dopravil do rukou svých kamarádů. A v tom okamžiku zmizela pod hladinou celá zád’

parníku. Oheň prorazil palubu a nad tonoucí loď se k zmrzačenému nebi vznesl vysoký sloup jisker.

„Hej – člun! Veslujte od parníku!“ rozkázal Alexej Jemeljanovič.

Veslaři však jako by neslyšeli – člun zůstal v těsné blízkosti potápějící se lodi. Ovid’ko se chytil jejího zábradlí, které už bylo nízko nad hladinou, vytáhl se

nahoru, přeskočil zábradlí a rozběhl se po nakloněné palubě.

Zdálo se, že hořící parník se musí každým okamžikem rozpadnout na kusy. Ale to už se z ohnivé stěny vynořil Ovid'ko a podal do člunu nevelký balík, který nesl v náručí. Potom se rozběhl zpět, vyběhl na kapitánský můstek, popadl starého kapitána kolem pasu, zvedl ho jako dítě a rozběhl se s ním k okraji paluby. Odvážnému námořníkovi už zbývalo k okraji paluby pár kroků, když přímo zpod jeho nohou vyletěl sloup jisker a vyšlehly žlutavé plameny, které ho i s jeho břemenem rázem zahalily ohnivým pláštěm. Ovid'ko se však znovu vynořil z plamenů a běžel teď po nakloněné palubě jako živá pochodeň.

Doběhl k lodnímu zábradlí, jediným skokem je přeskočil a zmizel i se svým břemenem pod hladinou. A právě v tom okamžiku se hořící parník rozlomil na dva kusy, které vzplanuly prudkým plamenem jako dvě vyschlé smolné louče a vzápětí se s pronikavým sykotem potopily.

Nad místem, kde pod hladinou zmizely hořící trosky, se zvedla velká oblaka horké páry, na hladině se vytvořil široký vír, takže veslařům nezbylo než nalehnout na vesla, a záchranný člun se ocitl pod zádí monitoru jako jediným skokem.

„Kde je Ovid'ko? Co je s Ovid'kem?“ dotazoval se nedočkavě Alexej Jemeljanovič.

Veslaři sklonili hlavy, neodpověděli a se sklopenýma očima v zešedlých tvářích mlčky podávali na palubu monitoru poslední zachráněné z potopeného parníku. Jedna ze zachráněných, která už delší dobu lomila na palubě monitoru rukama a žalostně naříkala a kterou nebylo možno žádným způsobem dostat do podpalubí, teď celá mokrá a uplakaná, ale zářící štěstím, tiskla k prsům své pohřešované dítě zabalené do silně ohořelé přikrývky. Pohlédl jsem mlčky na Alexeje Jemeljanoviče a ten se smutkem v očích několikrát pokývl hlavou; oba jsme poznali balík, který v posledním okamžiku vynesl z ohně náš statečný Ovid'ko...

A právě v tom okamžiku se u boku ztichlého a posmutnělého „Železnakova“ vynořil z vody náš pohřešovaný Ovid'ko se starým kapitánem v náručí. Ovid'ko se zlobil a ani trochu nevybíral slova a stařec v kapitánské uniformě mu stejně vehementně odpovídal –

pokud ovšem jim to dovolovala rozvířená voda, šplouchající jim oběma do úst. A nepřestali se hádat, ani když je rozradostněná posádka nedočkavě táhla na palubu. Starý kapitán si zlostně odplivl, vyfrkl vodu z nosu a požádal o cigaretu, kterou si okamžitě zapálil. Zlobit se přestal opravdu jen na chvíličku, po kterou jsem mu u cigarety přidržoval hořící zápalku, a spustil zase hned s vydechnutím prvního kouře:

„Kdo to jakživ viděl, ty bláznivý námořníku? Copak už někdy někdo slyšel, že by kapitán opustil svou loď, co?! A já už se na téhle lodi plavím víc než pětadvacet let! Rozumíš?!“

„Na jaké lodi? Copak tohle je nějaká loď?“ hádal se Ovid’ko, zatímco mu Kušlak natíral mastí pěkně velké spáleniny. „To je stará ošmajdaná galoše, a ne loď!“

„Co?! Cože?! Co si to dovoluujete, vy námořnické nedochůdče?!“ vyletěl starý kapitán, jako když ho píchne. „Neopovažujte se urážet mého „Albatrosa“! Víte vůbec, jaká je to loď? Za občanské války jsem na ní měl dokonce i děla a byla to prvotřídní válečná loď, to vám tedy řeknu! A měl jste vidět, jak jsme s ní tenkrát běláskům zatápěli!“

„Tak to tedy je něco jiného, tatíku! Když je to tak, беру všechno zpátky. A už se nezlob, tatíku! Copak jsem mohl vědět, že ten tvůj „Albatros“ je taková slavná loď?“ řekl Ovid’ko smířlivě a podával starému kapitánovi svou mohutnou pravici.

Stařec ji stiskl a mlčky přikývl. Potom se obrátil tam, kde ještě před chvílí hořel jeho „Albatros“ a kde teď už bylo vidět jen černavé vlny nočního Donu valící se dál a dál svou odvěkou cestou. Chvilí se teskně díval na prázdnou hladinu, pak vzlykl a hořce se rozplakal...

Příštího rána zahájil „Železnakov“ hned za svítání další pátrání po raněných vojácích poschovávaných na břehu. Propátrali jsme několik kilometrů vzhůru proti proudu, aniž jsme našli jediného raněného, proto jsme obrátili kormidlo a pustili se dolů podél pravého břehu. Námořníci vystoupili na břeh, zašli daleko do stepi a prohledávali stejně pečlivě i tento břeh. Procházeli suché výmoly zarostlé vysokým kavylem a našli za ten den dalších osm vojáků a důstojníků.

Tím bylo naše pátrání po raněných skončeno a kvečeru vydal Alexej Jemeljanovič rozkaz plout na plné obrátky dolů k Azovskému moři.

Všechny dveře i okénka byly pevně uzavřeny. Monitor byl v plné bojové pohotovosti jako kdykoli jindy, ovšem tentokrát byl nepředstavitelně přeplněn a přetížen, neboť byl plný zachráněných vojáků a námořníků, žen a jejich dětí. Ženy, vzrušené dosud nebezpečím, z kterého vyvázly opravdu v poslední chvíli, krmily své děti a vyprávěly námořníkům i sobě navzájem o svých nekonečných útrapách. Kuchař v kuchyni se tužil, co mu síly stačily, vařil a roznášel po lodi polévku a rýžovou kaši. Také lodní felčar Kušlak měl plné ruce práce; převazoval raněné a jednoho po druhém ujišťoval, že jeho zranění nestojí vůbec za řeč, že je to vlastně jen takové bezvýznamné škrábnutí, které se zahojí za pár dní, takže všichni, jak tu leží, do jednoho budou zase brzy stejně schopni boje.

Námořnice Valja se pokusila vstát, padla však bezmocně zpět na své lůžko a znovu se hořce rozplakala. Nadarmo ji Kušlak utěšoval, že to všechno brzy přejde, nadarmo ji Alexej Jemeljanovič přesvědčoval, že se docela určitě uzdraví a bude zase právě tak v pořádku, jako bývala dříve.

„Ne, ne, vy mě jenom tak utěšujete, já tomu nevěřím ... Já vím, že budu do smrti mrzák!“ vzlykala dívka.

A veliteli lodi nezbylo nic jiného než odmlčet se v dojetí nad upřímným hořem té malé modrooké dívenky. Od ostatních zachráněných námořníků se dozvěděl, že Valja patřila k nejstatečnějším bojovníkům jejich praporu, že bojovala jako muž a navíc zachránila životy mnoha svých kamarádů, které v nejprudší nepřátelské palbě vynesla z boje.

Té noci se „Železnakov“ přiblížil k moři, kryt špinavě šedivou mlhou, která zahalovala celou lodní trať. Najednou však zableskla před lodní přídílí nějaká nepochopitelná světélka, vzápětí vyšlehlo z husté okolní temnoty několik oslepivých blesků a kdesi na temné noční obloze se ozvalo známé dotěrné chraplavé vrčení leteckých motorů. Srdce kapitána Charčenska se sevřelo úzkostí. Měl za sebou nejednu těžkou srážku s nepřítelem, takže se nebál o sebe ani o svou loď a její posádku. Ovšem něco jiného je bojovat tehdy, jeli na lodi

pouze bojeschopná, vycvičená a dokonale ukázněná posádka, a něco jiného, je-li loď přetížena bezmocnými raněnými a vydešenými ženami, strachujícími se o své děti. Dopadne-li teď na palubu monitoru jediná nepřátelská těžká puma, promění se monitor ve žhoucí peklo. Alexej Jemeljanovič předal velení lodi svému zástupci, prvnímu kormidelníkovi Koganovi, a sestoupil dolů do radiotelegrafistovy kajuty. Iljinov seděl jako obvykle u svého aparátu se sluchátky na uších a soustředěně poslouchal. Potom vstal, aby podal veliteli lodi hlášení.

„Jen zůstaň sedět!“ vyzval ho Alexej Jemeljanovič. „Tak co se děje?“ zeptal se ihned s těžko ovládanou, starostlivou nedočkavostí.

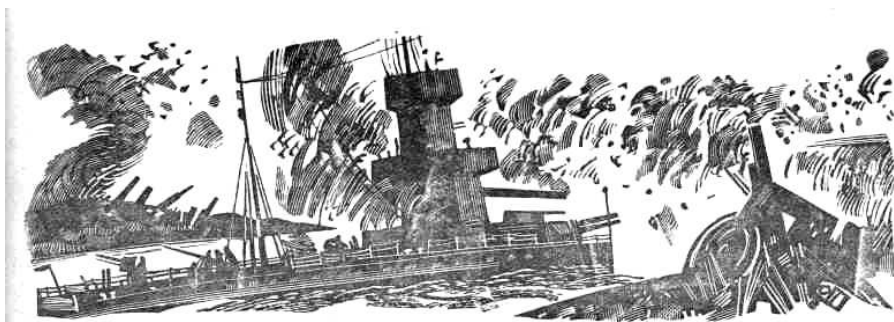
„Udávají svým bombardérům naši polohu a nařizují jim, aby na nás okamžitě zaútočily a zničily nás. Na otevřené moře prý nás nesmějí pustit za žádnou cenu ...“

Alexej Jemeljanovič sevřel pěsti tak silně, že mu zbělely klouby. Chvilinku mlčel, jako by nevěřil svým uším, pak potřásl hlavou, otočil se a bez jediného dalšího slova opustil radistovu kajutu, aby se vrátil nahoru na kapitánský můstek. Cestou viděl všude kolem sebe spící, nic zlého netušící ženy a děti. To je zlé, že tu máme všechny ty chudinky... To by mohlo znamenat náš konec, protože vznikne-li panika, nezachrání nás žádná moc na světě ... Ano, ano, jsme příliš přeplnění, není tu k hnutí a loď je pořádně přetížena, uvažoval hořce.

Mlha, hustá a neprůhledná jako smetana, zahalovala celou loď. A jen ta mohla tentokrát „Železnakova“ zachránit! Nepřátelská letadla už jim hučela přímo nad hlavami a Alexej Jemeljanovič bezděky naslouchal, obávaje se, že každým okamžikem se ozvou detonace prvních bomb.

Potom se náhle zastavil, nechápavě potřásl hlavou a trochu posměšně se usmál:

Ztratil jsem rozum či co je to se mnou? Vždyť je to holý nesmysl! Copak nás v téhle mlze může někdo najít? To přece je naprosto vyloučeno, a tak žádné zbytečné strachy! pokáral v duchu sám sebe a rázem se uklidnil.

Alexej Jemeljanovič smekl čepici a vystavil hlavu chladivému větru. Na palubě byla naprostá tma, proto ji opatrně, tápavě přešel, nahmatal zábradlí schůdků a vystoupil na kapitánský můstek. V těsné, dokonale obrněné komůrce velitelského můstku stál nad svými navigačními přístroji první kormidelník, klidný a usměvavá kerský komsomolec Míša Kogan.

„K ránu vyplujeme na otevřené moře!“ hlasu Kogan spokojeně.

Kapitán Charčenko mlčky přikývl.

Po boku Michaila Kogana stál s čepicí výbojně na stranu a s rukama na hrotech kormidelního kola druhý kormidelník Gromov a vedl loď se stejným klidem a jistotou, jako kdyby byla jasná měsíční noc.

Hluboko pod jejich nohama monotónně duněly lodní stroje.

Kdesi v dáli, přímo před přídílí „Železnakova“, porůznu poblikávala četná světélka, která kormidelníka velmi mátla a ztěžovala mu práci. A k dovršení všeho se zčistajasna protrhla hustá clona mlhy a za okamžik nato se přímo nad prchající lodí rozzářilo oslnivé světlo – jedno ze slídících letadel je objevilo a svrhlo „vánoční stromek“. Téměř vzápětí se monitor prudce otřásl a před jeho přídílí se zvedl několik metrů vysoký sloup vody. Velitel a první kormidelník na sebe mlčky pohlédli a oběma se zatajil dech. A už se ozval druhý výbuch, loď sebou znovu silně trhla a za její zádi explodovala druhá letecká puma. Alexej Jemeljanovič mechanicky přistoupil k mosazné trubce vedoucí k velitelskému stanovišti věže hlavního kalibru, aby dal rozkaz k palbě. Hned však se zase zastavil: střílet poslepu na naprosto neviditelná nepřátelská letadla nemá žádný smysl, protože s tím, že by se podařilo některé letadlo sestřelit,

je sotva možno počítat, a tak vlastně jediným výsledkem takové střelby by bylo, že by na sebe zbytečně upoutali ještě větší pozornost.

„Maximální vpřed!“ nařídil proto strojojně a loď sebou okamžitě znatelně trhla vpřed.

Jen takový Gromov, kormidelník, který znal svou loď jako svých deset prstů a byl s ní srostlý v jeden celek, byl s to řídit nejvyšší rychlostí plující a před nepřátelskými letci hustou mlhou prchající monitor. Letecké bomby svištěly a vyly nad lodí, padaly do vody a vybuchovaly kolem dokola v tak těsném kruhu, že loď se zmítala jako v nejprudší bouři.

„Jděte do podpalubí a uklidněte ženy!“ nařídil Alexej Jemeljanovič svému zástupci Koganovi. „Vyprávějte jim pohádky, zpívejte, dělejte co vás napadne – třeba se stavte na hlavu –, ale udrzte je tam dole, postarejte se o to, aby nevypukla panika! Na palubu přirozeně nikdo nesmí, držte je dole třeba násilím, nepůjde-li to jinak! Rozuměl jste?“

Rozuměl!“ odpověděl Míša krátce a – pružný jako kočka – sklouzl bleskem po železných schůdcích od kapitánského můstku, přeběhl palubu a zmizel v pancéřových dveřích vedoucích do podpalubí. Dveře za ním zapadly a Alexej Jemeljanovič, který se za svým zástupcem díval s jistými obavami, si ulehčeně oddychl.

A zběsilá honba pokračovala. Nepřátelskými letadly svrhované bomby svištěly a vyly, explodovaly ve vodě a zvedaly vlny, které monitorem pohazovaly sem a tam. Gromov pevně svíral hroty kormidelního kola, točil jím hned vpravo, hned zase vlevo, aby vyrovnal tančící a uhýbající loď, takže pěnivá stopa za její zádi se klikatila jako stopa zajíce prchajícího před lovcem.

Teprve krátce před svítáním se „Železnakov“ konečně zbavil svých pronásledovatelů a v šest hodin ráno vyplul na hladinu Azovského moře.

Ještě téhož dne se v Jejsku posádka „Železnakova“ loučila se svými dočasnými hosty. Ovid'ko s Vasilem Gubou snesli na břeh námořnici Valju. Když se sanitní auto, do kterého ji uložili, chystalo k odjezdu, usmála se Valja na dva ze svých zachránců a řekla, že nejpозději za deset dnů bude zpátky u svého praporu. Její modré oči při tom zářily jako hvězdy.

Ano, naše loď skutečně pluje pod šťastnou hvězdou! Jinak už bychom jistě dávno leželi někde na mořském nebo říčním dnu a po převráceném kýlu našeho monitoru by se procházeli krabi a raci. Skutečně, všechno, co souvisí se „Železnakovem“, je nějak neobvyklé a mimořádné: naše stroje, naše děla a hlavně naši námořníci vydrží sebevětší zatížení a zdá se, že jim to ani trochu nevadí. Sedmdesát námořníků a důstojníků absolvovalo po klidném mírovém Dněpru bouřlivý válečný Dunaj, Bug a Don, a teď jsme se podle nového rozkazu našeho velitelství probíjovali na Kubáň. Ve zdejších stepích už pár týdnů hospodaří podle svého Němci, kteří se všemi silami snaží vynutit si cestu na Kavkaz. Naším úkolem tady je rušit nepříteli přísun posil a válečného materiálu. Proto je teď naše malá lodička v nepřátelském týlu a je tady docela sama, neboť naše loďstvo je daleko odtud v černomořských přístavech. V červenci padlo černomořské sídelní město Sevastopol. Dozvěděli jsme se o tom z rádia a sklonili jsme hlavy v hluboké úctě před nadlidským hrdinstvím jeho obránců ... Jak rádi bychom se jim alespoň trochu podobali ... Ale my se i tady na široké Kubáni, uprostřed nedozírných stepí, cítíme příslušníky černomořského loďstva se všemi jeho hrdými tradicemi. Proto také ani jediný z nás nemyslí na smrt, třeba se s ní setkáváme více než jednou denně.

Včera jsem ve společné ložnici mužstva přistihl našeho „číšníka“ a elektrikáře Vasila Gubu nad učebnicí algebry.

„Prosím vás, na co teď potřebujete algebru?“ zeptal jsem se ho dost udiveně.

„Na co? To je náramně jednoduché: musel jsem přerušit studia, protože vypukla válka. Ale jakmile válka skončí, hodlám se vrátit do školy. Proto využívám volného času a snažím se alespoň trochu udržet krok s těmi, kteří zůstali ve škole, abych za nimi nezůstal moc pozadu.“

Byl bych rád, kdyby se o tom dozvěděli Gubovi spolužáci. Zejména ti z nich, kteří teď studují nebo pracují někde v klidném zázemí. Možná že nebudou mít chuť věřit, že jejich spolužák studuje algebru v přestávkách mezi srážkami s nepřítelem a při nepřátelských

náletech, kdy nemá co dělat a musí být v krytu, ale viděl jsem to na vlastní oči!

A Vasil není jediný – čtou a studují tu mnozí jiní, ne-li dokonce všichni. Jeden čte Gogola, druhý Staňukoviče. Lodní knihovna, řečeno po pravdě, není příliš bohatá, protože není možno ji doplňovat. Nestačí tudíž uspokojit zájem námořníků a je pořád prázdná, protože knihy jdou z ruky do ruky. Námořníci se učí a čtou, čtou a učí se. A proč? Protože jsou všichni do jednoho pevně přesvědčeni, že i kdyby se hitlerovcům podařilo probojovat se až k samému srdci naší vlasti, konečné vítězství bude patřit nám, a nikoli jim. Dobudeme vítězství a svobody a rádi za ně zaplatíme svou krví. Tím jsme si bezpečně jisti, a proto každý z nás uvažuje o tom, co bude dělat po válce, až ji ukončí naše slavné vítězství.

Skoro všichni příslušníci posádky si vedou deníky a všichni také pilně píší dopisy. Ovšem psát dnes dopisy, to znamená psát do zásuvky, neboť jsme odříznuti od pošty, telefonu i telegrafu, ode všeho, co by nám mohlo zprostředkovat spojení s našimi domovy. A domovy většiny z nás jsou v rozvalinách, naše vesnice i města jsou vypálena krutým nepřítelem a naši drazí – na které každý z nás neustále myslí a o které se všichni strachujeme – jsou kdoví kde, neboť nechtěli-li kromě svých domovů ztratit i své životy, museli prchnout před běsnícím nepřítelem. A ti naši drazí, žijící teď povětšinou daleko od svých bývalých domovů, jsou jistě skálopevně přesvědčeni, že my všichni už jsme dávno zahynuli ... My však žijeme a bojujeme, i když jen vojáci, bojující ve stepích na kubánských březích vědí, že náš nepolapitelný monitor „Železnakov“ dosud pluje a nahání německým vetřelcům téměř pověřenou hrůzu. Denně musíme přihlížet tomu, jak na rozlehlých kubánských stepích stravuje nenasytný oheň zlatavé obilí a jak ničí bohaté kozácké osady. Vítr bez přestání honí nad řekou husté chuchvalce kouře z blízkých i vzdálených požárů, takže nakonec máme dojem, že hoří celá step a celá země sténá pod drtivými housenkovými pásy nepřátelských tanků ...

Onehdá mě Alexej Jemeljanovič vyběhl, abych si prohlédl lodní deník. Tam je všechno zapsáno a spočítáno s pravou účetnickou přesností. Na naše hlavy bylo svrženo více než osm set leteckých

bomb, na naši loď bylo zatím podniknuto dvě stě pět náletů. Naproti tomu „Železnakov“ zničil sedm nepřátelských baterií, deset praporů pěchoty, pět skladišť válečného materiálu a desítky aut a tanků. Právem můžeme být hrdi i na to, kolik jsme sestřelili junkersů a messerschmidtů. A není tomu tak dávno, co jsme zmařili přepravu celého pluku nepřátelské pěchoty, která hodlala překročit Kubaň. Plné tři dny zabráňovali naši dělostřelci v cestě nepřátelskému pluku, dokonale vyzbrojenému nejmodernější technikou, až se nakonec jeho zbytky vzdaly svého úmyslu a ustoupily od řeky do uctivé vzdálenosti!

Nenávist vůči fašistům hoří v srdcích všech našich námořníků a duch černomorců je nezdolný, jak se nepřítel ke své škodě přesvědčuje na každém kroku ...

Už nás tu všude vítá zlatistý podzim. Nejsem malíř ani neznám přiměřená slova, která by byla s to vyjádřit to nesmírné bohatství podzimních barev nádherných květů, rozsetých všude v husté trávě na říčních březích.

Náš monitor už není modrý jako vlny Dunaje. Je přemalován barvami kubánského podzimu – zelené a žluté všech možných odstínů. Je teď méně líbivý na pohled, přece však jej všichni milujeme daleko víc než kdykoli dříve...

Alexej Jemeljanovič mi ukazuje své zápisy, které pečlivě vede ze dne na den.

„Tady byl nepřítel donucen postupovat jen úzkým proudem mezi rozlehlými močály a bažinami,“ píše kapitán Charčenko. „Fašisté soustředili všechno své úsilí na jeden úsek zdejší fronty. Nejdřív zasypali předpokládaný prostor naší obrany silnou dělostřeleckou a minometnou palbou a po této přípravě vyrazila do útoku jejich pěchota v řadách po osmi mužích. Útočící pěchotní útvar se protáhl na délku 300 - 400 metrů. Po pravé straně postupující pěchoty byla bažina, po levé močál.

V tom okamžiku zahájil „Železnakov“ palbu a salvy jeho tříštivých granátů zahřměly nad hlavami překvapených Němců jako hrom z čistého nebe. Nad útočícím nepřátelským útvarem se zvedá kouř a prach, z nichž vyšlehují vysoké plameny. Posunovali jsme svou palbu sem a tam, a tak jsme širokým ohnivým koštětem třikrát

prometli úzkou pevnou hráz v nejisté půdě od jednoho konce na druhý a zase zpět.

Hráz i mokřiny po jejích obou stranách jsou pokryty těly mrtvých fašistů. Jen několik málo jednotlivců prchá ve zmatku, kam je nohy nesou. Stačí však několik krátkých dávek z našich kulometů, a také ti se uloží na zem, kterou si přišli podrobit.

Nad hromadami stydnoucích mrtvol se objeví nepřátelská letka. Krouží sem tam a horlivě hledá prokletou sovětskou baterii, která smetla jejich k útoku nastupující pěchotu rovnou do pekla.

Naše řídicí stanoviště nám z břehu oznámilo, že nepřátelská letadla svrhují velké i malé bomby a pálí ze všech palubních zbraní do každého kousku křoví. Tato nepřátelská letadla nás několikrát přeletěla ve výši 100 - 200 metrů, aniž nás objevila. Museli jsme s velkým úsilím odolávat pokušení vypálit na ně alespoň jednu jedinou salvu zápalných kulek našeho čtyřhlavňového protiletického děla. Ukázněně však jsme přemohli toto pokušení, neboť sestřelení jednoho nebo dvou nepřátelských letadel by v žádném případě nestálo za odhalení našeho monitoru, které by jistě do značné míry ohrozilo život lodi i její posádky.

Nesmíme zapomínat na hlavní příkaz dneška: každá střela, ležící v našem podpalubí, musí zasáhnout svůj cíl.

Dostali jsme radiogram velitele našeho obvodu, který nám blahopřál k vynikajícímu splnění našeho bojového úkolu. Přečetl jsem depeši celé nastoupené posádky. Všichni měli velikou radost. Lodní komisař Korolev obešel všechna bojová stanoviště lodi a vyprávěl námořníkům o výborné práci našeho řídicího stanoviště a o vynikající palbě našich dělostřelců.

Kvečeru se tu opět objevila desítka zvědavých fokkewulfů. A právě v té chvíli se na břehu ozvala vysílačka našeho řídicího stanoviště, která oznamovala, že na hrázi mezi mokřinami se objevily další kolony nepřátelského vojska, a žádala, abychom okamžitě zahájili palbu stejným způsobem jako ráno. „Železnakov“ začal znovu střílet a nepřítel znovu utrpěl těžké ztráty.

Ale jak je možné, že slídící tu nepřátelská letadla nám střelbu neznemožnila? Jak je možné, že „Železnakov“ pálil ze všech svých

děl, aniž byl objeven nepřátelskými letci? A ti jej skutečně neobjevili!

Vysvětlení je prosté. Dokud byla nepřátelská letadla v dohledu, krčil se „Železnakov“ pod svým maskovacím krytem a ani nedutal. Sotva však se slídící letadla dostatečně vzdálila, vyběhli naši námořníci ze svých úkrytů, bleskurychle odstranili větve, maskující hlavně našich děl a děla začala pálit. Naši dělostřelci dokáží za takových třicet vteřin vypálit šest až osm salv Sotva letadlo vedoucí německou výzvědnou letku začalo obracet zpět, přestala naše děla pálit, námořníci hbitě připevnili zelené větve zpět na dělové hlavně a zmizeli ve svých úkrytech. Nepřátelské bomby svrhované bez přesného zjištění cíle, přirozeně dopadaly mimo jiné i poblíž „Železnakova“, o jehož palubu a pancéřové věže také zazvonilo pár hrstí kulek, jak se Němci snažili nalézt skrytou baterii v každém jen trochu větším křovisku, ale to bylo všechno. Jedna z takto namátkou svržených leteckých pum sice dopadla těsně za zádi „Železnakova“ a vyvrátila dva stromy, které jsme tam zakopali jako součást našeho maskování. Naštěstí však tato bomba, která jediná nás mohla nepříteli odhalit, vybuchla s takovou dávkou kouře, že dokonale postačil zakrýt kovově lesklou záď našeho monitoru zrakům německých letců. Sotva německá letadla odletěla o kousek dál, postavili naši námořníci znovu oba poražené stromy a ještě k nim stačili přidat několik dalších větví.

Nepřátelé si mohli ukrotit hlavy: kde vlastně se skrývá ta plovoucí baterie? Nenašli nás a také už potřetí neopakovali svůj pokus projít úzkou hrází mezi bažinami.

Potom se hitlerovci museli hezky dlouho namáhat hledáním cesty, kterou by se vyhnuli té osudné pro ně hrázi, která je stála tolik vojáků a tolik času.

Docházely nám zásoby střeliva pro náš hlavní kalibr, a proto jsme si je objednali v jednom zázemním muničním skladu. Naše objednávka byla potvrzena s tím, že v určitý den na nás bude deset kilometrů pod naším nynějším stanovištěm čekat několik třítunových nákladních aut s dostatečným množstvím požadovaného střeliva.

Co teď? Nepřítel přirozeně nespí a celé dny nás horlivě hledá. Střelivo však jsme nutně potřebovali, proto jsme v noci vysadili na

pravý břeh skupinu železnakovců se samopaly a ručními granáty, aby nás chránili před eventuálními německými průzkumníky na břehu, odvázáli jsme poutací lana, zvedli kotvy a pustili jsme „Železnakova“ dolů po proudu řeky. Mohli jsme spoléhat jen na sílu říčního proudu, stroje musely mlčet, protože jejich hluk je v nočním tichu slyšet na několik kilometrů. A tak jsme se dali unášet proudící řekou, které jsme trochu pomáhali tím, že jsme se bidly odstrkovali od břehů a mělčin. Za dvě hodiny jsme byli na určeném místě, kde už na nás čekala nákladní auta se slíbeným střelivem.

Nakládání střeliva patří k těm nejodpovědnějším úkolům posádky. Splnění tohoto úkolu znamenalo pro všechny zúčastněné neustálé vzrušení plné napětí a nejvyšší, dokonale soustředěnou pozornost. Tak uplynula hodina, prostory v našem podpalubí, určené pro uskladnění střeliva, už byly plné a na břehu zbývalo ještě několik set dělových granátů. V celém našem loďstvu platí přísný rozkaz, že střelivo nesmí být skladováno na žádném jiném místě, kromě prostor k tomu určených. To je zákon a o zákonech se nedebatuje. My však, jsme bezpečně věděli, že na nějakou další dodávku střeliva v dohledné době není nejmenší naděje, a proto jsme přebývající střelivo uskladnili v ubikacích mužstva. Námořníci sice takto nouzově uložené střelivo pečlivě obložili korkovými matracemi posbíranými po celé lodi, já však jsem se – něco takového jsem dopustil poprvé v životě – necítil právě nejlépe. Pomyšlení, co všechno by se mohlo stát, mě dokonale vyvádělo z míry, a tak mi nezbylo než utěšovat se myšlenkou, že zásoba, uložená v ložnici mužstva, stačí všeho všudy na pár dní pořádné bitvy, takže pravděpodobnost nějaké nešťastné náhody je docela malá.

Námořníci už byli unaveni a do svítání zbývaly pouze tři hodiny, během kterých jsme se museli vrátit zpět na své bojové stanoviště a pečlivě se zamaskovat. Byli jsme si bezpečně jisti, že cestou dolů nás nepřítel nezahlédl, protože jsme pluli skutečně bez nejmenšího zvuku, kromě nějakého toho šplouchnutí, které se na každé řece rozumí samo sebou a které by – i kdyby je někdo zaslechl – nevzbudilo žádné podezření. Dobrá, ale co teď? Pustit se proti proudu vlastními silami? A co to hučení Dieselových motorů a víření

lodních šroubů? Nakonec jsme se rozhodli nezapínat pomocné diesly a k osvětlení stroje užit akumulátorů.

Pečlivě zatemněný „Železnakov“ se pomalu sunul směrem ke svému předchozímu stanovišti. Bylo to velmi výhodné palebné postavení, odkud jsme svými děly mohli krýt celý prostor až po ústí do Azovského moře stejně dokonale, jako jsme kryli všechny přístupové cesty k Temrjuku a jedinou zdejší říční přepravu.

Po pravém břehu postupovala současně s lodí skupina průzkumníků, které jsme vysadili, aby zabezpečovali naši cestu pro střelivo a zpět.

Půl hodiny před rozedněním dosáhl náš monitor svého původního stanoviště a ještě se stačil zamaskovat. A ráno už zase nad ním marně létala slídící nepřátelská letadla.

Naši průzkumníci objevili v hustém křoví pečlivě skrytou nepřátelskou přepravu na nafukovacích člunech. Využije-li nepřítel této skryté přepravní cesty, ohrozí naši obrannou linii nečekaným křídelním obchvatem. To jsme ovšem nemohli dopustit, proto se znovu rozhovořila děla „Železnakova“ a zakrátko přesně mířenou palbou zlikvidovala a rozehnala všechna shromaždiště nepřátelských útočných formací.

Radista Kukuškin hlásil, že zachytil tento ruský vedený rozhovor:

„Zesilte palbu!“ volal jeden hlas naléhavě.

„Nemůžeme, poškodil se nám uzávěr děla!“ odpovídal druhý hlas rozpačitě.

„Střílejte, střílejte ... Potřebujeme pomoc vašeho děla! Je to bezpodmínečně nutné!“ naléhal znovu první hlas.

Tento rozhovor proběhl mezi velitelem jednoho oddílu pozemních sil a velitelem dělového člunu, který svou palbou podporoval náš pěšácký oddíl na cestě k přepravě. Dělový člun měl svou palbou zadržet postupující nepřátelské jednotky, jeho dělo však se právě v tomto rozhodujícím okamžiku poškodilo a nebylo schopno palby.

Poradil jsem se s naším lodním komisařem a dal jsem rozkaz, aby bylo okamžitě vysílačkou navázáno spojení s velitelem dělového člunu, který nám má sdělit souřadnice cíle, jenž měl být zasažen dělovou palbou. „Dejte rozkaz svému řídicímu stanovišti, aby řídilo

naši střelbu!“ vyzval jsem velitele dělového člunu. „Železnakov“ zahájil palbu a hned první granáty jeho zkušební salvy zasáhly určený cíl. Vypálili jsme více než stovku granátů a způsobili nepříteli značné ztráty. Zatím se posádce dělového člunu podařilo opravit dělo, takže bylo schopno další palby.

Výsledkem jednoho německého vojáka, kterého polapili naši průzkumníci, jsme zjistili, že si Němci v nedalekém lese zřídili velký sklad válečného materiálu.

Zmíněný cíl je ovšem tak daleko v nepřátelském týlu, že prostě není myslitelné vyslat do jeho blízkosti naše řídicí stanoviště. Je tedy vůbec nějaká naděje zlikvidovat tak vzdálený sklad? Co dělat? Pokusit se zasáhnout sklad střelbou odhadem a zasypat celý přibližně známý prostor dělovými granáty? To by znamenalo příliš velkou spotřebu munice, kterou musíme co nejvíce šetřit.

Nenašli jsme žádné jiné řešení než toto: podporučík Gucajt se co nejlépe zamaskoval čerstvými větvičkami a usadil se ve vrcholu vysokého stromu rostoucího na kopci dosti vyvýšeném nad okolní krajinu. Potom jsme si ve spolupráci s Gucajtem vybrali nedaleko předpokládaného místa skladu nepřátelských bojových zásob dobře viditelný orientační bod. Na takto zvolený bod vypálili naši dělostřelci dvě zaměřovací salvy, třetí salva už znamenala přímý zásah. Tím jsme dosáhli toho, čeho jsme dosáhnout chtěli, takže zaměřovací palba mohla být nahrazena palbou na určený cíl – nepřátelský sklad.

A už se také ozval podporučík Gucajt s přesnými údaji.

Naše děla vypálila a uprostřed lesa se vznesly k obloze kotouče prachu a kouře.

A už zase se hlásí podporučík Gucajt s opravnými údaji a hned nato další dunivé rány a další mračna kouře a prachu.

Tak jsme hledali a také našli nepřátelský bojový sklad. Děla „Železnakova“ vypálila pátou řadu deseti granátů a za protáhlým kopcem, kryjícím fašistický vojenský sklad, vyšlehl k nebi temně rudý širokánský jazyk plamene a vzápětí po něm se zvedl ještě širší a vyšší černý sloup. Trvalo hodnou chvíli, než se tento mohutný sloup zvolna rozplynul. Rudé plameny, černý sloup a mohutný výbuch,

který k nám dolehl jen málo oslaben vzdáleností, nás přesvědčily, že úkol byl splněn a sklad nepřátelských bojových zásob zničen.

Večer se „Železnakov“ přemístil na svou záložní palebnou pozici, která je o kilometr níže po proudu. Okamžitě po doplutí na určené místo se posádka jako obvykle začala starat o dokonalé zamaskování lodi.

Spolu s lodním komisařem Korolevem jsem sestoupil na břeh, abychom se na vlastní oči přesvědčili, že námořníci plní řádně svůj úkol a maskují loď tak, aby snížili pravděpodobnost jejího odhalení na minimum. Naše opatrnost byla naprosto zbytečná, protože námořníci vědí stejně dobře jako my, že chtějí-li si zachovat životy, nesmi šetřit časem ani námahou na maskování lodi, která je jejich domovem a zárukou jejich bezpečí ...“

Část pátá **SMRT JE NA ČTYŘI KROKY**

Toho čerstvého, nepřilíš však jasného podzimního dne kotvil „Železnakov“ těsně při břehu, dokonale zamaskovaný barevným podzimním listím.

Georgij Iljinov vstoupil do velitelské kajuty a podal mu dva radiogramy. Jeden z nich obsahoval zprávy Sovětské informační kanceláře.

„Dnes opustila naše vojska město Temrjuk,“ sdělovala stručně nejzávažnější zpráva prvního radiogramu.

Druhý radiogram obsahoval zachycený rozkaz německého velitelství, které nařizovalo:

„Všem formacím a oddílům německé branné moci, operujícím v oblasti řeky Kubán. Postarejte se o dopadení a zničení říčního monitoru, operujícího ve vašem týlu. Neberte zajatce: námořníky postřílejte, důstojníky oběste!“

„Děkuji vám, můžete jít!“ řekl Alexej Jemeljanovič, když si přečetl oba radiogramy. Iljinov pozdravil a odešel. Kapitán Charčenko okamžitě zaklepal na přepážku, dělící jeho kajutu od kajuty lodního komisaře Koroleva.

Téměř vzápětí vstoupil do kapitánovy kajuty – shýbaje hlavu v nízkých dveřích – lodní komisař Alexej Dmitrijevič Korolev.

„Chceme-li se odtud dostat do Černého moře,“ začal velitel bez úvodu, pokládaje současně před komisaře oba radiogramy, „musíme proplout Kerčským průlivem, který je teď v rukou Němců. Ovšem chceme-li se dostat ke Kerčskému průlivu, musíme se nejdříve dostat do Azovského moře. A do tohoto moře už nám zbývá pouze jediná cesta. Tudy,“ ukázal na mapě rozložené na stole, „přítokem Kubáně – Kozáckým Jerikem. Tím se dostaneme do Ahtanizovského limanu a do úzké, mělké řeky Peresypi ... Ta říčka je široká pouhých deset metrů a vody je tam praseti po kolena ...“, dodal významně a pohlédl komisaři přímo do očí.

„Hm,“ pokývl lodní komisař. „Musíme tedy doufat, že se nám podaří tamtudy proplout, dříve než Němci stačí postavit u ústí Peresypi své baterie. Potom už by to asi nebylo možné ...“

„A co když už tam ty baterie stojí?“ chtěl vědět Alexej Jemeljanovič.

„Potom budeme muset myslet jen na záchranu lidí, odpověděl lodní komisař pomalu a uvážlivě. Na okamžik se zamyšleně odmlčel a potom pokračoval: „Vyhodíme loď do povětří, aby nepadla Němcům do rukou, a povedeme posádku kubánskou stepí k našim na Kavkaz ...“

„Nikdy! Já svou loď neopustím za žádnou cenu a v žádném případě!“ zvolal Alexej Jemeljanovič bez váhání.

„Ty jsi zřejmě zapomněl, Alexeji, že člověk má daleko větší cenu než ten nejdokonalejší stroj!“ napomenul ho Korolev, pohlížeje mu upřeně do očí.

„Nezapomněl, Alexeji Dmitrijeviči, nezapomněl!“ odporoval vzrušeně Alexej Jemeljanovič. „Vím to velice dobře, ale pochop mě přece – já prostě nedokážu opustit svou loď! Nedokážu se s ní rozloučit – a vyhodit ji do povětří ... Ne, Alexeji Dmitrijeviči, to prostě nejde! Chápu, že nesmíme připustit, aby náš monitor padl do rukou Němcům, a proto – nezbude-li nám žádná jiná možnost než vyhodit jej do povětří, nenajdeme-li žádné jiné řešení, které by jej mohlo ušetřit – pak bude nejlépe, vyletíme-li do povětří spolu s ním!“

„A kdo se postará o posádku, kdo ji povede?“

„Ty!“

„Ne, ne, s tím nepočítej! Bude-li třeba odvést naše námořníky na Kavkaz, pak je tam povedeme oba – ty a já!“

Alexej Jemeljanovič neodpověděl a mlčky se sklonil nad mapu.

„Já ale bych byl pro to, abychom se přece pokusili prorazit ...“, ozval se znovu Korolev po krátkém mlčení. Alexej Jemeljanovič živě zvedl hlavu. „Já totiž přece jen pořád věřím v tu šťastnou hvězdu,“ usmál se Korolev. „Možná že se nám to podaří – za pokus to rozhodně stojí!“

„To si myslím, že se nám to podaří!“ zvolal přesvědčeně Alexej Jemeljanovič. Ozvalo se klepání na dveře. „Vstupte!“

Dveře se otevřely a do kajuty vešel radiotelegrafista Iljinov.

„Došla další zpráva, soudruhu veliteli!“ hlásil a na jeho tváři bylo vidět, že je to zpráva velmi nepříjemná. Na bílém lísku stálo jen několik slov: „V ústí Peresympi postavili Němci těžké baterie!“ Alexej Jemeljanovič přečetl stručnou a neradostnou zprávu, podal lístek Korolevovi a řekl radistovi: „Můžete jít!“

Iljinov se přesně podle předpisu obrátil a vyšel z kajuty. „Musíme posádce říci pravdu,“ řekl Korolev. „Ano,“ přikývl Alexej Jemeljanovič a zavolal: „Guba!“

„Námořník Guba!“ hlásil se okamžitě na prahu otevřených dveří volaný.

„Svolejte okamžitě všechny důstojníky!“ nařídil Alexej Jemeljanovič.

„Provedu!“ odpověděl Guba a zmizel z prahu, jako kdyby ho odfoukl vítr.

O pár minut později se ve společné jídelně shromáždil celý důstojnický sbor monitoru. Byl tu Pavlin s lehce povislými konečky vousů, byl tu Míša Kogan s unavenou, utrápenou tváří, byl tu jako obvykle hladce vyholený a pečlivě upravený, nicméně však také poněkud skleslý Kuzněcov, byl tu mladičký Volod'a Gucajt s širokými namodralými kruhy pod očima ...

„Soudruzí, musím vás obeznámit se situací!“ oslovil je velmi vážně Alexej Jemeljanovič. „Jediná naše cesta do Azovského moře – řeka Peresympi – je obsazena nepřítelem a v jejím ústí stojí na obou

březích těžké baterie. A ty na nás budou pálit ze vzdálenosti několika metrů! My železnakovci jsme zvyklí dívat se smrti do tváře – jenomže tam bude těch smrtí alespoň deset, a ne jedna! To není ani Viketa, ani Dunaj, ani Don! Na nějaké manévrování není ani pomyšlení, protože ta říčka je široká všeho všudy nějakých deset metrů, je v ní málo vody a navíc je pořádně krivolaká. To znamená, že budeme muset plout velmi opatrně; a to znamená, že budeme muset plout velmi pomalu. A to, jak sami dobře víte, znamená nesrovnatelně větší nebezpečí, než jakému jsme museli čelit kdykoli dosud. Posoudili jsme tady se soudruhem komisařem situaci a společně jsme došli až k této otázce: máme právo vzít na sebe takovou mimořádnou odpovědnost a riskovat za těchto okolností životy vaše a životy našich námořníků, když tu máme jinou možnost – to jest vyhodit loď do povětří a pustit se stepí k našim na Kavkaz ...“

Alexej Jemeljanovič se odmlčel a vyčkávavě se zahleděl na své důstojníky, jejichž tváře se rázem zachmuřily a ještě více potemněly.

„Ovšem je tu ještě jedno řešení: pokusit se prorazit tam, kde na nás číhá nikoli jedna, nýbrž nejméně deset smrtí... Takový pokus by nás přirozeně mohl všechny stát život – ovšem není to pokus docela beznadějný. Je tu jakási naděje – po pravdě řečeno velmi malá naděje,“ pokračoval chvějícím se hlasem Alexej Jemeljanovič, „že se nám podaří zachránit naši bojovou loď, která už nám všem tolikrát zachránila život ... Tak, soudruzi, to jsou jediné dvě možnosti, které nám zbývají. Ted’ je na vás, abyste se k tomu vyslovili. Rádi bychom znali váš názor, řekněte proto otevřeně, co si o tom kdo myslíte ...“

Kapitán Charčenko se znovu odmlčel a také důstojníci mlčeli ... Švihák Kuzněcov mnul oběma rukama cíp ubrusu, Pavlin sklopil hlavu a nervózně si nakrucoval vousky, Gucajt si stejně nervózně lámal prsty a kučeravý Kogan se upřeně díval do stropu a soustředěně uvažoval ...

„Tak co, soudruzi, vyhodíme loď do povětří?“ zeptal se Alexej Jemeljanovič po krátké přestávce přímo.

„Ani za nic!“ doslova vybuchl Volod’a Gucajt. „Možná že není vhodné, říkám-li svůj názor dříve než ostatní, protože jsem tu nejmladší,“ pokračoval už o hodně mírněji, „mám však za to, že to

byl právě náš „Železnakov“, který z nás udělal opravdové námořníky. Ano! Na téhle lodi jsme vyrostli, na ní jsme zmužněli, na ni jsme se stali skutečnými důstojníky našeho slavného loďstva ... A teď bychom tu loď měli v nouzi opustit a vyhodit ji do povětří?! Vždyť by to bylo přesně totéž, jako zradit svého nejvěrnějšího přítele! ... Ne, to nemůžeme udělat! Myslím, že bude daleko čestnější zahynout spolu se svou lodí než ztratit svou čest černomorců!“

„A co říkají ostatní?“ zeptal se znovu Alexej Jemeljanovič Pavlin vstal a o krok pokročil, jako by chtěl dodat důrazu svým slovům:

„Já vám zaručuji maximální rychlost, jaké jsou naše stroje schopny!“ začal vzrušeně. „Přirozeně je mi jasné, že samo o sobě to naši loď nezachrání, že naše maximální rychlost nestačí k tomu, abychom proklouzli mezi těmi fašistickými bateriemi. Ale i kdyby mi někdo odpřisáhl, že nemáme ani tu nejmenší naději na záchranu, stejně budu vždycky pro to, abychom se alespoň pokusili ... Mlčel jsem tak dlouho jen proto, že jsem si chtěl všechno důkladně promyslet. Teď už jsem uvážil všechny okolnosti a taková tedy je moje odpověď!“

„Dovolte mi, abych řekl svůj názor,“ zdvihl se Kuzněcov.

„Prosím!“

„Zbývá nám ještě slušná zásoba střeliva, a tak bude dobře, když je vystřílíme,“ promluvil dělostřelecký důstojník rozhodně. „A každá z našich střel určitě smete ze světa pěkných pár Němců, za to vám ručím! ... A je-li nám ... je-li „Železnakovu“ souzeno zahynout, pak ať zahyne v boji s nepřítelem, a nikoli vyhozen do povětří naší vlastní rukou ...“

„A jaký je váš názor, Kogane?“ zeptal se Alexej Jemeljanovič svého zástupce, prvního kormidelníka.

„Můj názor? To je docela jednoduché: já se budu rvát do posledního dechu!“ odpověděl mladý kormidelník s obvyklým klidem.

„Dobrá!“ vydechl s úlevou Alexej Jemeljanovič. „Abych řekl pravdu – nic jiného jsem od vás ani nečekal. Ach, drazí přátelé, kdybyste věděli, jak je mi teď dobře! Děkuji vám! ... Je tedy

rozhodnuto, a proto jděte všichni na svá místa! A my, Alexeji Dmitrijeviči, se vypravíme za mužstvem ...“

Protáhli se úzkými dveřmi a vešli do ubikace mužstva. Námořníci vyskakovali ze svých paland.

„Přišli jsme si s vámi pohovořit, soudruzi,“ oslovil je velitel lodi. „Máme už za sebou hezkou řádku bojů, unikli jsme z nejedné nepřátelské nástrahy, ale tentokrát jsme opravdu v pasti...“

„Však to není poprvé, soudruhu veliteli!“ odpověděl se svou obvyklou bodrostí Ovid’ko. „Sám přece říkáte, že už jsme vyklouzli z nejedné pasti – vyklouzneme tedy i tentokrát!“

Alexej Jemeljanovič se letmo usmál, pak potřásl hlavou a pokračoval:

„To je sice pravda, chlapci, jenomže tentokrát to bude daleko, daleko horší než kdykoli dosud! Nebudu vám nic zatajovat; takovou palbu, která nás čeká v ústí Peresypí, jsme ještě nezažili... Němci se zapřísáhli, že nás za každou cenu zničí. Zavrtat se do země jako krtek – to náš „Železnakov“ nedokáže, běhat po ní také neumí a létat vzduchem jsme jej dosud nenaučili...“

„Já jsem si jist, soudruhu veliteli,“ ozval se Peret’atko a oči mu zářily nadšením, „že bude-li třeba, dokáže náš „Železnakov“ běhat po souši i létat ve vzduchu!“

„To jistě!“ usmál se Alexej Jemeljanovič a měl velkou, opravdovou radost ze sebedůvěry posádky. „Bylo by to krásné, o to nic, ale bohužel to není dost dobře možné... Ale teď vážně, chlapci! Myslím, že by tu bylo řešení, jak Němcům vypálit rybník ...“

„Jak, soudruhu veliteli?“

„Nesmíme dopustit, aby se náš monitor dostal Němcům do rukou. Byla by to ostuda, kdyby fašisté zajali nějakou naši loď, byla by to ostuda pro celé černomořské loďstvo – a kromě toho by tím Němci získali příležitost poznat dokonale nový typ našich říčních monitorů, a to, že jej neznají – jak víte – nám několikrát zachránilo život. Kdyby jim náš „Železnakov“ padl do rukou, poznali by, jakých chyb se dopouštěli, a pak už by sotva některý náš další monitor mohl doufat, že třeba z těch jejich minových lapaček vyvázne se zdravou kůží tolikrát, kolikrát jsme vyvázli my. Nakonec, až by jej důkladně prostudovali, by jej stejně zničili, a tak bude jistě lépe, jestliže jej

vyhodíme do povětří vlastní přátelskou rukou, než abychom dopustili, aby jej zničila vražedná ruka nepřítele. Vyhodíme proto „Železnakova“ do povětří a pokusíme se probít se frontou k našim na Kavkaz..“

Na společnou ložnici padlo tísnivé ticho.

„Je tu ovšem ještě jiná možnost,“ pokračoval kapitán Charčenko po krátké přestávce, „a to – zůstat s lodí až do konce, ať už je jakýkoli. Uzavřou-li nám německá děla cestu, takže nebudeme s to prorazit, budeme se bít do posledního granátu, do poslední kulky a do posledního dechu a zemřeme spolu s „Železnakovem“... Tak, chlapci, tohle jsou naše poslední dvě možnosti – žádná další už není...“

„Však my se probijeme, soudruhu veliteli, o to žádný strach!“ ozval se Ovid’ko rázně.

„Ano, probijeme!“ přidali se ostatní.

„Aby náš „Železnakov“ neprošel!“

„Co to pro něj je – pár německých baterií!“

„Ten už si s nimi poradí!“

„Ten se probije všady!“

„Co to je nějakých deset smrtí – na „Železnakova“ jich nestačí ani celá stovka!“

„Však my se s ním ještě vrátíme zpátky na Dunaj!“ volali námořníci jeden přes druhého a ze všech těchto slov byla jasná jejich láska k lodi, na které sloužili, a jejich jistota, že s ní se probijí každou nepřátelskou pozicí.

„Dobrá, chlapci, dobrá!“ přerušil je Alexej Jemeljanovič radostně a díval se na své námořníky láskou zářícíma očima. „Nečekal jsem od vás nic jiného! A ujišťuji vás, že také já jsem pevně přesvědčen, že tou německou bloádou prorazíme! Tak tedy jsme se dohodli ... A snad abychom raději vyrazili hned, co říkáte, chlapci?“

„Ano, soudruhu veliteli, vyrazíme!“

„Vyrazíme, vyrazíme!“

...Celý večer a celou noc plula naše malá loď Kozáckým Jerikem. Její stroje hučely se spolehlivou pravidelností, ani jediný člen její posádky nespal, všichni byli na svých místech a všechna děla i všechny kulomety byly připraveny okamžitě zahájit palbu.

Nebe zvolna šedlo, začínalo svítat. Monitor plul svou nejvyšší rychlostí, přesto však se poněkud opozdil, takže už nebylo možno počítat s tím, že se nám podaří využít předjitřní nepozornosti nepřítele a proklouznout nepozorovaně kolem něho ... Ale zůstat tu celý den a čekat na další noc by bylo hotové šílenství.

A k dovršení všeho jako kdyby se od nás odvrátilo naše věrné štěstí; v Achtanizovském limanu začal náhle „Železnakov“ zachytávat o říční dno, neboť od jednoho břehu ke druhému přes celou šíři řeky se táhly hřebeny mělčin prosvěcující pod mělkou vodou. Uvážneme-li na některé z nich a neuvolníme se do rána, staneme se fašistickým letcům cvičným terčem.

Kapitán Charčenko rychle uvažoval: pracují-li stroje na plné obrátky, má „Železnakov“ ponor takových dvacet centimetrů; při středním tahu se sníží ponor na patnáct centimetrů, při minimální rychlosti je ponor dokonce jen deset centimetrů. A tento ponor se ještě zmenší, nepluje-li monitor vlastní silou, nýbrž jeli tažen vlečnou lodí. Uvažováno z jiného hlediska; má-li se „Železnakov“ ve vodě zvednout o takových deset centimetrů, musí být jeho zatížení sníženo o nějakých pětaticet tun.

Kapitán dokončil svůj propočet, jen okamžik se rozmyslel a pak vydal rozkaz hodit přes palubu šedesát tun nákladu. Šedesát tun! A už letí přes palubu všechno – kromě zbraní a střeliva! Námořníci spouštějí na vodu silný motorový člun s automotorem o velkém výkonu. Řidič Nikolaj Jermakov skáče do člunu a spouští motor, vlečné lano spojuje obě plavidla, motor člunu usilovně hučí a „Železnakov“ se pomalu hýbe z místa ...

... Celá posádka je na palubě a úzkostlivě tají dech; ozve se nebo se neozve v nejbližší vteřině mráz nahánějící skřípění plochého dna monitoru o písčité hřeben? Uvážne-li monitor na mělčině, zastaví se i vlekoucí jej člun, jehož motor stačí na to, aby zvolna táhl plovoucí loď, rozhodně však nemá dostatek sil, aby ji stáhl z mělčiny...

Čas se vleče s nervy napínající, zoufalou pomalostí, každá minuta trvá celou věčnost – tak to aspoň připadá úzkostlivě naslouchajícím námořníkům. Ovšem právě naopak je tomu, pokud jde o nastávající den; obzor se jasní s nepříjemnou, stejně zoufalou rychlostí. Na širokém limanu je stále zřetelněji vidět každou drobnou vlnku.

Obloha – to zase se na nás štěstí alespoň trochu usmálo – je plná hustých mračen a neozývá se z ní ani sebeslabší zvuk blížících se letadel. Motorový člun úporně táhl a jeho jasnou, vířivou stopou se pomalu sunul vpřed „Železnakov“.

Konečně jsme měli tu nebezpečnou mělkou vodu za sebou a obě plavidla vplula do říčky. Kapitán Charčenko dal rozkaz, aby se unavený motorový člun, který už – alespoň prozatím – splnil svůj úkol, připoutal k levému boku monitoru a řidič Jermakov aby v něm zůstal pro případ další potřeby. Kdo může předvídat, co všechno je ještě čeká a kdo může vyloučit, že jim pohotový motorový člun nepřijde ještě náramně vhod?

Zamračený druhý kormidelník Gromov pozorně vedl loď středem uzoučké říčky, která vypadala spíše jako kanál či větší strouha. Ovocné sady, rozložené hustě po břehu, dosahovaly až těsně k vodě, takže loď často plula pod stříškou jejich větví. Pluli jsme velmi pomalu, protože říčka nebyla hlubší než metr, takže jsme se prostě nemohli odvážit vyšší rychlosti. Alexej Jemeljanovič byl vzrušený jak dosud nikdy, srdce mu neklidně bušilo, naplněno strachem o loď a její posádku.

Pancéřová dvířka se otevřela a do nitra těsného prostoru kapitánského můstku se protáhl lodní komisař Korolev. Teď nadcházel rozhodující a možná i poslední okamžik života lodi i její posádky, a proto komisař přišel, aby v tomto těžkém okamžiku stál po boku velitele lodi. Všech sedmdesát mužů lodní posádky bylo na svých bojových stanovištích – u strojů, aparátů a zbraní. Všichni dobře věděli, jaký boj je teď očekává, a proto se všichni připravili na něj i na smrt, kterou v něm mohou nalézt. Komisař Korolev si všiml, že se všichni oholili a oblékli čisté prádlo. Taková je tradice, takový je prastarý námořnický zvyk, tak tomu od nepaměti bývalo v ruském loďstvu před každým bojem na život a na smrt...

Průzorem pancíře vnikalo na kapitánský můstek stále jasnější světlo. Po nebi se táhla dlouhá řada mraků a mráček. Uzounká říčka se klikatila nesčetnými zákruty, takže kormidelník musel vynakládat všechnu svou dovednost, aby nenarazil na břeh. Alexeje Jemeljanoviče napadaly nerozumné, naprosto neuskutečnitelné myšlenky. Přál si – jako nějaký docela malý chlapec, aby se jejich

lod' náhle stala neviditelnou, takže by kolem číhajícího nepřítele proklouzla jako průhledný stín, nebo aby jí narostla křídla, takže by se náhle vznesla do vzduchu a jako pták přeletěla nad hlavami překvapených fašistů ...

„To jsou hlouposti!“ vzpomatoval se Alexej Jemeljanovič ze svých nesmyslných myšlenek a mimoděk se polohlasně napomenul.

„Co říkáš?“ zeptal se komisař Korolev.

„Ale nic... to já jen tak... Napadají mě všelijaké hloupé myšlenky,“ odpověděl Alexej Jemeljanovič dost rozpačitě.

Nebe jasnělo stále víc a víc, část mračen na obloze zružověla, část jich zežloutla. Hladina říčky zajiskřila prvními paprsky vycházejícího slunce.

Listy větví, klonících se nad palubu monitoru, se leskly ranní rosou.

Před přídí monitoru se objevilo několik chaloupek, seskupených na obou březích říčky. A ty břehy najednou nějak neočekávaně uhnuly na obě strany a přes celý obzor, se natáhlo cosi širokého, napěněného jako jemná krajka ...

„Moře!“ zvolal Alexej Jemeljanovič radostně.

„Azovské moře,“ dodal komisař Korolev. „A už je docela blízko!“ pochvaloval si Alexej Jemeljanovič.

„Ano, blízko... A právě proto – teď se drž, Alexeji!“ zvolal náhle Korolev.

Zvuk jeho hlasu snad ještě ani nedozněl, a už byl překryt náhlým výbuchem granátu, který zabouřil nad krajinou. Jen smršť, ničivá, zkázonosná smršť, dokáže tak neočekávaně padnout z nebe na nic netušící krajinu, aby popadla ovce, krávy, koně i vozy, zvedla je se země a odnesla někam daleko odtud. Tak točí divoká vichřice spadaným podzimním listům, tak napadne klidnou vesnici prudká letní bouřka, která strhává střechy domů, boří chalupy a vyvrací staleté duby ... „Železnakov“ se náhle octl v samém středu zuřivého uragánu; na obou březích začala zběsile pálit těžká nepřátelská děla. Nenápadné chaloupky na obou březích se bleskem rozpadly a odhalily jednotlivá děla. Země se rozpukla a vychrlila německé samopalníky a snajpery. O palubu „Železnakova“ zabubnoval železný lijavec.

„Pal!“ křikl Alexej Jemeljanovič do mluvící roury vedoucí k veliteli lodních dělostřelců.

A vtom se přímo u jeho nohou ozval ohlušivý výbuch a ocelová podlaha se pod nimi otřásla – nepřátelský granát velké ráže zasáhl obrněnou věž, skrývajících hlavní kalibr i kapitánský můstek lodi.

„Jsou dělostřelci živí?“ vzkřikl Alexej Jemeljanovič vzrušeně do mosazné trubky, spojující ho s velitelem dělostřelců Kuzněcovem.

„Jsou – všechno je v pořádku!“ odpověděl poručík Kuzněcov.

Hlavní kalibr střílel! Mírně pobledlý Gromov pevně svíral hroty kormidelního kola a „Železňakov“ se pomalu, zoufale pomalu sunul vpřed. Od mohutných pancířů dělostřelecké věže odskakovaly německé střely jako hrách od stěny.

Jen aby nezačali střílet protipancéřovými granáty! strachoval se v duchu Alexej Jemeljanovič.

Vtom prolétla pozorovacím průzorem kolem jeho tváře náhodná kulka. Naštěstí ho nezasáhla a cvakla o pancéřovou stěnu za jeho zády. Alexej Jemeljanovič se ani neohlédl.

„Železňakov“ opětoval střelbu. Kolem zvolna plující lodi bylo tolik ohně a dýmu, že jen chvilkami, když závan svěžího ranního větříku rozehnal chuchvalce clonící rozhled, zahlédl Alexej Jemeljanovič kdesi v popředí do běla zpěněný val mořských vln. To moře bylo teď jejich jedinou nadějí, to jediné je mohlo zachránit. Alexej Jemeljanovič – jak mi později vyprávěl – se v těchto okamžicích ani na vteřinu nezamyslel nad tím, že právě nyní, jak ukazují divoce se pěnící vlny příboje, je to kýžené moře důkladně rozbouřené. Myslel jen na jedno jediné; co nejrychleji vyklouznout z té proklaté pasti ven na otevřené moře!

Zpěněný val bouřlivého vlnobití byl stále blíž a blíž. Zdálo se, že ten vysoký val bílé husté pěny zakrývá už celý obzor, celé nebe. Ještě pár vteřin, pak se jich zmocní vysoko vzedmuté první mořské vlny – a ta proklatá říčka bude navždycky za nimi... Kupředu, „Železňakove“, jen statečně kupředu!

A vtom se celá loď silně zachvěla, trhla sebou, ještě se těžce posunula o kousek dál a pak zůstala stát. Mohutné stroje ji tlačily vpřed, celá loď se chvěla jejich úsilím a trhala sebou jako těžce

raněný člověk, kterého při rozhodném útoku srazila nepřátelská kulka a který se pokouší vstát a běžet dál...

Co se to děje? Dostal snad „Železnakov“ přímý zásah, který jej nějak vážně poškodil? Ne, nic takového se nestalo! Co jiného to tedy může být? A tu se jako bleskem zrodila v Charčenkově hlavě úděsná myšlenka:

„Mělčina! ... To může být jediné mělčina! ... Ale vždyť přece tu jakživa žádná mělčina nebyla?! ...“

Nicméně to byla právě mělčina a nic jiného, co uzavíralo „Železnakovu“ cestu na otevřené moře ... Alexej Jemeljanovič se usilovně snažil pochopit, kde se tu ta mělčina tak najednou vzala. Ta mělčina, která jim tak beznadějně uzavírala cestu k záchraně – těsně před cílem. Že by ji tu byli právě za tím účelem uměle vytvořili Němci?

Ať už je tomu jakkoli, rozhodně je třeba okamžitě zastavit stroje, než svou mocnou silou zatlačí loď tak hluboko do navrstveného písku, že ji z něho nevytáhne žádná síla na světě. Proto sáhl Alexej Jemeljanovič bez dalších odkladů po ručičce strojního telegrafu a dal strojovně rozkaz „Stop!“

Na palubu „Železnakova“ se navalila vysoká stěna bělostné pěny. Bouřící moře vehnalo do ústí špinavé říčky mohutnou vlnu, která se převálila přes uvízlou loď a celou ji zalila. A v tom okamžiku Alexej Jemeljanovič pochopil, že to nebyli Němci, nýbrž moře, které tu v říčním ústí vytvořilo tuto novou mělčinu! Den, dva, tři, týden a řadu dalších týdnů sem jeho vlny nanášely zrnko písku na zrnko, až tu navršily ten val, na kterém teď uvízli a který jim uzavírá cestu na spásné otevřené moře, které už mají na dosah ruky ...

V těsné komůrce kapitánského můstku bylo vedro jako v kotelně. Ocelové stěny kolem dokola byly tak rozpálené, že nebylo možno se jich dotknout. Nová strašlivá rána, nový mohutný otřes – další nepřátelská střela zasáhla z břehu pancéřovou věž přímým zásahem. Ocelová podlaha jim tak poskočila pod nohama, že všichni upadli. Tvrdý dopad a ohlušivý výbuch jimi tak otřásl, že vstávali jen s velikou námahou, přičemž téměř neviděli jeden druhého – tak byl ten těsný prostor kapitánského můstku naplněn štiplavým, dusivým dýmem ... Má to snad znamenat požár?... Ale co by tu hořelo –

vždyť ta jejich věž je celá z oceli?! ... A jak to vypadá tam přímo pod jejich nohama? Přežili to dělostřelci, nebo už jsou všichni mrtví?

„Kuzněcove! Jste naživu?“ dotazuje se Alexej Jemeljanovič se značnými obavami.

„Ano!“ ozývá se nějak tlumeně Kuzněcovův hlas. Nová rána – ještě silnější a hrozivější. Kormidelník Gromov je raněn – z rozseknutého čela se mu řine krev.

Statečný kormidelník se však rychle zvedne, otře si s rozpačitým úsměvem krev s čela a znovu se chopí kormidelního kola – které je nyní naneštěstí docela zbytečné ...

Zůstanou-li tu takto trčet na té nečekané mělčině ještě chvíli, promění se v neforemnou hromadu oceli, stále víc a dokonaleji ničenou nepřátelskými střelami.

A co kdybychom rozstříleli my je dřív než oni nás! bleskne hlavou Alexeje Jemeljanoviče a vzápětí se kapitán Charčenko vrhá k mosazné trubce, vedoucí ke stanovišti velitele dělostřelectva.

„Palte ze všech děl!“ zní kapitánův stručný rozkaz.

... Co se dělo potom – to je těžké vylíčit. Loď jako by se změnila v živoucí bytost, bojující se stovkami oblud, které ji ze všech stran sevřely do svých smrtících chapadel. „Železnakov“ nějak přestal být jen mrtvou hmotou, ocelovým zázrakem vyrobeným lidskýma rukama. Tento smrtelný boj jako by mu vdechl duši, jako kdyby mu dal srdce, takže teď připomínal člověka bojujícího o svůj život. Každá jeho hlaveň chrlila teď celé snopy plamenů, každá píd' jeho paluby pálila na nepřitele. Námořníci, třeba se už únavou sotva drželi na nohou, zrychleným tempem podávali dělům náboje, přičemž je neproniknutelný pancíř bezpečně chránil před smrtonosným deštěm nepřátelských kulí.

Kapitán Charčenko, pozorující průběh boje, náhle ztuhne jako socha při pohledu na něco naprosto nepochopitelného; ocelové dveře podpalubí se otvírají a z nich jako šíp vyletí hbitý kulometník Blocha. Už to prostě nemohl tam dole vydržet, vzdálen své milované zbraně, kterou by pomohl zdolat dotírajícího nepřitele. Jeho kulomet však stojí na docela otevřeném, zcela nechráněném místě, uprostřed paluby. Je to na celé lodi jediné bojové stanoviště, které není dokonale zabezpečeno pancířem...

„Blocha – zpět! Okamžitě zpět!“ křičí Alexej Jemeljanovič co mu stačí hrdlo.

Běžící námořník však v pekelném rachotu zuřícího boje neslyší rozkaz svého velitele, přiskočí ke svému kulometu, strhne z hlavní chrániče a obrátí zbraň proti nepřátelskému břehu. Kulomet se rozštěká a chrlí střely na stanoviště nepřátelských minometných baterií. Na palubu kolem střelícího Blochy dopadají miny a jejich střepiny divoce víří vzduchem.

Něco takového Alexej Jemeljanovič dosud nezažil. Námořník v prostém pracovním oděvu a přilbě, bez ochrany pancířů, střílí na Němce z místa prázdného a holého jako dlaň. Kolem něho vyjí a skučí miny, vzduch je plný jejich střepin a ani jediná z nich ho nezasáhne, jako kdyby byl nějakým zákonem vyňat z pravomoci smrti. Určená hodina jeho smrti je zřejmě ještě daleko, statečnému kulometníkovi Blochovi je zřejmě souzeno ještě žít, bojovat a dočkat se šťastné hodiny vítězství...

Blocha přestává střílet, poněkud se napřimuje a hřbetem ruky si stírá pot s čela. Párkrát si zhluboka vydechne, znovu se skloní ke svému kulometu, a ten se znovu rozštěká, znovu chrlí smrt do nepřátelských řad. Ale vtom vybuchne jedna mina přímo za Blochovými zády. Blocha rozhodí rukama, svalí, skutálí se po mírně nakloněné palubě a spadne do vody.

„Konec ...“, vzdychne si Alexej Jemeljanovič v lítosti nad smrtí statečného námořníka.

Ale ne, není to konec! Dvě silné ruce se uchopí okraje paluby a vzápětí se nad nimi objeví hlava v přilbě. Za okamžik je mokrý Blocha zpátky na palubě a plazí se ke svému kulometu... Blochův těžký kulomet nemlčel ani pět minut a už zase zpívá fašistům svou smrtelnou ukolébavku ...

... A na břehu se jeden po druhém odmlčely německé minomety. Z pobřežních křovisek vybíhají šedé stíny zděšených minometníků a prchají po žlutém písku odtud. Je jich mnoho a prchají jako splašení před jediným ruským námořníkem!

Vtom ale nebe zaduní, mezi mraky se objeví několik černých fašistických letadel, která se spouštějí přímo nad nehybnou loď. První letadlo se sneslo tak nízko, že málem zavadilo o vrchol

pancéřové věže – nesvrhlo však ani jedinou bombu! Mihlo se jako blesk nad palubou monitoru a začalo ze všech svých palubních zbraní pálit na prchající německé minometníky! ... Za prvním letadlem se snáší druhé, třetí... Všechna přeletěla loď trčící na písku a před užaslýma očima námořníků, nic nechápajících z té omračující podívané, postřílela a bombami zasypala své vlastní vojáky ...

Německá děla na obou březích se odmlčela, mlčí i zbraně „Železnakova“. Německé junkersy opsaly široký kruh, vrátily se, aby se pokochaly pohledem na břeh posetý nehybnými těly, potom se vznesly k nebi a s potěšujícím vědomím dobře vykonaného díla zmizely za dalekým černým lesem ...

Lodní komisař Korolev a kapitán Charčenko tiskli křečovitě čela k pancéřové stěně nad průzorem, kulili udiveně oči a byli tak překvapeni tím, co viděli, že se prostě nemohli ani na jediné slovíčko. Hluk boje dozněl a kolem dokola zavládlo mrtvé ticho ...

„Už je mi to jasné, Alexeji! Už vím, co vlastně se přihodilo!“ zvolal komisař Korolev a rozesmál se na celé kolo. „Ti letci viděli nehybnou loď a lidi prchající od řeky. Byli si jisti, že jsme opustili svou loď a prcháme do stepi a tak se rozhodli dovršit své vítězství, že nás do jednoho pobijí! A teď už jistě hlásí svému velitelství dokonalé vítězství, kterého dosáhli; loď je zničena a celá její posádka zlikvidována do posledního muže!“

„To je báječné! To jsme měli štěstí!“ zaradoval se Alexej Jemeljanovič a vyšel z obrněné kabiny kapitánského můstku na signalizátorský můstek. „Chlapci, teď je čas, abychom se odtud dostali! Musíme se z té mělčiny odlepit za každou cenu – a honem, než bude pozdě!“ vyzval námořníky, kteří se snad do jednoho sběhli na palubě.

Situace lodi byla opravdu málo záviděníhodná! „Železnakov“ celou šíří svého dna doslova seděl na suchu – kolem obou lodních boků nebylo vody ani po kolena a lodní příď si před sebe nahnula pořádný val mokrého žlutého písku. Rychlé obhlédnutí kolem ukázalo, že chce-li se „Železnakov“ dostat na širé moře, musí překonat několik metrů souše. Námořníci se shlukli na lodní přídi, vedeni prvním kormidelníkem v ocelové přilbě a mokrém plášti.

Míša Kogan si rychle vybral sedm mužů a Alexej Jemeljanovič v duchu schválil jeho výběr – byli to samí obratní a nebojácní chlapci.

Timofej Oniščenko se svlékl a jen v plavkách a přilbě skočil přes palubu.

Hned za ním skočil do vody Metoděj Ochrimenko a po něm následovali další – Vasil Matvejev, Vladimír Kukuškin, Michail Peret'atko, Fjodor Syčev a do barvy čokolády opálený, černoooký Děmjanov ...

Zarachotil kotevní řetěz, námořníci začali spouštět přídní kotvu. A právě v tom okamžiku hvízdla kapitánu Charčenkovi kolem hlavy kulka a rozpleskla se o obrněnou věž. Alexej Jemeljanovič sebou trhl.

Snajpeři! uvědomil si. Už jim otrnulo, a tak vylézají ze svých děr a začínají zlobit. Takhle by nás mohli pobít do jednoho! domýšlel se s hrůzou. „Kam jdeš, dědo?“ křikl na lodního komisaře Koroleva, který se protáhl kolem něho. Ale ten jenom mávl rukou, seběhl se schůdků, přeběhl palubu a skočil za námořníky do vody.

Druhá svištěcí kulka donutila velitele lodi ustoupit do obrněné části kapitánského můstku. Přitiskl oči k průzoru a díval se, jak se kolem lodní příďe – vedeni prvním kormidelníkem a lodním komisařem – hmoždí námořníci s těžkou kotvou, aby ji umístili na nejvhodnějším místě, a jak každý z nich ob tu chvíli vtáhne hlavu pod vodu, která vzápětí vystříkne pod dopadem nepřátelské kulky...

Konečně byla kotva správně umístěna ...

Ručička strojního telegrafu skočila na „maximální vpřed“, stroje se rozhučely a vyvinuly takovou sílu, že být to na volné vodě, musel by monitor poskočit jako bujný kuň. Teď však se jen těžce posunul o ubohých pár centimetrů.

„Stop!“

Námořníci znovu přemísťují kotvu a kulky nepřátelských snajperů pleskají do vody kolem jejich helmic. Alexej Jemeljanovič i já se tiskneme k úzkému průzoru a vzrušeně počítáme přílby. Vynořili se z vody všichni naši chlapci – nebo některý z nich zůstal pod vodou? jeden, dva, tři... pět... sedm ... devět. Sláva – všichni! Ale teď! Jedna přílba zmizela pod vodou a nevynořuje se ... Nevíme, kdo to je ... Jen zvolna, s mučivou pomalostí míjí vteřina za

vteřinou.. Konečně se přílba znovu vynoří, my si zhluboka oddychneme a šťastně hledíme na mokrou, zadržovaným dechem zrudlou tvář lodního dělostřelce Peret'atka.

Přídňi kotva je znovu správně umístěna. Lodní telegraf znovu vydá svůj stručný rozkaz k zapojení nejvyšší rychlosti, stroje znovu zaduní ze všech sil, loď se zachvěje a zvolna se sune vpřed. Vlastně snad to ani není skutečný pohyb, je to spíš jen zoufalé úsilí o něj. Stroje se div nestrhají a výsledek téměř není vidět. Monitor pořád trčí na jednom místě a dře si kýl o písečný nános.

Je to opravdu pekelná práce, námořníci však jsou plni odhodlání zachránit svou loď – třeba ji přes tu zatracenou písčinu přenést, nepůjde-li to jinak! A tak přemísťují bez oddechu kotvu potřetí, počtvrté ... A už zase se s ní hmoždí, už popáté rachotí kotevní řetěz, už popáté zaduní lodní stroje – bez jakéhokoli patrného výsledku – a zase se odmlčí. Ačkoli se namáhají ze všech sil a roztočí se do nejvyšších obrátek, nejsou s to dostat z mělčiny těžkou loď, usazenou celou šíří svého dna a hluboko zarytou do písku ...

„Tak to tedy znamená konec ...“, povzdechne si Alexej Jemeljanovič. Je mu až k smrti líto toho drahého „Železnakova“, kterého jsme si stejně jako on zamilovali i my všichni ostatní příslušníci jeho posádky. Cítím stejnou lítost a nevím, čím bych kapitána utěšil. Je to vůbec možné, že po tom všem, co jsme s tou lodí prožili, ji teď budeme muset vlastníma rukama vyhodit do povětří? Ano, na tom, co říkal kapitán Charčenko, něco je; snad to v takovémhle případě bude nejsprávnější, protože je jistě mnohem lépe ji zničit vlastní přátelskou rukou než čekat, až se Němci vzpamatují, vrátí se na břeh a rozstřílejí ji jako prázdnou plechovku od konzervy ...

A do těchto mých pochmurných úvah zazní z vody jásavé volání:

„Hnul se! Už se hnul!“

„Hnul se! Už se hnul!“ rozkřičí se vzápětí všichni námořníci zbylí na monitoru a vykukují ze střelecké věže i z podpalubí.

Avšak byla to – bohužel! – předčasná radost; loď sedí dále na mělčině. Bylo to celkem bezvýznamné posunutí vpřed, snad o nějakého půl metru, možná také o pouhých deset centimetrů ...

„Maximální vpřed!“ příkazuje Alexej Jemeljanovič strojojně, i když sám už si od toho rozkazu příliš neslibuje.

Ale tu jako by nějaká kouzelná síla zvedla loď a vrhla ji přes mělčinu. Vzápětí se osvobozeného „Železnakova“ zmocní široká mořská vlna, popadne jej a jako pírkó odnáší ze smrtonosné pasti na volné otevřené moře.

„Pluje! Pluje!“ jásají námořníci na palubě i ve vodě tak hlasitě, že svým křikem přehluší hlukot lodních strojů i dunění mořského příboje.

A devět důstojníků a námořníků v plavkách a přilbách se předstihuje v dohánění plujících lodí, kterou – jako slavní bohatýři ruských legend – takřka na vlastních ramenou přenesli přes kousek souše, který se jí postavil do cesty ...

... Jeden po druhém šplhají námořníci na palubu a setřepávají se sebe kapky vody jako mokré kachny. Každý z nich je výborným plavcem, takže loď snadno dohonili.

Gromov stojí u kormidelního kola vpravo od Alexeje Jemeljanoviče, po levici velitele lodi – alespoň takový má v té chvíli Alexej Jemeljanovič pocit – stojí jeho otec, starý Jemeljan Charčenko, pochvalně se usmívá a spokojeně říká: „Dobře, synku, dobře!“ Není to však jeho otec, je to lodní komisař Alexej Korolev.

Kapitán Charčenko se mu vrhne do náruče jako rodnému otci a Korolev ho pevně sevře a přitiskne k srdci.

„Bylo to jako v pohádce ...“, oddychne si spokojeně Alexej Jemeljanovič a zvedne k lodnímu komisaři šťastnou, usměvavou tvář.

„Ano, Aljošo, bylo to opravdu jako v pohádce,“ přikyvuje Korolev. „A pak ta hvězda, ta naše šťastná hvězda! My tedy opravdu máme svou šťastnou hvězdu, Aljošo ...“

Ohromná bělostná vlna vysoká jako stěna domu se vrhne na monitor, zvedne jej a nese ven na širé moře ...

Neproniknutelná tma halí všechno kolem dokola, nikde není vidět ani sebemenší stopu světla. Moře je tak rozbouřené, že i do obrněné kabiny kapitánského můstku nahoře na věži hlavního kalibru stříkají drobné praménky mořské vody a zaplavují její vnitřek. Vysoké vlny

oplachují poškozené pancéřové dveře a zaplavují podpalubí. V ložnicích mužstva i v kajutách důstojníků, které jsou zanedlouho plné vody, plovou stoly, matrace, knihy. A se schůdků se do zaplaveného podpalubí řinou další proudy vody a podrážejí námořníkům nohy ...

Bouře zuří plnou silou. Vysoká vlna uchopí monitor neodolatelnou silou, zvedne jej a znovu spustí dolů, takže monitor sjede po povrchu vlny jako po skluzavce. Posádka lodi se však ani nestačí vzpamatovat a na loď už zaútočí další nápor vichřice, další vlna se zmocní monitoru, ten se jako drobná tříška vznese na hřeben další vysoké vlny a ta jej odnese o kus dál.

Signalizátor Guňko hlásí, že bouře urvala motorový člun, připoutaný k levému lodnímu boku. Člun zmizel kdesi v temnotách a s ním jeho řidič Nikolaj Jermakov ... Veliteli nezbyvá než vzít tuto truchlivou zprávu na vědomí, nic jiného se za těchto okolností nedá dělat, pomoci nějak nešťastnému Jermakovovi prostě není v našich silách ...

Taková bouře dovede vážně ohrozit i mohutné zámořské lodi, takže ani ty za podobných bouří raději neopouštějí bezpečný přístav. A pro takovou malinkou, ubohou říční loď s plochým dnem by taková bouřka měla znamenat jistou smrt.

Všichni námořníci ze sebe vydávají poslední zbytky sil. Monitor se zmítá, těžce šplhá na hřebeny vysokých vln a zase mizí někde v hluboké propasti mezi nimi, vznáší se na hladině a zase do ní zapadá jako nemocná kambala. A bouřící moře vrhá na uštvaný monitor jednu vlnu za druhou a ty jej zaplavují takovou spoustou vody, že pod ní chvílemi docela mizí, takže z ní trčí jen štíhlý stěžeň s těžce se třepetající promáčenou vlajkou.

Statečný monitor se však nevzdává. Bojuje odhodlaně dál a stále znovu a znovu se namáhá vynořit se z té spousty vod, které jej zaplavují, i když jej stále nové a nové vlny zalévají od příde až po zád'. Loď pluje vlastně víc pod vodou než na vodě, a je to hotový zázrak, že se dosud nepotopila ... Nakonec se „Železnakova“ zmocní vysokánská vlna neodolatelné síly, zvedne jej a nese přímo na rozervané útesy pobřežních skal.

„Maximální vzad!“ zní rozkaz, který velitel lodi telegrafuje strojevně.

Není to tak dlouho, co ze sebe stroje vydávaly všechnu svou sílu, aby posunuly loď alespoň o metr vpřed, a teď ji zase táhnou celou svou silou zpět, aby se nerozbila o strašlivé pobřežní skály.

Námořníci bleskurychle spouštějí obě kotvy, rozdivočelé moře však přetrhne oba řetězy, jako kdyby to byla zpuchřelá nit, a obě kotvy zůstanou kdesi na mořském dně, zatímco smrtonosný břeh se blíží stále víc a víc. Alexej Jemeljanovič a s ním my všichni s hrůzou hledíme na vlnami omývaná a tak neustále přibrušovaná břitká ostří příbřežních balvanů, které hrozí v nejbližším okamžiku rozpárat ploché dno monitoru. Naštěstí se Gromovovi podaří v posledním zlomku vteřiny zoufalým úsilím stočit kormidlo, takže se „Železnakov“ trochu nadnese na nejbližší vlně a měkce dosedne na širokou písčinu, kterou tu mezi hrozícími skálami objevilo kormidelníkovy bystré oko.

Teď sedí loď větší částí plochy svého dna pevně na písku, který nám přednedávnem hrozil smrtí a který nám nyní zachránil život. Ovšem na jak dlouho asi? ... Jen lodní záď zůstala na vodě, takže se přes ni jedna za druhou převalují bouřící vlny, zaplavující celou palubu i námořníky, už i tak docela promáčené. A ti svorně jako jeden muž nadávají větru, moři a hlavně té zatracené bouři, která je vyvrhla na tento nehostinný, prázdný břeh nedaleko oklamaného nepřítele, který jistě běsní pomyšlením na to, že jsme mu zas unikli.

Námořníci si od plic zakleli a zanačovali, náležitě si ulevili, ale už zas nastává okamžik, kdy je třeba dát se s chutí do práce. Velitel dává rozkaz důkladně prohlédnout celou loď a přesně zjistit její stav a celá posádka se okamžitě rozběhne po svých bojových stanovištích.

Na celém ubohém monitoru není ani jediné zdravé místočko. Dělostřelecká věž je kolem dokola zjizvena nesčetnými zásahy nepřátelských střel, a dokonce v ní zejí tři černé díry s roztřepanými okraji. Písmena na lodní zádi jsou zurážena střepinami min a oba lodní boky jsou samá jizva. Tatam je krásná, dokonale hladká čistota paluby i celé lodi. Nepřátelské střely oloupaly a opálily její nátěr, takže loď vypadá, jako by krvácela z nesčetných hlubokých ran.

„Co to s tebou ti lotři udělali?“ hučí Gromov, který obešel celou příď a teď se vydal na výzvědy k nejbližším skálám.

Peret'atko hrozí zaťatou pěstí, aniž by bylo jasné komu – tomu bouřícímu a řvoucímu moři, nebo těm mrtvým fašistům, kteří teď leží nedaleko odtud kolem ústí Peresypi.

Velitel lodi, jeho zástupce první kormidelník a lodní komisař ze sebe násilím setřásli únavu, pozorně prohlízejí celou loď a starostlivě ohmatávají její rány. Podpalubí je plné vody, v kajutách i společných ložnicích se na její hladině pohupuje majetek lodní posádky.

„Stroje jsou v naprostém pořádku, můžeme se klidně vydat přes moře, jen co se utiší ta bouře!“ hlásí Pavlin.

„Děla hlavního kalibru jsou v pořádku!“ hlásí poručík Kuzněcov. „A mohla by kdykoli znovu zahájit palbu, kdybychom ještě měli nějaké náboje ...“, dodává značně zkroušeně.

„Navigační přístroje jsou zničeny!“ hlásí první kormidelník Kogan.

„A co vysílačka?“ zajímá se Alexej Jemeljanovič.

„Vysílačka je poškozena!“ hlásí radiotelegrafista Iljinov.

„Vynasnažte se ji co nejrychleji opravit a pokuste se o spojení s Velkou zemí – s našimi! Budete-li si zcela bezpečně jist, že se ozývají naši, a nikoli Němci, udejte polohu lodi a požádejte o pomoc. Ať nám sem pošlou vlečnou loď, aby nás stáhla z toho písku ...“

Vidím, jak nerad, jen velice nerad pronáší kapitán Charčenko tato slova a je mi ho upřímně líto. Vždyť to bude poprvé, že náš „Železnakov“ bude vysílat volání o pomoc ...

O chvílku později sedí chladnokrevný radista Iljinov po pás ve vodě ve své malinké kajutě a pokouší se opravit vysílačku. V jídelně pravidelně dusá ruční čerpadlo, odsávající vodu.

Kocour Pirát sedí na pianině a zoufale mňouká.

„I mlč už! Nedělej to horší, než už to je, a neotravuj pořád!“ okřikuje kocoura Vasil Guba. „Ale když se to vezme pěkně kolem dokola, tak vlastně máš pravdu – ono je to věru pěkné nadělení!“ omlouvá se vzápětí, dívaje se kolem sebe na nepředstavitelný nepořádek v jindy tak pečlivě uklizené jídelně. Potom se zahledí na reprodukci známého obrazu, která se tu líně pohupuje na mírně zvlněné hladině a vyčítavě pokývá hlavou: „Pánečku, to se tam doma

na Černém moři předvedeme v náramně pěkném stavu, jen co je pravda. Darmo mluvit!“

„A ty myslíš, že se tam vůbec dostaneme?“ ptá se vlasatý Čumak, obsluhující ruční pumpu.

„To bych prosil!“ odpovídá rozhodně Guba. „Náš „Železnakov“ přece dokáže všechno na světě – však už to nejednou ukázal! Či snad toho pro tebe bylo ještě málo? ... A ukaž, já zas budu chvílku pumpovat!“

A Guba se horlivě pustil do pumpování, aby důstojnická jídelna, o kterou pečovat bylo jedním z jeho úkolů, byla zase co nejdříve v plném lesku.

Moře ještě vře, ale druhý kormidelník Gromov už se jako tuleň noří pod zád' monitoru a ohledává kormidlo a lodní šrouby. Chvillemi vystrkuje z vody mokrou kučeravou hlavu, důkladně se nadechne a znovu zmizí pod vodou. Námořníci postávají na okraji paluby: ačkoli už se únavou sotva drží na nohou, jsou připraveni vrhnout se v případě potřeby kamarádovi okamžitě na pomoc.

„Tak jak to tam vypadá, Gromove?“ ptá se Alexej Jemeljanovič, když se druhý kormidelník asi po půlhodině ponořování zavěsil oběma rukama za okraj paluby a chvílku tak odpočíval. Vyčerpaný, udýchaný Gromov sice těžce lapá po dechu, ale spěchá, aby velitele lodi seznámil s nedobrou novinou:

„Šrouby jsou pořádně pošramoceny, ale ještě to s nimi jakžtakž půjde. Horší je to s kormidlem – to je úplně uražené ...“

Několik dalších námořníků se beze slova vrhlo do vody. Vlny se valí ke břehu a zase couvají zpět na otevřené moře, hlavy námořníků mizí pod vodou a pak se znovu vynořují a spolu s nimi i osmahlá záda námořníků a polámané lopatky lodních šroubů. Zbývající příslušníci posádky na nic nečekají, spěchají do podpalubí a vynášejí z nitra lodi vše, čeho bude třeba k provedení opravy – náradí i materiál. A na pobřežním písku jsou okamžitě zahájeny přípravy k soustruhování náhradního dřevěného kormidla. Také lodní kuchař se odstěhoval na břeh: vyvlekl z lodní kuchyně velký kotel, rozdělal si na písku pořádný oheň a pustil se do přípravy oběda.

Na monitoru zatím bez ustání duní pumpy a z nitra lodi se jako z nějakého obrovitého utopence řinou tuny odčerpávané vody.

Alexej Jemeljanovič se vrací ze své obhlídky břehu. Je to divný pocit – takhle vystupovat na palubu nehybné lodi, která tu leží na souši jako bouří vyvržená ryba. Kapitán Charčenko přejde palubu, sestoupí do podpalubí a po kolena ve vodě se brodí k radiстовě kajutě. Iljinov tam sedí se svými obvyklými sluchátky na uších a něčemu soustředěně naslouchá.

„Funguje?“ ptá se radostně velitel lodi.

Iljinov mlčky přikývne a pokračuje ve volání radiostanice na vzdáleném pobřeží, které není obsazené nepřítelem. Pojednou se jeho starostlivě soustředěná tvář rozzáří radostným úsměvem:

„Naši!“ volá na velitele.

Daleko, daleko odtud za bouřícím mořem zachytil neznámý radiotelegrafista Iljinovo volání.

„Požádejte o vlečnou loď!“ nařizuje Alexej Jemeljanovič, který se ještě pořád nevzdává naděje.

Kdo však jim může přispěchat na pomoc? Která loď bude s to připlout za nimi až sem ke břehu obsazeném nepřítelem?

Těsnou kajutu lodní radiostanice zaplnil rychlý klepot vysílačky, jako by tu někde nějaký zvláště pečlivý datel oklepával slídícím zobákem nemocný, záluždným škůdcem napadený kmen. Iljinov dořukal, přehodil na své vysílače nějakou páčku, rychle uchopil tužku a sklonil se nad trhacím blokem, ležícím před ním na stole. Tužka se hbitě sunula po bílém papíře a zanechávala za sebou trvalou stopu drobně psaných řádků. Iljinov dopsal a obrátil se ke svému veliteli:

„Odpovídají, že nemají k dispozici ani jedinou vlečnou loď!“ sděluje hlasem, který se lehce zachvívá zklamáním, a odkládá tužku i sluchátka. „A kromě toho říkají, že prý je naprosto vyloučeno dostat se skrze Kerčský průliv. Tudy prý teď nepropluje žádná loď na světě. Nedá se nic dělat, soudruhu veliteli, musíme si odtud pomoci sami ...“

Tato prostá námořníková slova, vyjadřující jeho sebevědomou jistotu a nezlomné přesvědčení o síle a možnostech posádky i jejích lodí, dodávají veliteli nových sil. Kapitán Charčenko mlčky přikývne a vrací se chodbou, kterou přišel. Vody už tu zbývá jen do půli lýtek. Velitel dojde ke schůdkům a vystoupí na palubu.

Tam ho okamžitě obstoupí námořníci i důstojníci.

„Tak jak to vypadá, soudruhu veliteli? Máme spojení s našimi?“ ptá se za všechny nedočkavě Ovid’ko.

„Dosáhli jsme spojení s Velkou zemí, soudruzí!“ oznamuje Alexej Jemeljanovič nedočkavcům. „Zachytili naše volání, ale odpověděli, že nám bohužel nemohou pomoci, protože nemají čím. Nemají tam ani jedinou vlečnou loď a navíc prý by se k nám žádná loď stejně nedostala. Takže situace je naprosto jasná: prostě nemůžeme počítat s žádnou cizí pomocí... A proto bych rád věděl, jak se na to teď díváte: dostaneme se odtud bez cizí pomoci? Dokážeme to?“

„Dokážeme!“ volají námořníci ze všech stran.

Jsou už tak unaveni, že usínají vstoje. Přestálá námaha je zcela vyčerpala, víčka se jim samovolně zavírají, oči jsou oteklé a zarudlé nevyspáním – přesto však jsou stále přesvědčeni o své síle i o tom, že sami a bez cizí pomoci dokáží stáhnout uvízlou loď z toho nehostinného pobřeží a zachránit tak ji i sebe.

Námořníci se bez dalších řečí rozešli k obědu, najedli se a už zase skáčí do zpěněných vln, kalných a špinavých téměř jako voda v kanále. Celá posádka se bez otálení i bez pobízení dává do práce. Jedni vyrovnávají pokroucené lopatky lodních šroubů, připravují montáž náhradního kormidla a záplatují pořádnou díru, zející v zádi – a to všechno ve víru pěnivého příboje, v sykotu a dunění dorážejících vln. Druzí se zase plazí po nakloněné palubě, záplatují drobné díry a přibíjejí odtržené ocelové pláty. Zbývající pak pokračují v čerpání vody z nitra lodi. Už se stmívá, práce však dosud není skončena. Rozdělat teď oheň nebo rozsvítit světlo je naprosto vyloučeno – někde docela blízko za těmi skálami jsou Němci ...

Nadešla noc, temná a dusná, a zahalila nešťastnou loď svým neproniknutelným černým pláštěm, jako kdyby ji brala do své ochrany. K smrti vyčerpání námořníci a důstojníci se konečně dočkávají více než zaslouženého odpočinku. Každý z nich prostě padne a rázem usne tam, kde právě byl: na pobřežním písku, na nakloněné, zle pohmožděné palubě, v kajutách a ložnicích i na chodbách ještě mokrých po nedávné záplavě. Bdí jen velitel lodi a strážé, stojící na břehu. Ty se dnes budou – podle rozkazu kapitána

Charčenka – střídat každé dvě hodiny. Celá posádka si musí co nejdůkladněji odpočinout – nikdo nemůže vědět, co je čeká zítra.

Radista spí u své teď zbytečné vysílačky, dělostřelci spí u svých k mlčení odsouzených děl, strojníci spí u svých strojů, které jim teď přes všechnu sílu nejsou k ničemu. Spí i lodní bohatýr Ovid'ko, který se natáhl jak dlouhý tak široký na pobřežním písku s hlavou nějak dětsky položenou na prsou nerozlučného přítele kulometníka Blochy. Po nekryté části kapitánského můstku se vytrvale prochází kapitán Charčenko. Nespí a ani nemůže spát, protože se mu honí hlavou spousta znepokojivých myšlenek. Nemá smysl, aby si šel lehnout, stejně by neusnul, a tak se tu prochází, jako by střežil klidný spánek svých námořníků. Ozvěna jeho kroků zní bez přestání nad spící lodí.

... Když se druhého dne loď probudila k novému životu, bylo moře stále tak ocelově šedé jako včera, ale o hodně klidnější. Po nebi zvolna pluly hutné těžké mraky. Bouře ochabla, vlny už tak divoce nenarážely na břeh, a tak zád' lodi visela volně nad bělavou pěnou líného příboje.

Námořníci se probouzeli, vstávali a potáceli se jako opilí, aniž si plně uvědomovali, kde vlastně jsou a co se s nimi děje. Teprve pohled na jejich milovanou loď, sedící více než polovinou svého plochého dna na písku, je vzpamatovala do té míry, že si vzpomněli na všechno, co se včera zběhlo, takže se zase všichni okamžitě rozešli po své práci – vyrovnávat lopatky lodních šroubů, montovat náhradní kormidlo a přikládat záplaty.

Celá posádka pracovala s neutuchající horlivostí po celý den, takže nad poraněnou lodí ani na okamžik neumlkalo bušení kladiv a svištění pil. Nedaleko „Železnakova“ trčel v písku poloutopený bagr, který sem předchozí noci přihnala zuřící bouře. Během dne se několikrát spustil vydatný déšť, který hasil planoucí hranici a znovu promáčel prokřehlé, pilné pracovníky. Námořníci, kteří všichni za ten jediný minulý den značně pohubli a jejichž tváře se rázem propadly, cvakali zimou zuby, přece však neustali ve své usilovné práci. Důstojníci pracovali s mužstvem a lodní komisař Korolev, který se rozpomněl na své někdejší zaměstnání soustružníka, obratně soustruhoval náhradní dřevěné kormidlo. Práce byla v plném proudu, když tu zčistajasna zaduněla obloha a nad lodí se objevila německá

letadla. Vyhoupla se naprosto neočekávaně nad hřbety nedalekých skal, zakroužila nad nehybným monitorem a začala na něj útočit.

Námořníci byli přirozeně zvyklí na setkání a srážky s nepřátelskými letadly. Ovšem tentokrát to bylo něco docela jiného: na vodní hladině měla jejich loď možnost manévrovat, uhýbat bombám a bránit se palbou svých děl, kdežto teď tu trčela na pobřežním písku jako starý vyřazený kuchyňský sporák a z její pošramocené, těžce zraněné dělostřelecké věže čnily hlavně docela zbytečných děl hlavního kalibru.

Fašisté si tedy mohli pořádně smlsnout na bezmocné a naprosto bezbranné oběti a dobít ji tak, jak byli zvyklí dobíjet raněné, které po boji našli na bitevním poli.

První nepřátelské letadlo nabralo útočný kurs, sneslo se na loď a svrhlo svou těžkou bombu, která však nezasáhla určený cíl a vybuchla na nedalekém svahu. Na palubu „Železnakova“ a na námořníky, ležící na břiše v písku všude kolem, se snesla sprška hlíny a kamení. Druhé letadlo svrhlo svou pumu do vody za zádi „Železnakova“, takže na jeho palubu okamžitě dopadla záplava mořské vody a písku.

A to už bylo pro Peret'atka příliš: vyskočil a rozběhl se přes palubu ke svému čtyřhlavňovému kulometu. Drápal se po nakloněné palubě jako moucha po stěně, dostal se ke svému kulometu, obrátil jej proti nalétávajícímu třetímu junkersu a začal pálit ostošest. Junkers, který už se spouštěl nad loď, dostal několik zásahů přímo do svého drzého nosu, poplašeně odbočil stranou a svrhl svůj smrtonosný náklad kdesi daleko za skálami. Fašistické letadlo neobstálo v souboji s jediným sovětským námořníkem.

Čtvrtý junkers se vrhl na monitor jako sup a začal jej kropit svou kulometnou palbou. Námořníci se vrhli na písek a snažili se zarývat do něho co nejhlouběji. Průrazné kulky německého leteckého kulometu provrtaly do paluby „Železnakova“ spoustu nových dírek a střílející junkers zmizel za horami.

K útoku se chystal pátý junkers. Sotva však nabral útočný kurs, zvedla se z paluby „Železnakova“ bohatýrská postava v námořnickém stejnokroji. Byl to Ovid’ko. Stál tu, vysoký a ramenatý, na široce rozkročených nohou a s mohutných ramen mu vlál námořnický kabátec, pod nímž se modraly proužky námořnického trička. Zvedl svůj samopal a začal pálit na útočící letadlo. Byl to nevídaný souboj – člověk stojící na zemi se utkal s těžkým

bombardovacím letadlem, jeden proti jednomu. Letadlo jako by se doslova vrhlo na statečného námořníka, takže strnulí diváci měli dojem, že užuž ho popadne do pařátů a odnese někam daleko odtud.

... Strašný výbuch omráčil námořníky, silná vzduchová vlna je srazila na zem a zasypala pískem a kamením. Nad břehem jako meteory letěly trosky hořícího letadla.

Když všechno utichlo, začali námořníci opatrně zvedat hlavy. Nedaleko

lodi trčel z pobřežního písku hořící vrak nepřátelského letadla a napříč přes palubu „Železnakova“ nehybně ležel na zádech bohatýr Ovid’ko s prostrílenou hrudí ...

... Tak zahynul náš milý kamarád Ovid’ko, člověk, jehož velké, dobré srdce bylo plné lásky ke kamarádům a k vlasti, i neuhasitelné, žhoucí nenávisti k nepříteli, který s ohněm a mečem vtrhl do jeho rodné země ...

„Železnakov“ se opět plavil přes otevřené moře. Alexej Jemeljanovič nevycházel z údivu: jak jen je to možné, že se ten

ubohý vrak, zbavený kormidla, všech navigačních přístrojů vůbec ještě drží nad vodou.

„Rozpadne se nám pod nohama!“ obával se Peret'atko, když vysoká vlna narazila na monitor takovou silou, že jej málem obrátila dnem vzhůru a ubohá loď bolestně zaskřípěla ve všech svých švech, které jako by se chystaly v nejbližším okamžiku povolit.

„Co tě napadá –,„Železnakov“ vydrží!“ odpověděl pochybovači jeho věrný a nerozlučný přítel Kutafin.

A v té odpovědi bylo tolik nezvratného přesvědčení a tolik jistoty, že se Alexej Jemeljanovič spokojeně usmál a mlčky pohlédl na lodního komisaře Koroleva, stojícího po jeho boku.

Potom dal kapitán Charčenko příslušné rozkazy svému zástupci prvnímu kormidelníkovi Koganovi, vyzval komisaře, aby si s ním šel vypít čaj, oba opustili kapitánský můstek a sestoupili do důstojnické jídelny. Vasil Guba před ně postavil po sklenici čaje, cukřenku a talíř s lodními suchary.

„Musíme si pohovořit o setkání s fašisty v Kerčském průlivu. Zanedlouho tam budeme a můžeme si být jisti, že nám tam Němci připraví uvítání jak se patří,“ řekl kapitán Charčenko, upíjeje zvolna ze své sklenice horký čaj. „Jistě chápeš, Alexeji Dmitrijeviči, že kdybychom měli „Železnakova“ ztratit teď v poslední chvíli, mrzelo by mě to mnohem víc než kdykoli předtím. Ano, teď by to byla zvláště těžká a bolestná ztráta.“

Ano, ztratit milovanou loď teď, po všech těch dobrodružstvích, kterými jsme spolu s ní prošli, by bylo opravdu těžké a bolestné. Alexej Jemeljanovič nikdy nepochyboval o tom, že bude-li se kdy loučit se svou lodí, bude se současně loučit i se svým životem. Vždyť přece se rozumí samo sebou, že svou loď neopustí, bude se za ni bít do posledního dechu, do poslední kapky krve, a nebude-li jiného východiska, půjde ke dnu spolu s ní ...

Alexej Jemeljanovič se odmlčel a zamyšleně míchal lžičkou ve sklenici. Na klín mu vyskočil hustý chomáč: Pirát, věrný druh všech jeho cest, se přišel trochu pomazlit. Alexej Jemeljanovič jej poškrábal za ušima a několikrát jej pohladil po hebkém hřbetě. Pirát se stočil do klubíčka a začal spokojeně příst.

„Piráte, Piráte! Já jsem si myslel, že už vůbec nedovedeš příst a koukejme – ono ti to jde docela dobře!“ usmál se lodní komisař Korolev.

Do důstojnické jídelny vešel poručík Kuzněcov. Byl jako obvykle pečlivě vyholený a jeho snědé hrdlo obepínal sněhobílý límeček. Avšak jeho tvář, obvykle tak vyrovnaná a klidná, byla dnes ustaraná a smutná: nikdy neuměl ani chvíli vydržet bez práce, a teď najednou je odsouzen k naprosté nečinnosti, protože lodní skladiště dělostřeleckých nábojů jsou jako vymetená.

„Na celém světě snad není nic nesmyslnějšího, než je dělostřelec bez střeliva!“ povzdychl si Kuzněcov, když mu Guba podával čaj. „A to právě teď, kdy máme proplouvat Kerčským průlivem, kde bychom ta naše děla potřebovali snad víc než kdekoli jinde ...“, dodal zkroušeně a vypil svůj čaj jedním douškem.

Námořníci unavení dvoudenním zoufalým bojem s rozbouřeným mořem, spali ve svých ubikacích spánkem spravedlivých.

Alexej Jemeljanovič se vrátil na kapitánský můstek a vystřídal prvního kormidelníka. Už se pěkně setmělo. Byl jasný, vlhý podzimní večer. Vlny kolem lodi se zvedaly nějak pomalu a neochotně, jako by také byly důkladně unavené předchozí bouří. V nitru lodi tlumeně duněly stroje. Druhý kormidelník Gromov, námořník neznající únavy, stál u kormidelního kola s nějak sváteční tváří, pečlivě upravený a nepochopitelně svěží. Provedl svou loď nejedním tisícem mil a teď ji vede k poslednímu cíli.

Kapitán Charčenko posunul ručičku strojního telegrafu na „maximální vpřed“. Ve strojovně zazvonil zvonek telegrafu a lodní šrouby zdvojnásobily počet svých obrátek. Stroje v nitru lodi bušily jako živé lodní srdce. Na moře se tiše a rychle snášela chladná podzimní noc.

Monitor byl stejně temný jako noc kolem něho. Jen slabounké světélko kompasové lampičky matně osvětlovalo nehybné ručičky navigačních přístrojů.

Najdeme v té tmě bez navigačních přístrojů cestu do Kerčského průlivu? Nezabloudíme? uvažoval v duchu s nemalými obavami Alexej Jemeljanovič a nenalézal na tuto otázku odpověď.

A právě v tom okamžiku obav bleskly do pancéřového průzoru první paprsky jasné hvězdy, která se náhle jako zázrakem objevila na temné obloze. Byla to jediná hvězda, která v té hluboké noční tmě zazářila na sametově černém nebi. Alexeje Jemeljanoviče se zmocnilo radostné vzrušení.

„Vidíš?“ zeptal se svého zástupce prvního kormidelníka, který – přestože ho velitel poslal odpočívat, dosud neodešel z kapitánského můstku.

„Vidím!“ odpověděl stejně radostně první kormidelník Kogan. „Ta nás bezpečně dovede k cíli, protože ukazuje cestu k jihu!“

„Ano – ta nás zavede do Kerčského průlivu!“ řekl s jistotou Alexej Jemeljanovič. „Tak tedy „Železnakov“ přece jen má tu svou šťastnou hvězdu!“ dodal spokojeně.

Na černé klenbě oblohy se jedna po druhé rozzářily i další hvězdy, žádná z nich však nesvítila tak jasně jako ta první. Ano, ta jim bude spolehlivě ukazovat cestu k jihu, cestu do Černého moře ...

„Gromove, vidíš naši vůdčí hvězdu?“ zeptal se Alexej Jemeljanovič druhého kormidelníka, aby se přesvědčil, že žádná z nově se objevivších hvězd ho nezmátla.

„Vidím, soudruhu veliteli!“

„Tak se jí drž!“

„Provedu – budu se držet naší vůdčí hvězdy!“ odpověděl Gromov, který si za dobu společné služby navykl chápat svého velitele rychle a přesně.

A od toho okamžiku nespustil Gromov oči z hvězdy, která posádce „Železnakova“ ukazovala cestu k životu, štěstí a dalším bojům ...

Pomalu mýjela hodina za hodinou. Konečně se po dlouhém mlčení ozval hlas prvního kormidelníka Kogana, který kapitánovi hlásil:

„Soudruhu veliteli, vplouváme do Kerčského průlivu!“

Nízko nad hladinou se mihotala nejasná světélka. Byly to plovoucí bóje, označující lodní trať.

„Na lodní trať jsou Němci zcela určitě spolehlivě zaměřeni,“ řekl Alexej Jemeljanovič lodnímu komisaři, „přesto se však domnívám,

že bude lépe plout touto tratí než riskovat, že někde v té tmě narazíme na nějaký vrak.“

Lodní komisař souhlasně přikývl.

Štíhlé stíny stožárů a mlhavé obrysy černých hromad lodních vraků vystupovaly ze tmy vpravo i vlevo od lodi. Široký, těžký lodní kýl nějakého velkého vraku vyčníval z vody jako trup nějaké uhynulé obrovské velryby. Celý Kerčský průliv byl jediným velkým hřbitovem, hřbitovem zničených lodí. Darmo mu námořníci neříkali „průliv sta smrtí“. A smrt tu skutečně na každého poutníka číhala na všech stranách – na hladině i pod ní, ze břehu i ze vzduchu.

„Železnakov“ opatrně vplul na lodní trať, proplul šťastně prvním párem světélkujících bóji, potom druhým, třetím ... A tak se zvolna, ale jistě blížil k nejužšímu místu průlivu. Alexej Jemeljanovič se obával, že stroje monitoru duní příliš hlasitě, takže Němci na břehu prostě musí zaslechnout buď dunění lodních strojů, nebo hučení zběsile se otáčejících lodních šroubů. A zase jako malý chlapec zatoužil, aby se stal nějaký zázrak a aby jejich loď proklouzla hrdlem průlivu jako nehmotný stín a co nejrychleji se ocitla na hladině Černého moře. Vždyť přece „Železnakov“ byl v takovém stavu, že už prostě nebyl s to vybojovat ani sebemenší šarvátku, už nemohl ani jedinou salvou svých děl odpovědět nepřátelským bateriím, které tu na něj číhaly někde v okolní tmě. „Železnakov“ už měl jen jednu jedinou možnost: rychle, co nejrychleji tudy proklouznout ... A tady už je ústí průlivu. Poslední světelné bóje míjejí lodní boky a tady už je východ do Černého moře!

A právě v tomto posledním, rozhodujícím zlomku vteřiny se na břehu současně rozžehlo několik světlotmetů. Oslepivé světlo rázem zaplavilo hladinu moře, trupy mrtvých lodí i protější břeh. Chtivé světelné prsty dychtivě tápou v noční tmě, prohmatávají ji, křížují se a proplétají – a náhle odhalí „Železnakova“!

Bezmocná, těžce poškozená loď se rázem ocitá ve smrtonosné světelné pasti, sevřena z obou stran blízkými břehy a obklopena příšernými troskami lodí, které jí znemožňují jakékoli úhybné manévrování ...

Světlotmetry zajatou lodí otrásá strašlivá rána. Všechny kerčské baterie na ni soustřeďují palbu, tím nebezpečnější, že nepřátelské

baterie jsou tak blízko a že napadená loď nemůže palbou svých děl narušovat soustředěnost jejich palby.

Zasáhli věž! uvědomuje si Alexej Jemeljanovič, když ho prudký otřes sráží k zemi. Gromov svírá hroty kormidelního kola jednou rukou a druhou mu honem pomáhá vstát. Další ohlušující výbuch lehce zvedne monitor z vody a vzápětí jej zase těžce posazuje zpět. Třetí rána vysoko zvedá lodní zád’.

„Zasáhli příd’!“ konstatuje Alexej Jemeljanovič. Drží se zábradlí a snaží se vzdorovat všem dalším otřesům, které ho znovu chtějí srazit na zem.

A tu v něm v jediném zlomku vteřiny dozrává odvážné rozhodnutí:

„Kormidlo vlevo!“ volá na Gromova svůj rozkaz.

Poučení, kterého se mu svého času dostalo tehdy na Dunaji od kapitánporučíka Krylova, nebylo zapomenuto. Uhnou z této plavební dráhy, na kterou jsou nepřátelské baterie bezpečně zaměřeny, přiblíží se co nejvíce k nepřátelskému břehu a proplují přímo pod zejícími jícny nepřátelských děl ...

Světlomety na břehu sebou zlostně trhnou a začnou zmateně tápat sem a tam ve snaze vylovit znovu ze tmy monitor, který jim tak náhle vyklouzl z chapadel. Nepřátelská děla pálí poslepu a ve svitu jejich záblesků vidí Alexej Jemeljanovič, jak z podpalubí vybíhá několik námořníků. Dva z nich se okamžitě celou délkou natáhnou na okrajích paluby a začnou dlouhými lodními háky ohmatávat dno.

To bude pěkná mela – zavadí-li některý z nich hákem o jediný růžek miny! myslí si Alexej Jemeljanovič. Ovšem nevydává žádný rozkaz, kterým by oba námořníky odvolal, protože tu není žádná jiná možnost, jak zabránit tomu, aby monitor opět neuvízl na mělčině, a proto je nutné vzít na sebe toto riziko. Oba námořníci ohmatávající dno jsou zakrátko raněni. První kormidelník Míša Kogan a bocman Andrušenko je odtáhnou z okrajů paluby, spustí je do podpalubí a sami zalehnou na jejich místa.

Monitor připlouvá až k samému břehu. Nepřátelská baterie teď hřmí přímo nad ním a světlomety zběsile rejdí po vodě a snaží se znovu nalézt ztracenou loď ...

Náhle se bloudící světelné paprsky znovu seběhnou a zkříží v jednom bodě. V samém středu širokého světelného terče se objeví cosi černého a nehybného a všech sto smrtí Kerčského průlivu se okamžitě vrhá na odhalený cíl – nevinnou, mrtvou, dávno potopenou loď, jejíž palubní nástavby vyčnívající nad hladinu upoutaly pozornost nepřítele.

Pomalou a tápavě, riskuje, že každým okamžikem vyletí do povětří s některou z nesčetných rozsetých tu min, prodírá se „Železnakov“ k východu z průlivu. A ten smrtonosný průliv už je téměř překonán, už zbývá jen jediný poslední zákрут, k němuž ukazuje cestu poslední pár nejasných, mihotavých světel na plovoucích bojích. Tímto posledním nebezpečným místem je nutno proklouznout za každou cenu, protože hned za ním čeká svoboda na širém otevřeném moři. Tam skončí všechno utrpení těžce zkoušené lodi a její k smrti vyčerpané posádky.

Druhý kormidelník Gromov pevně zatíná zuby, klouby prstů na hrotech kormidelního kola mu zbělely, jak je svírá, aby bezpečně provedl svou loď mezi těmi dvěma neschůplými světluškami. A jedna z těch nepatrných světlušek divže náš monitor v posledním okamžiku nezahubí. „Železnakov“ svým trupem na chvíli zacloní bledé světélko plovoucí bóje a Němci na břehu si toho hned povšimnou. Nepřátelské světlomety ve zlomku vteřiny pustí ze svých spárů na kusy rozstřelovaný nebohý vrak a jako policejní psi se vrhají na monitor. A současně s nimi se na něj sápe i všech tisíc smrtí Kerčského průlivu. Voda úzkého ústí kypí a vře pod přívalem střel dopadajících všude kolem monitoru. Tomu však přeje štěstí, protože jako zázrakem se mu všechny nepřátelské granáty vyhýbají, takže se zdá – ne, právě v tom okamžiku otrásá prchající lodí strašlivá rána; jedna z nepřátelských střel zasahuje jeho zád ...

Ale to už je jen pozdrav na rozloučenou, protože šťastná hvězda hrdinského monitoru „Železnakov“ v té noci září v celém svém jasu. Ještě posledních několik vteřin, poslední zabrání unavených strojů – a nepolapitelný monitor znovu dokazuje, že je hoden své pověsti; jako úhoř uniká nepřátelské palbě a ocitá se mimo dostřel německých děl...

„Železnakov“ je na hladině Černého moře ...

Jednoho jasného slunného jitra blíží se „Železnakov“ k jednomu z oživených černomořských přístavů. Vysílačku monitoru se nepodařilo opravit, proto nemůže „Železnakov“ předem ohlásit svůj návrat. Přístav, jako všechny k opěrné body na Černém moři v té době, je proti německým ponorkám zabezpečen minovými poli. „Železnakov“ přirozeně nezná rozmístění a polohu těchto polí, a proto míří do přístavu přímo přes ně. Celý přístav se zděsí, nikdo nevěří tomu, co vidí, a neví, co si o tom má myslet. Námořníci na kotvících tu lodích třeští oči na malinkou, důkladně odranou a otlučenou lodičku, která k nim pluje přímo přes minové pole. Co je to za loď? A je to vůbec živoucí loď? Není to jen nějaký přízrak, něco jako bludný Holanďan?

Z přístavu vyráží rychlý motorový člun, řítí se v ústřety nerozvážné lodičky a zoufale signalizuje:

„Stop! Plujete minovým polem! Stop! Plujete minovým polem! Stop! Plujete ...“

Další signalizování bylo naprosto zbytečné – pokud mělo od začátku vůbec nějaký smysl – protože ta podivná lodička si dobře míněné snahy člunu přístavního dozoru prostě nevšímala, klidně si plula dál svou cestou, minula úzký průchod mezi zábranami, chránícími kotviště před nepřátelskými přepady, zvolna zabočila vpravo, proplula mezi eskadrovými torpédoborci, transportéry a ponorkami do nejdlejšího kouta přístavu a tam konečně vyhodila na molo poutací lana na místě, kde bylo tolik i vody, že by si tam – jak se říká – ani jezevčík vousy neurousil.

Odiv posádek kotvících tu lodí a přihlížejících pracovníků přístavu nezná mezí.

Starý bocman, stojící u lodního zábradlí mohutné transportní lodi, je úplně zmaten, protože něco takového přes své bohaté zkušenosti dosud nezažil. Kulí na tu nepochopitelnou lodičku užaslé oči a přitom si rozpačitě nakrucuje své mohutné mroží vousy. Potom se neudrží a volá:

„Račte prominout, že jsem tak smělý a obtěžuji vás svým dotazem – ale co vy račte být zač? Jste zkušební prototyp

torpédového člunu, nebo nějaká nová ponorka nebo co vlastně jste? Já na vás koukám, div mi oči nevypadnou, ale sám na to nepřijdu!“

Námořníci na palubě „Železnakov“ se chechtají na celé kolo. Peret'atko přiloží k ústům do trychtýře složené dlaně a křičí, co mu hrdlo stačí vyzývavou odpověď:

„Jako my? Chcete vědět, co jsme zač? Tak tedy – my jsme říční monitor „Železnakov“, abyste věděli!“

„Tak tedy „Železnakov“?!“ opakuje vousáč a v jeho hlase zní netajená úcta.

Sláva té neohrožené lodičky už dávno pronikla i do nejvzdálenějších základů našeho válečného loďstva. Snad všichni námořníci – a kromě nich přirozeně i příslušníci jiných zbraní a civilní obyvatelstvo – četli obsáhlý článek, který „Železnakovu“ věnoval časopis Rudý černomorec. Komisař Korolev přinesl zmíněný časopis na palubu „Železnakova“ a celá posádka s velkým potěšením četla, co o nich noviny napsaly.

Příštího jitra zvedl mohutný jeřáb poškozený monitor, z vody a posadil jej na širokou betonovou přístavní hráz. A sem na tuto hráz míří ze všech lodí kotvících v přístavu nespočetné hloučky návštěvníků – důstojníků a námořníků, z nichž každý touží po seznámení se železnakovci, hrdiny legendárního monitoru, každý z nich jim chce stisknout ruku. A právě tak přirozeně přicházejí početní technici a inženýři, kteří si bedlivě prohlížejí – v pravém slova smyslu studují spoustu ran, které ani všechny dohromady nestačily na to, aby sprovodily monitor ze světa, udiveně potřásají hlavami a málem nevěří svým očím.

Kromě všech těchto návštěvníků dostane se železnakovcům návštěvy mnohem vzácnější; přijde je navštívit hrdina sevastopolské bitvy, admirál, který velel dvousetpadesátidenní obraně Sevastopolu a který je teď velitelem celého černomořského loďstva. Nevysoký, hubený admirál prošel všechny prostory „Železnakova“ a potom dlouho besedoval s námořníky a důstojníky tohoto slavného monitoru.

Na odchodu řekl:

„Železnakovci! V každém z vás žije ten pravý duch černomořských námořníků – to jste nad veškerou pochybnost

dokázali svými hrdinskými činy. Vy jste se ctí pronesli naši slavnou vlajku všemi bojovými zkouškami, a proto vás černomořské loďstvo s velkou radostí přijímá do své rodiny jako své bratry ...“

Pracovníci zdejší loděnice, pověřeni provedením oprav na „Železňakovu“, zbytečně nemarní čas. Ve dne v noci se kolem monitoru, na jeho palubě i v jeho podpalubí hemží desítky odborníků, jen aby všechny škody byly co nejdříve odstraněny, všechny rány co nejdříve zahojeny a ta slavná loď se znovu mohla udatně pustit do hrdinského boje s nepřítelem. Celé dny a celé noci ozařují „Železňakova“ ze všech stran četná namodralá světla elektrických svářeček, celé dny a celé noci tu ani na okamžik neumlká nervy drásající vyty, skřípění a bušení vrtaček, bucharů a nýtovaček, takže celý monitor se třese, drnčí a duní ohlasem pilné práce. Času je málo a škod mnoho: je třeba vyspravit pancíř a zacelit všechny rány, které lodi způsobili fašisté v marné snaze ji zničit. A tak v pilné práci míjí den po dni, týden po týdnu...

Radiotelegrafista Iljinov teď každodenně roznáší po lodi samé radostné zprávy: rodná Ukrajina je osvobozena, osvobozena je i Oděsa a naše loďstvo vítězně vplulo do sevastopolského zálivu. A navíc všichni železňakovci konečně dostávají zprávy od svých drahých, přátel a známých. Konečně byla po té dlouhé době odloučení znovu obnovena všechna ta tolik postrádaná spojení...

A k tomu všemu se tu jednoho dne zčistajasna objevil – Nikolaj Jermakov, který tehdy poblíž Kerčského průlivu zmizel někde v temnotách zoufalé noci i s motorovým člunem utrženým bouří od lodního boku „Železňakova“ a kterého jsme všichni do jednoho považovali za dávno mrtvého.

„Koljo!“

„Nikolko!“

„Jermakove!“

„Jsi to ty nebo nejsi?!“

„Kamarádi, pojd'te sem honem – Kolja Jermakov se vrátil!“

Velitel lodi kapitán Charčenko byl ve městě na velitelství přístavu, a tak Jermakov ohlásil svůj návrat jeho zástupci, prvnímu kormidelníkovi Koganovi. Kolem dávno oplakaného kamaráda se

shlukla celá posádka, jeden přes druhého mu popleskávají na ramena, jeden po druhém ho objímají.

A také na něho jeden po druhém zvědavě dotírají:

„Tak vyprávěj, Koljo, vyprávěj!“

A Jermakov, rozradostněný a šťastný, protože je zase na palubě své rodné lodi, znovu sedí na její přídi v těsném kruhu svých kamarádů, blaženě se usmívá a vypravuje svou neuvěřitelnou historii:

Když běsnící bouře utrhla jeho motorový člun od boku „Železnakova“, křičel Jermakov, co mu hrdlo stačilo na své kamarády, aby je upozornil na to, co se přihodilo. Bouře však burácela tak ryčně, že zoufalý hlas nešťastného námořníka se v ní docela ztratil. Na „Železnakovu“ nikdo nezaslechl kamarádovo volání a těžce se pohupující monitor se od odtrženého motorového člunu vzdaloval stále víc a víc. Jermakov brzy zjistil, že jeho volání nedolehne na palubu „Železnakova“. To znamená, že se bude muset spolehnout sám na sebe, protože s pomocí kamarádů nemůže počítat.

S vypětím všech sil řídil svůj člun tak, aby jej rázem nepohltily vysoko zvednuté vlny bouřícího moře. Ty pohazovaly těžkým motorovým člunem, jako kdyby to byla tříška. „Železnakov“ brzy zmizel někde v hluboké temnotě a Jermakov ve svém divoce zmítaném člunu osaměl na černé bouřící hladině. Kde je „Železnakov“? Co je s ním? To Jermakov přirozeně nevěděl. Jedno však věděl docela určitě; „Železnakov“ se bude snažit vyklouznout co nejrychleji z Azovského moře do Černého. A to znamená, že Kerčským průlivem musí co nejrychleji proklouznout i on, protože nalézt znovu svou ztracenou loď nebude tam na Černém moři tak obtížné – lépe řečeno nemožné – jako tady.

Motor naštěstí dosud bezvadně fungoval, a tak plul člun statečně dál, třebaže jej vlny neustále zalévaly vodou, kterou musel Jermakov bez přestání vylévat vědrem, které tu naštěstí bylo. Stálo ho to hodně úsilí a hodně napětí, přesto však Jermakov i jeho člun spojenými silami vzdorovali bouřícímu moři tak úspěšně, že je nedokázalo zdolat.

Jak dlouho to trvalo, to Jermakov prostě nedokáže říci – jemu se tehdy zdálo, že je to nekonečné. Nakonec však bouře přece jen začala ochabovat, až utichla docela. Moře se uklidnilo a jeho vlny se teď jen lenivě převalovaly sem a tam a mezi protrhanými mraky vyhlédlo slunce, klonící se k západu. Jermakov vylil ze člunu poslední zbytky vody, sedl si ke kormidlu a zamířil přímo k jihu. Motor spolehlivě vrčel, a tak se Jermakov konečně mohl rozhlédnout kolem sebe. Mnoho toho neviděl, a to, co viděl, ho příliš nepotěšilo, protože všude kolem, kam jeho oko dohlédlo, byla jen nekonečná modrá pustina bez jediné známky života. Jermakov však brzy pochopil, že je to vlastně dobře, protože kdyby se tu teď objevila nějaká loď, neznamenaloby to nic jiného než jistý konec, neboť v těchto končinách mohly teď plout jenom nepřátelské lodi.

Jermakov neměl co jíst a navíc byl docela bezbranný – neměl nic, čím by se mohl bránit v případě nějakého setkání s nepřítelem. Nicméně byl pevně odhodlán nedat svůj život lacino, bude-li už mít tu smůlu, že ho tu objeví nějaké nepřátelské plavidlo. Kvečeru, když už nedaleké břehy nějak smutněji než jindy potemněly, zaslechl Jermakov vzdálenou silnou dělostřeleckou palbu a pochopil, že se blíží ke Kerčskému průlivu. Dobře že už se stmívá; v noční temnotě mu přece jenom zbývá nějaká naděje, že se mu podaří uniknout pozornosti nepřítele a proplout kolem něho.

Na jihu přichází noc rychle a téměř nepozorovaně, a tak se najednou na vysokém nebi rozzářily hvězdy. Jermakov vypnul motor a soustředěně se zaposlouchal do obklopující ho tmy. Potom znovu zapnul motor, ale poněkud jej přiškrtl, takže teď sice člun plul

podstatně nižší rychlostí, ale za to jej nebylo tak daleko slyšet. Břeh už jistě byl docela blízko – kde ale je ten kýžený průliv, u kterého sice číhají fašisté, před nimiž se musí mít na pozoru, kterým ale musí proplout za každou cenu – a to ještě této noci – prostě proto, že nemá žádnou jinou možnost, chce-li si zachránit život.

Jermakovy obavy byly naštěstí docela zbytečné a zbavili ho jich sami Němci, když začali zběsile pálit na nějaký vrak, který vzbudil jejich podezření. Tím byl Jermakov včas varován a honem poopravil kurs. Teď už mu tedy zbývá jediná starost; dostat se do rána se zdravou kůží průlivem na Černé moře.

Oba břehy se pozvolna začaly přibližovat jeden druhému, což svědčilo o blízkosti průlivu. Jermakov obeplul stožár nějaké potopené lodi, trčící z vody, aniž se přitom zabýval úvahami o minových polích. Spoléhal na nízký ponor svého člunu, který byl stavěn tak, že plul spíše po vodě než ve vodě.

Po pravém boku motorového člunu zazářil světlomet a začal svým světelným koštětem zametat černou, mírně zvlněnou hladinu. Záře světlometu se sunula stále blíž a blíž k Jermakovovi, občas se na okamžik zastavila na nějakém lodním vraku nebo na plovoucí bóji, označující možná minová pole, nebo na něčem zcela beztvárném, co se těžce pohupovalo na líných vlnách. Jermakov raději pro jistotu znovu vypnul motor. Světelný pruh zářící z břehu se doplížil až k jeho člunu. Teď jde o všechno – nejbližší okamžiky rozhodnou! ... Světelný terč na okamžik zavadil o téměř nehybný motorový člun, na jehož dně se s divoce bušícím srdcem krčil Jermakov, ale nezastavil se na něm, nýbrž opět se z něho smekl a zvolna se sunul dál. Štěstí tedy Jermakovovi přálo! Nepřátelský světlomet zvědavě slídl kdesi za zádí jeho člunu, takže teď byl čas vyrazit vpřed. A na plné obrátky!

Jermakov myslel teď jen na to, aby byl co nejrychleji odtud, aby měl co nejdříve za sebou ten nebezpečný Kerčský průliv! Zdálo se mu, že ten jeho motorový člun teď pluje tak rychle, že se vyrovná kterékoli rybě, že letí po hladině rychle jako pták, že břehy už se dokořán otevírají a že tu širokou, bezpečnou hladinu Černého moře už má na dosah ruky ...

A vtom mohutná rána a silný náraz. Motorový člun se vzepjal a v jeho dnu se objevila díra, kterou okamžitě začala dovnitř proudit voda. Motor rázem umlkl, jako kdyby se byl zahltil. Motorový člun se lehce zakolébal, potom se pomalu položil na bok a pak už rychle klesl pod hladinu. Jermakov sotva stačil vyskočit z nízké kabiny na jeho zádi.

Zmizel pod hladinou, ale hned se zase vynořil a začal plovat k levému – k našemu břehu. Jermakov miloval vodu už od dětství, velmi brzy se naučil plovat a stal se vynikajícím plavcem. A jen to mu teď mohlo zachránit život. Jermakov si byl vědom toho, že přes své plavecké mistrovství musí šetřit silami, a proto ploval jen volnými, rozvážnými tempy, aby se zbytečně předčasně nevyčerpal. Tak ploval hezky dlouho, až konečně zahlédl kus před sebou nízký temný stín. Jermakov si byl jist, že to bude strážný prám našich pobřežních hlídek; a proto se zrychleným tempem pustil přímo k němu. Už byl docela blízko a už se upřímně těšil na setkání s kamarády ve zbrani, když vtom se z prámu ozvalo krátké „halt!“ a hned po něm práskly dva výstřely. Kulky zasvištěly Jermakovovi nad hlavou a překvapený námořník pochopil svůj omyl; nebyli to naši, nýbrž Němci! A to už se na prámu ozval čísi hlas, křičící zlostně nějaká nesrozumitelná slova. Zřejmě tam nějaký fašistický důstojník nebo poddůstojník nadával vojákovi, který vypálil dvě rány, protože když na prámu dozněl spílající zlostný hlas, už se odtamtud neozval sebeslabší zvuk.

Jermakov si byl dobře vědom ceny výstrahy, které se mu právě dostalo, a proto plaval dál v uctivé vzdálenosti od břehu.

... Konečně po dlouhé, neuvěřitelně dlouhé době zavadil nohama o kamenité dno. Tady je ten hledaný břeh! A vtom nad jeho hlavou zasvištěly další střely a kdesi v temnotách před ním se ozvalo rachocení samopalu. Jermakov se bleskurychle potopil, přesto však stačil podle zvuku poznat sovětský samopal. Po chvíli se opatrně vynořil a zavolal, co mu hrdlo stačilo:

„Nestřílejte, soudruzi! Nestřílejte! Já jsem váš přítel!“

„Tak vylez ven a pojď sem, když jsi přítel!“ ozval se hlas neviditelné hlídky. „Ale odhod’ zbraň a zvedni ruce nad hlavu!“

„Já žádnou zbraň nemám!“ odpověděl Jermakov podle pravdy a začal se brodit ke břehu.

Klopýtal, smekal se a padal, nakonec se však přece jen vydrápal na břeh, vrávoravě ušel pár kroků a docela vyčerpán bezmocně padl téměř u nohou vojáka, který tu stál, opatrně ho pozoroval a mířil na něho odjištěným samopalem. Pozornému vojákovu oku přirozeně nemohlo uniknout Jermakovovo námořnické tričko bělající se v noční temnotě, a proto se překvapený voják udiveně zeptal:

„Odkud ses tu vzal, námořníku?“

„Z moře!“ odpověděl podle pravdy Jermakov a spokojeně se usmál.

Velitel pěšího oddílu, k němuž strážný voják patřil a k němuž Jermakova dovedl, si s nečekaným hostem důkladně pohovořil a potom dovolil, aby směl zůstat v jeho oddíle.

„O „Železnakovu“ jsme toho hodně slyšeli, kamaráde, ale to už je dávno. Co je s ním teď, o tom nemáme ani tušení. Nebylo o něm opravdu hezky dlouho nic slyšet. Možná že už je někde na mořském dně. A tak bude nejlepší, když zůstaneš u nás, řidiče motorových člunů potřebujeme jako sůl.“

Nikolaj Jermakov sám také nevěděl o žádném lepším řešení, a tak zůstal u pěšího útvaru, který se ho ujal, a převážel na novém motorovém člunu vojáky, potraviny, zbraně i střelivo. Jeho motorový člun neprozahálel ani hodinu, neustále jezdil sem a tam, protože člunů bylo málo a řidičů ještě méně.

Jermakov vyprávěl svým starým kamarádům z posádky „Železnakova“ o svém životě na novém působišti u oddílu pozemních vojsk, kam ho zahrnala souhra náhod. O sobě hovořil málo, o to více vyprávěl o svých nových kamarádech výsadkářích a o posádkách útočných motorových člunů, které tu spolupracovaly s pozemními silami. A když na něj námořníci příliš dotírali svými zvídavými otázkami na věci, které se týkaly jeho, mávl jen odmítavě rukou a krátce je odbyl: „No co jsem dělal? Co bych dělal. To je jasné: bojoval jsem. Přece jsem železnakovec, ne?“

Tak sloužil Nikolaj Jermakov u oddílu, který ho adoptoval, několik měsíců. Potom se mu náhodou dostal do rukou časopis Rudý černomorec a v tom ke své velké radosti našel článek s titulem Pod

šťastnou hvězdou, který byl věnován „Železnakovu“ a jeho statečné posádce.

V tomto článku se mimo jiné hovořilo také o tom, jak nepolapitelný monitor skončil svou hrdinskou pouť v jistém černomořském přístavu, kam k nemalému zděšení všech očitých svědků připlul přímo přes minová pole.

Od toho okamžiku neměl Jermakov na svém novém působišti stání a obrátil se na svého nynějšího velitele útvaru se žádostí, aby se směl vrátit na svou loď. Velitel se chápavě usmál a okamžitě rozhodl:

„Tvoje loď je tedy na světě a tebe to k ní táhne. To se rozumí samo sebou, já to dobře chápu, a proto tě tady nebudu zdržovat. Dojdi si do kanceláře, tam ti okamžitě napíše příslušný rozkaz, kterým tě dávám k dispozici „Železnakovu“. Děkuji ti za tvou službu, Jermakove, přeji ti šťastnou cestu a šťastné shledání s tvou lodí!“

Téhož večera využil Jermakov příležitosti, kterou mu náhodou nabídlo nákladní auto, které sem přivezlo bojové zásoby a vracelo se do skladu, a vydal se na cestu do dalekého přístavu, kde v té době kotvil „Železnakov“.

Zatímco se „Železnakov“ opravuje, nesedí jeho posádka ani důstojníci s rukama v klíně. Pomáhají ze všech sil dělníkům opravujícím jejich monitor a studují. Tvrdě a houževnatě studují a kromě toho žádostivě čtou. Každá novinová zpráva o hrdinských činech černomořských námořníků je rozradostní a naplní hrdostí, jako kdyby noviny hovořily o nich.

A posádka „Železnakova“, stejně jako celé loďstvo, stejně jako celá jejich veliká vlast, žije úspěchy sovětské armády, která dobývá jednoho vítězství za druhým a nezadržitelně postupuje dál a dál na západ.

Opravné práce na „Železnakovu“ pomalu končí.

Monitor je jako znovuzrozený, znovu září čerstvým náterem barvy mořské vlny. Pach čerstvé barvy plní celou loď a všechny její prostory.

Už brzy nadejde hodina našeho loučení. Za ten čas, který jsem strávil na palubě „Železnakova“, jsem se sžil s celou jeho posádkou,

se všemi železnakovci – ba dokonce jsem se sám stal železnakovcem. Neměl jsem v úmyslu rozloučit se s touto lodí, kterou jsem si opravdu zamiloval, jak jen si může člověk zamilovat loď, na které prožil tolik opravdu mimořádných událostí. Naopak, hodlal jsem zůstat na palubě „Železnakova“ až do vítězného ukončení této války. Jenže člověk míní – a velitelství mění, jak to s oblibou říká lodní šprýmař Míša Kogan. A to velitelství rozhodlo jinak a poslalo mě sloužit na jinou loď ...

„Co se dá dělat, Travkine?“ utěšuje mě Alexej Jemeljanovič. „Hory s horami se nescházejí, zato lidé s lidmi se setkávají častěji a dříve, než se nadějí. Doufám, že se za námi přijedeš podívat na Dunaj, a srdečně tě zvu!“

„Děkuji za pozvání a opravdu doufám, že se mi brzy podaří vás navštívit,“ říkám trochu smutně; vždyť co může kdo z nás vědět – za války je opravdu těžké dávat nějaké sliby...

Loučím se s příslušníky posádky, s námořníky, s Míšou Koganem, s Volod'ou Gucajtem, který teď vypadá docela jinak, než jak vypadal, když jsme se tu na palubě „Železnakova“ tehdy poprvé sešli; nějak vyrostl, zesílil a zmužněl, s Kuzněcovem, s Alexejem Dmitrijevičem a s lodním felčarem Kušlakem, kterého naše loučení tak dojalo, že si mě odvedl do lodní ošetrovny a tajně mě pohostil sklenkou čistého lihu z lodní lékárny ...

Ano, je to těžké loučení a mně je tak smutno, že bych nejraději brečel jako malý kluk – kdybych se nestyděl. Loučení je tím dojemnější, že mi všichni tisknou ruku jako opravdovému kamarádovi, s kterým se jen neradi loučí a který jim bude chybět, že mi všichni přejí do budoucna to nejlepší a že mi někteří z nich dokonce na památku připravili náramně praktický dárek – osmery nové brýle. A to už jsme se přes všechno své dojetí smál – já i moji kamarádi...

Všechny práce s opravami lodi jsou skončeny, mohutný přístavní jeřáb se chopí opraveného monitoru a opatrně jej posadí zpátky do jeho živlu. Opravený, vzkříšený monitor se lehce pohupuje na měkké vlně u přístaviště a září v jasném slunci čistotou i novým zlatým písmem, kterým je na zádi napsáno jeho slavné jméno.

A potom nadchází onen den, na který žádný ze železnakovců do nejdelší smrti nezapomene!

Lod' se odpoutává od břehu, stahuje poutací lana a pomalu se odlepuje od přístavního mola. Přístav je přeplněn válečnými loděmi, mezi nimiž si „Železnakov“ musí opatrně hledat cestu na otevřené moře. Proplouvá pod vysokánskými záděmi mohutných dopravních lodí, míjí obrovité křižníky a řadovou loď, na jejíž příď by se pohodlně vešel se vším všudy.

Na palubě „Železnakova“ stojí v pozoru celá jeho nevelká posádka, vyrovnaný šik statných námořníků, všichni s nedávno udělenými řády a medailemi na modrých námořnických blúzách.

„Železnakov“ pluje svou nejnížší rychlostí.

Na rozlehlé palubě řadové lodi pronikavě zazní píšťalky bocmanů a lodní posádka se bleskurychle řadí podél lodního zábradlí. A právě tak se řadí do vyrovnaných šiků námořníci a důstojníci na palubách všech křižníků a eskadrových torpédoorců. Do skrovných šiků nastupují i málo početné posádky motorových a dělových člunů, z úzkých dvířek ponorek vyskakují námořníci a strnou v šiku na uzounkých palubách svých útlých lodí. Hvízd bocmanských píšťalek letí od lodi k lodi, celý přístav zní ozvěnou spěšných kroků na palubách všech plavidel a potom se nad celým širokým zálivem rozhostí slavnostní ticho.

„Poozor! Poozor!“ protáhle zazní trubky signalizátorů a potom zase nastane ticho.

To celá eskadra, všechny přítomné válečné lodi, vzdávají čest „Železnakovu“.

Vlahý větřík rozvíjí vlajku válečného námořnictva a rozevlává černé stužky modrých námořnických čepic. Tisíce černomořských námořníků stojí v pozoru na palubách svých lodí a provázejí pohledem statečný malý monitor, vydávající se na další dalekou plavbu.

„Železnakov“ míjí neohrabaný šedý transportér a vyplouvá z přístavu.

Jen několik málo minut se ještě na lesklém zrcadle klidné mořské hladiny rýsuje jeho modravý obrys a potom se „Železnakov“ – loď,

která se pro svou statečnost stala živou legendou, pomalu rozplývá
ve zlatém slunečním závoji, visícím nad klidným mořem ...

KONEC

IGOR VSEVOLOŽSKIJ • NEPOLAPITELNÝ MONITOR

Svazek Č. 12

Řídí Josef Šubrt a J. P. Velkoborský

Z původního ruského vydání Něulovimyj monitor,
které vydalo

Vojennoje izdatel'stvo minist'erstva oborony SSSR,
přeložil A. A. Lebeda. Ilustroval Jaroslav Lukavský.
Obálku s použitím kresby Jaroslava Lukavského
navrhl Jaroslav Fišer.

Graficky upravil Vladimír Šmerda.

Vydalo jako 3423. publikaci Státní nakladatelství dětské knihy,
n. p v Praze roku 1968.

Odpovědná redaktorka Eva Dolejšová.

Výtvarný redaktor Jaromír Zápál.

Z nové sazby písma Brno Z výtiskla Severografia,
n. p., závod 1, Liberec.

14,23 AA (text 12,20, ilustr. 2 0 3), 14,28 VA.

Náklad 80 000 výtisků. Druhé vydání v SNDK (první přepracované).
1313868 14/54

Brožovaný výtisk 6,– Kčs.

305/14/8,9 1

Translation © A. A. Lebeda, 1968

Illustrations © Jaroslav Lukavský, 1968